

**UCHWAŁA NR XI/99/19
RADY POWIATU W RYBNIKU**

z dnia 17 grudnia 2019 r.

**w sprawie przyjęcia „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2019-2022
z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2025”**

Na podstawie art.18 ust. 1 ustawy w związku z art. 17 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1396 z późn. zm.) oraz art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 511 z późn. zm.) Rada Powiatu uchwala:

§ 1. Przyjmuje się „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2025”, w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

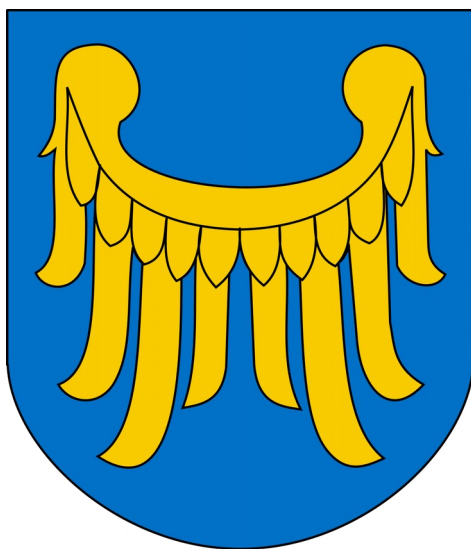
§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Jan Tokarz

**PROGRAM
OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA POWIATU RYBNICKIEGO
NA LATA 2019-2022
Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY
NA LATA 2023-2025**

ZLECENIODAWCA:

POWIAT RYBNICKI

ul. 3 Maja 31, 44-200 Rybnik

tel.: 32 422 83 00, faks: 32 422 68 58

mail: kancelaria@starostwo.rybnik.pl, www.starostwo.rybnik.pl

ZLECENIOBIORCA:

EKO – TEAM KONSULTING

ul. Golezowska 16/125, 43-300 Bielsko-Biała

tel.: 33 486 53 53, faks: 33 486 54 54, kom. 513 100 869

mail: biuro@eko-team.com.pl, www.eko-team.com.pl

AUTORZY OPRACOWANIA:

Agnieszka Chylak

Sebastian Kulikowski

INFORMACJE ZAMIESZCZONE W NINIEJSZYM OPRACOWANIU ZOSTAŁY UDOSTĘPNIONE PRZEZ :

1. Starostwo Powiatowe w Rybniku
2. Urząd Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyny,
3. Urząd Gminy Gaszowice,
4. Urząd Gminy Jejkowice,
5. Urząd Gminy Lyski,
6. Urząd Gminy Świerklany,
7. Generalną Dyрекję Dróg Krajowych i Autostrad, Oddział w Katowicach,
8. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach,
9. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach,
10. Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego w Katowicach,
11. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach,
12. Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Śląski Oddział Regionalny w Częstochowie,
13. Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie,
14. Polskie Koleje Państwowe, Polskie Linie Kolejowe S.A.,
15. Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie w Gliwicach,
16. Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą w Gliwicach,
17. Nadleśnictwo Rybnik,
18. Nadleśnictwo Kobiór,
19. PGG KWK ROW, Ruch Jankowice.
20. PGG KWK ROW Marcel,
21. PGG KWK ROW Rydułtowy,
22. JSW SA KWK „Borynia-Zofiówka-Jastrzębie”
23. Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego w Rudach,

24. *Polską Spółkę Gazownictwa Oddział w Zabrze,*
25. *Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Oddział w Świerklanach,*
26. *Tauron Dystrybucję S.A.*

SPIS TREŚCI

1.	Wstęp.....	10
1.1.	Cel i podstawa opracowania.....	10
1.2.	Metodologia opracowania i zawartość dokumentu.....	11
2.	Uwarunkowania prawne, spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi.....	12
3.	Ogólna charakterystyka powiatu.....	15
3.1.	Położenie.....	15
4.	Ocena stanu środowiska.....	17
4.1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza.....	17
4.1.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ.....	17
4.1.2.	Opis stanu obecnego.....	19
4.1.2.1.	Klimat na obszarze powiatu rybnickiego.....	19
4.1.2.2.	Jakość powietrza w rejonie powiatu rybnickiego.....	20
4.1.2.3.	Emisja zanieczyszczeń powodowana przez przedsiębiorstwa na terenie powiatu rybnickiego.....	25
4.1.2.4.	Emisja z emitorów liniowych.....	27
4.1.2.5.	Niska emisja na terenie powiatu rybnickiego.....	30
4.1.2.6.	Zaopatrzenie w ciepło sieciowe na terenie powiatu.....	31
4.1.2.7.	Zaopatrzenie w gaz na terenie powiatu rybnickiego.....	32
4.1.2.8.	Warunki wykorzystania OZE.....	33
4.1.3.	Analiza SWOT.....	36
4.1.4	Cele i zadania środowiskowe z zakresu klimatu i jakości powietrza.....	36
4.2.	Zagrożenia hałasem.....	38
4.2.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ.....	38
4.2.2.	Opis stanu obecnego.....	38
4.2.2.1.	Hałas przemysłowy.....	38
4.2.2.2.	Hałas drogowy.....	39
4.2.2.3.	Hałas kolejowy i lotniczy.....	42
4.2.3.	Analiza SWOT.....	44
4.2.4	Cele i zadania środowiskowe w zakresie zagrożeń hałasem.....	44
4.3.	Pola elektromagnetyczne.....	45
4.3.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ.....	45
4.3.2.	Opis stanu obecnego.....	45
4.3.3.	Analiza SWOT.....	48
4.3.4	Cele i zadania środowiskowe w zakresie pól elektromagnetycznych.....	48
4.4.	Gospodarowanie wodami.....	50
4.4.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ.....	50
4.4.2.	Opis stanu obecnego.....	50
4.4.2.1.	Wody powierzchniowe.....	50
4.4.2.2.	Monitoring rzek w rejonie powiatu Rybnickiego.....	50
4.4.2.3.	Wody podziemne.....	53
4.4.2.4.	Monitoring wód podziemnych.....	54
4.4.2.5.	Ochrona przed powodzią oraz skutkami suszy.....	54
4.4.3.	Analiza SWOT.....	57
4.4.4.	Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarowania wodami.....	57
4.5.	Gospodarka wodno - ściekowa.....	59
4.5.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ.....	59
4.5.2.	Opis stanu obecnego.....	60
4.5.2.1.	Zaopatrzenie w wodę.....	60
4.5.2.2.	Odbiór ścieków.....	62
4.5.3.	Analiza SWOT.....	64
4.5.4	Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.....	64
4.6.	Zasoby geologiczne i tereny przemysłowe.....	65

4.6.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ.....	65
4.6.2.	Opis stanu obecnego.....	65
4.6.2.1.	<i>Surowce naturalne.....</i>	65
4.6.2.1.	<i>Osuwiska.....</i>	74
4.6.3.	Analiza SWOT.....	76
4.6.4.	Cele i zadania środowiskowe z zakresu zasobów geologicznych.....	76
4.7.	Gleby.....	77
4.7.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ.....	77
4.7.2.	Opis stanu obecnego.....	77
4.7.2.1.	<i>Struktura użytkowania terenu.....</i>	77
4.7.3.	Analiza SWOT.....	84
4.7.4.	Cele i zadania środowiskowe z zakresu ochrony gleb.....	84
4.8.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów.....	86
4.8.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ.....	86
4.8.2.	Opis stanu obecnego.....	87
4.8.2.1.	<i>Zasady gospodarowania odpadami na terenie powiatu rybnickiego.....</i>	89
4.8.2.2.	<i>Ilości zebranych odpadów.....</i>	89
4.8.2.3.	<i>Odpady z sektora przemysłowego – ilość i sposób postępowania.....</i>	91
4.8.2.4.	<i>Azbest.....</i>	95
4.8.2.5.	<i>Edukacja ekologiczna.....</i>	96
4.8.3.	Analiza SWOT.....	98
4.8.4.	Cele i zadania środowiskowe z zakresu gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów.....	98
4.9.	Zasoby przyrodnicze, w tym także leśne.....	100
4.9.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ.....	100
4.9.2.	Opis stanu obecnego.....	101
4.9.2.1.	<i>Siedliska przyrodnicze mające znaczenie dla ochrony środowiska.....</i>	101
4.9.2.2.	<i>Formy ochrony przyrody na terenie powiatu.....</i>	102
4.9.2.3.	<i>Ochrona i zrównoważony rozwój lasów.....</i>	105
4.9.3.	Analiza SWOT.....	107
4.9.4.	Cele i zadania środowiskowe w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych.....	107
4.10.	Zagrożenia poważnymi awariami.....	108
4.10.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ.....	108
4.10.2.	Opis stanu obecnego.....	109
4.10.3.	Analiza SWOT.....	111
4.10.4.	Cele i zadania środowiskowe w zakresie zagrożeń poważnymi awariami.....	111
5.	Zagadnienia horyzontalne.....	113
5.1.	Adaptacja do zmian klimatu.....	113
5.2.	Nadzwyczajne zagrożenia.....	114
5.3.	Działania edukacyjne.....	114
5.4.	Monitoring środowiska.....	115
6.	Cele Programu Ochrony Środowiska i ich finansowanie.....	116
6.1.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu klimatu i jakości powietrza.....	117
6.2.	Harmonogram zadań własnych w zakresie klimatu i jakości powietrza.....	121
6.3.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie klimatu i jakości powietrza.....	122
6.4.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu ochrony przed hałasem.....	124
6.5.	Harmonogram zadań własnych w zakresie zagrożeń hałasem.....	125
6.6.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zagrożeń hałasem.....	126
6.7.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu pól elektromagnetycznych.....	127
6.8.	Harmonogram zadań własnych w zakresie pól elektromagnetycznych.....	127
6.9.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.....	128
6.10.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu gospodarowania wodami.....	129
6.11.	Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarowania wodami.....	131
6.12.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarowania wodami.....	132

6.13.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu gospodarki wodno-ściekowej.....	133
6.14.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.....	135
6.15.	Cele, kierunki interwencji w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi.....	136
6.16.	Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi.....	137
6.17.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi.....	138
6.18.	Cele, kierunki interwencji w zakresie ochrony gleb.....	139
6.19.	Harmonogram zadań własnych w zakresie ochrony gleb.....	140
6.20.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony gleb.....	140
6.21.	Cele, kierunki interwencji w zakresie gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów.....	141
6.22.	Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów	142
6.23.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów	143
6.24.	Cele, kierunki interwencji w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych.....	144
6.25.	Harmonogram zadań własnych w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych.....	146
6.26.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych.....	147
6.27.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu zagrożeń poważnymi awariami.....	149
6.28.	Harmonogram zadań własnych w zakresie zagrożeń poważnymi awariami.....	150
6.29.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zagrożeń poważnymi awariami.....	151
7.	System realizacji Programu Ochrony Środowiska.....	152
8.	Monitoring Programu.....	154
9.	Streszczenie w języku niespecjalistycznym.....	157
	BIBLIOGRAFIA.....	163

SPIS TABEL

TABELA 1	ZESTAWIENIE DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH I PRZEDSTAWIENIE SPÓJNOŚCI Z CELAMI ZAPISANYMI W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU RYBNICKIEGO NA LATA 2019-2022 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY NA LATA 2023-2025”.....	13
TABELA 2	ŚREDNIODOBOWY RUCH NA DRODZE KRAJOWEJ A1 NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO.....	28
TABELA 3	ŚREDNIODOBOWY RUCH NA DRODZE WOJEWÓDZKIEJ NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO.....	28
TABELA 4	ROCZNA EMISJA SUBSTANCJI SZKODLIWYCH DO ATMOSFERY ZE ŚRODKÓW TRANSPORTU NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO.....	29
TABELA 5	DŁUGOŚĆ ODCINKÓW SIECI KOLEJOWYCH W GRANICACH POWIATU RYBNICKIEGO Z PODZIAŁEM NA KATEGORIĘ LINII ORAZ RODZAJ RUCHU.....	42
TABELA 6	ZESTAWIENIE KLASYFIKACJI STANU/POTENCJAŁU EKOLOGICZNEGO, STANU FIZYKOCHEMICZNEGO, STANU HYDROMORFOLOGICZNEGO, STANU BIOLOGICZNEGO ORAZ STANU CHEMICZNEGO RZEK.....	52
TABELA 7	CHARAKTERYSTYKA TERENÓW POPRZEMYSŁOWYCH I ZDEGRADOWANYCH POŁOŻONYCH NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO WPISANYCH DO BAZY OPI-TPP.....	73
TABELA 8	STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW POWIATU RYBNICKIEGO.....	77
TABELA 9	POWIERZCHNIA WYŁĄCZEŃ* Z PRODUKCJI ROLNICZEJ NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO W LATACH 2014-2018.....	79
TABELA 10	IŁOŚĆ ZWIERZĄT HODOWLANÝCH Z TERENU POWIATU RYBNICKIEGO 2015-2019.....	79
TABELA 11	IŁOŚĆ ZŁOŻONYCH WNIOŚKÓW O PŁATNOŚCI ROLNO-ŚRODOWISKOWE W LATACH 2014-2018 OBEJMUJĄCYCH GRUNTY NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO.....	80
TABELA 12	REALIZACJA PROGRAMÓW ROLNO-ŚRODOWISKOWYCH W POWIECIE RYBNICKIM Z PODZIAŁEM NA WARIANTY W LATACH 2014-2018.....	81
TABELA 13	IŁOŚCI ZEBRANYCH ODPADÓW Z TERENU POWIATU RYBNICKIEGO.....	90
TABELA 14	ZESTAWIENIE IŁOŚCI ODPADÓW WYTWORZONYCH I ZEBRANYCH W SEKTORZE GOSPODARCZYM NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO W ROKU 2017 ORAZ INFORMACJE O PROWADZONYCH NA TERENIE POWIATU PROCESACH ODZYSKU I UNIESZKODLIWIANIA ODPADÓW PRZEMYSŁOWYCH.....	93
TABELA 15	POMNIKI PRZYRODY NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO.....	103
TABELA 16	DZIAŁANIA W RAMACH ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM.....	153
TABELA 17	WSKAŹNIKI REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU RYBNICKIEGO.....	154

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1	LOKALIZACJA POWIATU RYBNICKIEGO NA TLE WOJEWÓDZTWA I SĄSIEDZTWA GMIN.....	15
RYSUNEK 2	ŚREDNIE STĘŻENIE DWUTLENKU SIARKI NA STACJI W RYBNIKU W LATACH 2016 - 2017 (MG/M ³).....	22
RYSUNEK 3	ŚREDNIE STĘŻENIE TLENKÓW AZOTU NA STACJI W RYBNIKU W LATACH 2016 - 2017 (MG/M ³).....	22
RYSUNEK 4	ŚREDNIE STĘŻENIE TLENKU WĘGLA STACJI W RYBNIKU W LATACH 2016 - 2017 (MG/M ³).....	23
RYSUNEK 5	ŚREDNIE STĘŻENIE PYŁU PM ₁₀ NA STACJI W RYBNIKU W LATACH 2016 - 2017 (MG/M ³).....	23
RYSUNEK 6	ŚREDNIE STĘŻENIE BENZO(A)PIRENU NA STACJI W CZERWIONCE- LESZCZYNACH W LATACH 2016 - 2017 (NG/M ³).....	24

RYSUNEK 7 EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ PYŁOWO-GAZOWYCH W LATACH 2016-2018 Z ZAKŁADÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO (MG/ROK).....	26
RYSUNEK 8 EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ W LATACH 2016-2018 Z ZAKŁADÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO (MG/ROK).....	26
RYSUNEK 9 EMISJA DWUTLENKU WĘGLA ORAZ OGÓŁEM WSZYSTKIE ZANIECZYSZCZENIA W LATACH 2016-2018 Z ZAKŁADÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO (MG/ROK).....	26
RYSUNEK 10 ŚREDNIODOBOWY RUCH POJAZDÓW NA DROGACH KRAJOWYCH W REJONIE POWIATU RYBNICKIEGO.....	28
RYSUNEK 11 EMISJA LINIOWA NA TERENIE POWIATU GLIWICKIEGO.....	30
RYSUNEK 12 ZUŻYCIE ENERGII Z POSZCZEGÓLNYCH NOŚNIKÓW NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO (MWh).....	31
RYSUNEK 13 UDZIAŁ POSZCZEGÓLNYCH NOŚNIKÓW ENERGII W ZUŻYCIU CAŁKOWITYM.....	31
RYSUNEK 14 DŁUGOŚĆ SIECI GAZOWEJ NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO (KM).....	32
RYSUNEK 15 POTENCJAŁ ENERGII GEOTERMALNEJ W REJONIE POWIATU RYBNICKIEGO.....	35
RYSUNEK 16 LOKALIZACJA ANALIZOWANYCH ODCINKÓW DRÓG W GRANICACH ADMINISTRACYJNYCH POWIATU RYBNICKIEGO.....	42
RYSUNEK 17 REGIONY HYDROGEOLOGICZNE I GŁÓWNE ZBIORNIKI WÓD PODZIEMNYCH (GZWP).....	53
RYSUNEK 18 CZĘŚĆ MAPY ZAGROŻENIA POWODZIĄ Q10% RAZ NA 10 LAT NA TERENIE GMINY I MIASTA CZERWIONKA- LESZCZYNY.....	55
RYSUNEK 19 ROZKŁAD PRZESTRZENNY WARTOŚCI SPI NA TERENIE KRAJU W MAJU 2019 R.....	56
RYSUNEK 21 DŁUGOŚĆ SIECI WODOCIĄGOWEJ NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO W LATACH 2014-2018 (KM).....	60
RYSUNEK 22 LICZBA PRZYŁĄCZY WODOCIĄGOWYCH NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO W LATACH 2014-2018 (SZT.).....	61
RYSUNEK 22 ZUŻYCIE WODY NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO W LATACH 2014-2018 (W TYS. M ³).....	61
RYSUNEK 23 DŁUGOŚĆ SIECI KANALIZACJI SANITARNEJ NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO W LATACH 2014-2018 (KM).....	62
RYSUNEK 24 LICZBA PRZYŁĄCZY KANALIZACJI SANITARNEJ NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO W LATACH 2014-2018 (SZT.).....	62
RYSUNEK 25 ILOŚĆ ODPROWADZANYCH ŚCIEKÓW DO KANALIZACJI SANITARNEJ NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO W LATACH 2014-2018 (W TYS. M ³).....	63
RYSUNEK 26 WYCINEK MAPY ROZMIESZCZENIA ZŁÓŻ WĘGLA KAMIENNEGO OBEJMUJĄCY POWIAT RYBNICKI.....	67
RYSUNEK 27 PLANOWANY ZASIĘG ODDZIAŁYWAŃ RUCHU MARCEL OBEJMUJĄCEGO GMINĘ ŚWIERKLANY (POWIAT RYBNIKI).....	68
RYSUNEK 28 PLANOWANY ZASIĘG ODDZIAŁYWAŃ RUCHU RYDUŁTOWY OBEJMUJĄCEGO GMINĘ JEJKOWICE I GASZOWICE.....	69
RYSUNEK 29 PLANOWANY ZASIĘG ODDZIAŁYWAŃ RUCHU JANKOWICE OBEJMUJĄCEGO GMINĘ ŚWIERKLANY.....	70
RYSUNEK 30 PLANOWANY ZASIĘG ODDZIAŁYWAŃ RUCHU BORYNIA OBEJMUJĄCEGO GMINĘ ŚWIERKLANY.....	71
RYSUNEK 31 MAPA GRANIC ADMINISTRACYJNYCH I OBSZARÓW GÓRNICZYCH JSW.....	72
RYSUNEK 32 LOKALIZACJA TERENÓW OSUWISKOWYCH NA TERENIE GMIN NALEŻĄCYCH DO POWIATU.....	75
RYSUNEK 33 UDZIAŁ GRUNTÓW ROLNYCH W POWIERZCHNI WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO.....	78
RYSUNEK 34 PUNKTY POBORU PRÓBEK DO BADAŃ GLEB PROWADZONYCH W RAMACH MONITORINGU CHEMIZMU GLEB ORNYCH POLSKI, KTÓRY STANOWI PODSYSTEM PAŃSTWOWEGO MONITORINGU ŚRODOWISKA W ZAKRESIE JAKOŚCI GLEB I ZIEMI. LOKALIZACJA PUNKTÓW POMIAROWYCH NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO (325, 329).....	83
RYSUNEK 35 LOKALIZACJA POWIATU RYBNICKIEGO NA TLE III REGIONU GOSPODARKI ODPADAMI.....	88
RYSUNEK 36 ILOŚCI ODPADÓW WYTWORZONYCH (Z WYŁĄCZENIEM ODPADÓW KOMUNALNYCH) NA TERENIE WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO W TYM NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO.....	92
RYSUNEK 37 LOKALIZACJA FORM OCHRONY PRZYRODY NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO.....	103
RYSUNEK 38 OBSZARY NADLEŚNICTW NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO.....	106

WYKAZ SKRÓTÓW:

<i>AKPOŚK</i>	-	<i>Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych</i>
<i>BAT</i>	-	<i>najlepsza dostępna technika</i>
<i>RDOŚ</i>	-	<i>Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska</i>
<i>ChZT</i>	-	<i>chemiczne zapotrzebowanie na tlen</i>
<i>DK</i>	-	<i>droga krajowa</i>
<i>DW</i>	-	<i>droga wojewódzka</i>
<i>GDDKiA</i>	-	<i>Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad</i>
<i>GIOŚ</i>	-	<i>Główny Inspektorat Ochrony Środowiska</i>
<i>GUS</i>	-	<i>Główny Urząd Statystyczny</i>
<i>GZWP</i>	-	<i>Główne Zbiorniki Wód Podziemnych</i>
<i>IUNG</i>	-	<i>Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa</i>
<i>KPGO</i>	-	<i>Krajowy Plan Gospodarki Odpadami</i>
<i>KPOŚK</i>	-	<i>Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych</i>
<i>LZWP</i>	-	<i>Lokalny zbiornik wód podziemnych</i>
<i>NFOŚiGW</i>	-	<i>Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej</i>
<i>ODR</i>	-	<i>Ośrodek Doradztwa Rolniczego</i>
<i>ORSIP</i>	-	<i>Otwarty Regionalny System Informacji Przestrzennej</i>
<i>OSO</i>	-	<i>obszary specjalnej ochrony ptaków</i>
<i>OZE</i>	-	<i>Odnawialne Źródła Energii</i>
<i>PGW WP</i>	-	<i>Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie”</i>
<i>PIG</i>	-	<i>Państwowy Instytut Geologiczny</i>
<i>PIOŚ</i>	-	<i>Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska</i>
<i>PIS</i>	-	<i>Państwowa Inspekcja Sanitarna</i>
<i>POH</i>	-	<i>Program Ochrony przed Hałasem</i>
<i>POIiŚ</i>	-	<i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko</i>
<i>PONE</i>	-	<i>Program Ograniczania Niskiej Emisji</i>
<i>POP</i>	-	<i>Program Ochrony Powietrza</i>
<i>PTTK</i>	-	<i>Polskie Towarzystwo Turystyczno- Krajoznawcze</i>
<i>PWiK</i>	-	<i>Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji</i>
<i>PZRP</i>	-	<i>Plan zarządzania ryzykiem powodziowym</i>
<i>RDLP</i>	-	<i>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych</i>
<i>RDOŚ</i>	-	<i>Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska</i>
<i>RDW</i>	-	<i>Ramowa Dyrektywa Wodna</i>
<i>RLM</i>	-	<i>Równoważna Liczba Mieszkańców</i>
<i>RPO</i>	-	<i>Regionalny Program Operacyjny</i>
<i>RZGW</i>	-	<i>Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej</i>
<i>SEKAP</i>	-	<i>System Elektronicznej Komunikacji Administracji Publicznej</i>
<i>SIWZ</i>	-	<i>Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia</i>
<i>SOO</i>	-	<i>specjalne obszary ochrony siedlisk</i>
<i>SPA 2020</i>	-	<i>Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do</i>

roku 2020 z perspektywą do roku 2030

<i>WFOŚiGW</i>	-	<i>Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej</i>
<i>WIOŚ</i>	-	<i>Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska</i>
<i>WODR</i>	-	<i>Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego</i>
<i>WSO</i>	-	<i>Wojewódzki System Odpadowy</i>
<i>WSSE</i>	-	<i>Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna</i>
<i>WWA</i>	-	<i>wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne</i>
<i>PDR</i>	-	<i>zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii</i>
<i>ZPK</i>	-	<i>Zespół Parków Krajobrazowych</i>
<i>ZZR</i>	-	<i>zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii</i>
<i>9WWA</i>	-	<i>dziewięć podstawowych aromatycznych węglowodorów wielopierścieniowych</i>

1. Wstęp

1.1. Cel i podstawa opracowania

Podstawą prawną opracowania niniejszego dokumentu jest ustawa Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1396), gdzie zgodnie z art. 17 „organ wykonawczy powiatu sporządza powiatowy program ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych”.

W 2015 roku (z aktualizacją w 2017 roku) nastąpiła zmiana sposobu realizacji krajowej polityki ochrony środowiska, która obecnie jest prowadzona na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych oraz za pomocą wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska.

Podstawowym celem sporządzenia i uchwalenia Programu Ochrony Środowiska jest realizacja przez jednostki samorządu terytorialnego polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych.

Niniejszy „Program...” jest czwartym z kolei dokumentem tego rodzaju i obejmuje zadania, które będą realizowane w latach 2019-2022 oraz w perspektywie do 2025 roku. Wcześniejsze programy ochrony środowiska opracowane były w 2003, 2008 i 2013 roku.

Podstawą formalną opracowania jest umowa między Eko – Team Konsulting z Bielska Białej, a Powiatem Rybnickim na wykonanie dokumentacji pt.: „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2025”.

Zapisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz.U. z 2018 r. poz. 2081,

z późn. zm.), stanowią, iż „projekty polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko [...] wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko”.

Niemniej po uzgodnieniu przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska istnieje możliwość odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny.

W realizacji Programu Ochrony Środowiska istotne jest uspołecznienie całego procesu tworzenia, a następnie jego realizacja i wdrażanie.

W związku z tym w trakcie procedur opracowywania „Programu...” Powiat Rybnicki zapewnił możliwość udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz.U. z 2018 r. poz. 2081, z późn. zm.).

Interesariusze w tym służby i inspekcje działające na terenie powiatu zostali włączeni w prace nad przygotowaniem niniejszego dokumentu. W związku z tym na etapie zbierania danych i materiałów do opracowania wszystkie referaty zajmujące się szeroko pojętą ochroną środowiska oraz inne jednostki zostały poproszone o sprecyzowanie planów i projektów jakie będą realizowane na terenie powiatu do roku 2022 i 2025. Jednocześnie już na etapie opracowywania projektu „Programu...” zostały wyznaczone osoby w Starostwie Powiatowym w Rybniku w Referacie Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa do koordynacji i stałej współpracy z Wykonawcą „Programu...”.

Po zaopiniowaniu niniejszego dokumentu przez Zarząd Województwa Śląskiego „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2025” zostanie uchwalony przez Radę Powiatu Rybnickiego.

Z wykonania „Programu...” Starosta Powiatu Rybnickiego powinien co dwa lata sporządzać raporty i przedstawiać je Radzie Powiatu oraz przekazywać do organu wykonawczego Województwa Śląskiego.

Program ma za zadanie wyznaczanie ram dla późniejszych przedsięwzięć, realizowanych w zakresie innych programów sektorowych województwa.

Istotnym celem Programu jest zapewnienie efektywnego i sprawnego wykorzystania środków finansowych na działania wskazane w Programie oraz umożliwienie i wspieranie pozyskiwania środków na realizację określonych zadań środowiskowych przez jednostki samorządowe.

Realizacja postanowień „Programu...” powinna doprowadzić do poprawy stanu środowiska naturalnego, oraz zapewnić skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzyć warunki dla wdrożenia wymagań prawa.

1.2. *Metodologia opracowania i zawartość dokumentu*

„Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2025” został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (t.j.: Dz. U. z 2019 r. poz. 1396) jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w powiecie. Polityka ochrony środowiska to stworzenie warunków do działań związanych z ochroną środowiska i zrównoważonym rozwojem, czyli takim który będzie rozwojem gospodarczym, ekonomicznym i ekologicznym.

Niniejszy dokument został opracowany zgodnie z Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska opracowanymi przez Ministerstwo Środowiska we wrześniu 2015 roku (zaktualizowanych w 2017 roku). Aktualnie obowiązujące wytyczne wymagają podziału harmonogramów realizacji zadań na zadania własne samorządu powiatowego oraz zadania monitorowane. Zadania monitorowane to zadania realizowane przez jednostki realizujące zadania środowiskowe na terenie powiatu, ale bez zaangażowania finansowego Powiatu.

Etapy opracowania niniejszego dokumentu to:

- Zebranie szczegółowych danych z poszczególnych referatów Starostwa Powiatowego w Rybniku, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego oraz jednostek realizujących zadania środowiskowe na terenie powiatu w tym między innymi Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, Zarządów Dróg Wojewódzkich, Nadleśnictwa Rybnik i Kobiór, Wód Polskich, a także większych podmiotów gospodarczych. Dane te były na bieżąco konsultowane i uzupełniane w Starostwie Powiatowym.
- Ocena realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska.
- Ocena aktualnego stanu wszystkich komponentów środowiskowych na obszarze powiatu. Jako punkt odniesienia dla niniejszego dokumentu przyjęto stan środowiska oraz stan infrastruktury ochrony środowiska na dzień 31.12.2018 r., a tam, gdzie nie było możliwości uzyskania danych wykorzystano stan na dzień 31.12.2017 r.
- Analizy dotychczasowych dokumentów i opracowań planistycznych,
- Wyznaczenie celów i sformułowanie kierunków działań pozwalających na realizację celów dokumentów wyższych szczebli. Cele i kierunki działań wyspecyfikowano zgodnie z danymi przekazanymi przez Starostwo Powiatowe oraz instytucje. Istotą celów jest ich spójność z wojewódzkim POŚ.
- Określenie realizacji Programu w zakresie rozwiązań prawno-instytucjonalnych, a także możliwości ich finansowania.
- Określenie zasad monitoringu, który pozwoli na badanie postępów w realizacji Programu co 2 lata w trakcie opracowywania Raportów z realizacji POŚ.

Nawiązując do struktury określonej w „Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska” Ministerstwa Środowiska (z 2015 roku oraz aktualizacja w 2017 roku) niniejszy dokument zawiera takie elementy jak:

- Spis treści
- Wykaz skrótów
- Wstęp
- Informacje o metodologii opracowania
- Informacje o spójności Programu z dokumentami wyższego szczebla
- Charakterystykę powiatu rybnickiego
- Ocenę stanu środowiska w zakresie:
 - Ochrony klimatu i jakości powietrza,
 - Zagrożeń hałasem,
 - Pól elektromagnetycznych,
 - Gospodarowania wodami,
 - Gospodarki wodno – ściekowej,
 - Zasobów geologicznych,
 - Gleb,
 - Gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów,

- Zasobów przyrodniczych w tym leśnych,
- Zagrożeń poważnymi awariami.
- Zagadnienia horyzontalne
- Cele Programu ochrony środowiska oraz kierunki działań i interwencji proekologicznych
- Harmonogram realizacji zadań Powiatu Rybnickiego i monitorowanych wraz z ich finansowaniem
- System realizacji programu ochrony środowiska
- Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Struktura każdego z rozdziałów dotyczących poszczególnych obszarów interwencji obejmuje:

- ocenę stanu aktualnego,
- efekty realizacji dotychczasowego POŚ,
- analizę SWOT.

Wszystkie obszary interwencji uwzględniają zagadnienia horyzontalne (przekrojowe dla wszystkich dziedzin) takie jak adaptację do zmian klimatu, nadzwyczajne zagrożenia środowiska, działania edukacyjne oraz monitoring.

Najwięcej akcji edukacyjnych w ostatnich latach dotyczyło gospodarki odpadami. W związku z tym, iż wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska nie przewidują osobnego rozdziału dotyczącego edukacji ekologicznej działania te zostały opisane w części dotyczącej gospodarowania odpadami.

Po opracowaniu projektu dokumentacji przeprowadzone zostały konsultacje z Starostwem Powiatowym w Rybniku w celu dopracowania ostatecznego kształtu, który został skierowany do opiniowania. Kolejnym etapem będzie uchwała Rady Powiatu Rybnickiego przyjmująca „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2025” do realizacji.

2. Uwarunkowania prawne, spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi

Podstawowymi aktami prawnymi, które miały wpływ na treść „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2025” były następujące ustawy:

- Ustawa Prawo ochrony środowiska,
- Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- Ustawa o ochronie przyrody,
- Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- Ustawa o lasach,
- Ustawa Prawo wodne,
- Ustawa Prawo geologiczne i górnicze,
- Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków,
- Ustawa o odpadach,
- Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie.

Istotnym elementem prognozowania strategicznego jest zapewnienie spójności celów rozwoju wyznaczonych w dokumentach programowych i strategicznych opracowanych na poziomie powiatowym, wojewódzkim, krajowym i UE.

Aktualnie dostępny jest projekt „Polityki ekologicznej Państwa 2030”, który planuje się przyjąć do realizacji uchwałą Rady Ministrów w III kwartale 2019 roku.

Polityka ekologiczna państwa 2030 (PEP) integruje zakres tematyczny dokumentów:

- Strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.” (BEiŚ) w części środowiskowej,
- Strategicznego planu adaptacji dla sektorów obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 (SPA2020)
- Polityki klimatycznej Polski. Strategii redukcji emisji gazów cieplarnianych w Polsce do roku 2020 (uchylona uchwałą Rady Ministrów w dniu 1 września 2015 r.).

których okres obowiązywania został zaplanowany do końca 2020 r. Zakres tematyczny PEP został uzupełniony o środowiskowe cele i priorytety Rządu RP oraz rozwija część środowiskową Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).

Poniżej przedstawiono powiązanie „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2025” z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego.

Podczas tworzenia „Programu...” brano pod uwagę założenia, cele, kierunki działań i interwencji zapisane w aktualnie obowiązujących dokumentach nadrzędnych. Program ochrony środowiska w swoich założeniach uwzględnia najbardziej istotne kierunki rozwoju. Cele, obszary problemowe oraz kierunki rozwoju analizowanych dokumentów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1 Zestawienie dokumentów strategicznych i przedstawienie spójności z celami zapisanymi w „Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2025”

Nazwa dokumentu	Cele wskazane w dokumencie strategicznym
NADRZĘDNE DOKUMENTY STRATEGICZNE	
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030	Cel 7 - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska, Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną, Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Transport, Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Energia, Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Środowisko
Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko	Cel 1 - Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska, Cel 2 - Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię, Cel 3 - Poprawa stanu środowiska.
Polityka energetyczna Polski do 2030 roku	I - Poprawa efektywności energetycznej, II - Wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii, III - Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii w tym biopaliw, IV – Ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko.
Polityka ekologiczna państwa 2030 - projekt	Cel główny: Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców (SOR). Cel szczegółowy: Środowisko i zdrowie. Cel szczegółowy: Środowisko i gospodarka . Cele horyzontalne: Środowisko i edukacja, Środowisko i administracja.
DOKUMENTY SEKTOROWE	
Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)	Cel 1 - osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji, określonych w dyrektywie 2008/50/WE i 2004/107/WE, oraz utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymywane, a w przypadku pyłu PM_{2,5} także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia, Cel 2 - osiągnięcie w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO (Światową Organizację Zdrowia) oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego.
Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych	Celem Programu jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie – ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami
Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2022	Cel 1 - Zmniejszenie ilości powstających odpadów, zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat należytego gospodarowania odpadami komunalnymi, Cel 2 - osiągnięcie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia ogólnej masy odpadów komunalnych w wysokości 50% do 2025 r., Cel 3 - zmniejszenie udziału zmieszanych odpadów komunalnych w całym strumieniu zbieranych

	odpadów (zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie).
Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020)	Cel 1. - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska Cel 3. - Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu Cel 4. - Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu Cel 5. - Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu Cel 6. - Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020	Oś priorytetowa I Zmniejszenie emisyjności gospodarki Oś priorytetowa II Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu Oś priorytetowa VII Poprawa bezpieczeństwa energetycznego
Aktualizacja Krajowego Programu Zwiększania Lesistości 2014	Celem KPZL jest zapewnienie warunków do zwiększenia lesistości kraju do 30%, a także optymalnego rozmieszczenia zalesień, ustalenia priorytetów ekologicznych i gospodarczych oraz instrumentów realizacyjnych.
DOKUMENTY O CHARAKTERZE PROGRAMOWYM	
Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego "Śląskie 2020+"	Cel operacyjny: C.1. Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska Cel operacyjny: C.2. Zintegrowany rozwój ośrodków różnej rangi Cel operacyjny: C.3. Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni
Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024	Cel 1 Powietrze atmosferyczne, Cel 2 Zasoby wodne, Cel 3 Gospodarka odpadami, Cel 4 Ochrona przyrody, Cel 5 Zasoby surowców naturalnych, Cel 6 Tereny przemysłowe, Cel 7 Hałas, Cel 8 Elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące, Cel 9 Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym, Cel 10 Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.
Strategia Rozwoju Powiatu Rybnickiego na lata 2015-2020	C1 - Rozwój gospodarczy powiatu rybnickiego, C3 - Przestrzeń warunkująca jakość życia i pozycję powiatu rybnickiego.
Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020	Rozwój gospodarczy Powiatu przy zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego

Źródło: „Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”, Ministerstwa Środowiska, wrzesień 2015, oraz opracowanie własne na podstawie aktualnych dokumentów wyższych szczebli

Cele i kierunki działań przedstawione w powyższej tabeli zawierają się w celach i kierunkach działań zapisanych w niniejszym „Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2025”.

Według ustawy Prawo Ochrony Środowiska (tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1396) „[...] w celu realizacji polityki ochrony środowiska organ wykonawczy powiatu sporządza powiatowy program ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych”, w związku z tym w niniejszym opracowaniu zostały ujęte powyższe założenia, cele i priorytety na lata 2019-2022 oraz perspektywa długoterminowa do 2025 roku, które zapisano w dokumentach wcześniej opracowanych i obejmujących teren powiatu rybnickiego.

3. Ogólna charakterystyka powiatu

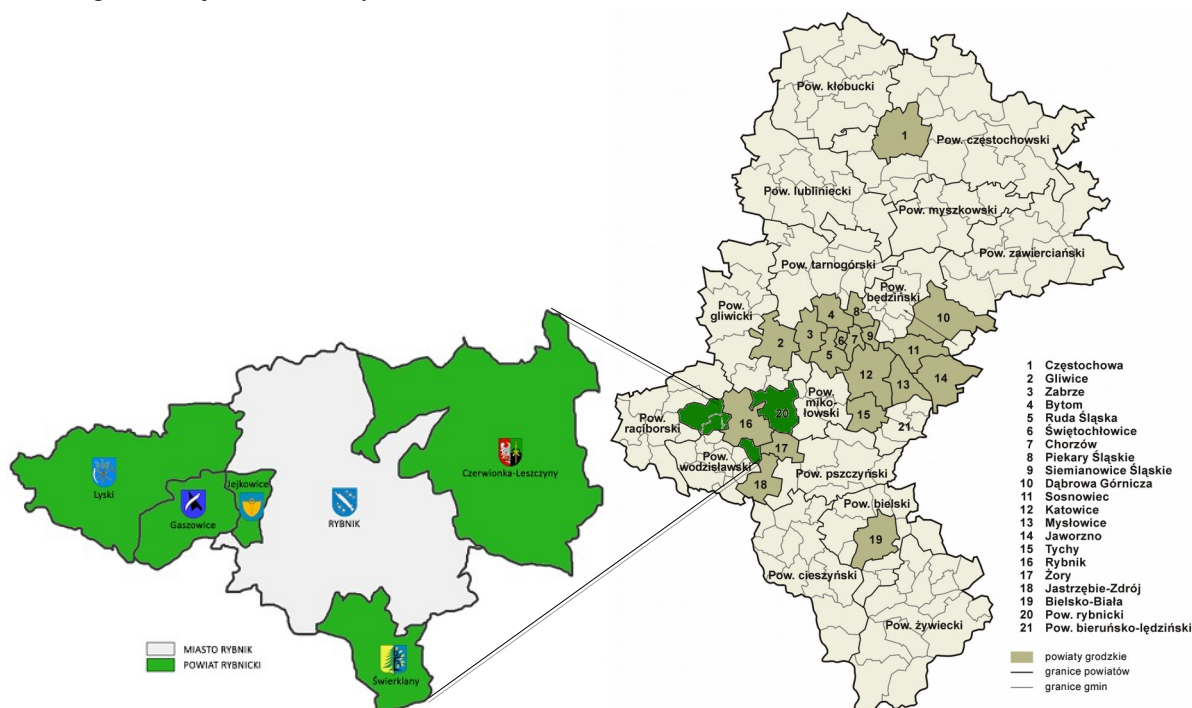
3.1. Położenie

Powiat Rybnicki został utworzony 1 stycznia 1999 roku na mocy reformy administracyjnej, położony jest w południowo-zachodniej części województwa śląskiego. Graniczy:

- od północy z powiatem gliwickim,
- od zachodu z powiatem raciborskim,
- od południa z powiatem wodzisławskim i miastem na prawach powiatu Jastrzębie Zdrój,
- od wschodu z miastem na prawach powiatu Żory powiatem mikołowskim,
- od środka z miastem na prawach powiatu Rybnik, będącym samodzielną jednostką tak powiatem grodzkim.

W skład powiatu rybnickiego wchodzi pięć gmin:

- gmina miejsko-wiejska Czerwionka-Leszczyny,
- gmina wiejska Gaszowice,
- gmina wiejska Jejkowice,
- gmina wiejska Lyski,
- gmina wiejska Świerklany.

Rysunek 1 Lokalizacja powiatu rybnickiego na tle województwa i sąsiedztwa gmin

Źródło: na podstawie mapki zamieszczonej na stronie Powiatowego Urzędu Pracy w Rybniku (www.pup-rybnik.bip.gov.pl) oraz mapa województwa wikipedia.pl

Powiat rybnicki ziemski to teren o powierzchni 22 364 ha tj. 224,0 km². Powiat rybnicki jest jednym z mniejszych obszarowo i ludnościowo powiatów województwa śląskiego. Liczba mieszkańców powiatu rybnickiego według stanu na koniec 2018 roku wynosiła 78.104 mieszkańców. Z uwagi na gęstość zaludnienia powiat rybnicki zajmuje jedną z wyższych pozycji pośród ziemskich powiatów województwa śląskiego to 348 osób. Struktura wiekowa ludności powiatu, z perspektywy jego rozwoju jest korzystna. W powiecie mieszka relatywnie mniej osób w wieku nieprodukcyjnym niż w województwie śląskim.

Na dzień 31 grudnia 2018 r. w PUP Rybnik zarejestrowanych było 3025 osób, w tym 1041 z powiatu rybnickiego z czego:

- 1011 osób bezrobotnych (w tym 124 osoby z prawem do zasiłku dla bezrobotnych),
- 30 osób poszukujących pracy.

Stopa bezrobocia w Rybniku wyniosła na dzień 31 grudnia 2018 r. 5,7%.

Gminy powiatu rybnickiego należą do średnich pod względem wielkości - oprócz gminy Czerwionka-Leszczyna, która w województwie śląskim jest drugą co do wielkości gminą wiejsko-miejską.

Bogata oferta kulturalna i edukacyjna regionu stała się magnesem przyciągającym coraz więcej młodych ludzi. Na terenie powiatu istnieją dobre warunki do aktywnego wypoczynku. Umożliwiają to szlaki rowerowe łączące atrakcyjne dla zwiedzających miejsca: drewniane kościołki z XVI-XVIII wieku, zabytki techniki, żerowiska bobrów, pomniki przyrody. Część gmin powiatu rybnickiego leży w obrębie Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich. W ostatnich latach powiat bardzo prężnie się rozwija i jest miejscem atrakcyjnym dla inwestorów. Jego atutem jest usytuowanie w pobliżu sieci najważniejszych krajowych dróg, w tym autostrad A1 i A4.

Obszar powiatu, mimo iż położony w rejonie eksploatacji górniczej, nie jest pozbawiony walorów przyrodniczych i turystycznych. W tym zakresie wyprzedza powiaty z okolic Beskidów i Jury Krakowsko-Częstochowskiej.

Od kilku lat region rybnicki kształtuje swoje nowe oblicze. Zmienia się krajobraz, znikają dymiące kominy, woda w rzekach jest coraz czystsza, a rolnictwo zyskuje na znaczeniu.

4. Ocena stanu środowiska

4.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza

4.1.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel długookresowy do 2020 roku zapisany w dotychczasowym Programie Ochrony środowiska KONTYNUACJA DZIAŁAŃ ZWIĄZANYCH Z POPRAWĄ JAKOŚCI POWIETRZA ORAZ OGRANICZANIE ZUŻYCIA ENERGII I WZROST WYKORZYSTANIA ENERGII Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ		
Planowane działania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Dalsza likwidacja ogrzewania węglowego w budynkach użyteczności publicznej	Starostwo Powiatowe w Rybniku W roku 2016 została wykonana termomodernizacja budynku Dworu w Łukowie Śląskim (wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, docieplenie stropodachu, wymiana instalacji c.o., instalacja kotła, budowa zbiornika na gaz, zadanie częściowo było współfinansowane ze środków WFOŚiGW w Katowicach.	Zadanie jest realizowane, wykonano 1 termomodernizację
Termomodernizacja budynków		
Koordinacja realizacji działań termomodernizacyjnych prowadzonych przez gminy	Gmina i Miasto Czerwionka Leszczyny W latach objętych sprawozdaniem zrealizowano następujące inwestycje termomodernizacyjne: - w roku 2014 - do budżetu gminy wprowadzono środki na realizację termomodernizacji 15 budynków użyteczności publicznej, - w roku 2015 - wykonano dokumentację projektową i audyty energetyczne dla planowanej termomodernizacji następujących budynków użyteczności publicznej: Szkoła Podstawowa w Palowicach, Zespół Szkół nr 4, Szkoła Podstawowa w Stanowicach, OSP Bełk, Szkoła Podstawowa w Przegędzy, Gimnazjum nr 6, Przedszkole nr 3, Przedszkole nr 10, Przedszkole nr 1, Przedszkole nr 7, Przedszkole nr 6, Przedszkole nr 11, Przedszkole nr 8, Szkoła Podstawowa w Szczekowicach, Szkoła Podstawowa nr 3. - w roku 2017 - rozpoczęto realizację termomodernizacji następujących budynków użyteczności publicznej: Szkoła Podstawowa w Palowicach, Zespół Szkół nr 4, Szkoła Podstawowa w Przegędzy, Gimnazjum nr 6. - w roku 2018 - zakończono termomodernizację 6 budynków. Gmina Gaszowice W latach 2015-2018 wymieniono 127 kotłów W latach objętych sprawozdaniem przeprowadzono termomodernizację Budynku Sportu w Łukowie Śląskim oraz Termomodernizację Szkoły Podstawowej w Gaszowicach. Gmina Jejkowice W latach 2014- 2018: - w ramach programu wymieniono 108 szt. kotłów (w tym na kotły na eko groszek, kotły olejowe, pompy ciepła, kotły na biomasę), - udzielono dofinansowania 85 beneficjentom na wymianę kotłów opalanych węglem, - wykonano termomodernizację 3 budynków użyteczności publicznej: Szkoła Podstawowa im. Jana Sobieskiego w Jejkowicach, budynek komunalny przy ul. Głównej 38 w Jejkowicach, Obiekt Sportowo- Kulturalny przy ul. Poprzecznej 3a w Jejkowicach. Również w 2017 Gmina opracowała dokument „Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na obszarze Gminy Jejkowice na lata 2017- 2032”. W jego założenia wpisana jest m.in. redukcja kotłowni na paliwa stałe oraz jak największe zgazyfikowanie gminy. Gmina Lyski W roku 2016 Gmina opracowała Program Ograniczania Niskiej Emisji dla Gminy Lyski na lata 2016- 2017, jednak ze względu na brak zdolności kredytowej nie został on zrealizowany. W latach 2015-2018 zrealizowano następujące inwestycje termomodernizacyjne: - w roku 2015: Remont budynku wielofunkcyjnego w Dzimierzu ul. Sportowa - w latach 2015 – 2017: Kompleksowa termomodernizacja Szkoły	Zadanie jest realizowane w miarę możliwości 30 budynków poddanych termomodernizacji 753 wymienione kotły

	Podstawowej w Raszczycach, - w latach 2017- 2018: Termomodernizacja przedszkola w Zwonowicach, - w roku 2018: Remont dachu na budynku OSP Sumina. Ilość wymienionych kotłów: - w roku 2015 – 1 (w budynku użyteczności publicznej), - w roku 2016 – 7 (5 kotłów + jeden kocioł 3 klasy oraz 1 w budynku użyteczności publicznej) - w roku 2017 – 27 (26 w budynkach mieszkalnych stanowiących własność osób fizycznych, 1 w budynku użyteczności publicznej) - w roku 2018 – 14 (12 w budynkach mieszkalnych stanowiących własność osób fizycznych - dane uzyskane z bazy WFOŚiGW w Katowicach na podstawie przyznanych dotacji w ramach Programu SMOG STOP + 2 w budynkach użyteczności publicznej). Łączni w okresie sprawozdawczym wymieniono 49 kotłów. Gmina Świerklany W latach 2014- 2018 na podstawie udzielonych dotacji wymieniono łącznie 469 kotłów, zamontowano 111 instalacji solarnych oraz pomp ciepła do ogrzewania wody użytkowej oraz zamontowano 5 instalacji pomp ciepła w systemie centralnego ogrzewania budynku mieszkalnego. W okresie sprawozdawczym nie przeprowadzono żadnych działań termomodernizacyjnych w budynkach użyteczności publicznej.	
Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony powietrza i promowanie stosowania nowoczesnych kotłów węglowych, kotłów gazowych i na biomasę	Starostwo Powiatowe w Rybniku W ostatnich latach Starostwo Powiatowe realizowało m.in. akcje ekologiczne: „Sprzątanie świata” coroczna akcja realizowana we wrześniu - powiat przekazuje wszystkim gminom worki na śmieci i rękawiczki, „Chytomy za rogi ten smog srogi” - Starosta Rybnicki przeprowadził konkurs ekologiczny „AKCJA INNOWACJA Porozmawiajmy o Smogu, czyli Chytomy za rogi tyn smog srogi”, którego celem było upowszechnienie wiedzy i kompetencji w zakresie zanieczyszczeń powietrza, w tym smogu, a także zachowań prozdrowotnych wśród młodych mieszkańców powiatu rybnickiego oraz promocja powiatu. Konkurs skierowany był do uczniów klas 1-8 szkół podstawowych, zlokalizowanych na terenie Powiatu Rybnickiego. Na terenie powiatu realizowana jest modelowa kampania informacyjno-edukacyjna „Gmina z dobrą energią”, której celem jest szerzenie wiedzy na temat niskiej emisji. Samorządy Subregionu Zachodniego (25 gmin i 3 powiaty) podjęły wspólna inicjatywę na rzecz walki z emisją. Kampania realizowana jest na terenie Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego. Gmina i Miasto Czerwionka- Leszczyny W latach 2016 – 2018 gmina prowadziła kampanię edukacyjno-informacyjną „Gmina z (dobrą) energią” na rzecz ograniczenia niskiej emisji oraz promocji efektywności energetycznej. Działania obejmowały długi horyzont czasowy (24 m-ce) i były zróżnicowane pod względem grupy docelowej (dorośli, dzieci i młodzież, pracownicy jst) oraz formy przekazu (działania on-line/off-line, seminaria tematyczne, konkursy, akcje społecznościowe, kampania medialna z udziałem celebrytów). Gmina Gaszowice W ramach realizacji zadania w okresie sprawozdawczym gmina przeprowadziła następujące akcje ekologiczne: - konkursy ekologiczne dla szkół podstawowych i gimnazjalnych, - ekolada przedszkolna, - seria artykułów zamieszczanych w biuletynie gminnym dotyczących jakości powietrza i segregacji odpadów. Gmina Jejkowice W latach objętych sprawozdaniem gmina przeprowadziła następujące akcje ekologiczne: - systematycznie zbierano makulaturę w szkołach a uzyskane fundusze przeznaczono na wymianę energooszczędnego	Zadanie realizowane na bieżąco 17 akcji ekologicznych

	oświetlenia w salach lekcyjnych, • konkursy ekologiczne. Gmina Lyski W latach objętych sprawozdaniem gmina prowadziła następujące zadania: • wyjazd młodzieży gimnazjalnej na wykłady o tematyce „Globalne problemy środowiska przyrodniczego” oraz „Efekt cieplarniany i naturalne zmiany klimatu”, • projekt "Gmina z (dobrą) energią" - kampania informacyjno-edukacyjna, której celem jest szerzenie wiedzy na temat niskiej emisji (przyczyny, konsekwencje zdrowotne) oraz metod walki z nią - termomodernizacja, efektywne ogrzewanie budynków, odnawialne źródła energii, • konkurs ekologiczno-edukacyjny pt. „Nie truj Sąsiada”, • konferencja p.n. „Czyste powietrze naszym wspólnym dobrem” dotycząca działań problemu niskiej emisji, zostały poruszone takie tematy jak: co to jest niska emisja?, źródła ciepła, metoda górnego spalania, termomodernizacja, możliwość finansowania działań związanych z ograniczeniem niskiej emisji, prezentacja	
Bieżące utrzymanie dróg	Zarząd Dróg Powiatowych w Rybniku W roku 2018 zrealizowano następujące inwestycje: – remont drogi powiatowej 5608S w Suminie i Gaszowicach; – remont nawierzchni jezdni w ciągu drogi powiatowej nr 5601S ul. Głównej w Jejkowicach; – remont drogi powiatowej 5627S na odcinku ulicy Cmentarnej w Czerwionce- Leszczynach; – remont drogi powiatowej 5341S ulicy Ornontowickiej w Czerwionce- Leszczynach; – remont odcinka drogi powiatowej 5610S ul. Nowej w Jankowicach; W roku 2018 wykonano bieżące remonty jezdni na drogach powiatowych: – remonty cząstkowe i wielkopowierzchniowe nawierzchni jezdni- 2349,58 m² – remonty cząstkowe emulsją i grysami- 110,00 ton Ponadto wyremontowano chodniki na drogach powiatowych na łącznej długości 843,80 m².	Realizacja w miarę potrzeb i możliwości remont 6 odcinków dróg powiatowych.
Przebudowa drogi powiatowej 5343S ulicy Jesionka oraz ul. Zabrzeńskiej w Czerwionce- Leszczynach dz. Dębieńsko		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie powiatu rybnickiego

4.1.2. Opis stanu obecnego

4.1.2.1. Klimat na obszarze powiatu rybnickiego

Powiat rybnicki wg przyrodniczo- leśnej regionalizacji Polski, położony jest w podokręgu Rybnickim, okręg Rybnicko- Kędzierzyński, Kraina Górnośląska, Dział Wyżyn Południowopolskich.

Geograficznie obszar powiatu położony jest w południowo- zachodniej części Wyżyny Śląskiej, w obrębie dwóch mniejszych jednostek fizyczno- geograficznych: Kotliny Raciborsko- Oświęcimskiej i Wyżyny Krakowskiej. Jednostki te rozdziela dolina rzeki Bierawki.

Klimat występujący na terenie powiatu kształtują masy powietrza:

- podzwrotnikowego – dochodzące z południa przez Bramę Morawską,
- arktycznego i podbiegunowego – napływające z północy,
- morskiego – znad Atlantyku,
- kontynentalnego – z Europy Wschodniej.

Średnia roczna suma opadów atmosferycznych wynosi 701 mm. Obszar powiatu charakteryzuje się długim okresem wegetacji trwającym 210-230 dni. Średnie roczne usłonecznienie kształtuje się na poziomie 1680 godzin, natomiast średnie zachmurzenie wynosi 65-69 %. Średnia roczna liczba dni z pokrywą śnieżną wynosi 50 do 70 dni. Śnieg pojawia się w okresie 19-29 listopada i utrzymuje do 15-25 marca. W rozkładzie miesięcznym średnie temperatury kształtują się od -2°C w styczniu do +16°C w lipcu. Pierwsze jesienne przymrozki pojawiają się 11-18 października, natomiast ostatnie przymrozki wiosenne przypadają na okres 25 kwietnia- 5 maja.

W rozkładzie rocznym wiatrów przeważają wiatry południowo- zachodnie, raczej słabe o średniej prędkości 2-3 m/s, chociaż zdarzają się również nieco silniejsze, o prędkości 4-9 m/s.

4.1.2.2. Jakość powietrza w rejonie powiatu rybnickiego

W celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi i środowisko oraz kierując się zasadą praworządności i zasadą interesu publicznego, Sejmik Województwa Śląskiego uchwałą nr V/36/1/2017 z dnia 7 kwietnia 2017 r., postanowił wprowadzić ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Możliwość taką przewiduje art. 96 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (t.j.: Dz. U. z 2017 r. poz. 519 z późn. zm.). Uchwała przewiduje zakaz stosowania w instalacjach spalania paliw tj.:

- węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla,
- mułów i flotokoncentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem,
- paliw, w których udział masowy węgla kamiennego o uziarnieniu poniżej 3 mm wynosi więcej niż 15 %,
- biomasy stałej, której wilgotność w stanie roboczym przekracza 20 %.

Dla poszczególnych zapisów uchwały ustalono odrębne daty wejścia w życie, i tak:

- zakaz stosowania węgla brunatnego, mułów i flotokoncentratów, biomasy stałej o wilgotności powyżej 20% - 1 września 2017,
- kotły minimum klasy 5 wg PN-EN 303-5:2012:
 - 1 września 2017 r. - dla nowych instalacji wskazanych w § 2 pkt 1,
 - 1 stycznia 2022 r. - dla instalacji wskazanych w § 2 pkt 1 powyżej 10 lat od daty ich produkcji (lub bez tabliczki znamionowej),
 - 1 stycznia 2024 r. – dla instalacji wskazanych w § 2 pkt 1 od 5 do 10 lat od daty ich produkcji,
 - 1 stycznia 2026 r. – dla instalacji wskazanych w § 2 pkt 1 poniżej 5 lat od daty produkcji,
 - 1 stycznia 2028 – dla kotłów klasy 3 i 4 wg PN-EN 303-5:2012
- ogrzewacze pomieszczeń wg 'Ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe:
 - 1 września 2017 – dla nowych instalacji wskazanych w § 2 pkt 2 i pkt 3,
 - 1 stycznia 2023 - dla instalacji wskazanych w § 2 pkt 2 i pkt 3.

Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez:

- utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach;
- zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane;
- zmniejszanie i utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej poziomów docelowych albo poziomów celów długoterminowych lub co najmniej na tych poziomach.

Na stan powietrza w powiecie rybnickim mają wpływ następujące czynniki:

- emisja zorganizowana pochodząca ze źródeł punktowych i powierzchniowych oraz niska emisja,
- emisja ze środków transportu i komunikacji (emisja liniowa),
- emisja niezorganizowana.

Zazwyczaj głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja zanieczyszczeń pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych i technologicznych.

W kolejnych podrozdziałach opisano systemy energetyczne znajdujące się na terenie powiatu i określono ich wpływ na stan powietrza atmosferycznego.

Podstawową masę zanieczyszczeń odprowadzanych do atmosfery stanowi dwutlenek węgla. Jednak najbardziej uciążliwe składniki spalin to przede wszystkim dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pył. W mniejszych ilościach emitowane są również chlorowódz, różnego rodzaju węglowodory aromatyczne i alifatyczne. Wraz z pyłem emitowane są również metale ciężkie, pierwiastki promieniotwórcze i wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, a wśród nich benzo(a)piren, uznawany za jedną z bardziej znaczących substancji kancerogennych. W pyłe zawieszonym ze względu na zdolność wnikania do układu oddechowego, wyróżnia się frakcje o ziarnach: powyżej 10 mikrometrów i pył drobny poniżej 10 mikrometrów (PM₁₀). Ta druga frakcja jest szczególnie niebezpieczna dla człowieka, gdyż jej cząstki są już zbyt małe, by mogły zostać zatrzymane w naturalnym procesie filtracji oddechowej.

Przy spalaniu odpadów z produkcji tworzyw sztucznych opartych na polichloroku winylu do atmosfery mogą dostawać się substancje chlorowcopochodne, a wśród nich dioksyny i furany.

O wystąpieniu zanieczyszczeń powietrza decyduje ich emisja do atmosfery, natomiast o poziomie w znacznym stopniu występujące warunki meteorologiczne. Przy stałej emisji, zmiany stężeń zanieczyszczeń są głównie efektem przemieszczania, transformacji i usuwania ich z atmosfery. Stężenie zanieczyszczeń zależy również od pory roku. I tak:

- sezon zimowy, charakteryzuje się zwiększonym zanieczyszczeniem atmosfery, głównie przez niską emisję,
- sezon letni, charakteryzuje się zwiększonym zanieczyszczeniem atmosfery przez skażenia wtórne powstałe w reakcjach fotochemicznych.

Ocenę stanu powietrza atmosferycznego przeprowadzono w oparciu o dane z lat 2016, 2017, 2018 pochodzące z opracowań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach pt.: „Ocena jakości powietrza w województwie śląskim w roku 2016” oraz w roku 2017 i 2018.

Ocena przeprowadzona jest w pięciu wyodrębnionych strefach na terenie województwa śląskiego:

- strefa śląska (powiat rybnicki),
- aglomeracja górnośląska,
- aglomeracja rybnicko-jastrzębska,
- miasto Bielsko-Biała,
- miasto Częstochowa.

Klasyfikacja stref wykonywana jest co roku na podstawie oceny poziomu substancji w powietrzu, a jej wynikiem jest określenie jednej klasy strefy ze względu na ochronę zdrowia i jednej klasy ze względu na ochronę roślin. Klasyfikacji stref dokonuje się dla każdego zanieczyszczenia oddzielnie, na podstawie najwyższych stężeń na obszarze każdej strefy, następnie określa się klasę wynikową dla danej strefy.

Zaliczenie strefy do określonej klasy wiąże się z koniecznością podjęcia konkretnych działań na rzecz poprawy jakości powietrza lub utrzymania jego jakości na niezmiennym poziomie.

Podstawę zaliczenia strefy do określonej klasy A, B, C stanowią wyniki oceny uzyskane na obszarach o najwyższych poziomach stężeń danego zanieczyszczenia w strefie.

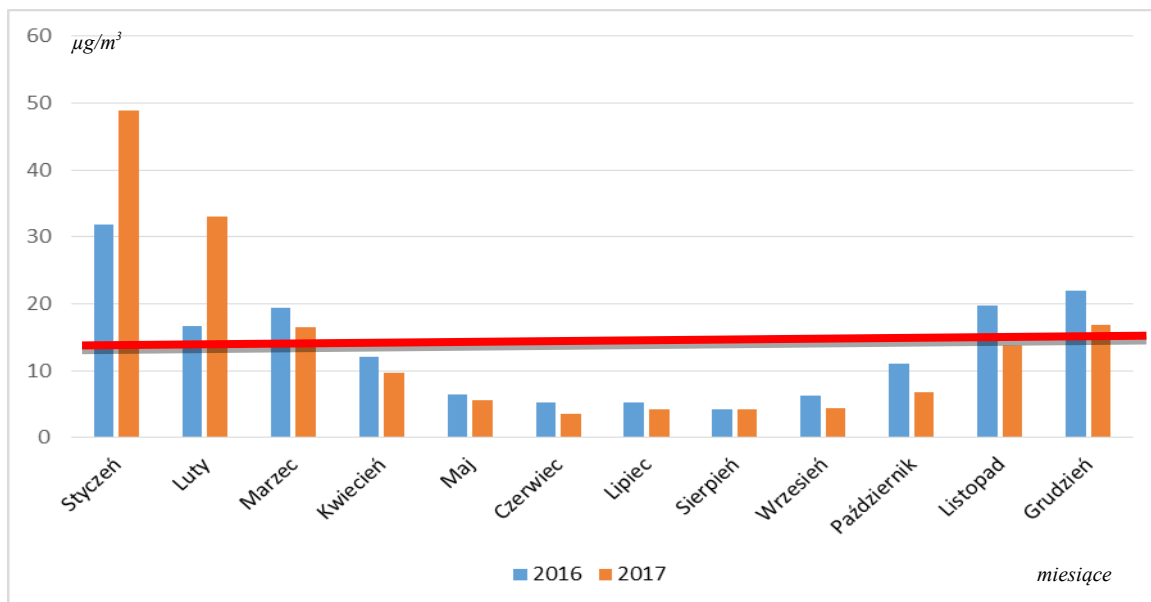
Ocenę poziomu zanieczyszczeń powietrza w poszczególnych strefach województwa śląskiego wykonano w oparciu o wyniki pomiarów prowadzonych w stałych stacjach pomiarowych, automatycznych i manualnych oraz stanowiskach pasywnych. Wszystkie stacje pomiarowe funkcjonowały zgodnie z wojewódzkim programem państwowego monitoringu środowiska.

Na terenie aglomeracji śląskiej oceny prowadzone są w oparciu min. o stację w Czerwionce- Leszczynach przy ul. Parkowej, gdzie prowadzone są pomiary benzenu (C₆H₆), oraz poza terenem powiatu w Knurówie przy ul. Jedności Narodowej oraz w Rybniku przy ul. Borki (aglomeracja rybnicko- jastrzębska) gdzie prowadzone są ciągłe automatyczne pomiary imisyjne stężeń dwutlenku siarki, tlenków azotu (NO, NO₂, NO_x) oraz pyłu zawieszonego PM₁₀, a także pomiary manualne: arsenu, niklu, kadmu, ołowiu, benzo(a)pirenu w PM₁₀, pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz pomiary parametrów meteorologicznych.

Wyniki klasyfikacji strefy śląskiej uzyskane w 2017 r. przedstawiają się następująco:

- ze względu na ochronę zdrowia:
 - dla zanieczyszczeń takich jak: dwutlenek azotu, dwutlenek siarki, benzen, ołów, tlenek węgla, arsen, kadm i nikiel - klasa A, co oznacza konieczność utrzymania jakości powietrza na tym samym lub lepszym poziomie,
 - dla pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5}, ozonu oraz benzo(α)pirenu - klasa C w strefie śląskiej,
 - klasa D2 dla ozonu ze względu na przekroczenie poziomu celu długoterminowego.

- ze względu na ochronę roślin:
 - brak przekroczeń wartości dopuszczalnych (klasa A) dla tlenków azotu i dwutlenku siarki,
 - przekroczenia poziomu docelowego ozonu (klasa C) oraz poziomu celu długoterminowego ozonu wyrażonego jako AOT 40 (klasa D2), na stacji tła regionalnego.

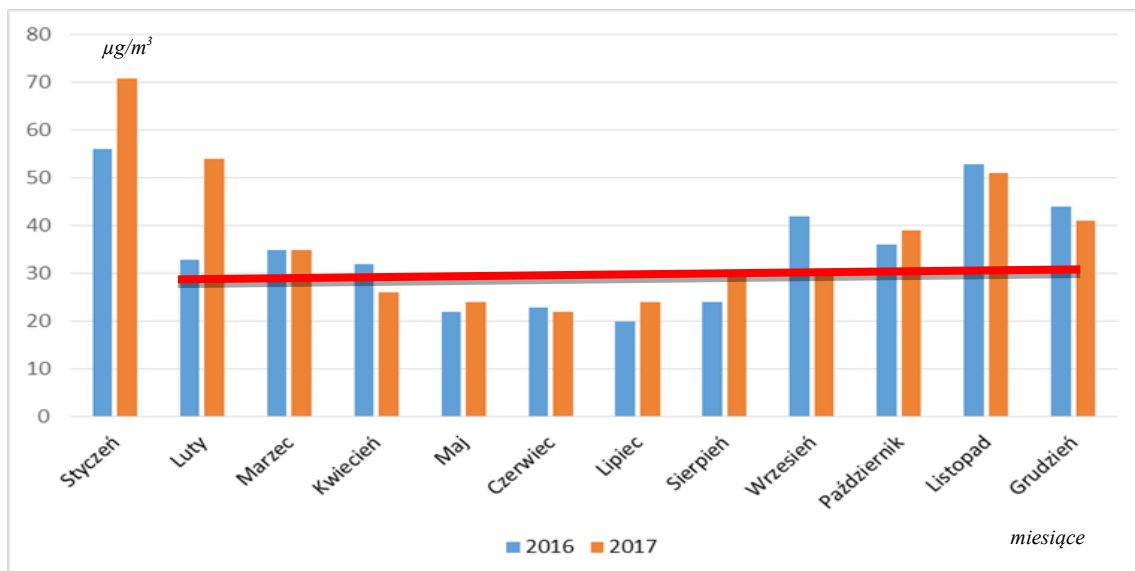
LEGENDA:

— czerwona linia oznacza dopuszczalny poziom zanieczyszczenia

Rysunek 2 Średnie stężenie dwutlenku siarki na stacji w Rybniku w latach 2016 - 2017 (µg/m³)

Źródło: Pomiar automatyczny - Śląski Monitoring Powietrza za lata 2015 - 2017

Przekroczenia dopuszczalnego poziomu stężenia dwutlenku siarki odnotowano w styczniu i lutym w latach 2016-2017 oraz w grudniu 2016 r. Średnia wartość roczna wyniosła 13,2 µg/m³ w 2016 r. i 13,9 µg/m³ w 2017 r., a więc poniżej poziomu dopuszczalnego.

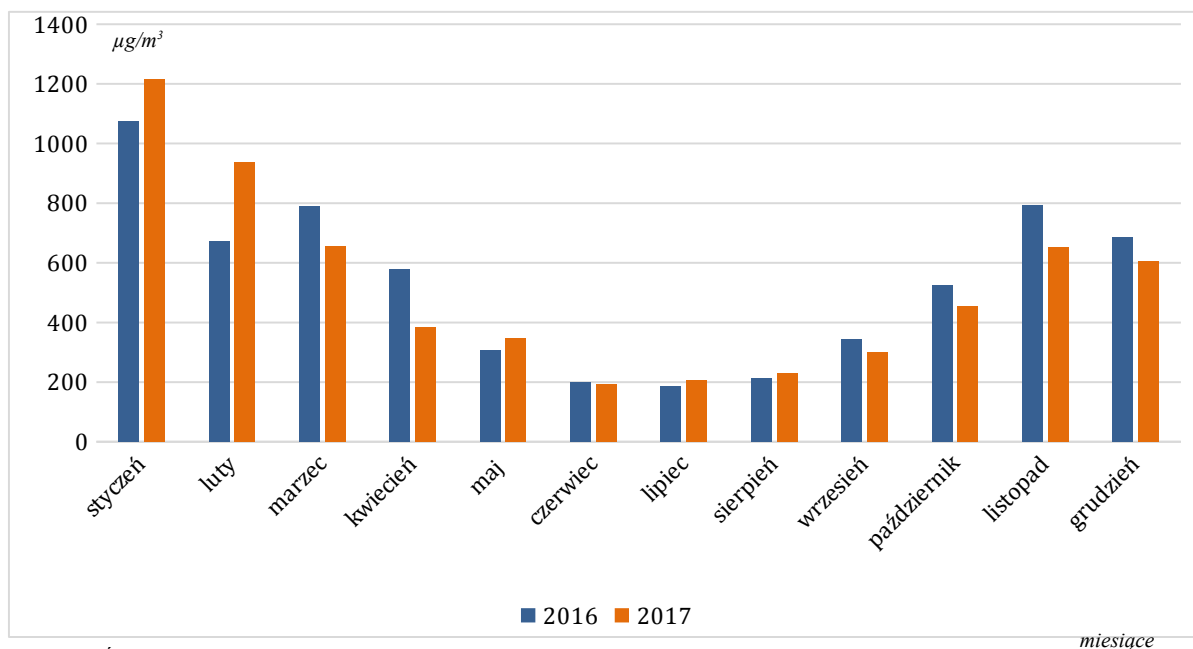
LEGENDA:

— czerwona linia oznacza dopuszczalny poziom zanieczyszczenia

Rysunek 3 Średnie stężenie tlenków azotu na stacji w Rybniku w latach 2016 - 2017 (µg/m³)

Źródło: Pomiar automatyczny - Śląski Monitoring Powietrza za lata 2016 - 2017

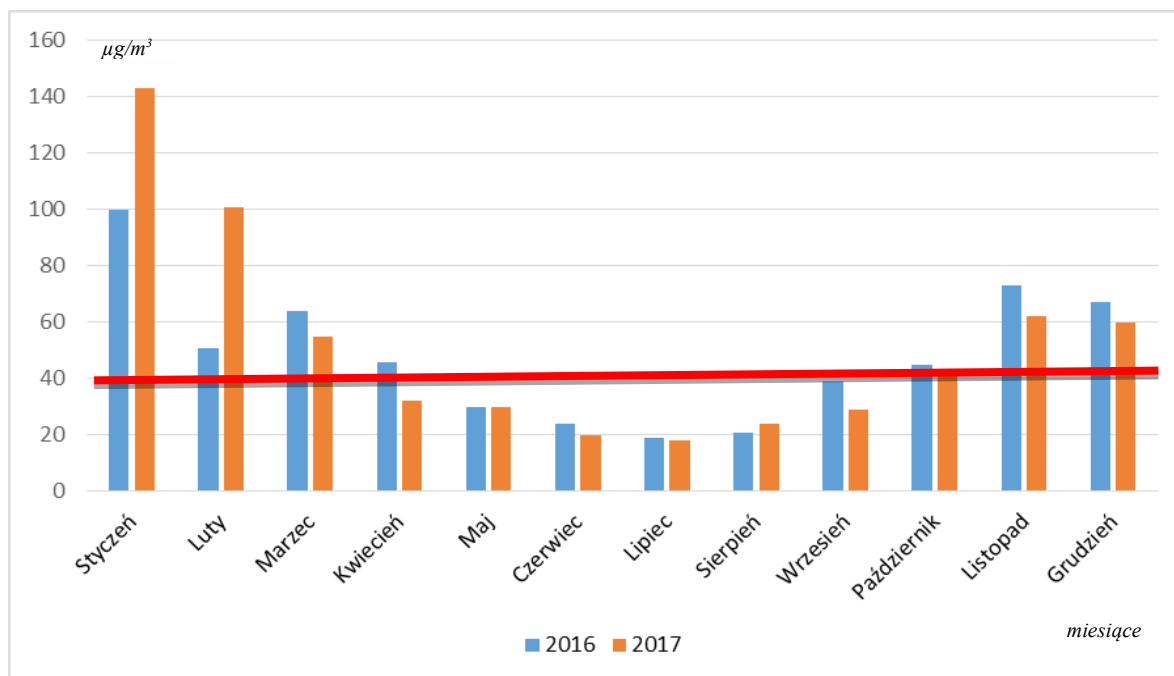
W latach 2016-2017 w rejonie powiatu odnotowano przekroczenia dopuszczalnego stężenia tlenków azotu w powietrzu. Wystąpiły one w styczniu, lutym, marcu, wrześniu, październiku, listopadzie i grudniu w latach 2016-2017, oraz w kwietniu 2016 r. Najwyższe stężenia odnotowano w styczniu 2017 r. – 71 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ NOx. Średnie wartości roczne wyniosły 35 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2016 r. i 37 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2017 r. a więc powyżej poziomu dopuszczalnego (30 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ NOx).

Rysunek 4 Średnie stężenie tlenku węgla stacji w Rybniku w latach 2016 - 2017 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

Źródło: Pomiar automatyczny - Śląski Monitoring Powietrza za lata 2016 - 2017

Najwyższe stężenia tlenku węgla występują w okresie grzewczym, tj. listopad - marzec. Pomiar w styczniu 2017 roku wykazał maksymalne stężenie 1217 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, natomiast minimalne w lipcu tego samego roku 193 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Przepisy nie przewidują norm dopuszczalnych stężeń tlenku węgla.

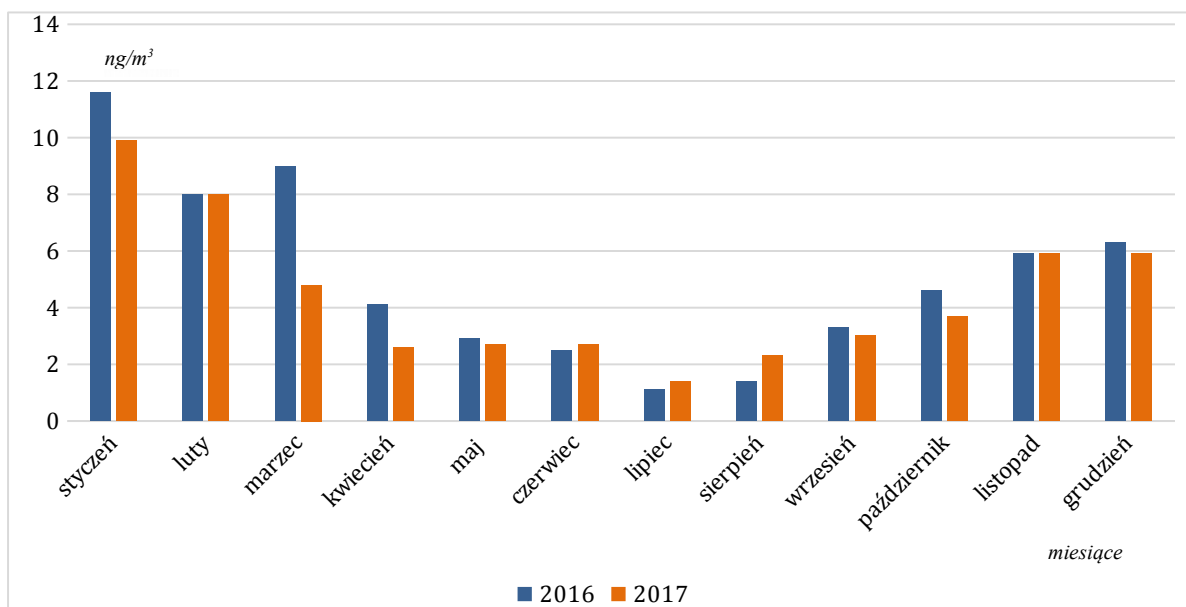
LEGENDA:

— czerwona linia oznacza dopuszczalny poziom zanieczyszczenia

Rysunek 5 Średnie stężenie pyłu PM10 na stacji w Rybniku w latach 2016 - 2017 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

Źródło: Pomiar automatyczny - Śląski Monitoring Powietrza za lata 2016 - 2017

W latach 2016-2017 w rejonie powiatu wystąpiły ponadnormatywne stężenia pyłu PM₁₀ w powietrzu. Najwyższe stężenia odnotowano w styczniu 2017 r. – 143 µg/m³ przy normie 40 µg/m³. Średnie wartości roczne wyniosły 48 µg/m³ w 2016 r. i 51 µg/m³ w 2017 r. a więc powyżej poziomu dopuszczalnego (40 µg/m³ NO_x).

Rysunek 6 Średnie stężenie benzo(a)pirenu na stacji w Czerwionce- Leszczynach w latach 2016 - 2017 (ng/m³)

Źródło: Pomiar automatyczny -Śląski Monitoring Powietrza za lata 2016 - 2017

W latach 2016-2017 jak i wcześniejszych, w rejonie powiatu rybnickiego wystąpiły ponadnormatywne stężenia benzo(a)pirenu w powietrzu na stacji w Czerwionce- Leszczynach, co stanowi problem. Najwyższe stężenia odnotowano w styczniu 2016 r. – 11,6 ng/m³ przy normie 1 ng/m³.

W wyniku rocznej oceny jakości powietrza za 2017 r. określono strefy, w których doszło do przekroczenia standardów imisyjnych:

- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy dopuszczalne, dla których istnieje obowiązek wykonania POP (kryterium ochrona zdrowia):
 - strefa śląska – pył PM₁₀ (24h),
 - strefa śląska – pył PM₁₀ (rok),
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy dopuszczalne dla fazy I, dla których nie istnieje obowiązek wykonania POP (kryterium ochrona zdrowia):
 - strefa śląska – pył PM_{2,5} (rok);
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy dopuszczalne dla fazy II, dla których nie istnieje obowiązek wykonania POP (kryterium ochrona zdrowia):
 - strefa śląska – pył PM_{2,5} (rok);
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy docelowe, dla których istnieje obowiązek wykonania POP (kryterium ochrona zdrowia):
 - strefa śląska - benzo(a)piren B(a)P (rok);
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy celu długoterminowego, dla których nie ma obowiązku wykonania POP (kryterium ochrona zdrowia):
 - strefa śląska – ozon O₃ (8h),
 - strefa śląska – ozon O₃ (8h) 3lata.
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy celu długoterminowego, dla których nie ma obowiązku wykonania POP (kryterium ochrona roślin):
 - strefa śląska – ozon O₃ – AOT40-R),
 - strefa śląska – ozon O₃ – AOT40-R5).

Dla pozostałych zanieczyszczeń: dwutlenek siarki SO₂, tlenki azotu NO_x, tlenek węgla CO, benzen C₆H₆, ołów-Pb, arsen-As, kadm-Cd, nikiel-Ni standardy imisyjne na terenie wszystkich stref (cały obszar województwa) były dotrzymane. W przypadku stref, dla których POP zostały określone, a standardy jakości powietrza są nadal przekraczane, zarząd województwa obowiązany będzie do aktualizacji programu po okresie 3 lat od wejścia w życie uchwały sejmiku województwa w sprawie programu ochrony powietrza uwzględniając działania ochronne dla wrażliwych grup ludności.

Na przestrzeni ostatnich lat należy przeanalizować uchwalone programy ochrony powietrza, których zadaniem była diagnoza złego stanu jakości powietrza oraz wskazanie działań naprawczych, skutkujących poprawą jakości powietrza na obszarach występowania przekroczeń wartości normatywnych. Jakość powietrza w powiecie odbiegała od poziomu odpowiadającego obowiązującym normom. Stale występowały przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych takich zanieczyszczeń, jak: pył zawieszony PM₁₀, pył zawieszony PM_{2,5} i benzo(a)piren.

Sejmik Województwa Śląskiego Uchwałą nr V/47/5/2017 z dnia 18 grudnia 2017 roku przyjął "Program ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego mającego na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji". Celem opracowania aktualizacji Programu ochrony powietrza jest zweryfikowanie zaproponowanych już działań naprawczych i opracowanie katalogu działań korygujących

w kierunku poprawy jakości powietrza w oparciu o dokładniejsze dane wejściowe, zmienione uwarunkowania prawne, finansowe i organizacyjne oraz o doświadczenia płynące z realizacji dotychczas opracowanych programów.

Nadrzędnym celem aktualizacji Programu ochrony powietrza jest opracowanie działań naprawczych, których realizacja doprowadzi do poprawy jakości powietrza, co w konsekwencji spowoduje ograniczenie niekorzystnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców województwa śląskiego.

Poprawa jakości powietrza w roku 2027 ma nastąpić poprzez realizację działań naprawczych, zaplanowanych w ramach Programu ochrony powietrza w odniesieniu do wszystkich źródeł emisji. Efektem realizacji Programu powinno być zmniejszenie wielkości emisji zanieczyszczeń emitowanych do powietrza, głównie ze źródeł powierzchniowych, a także komunikacyjnych i przemysłowych.

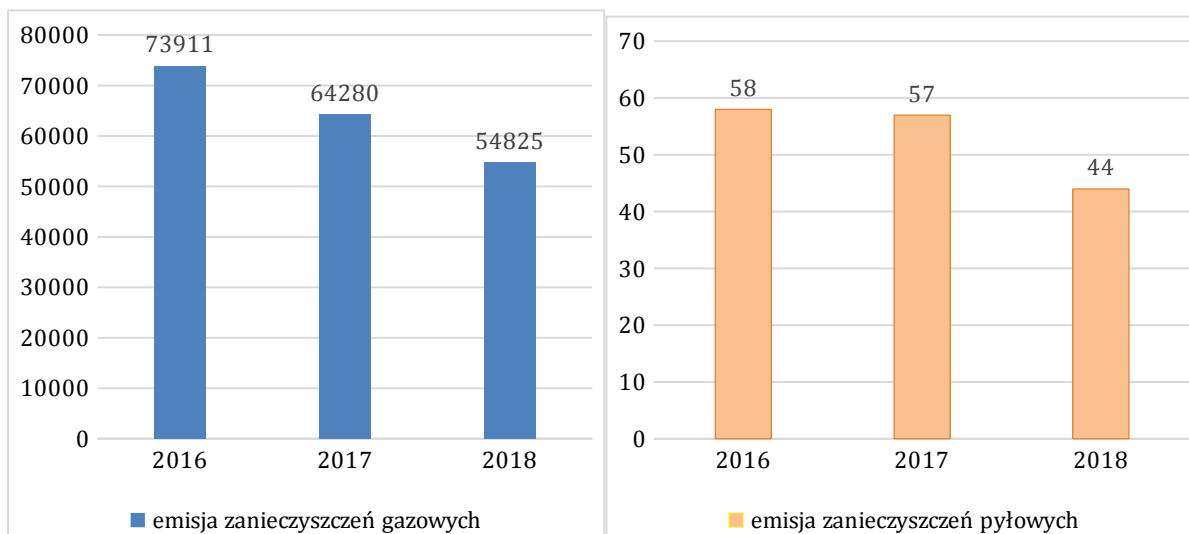
Realizacja Programu ochrony powietrza wymaga współpracy wielu stron oraz bieżącej oceny postępów prac. Istotnym elementem umożliwiającym realizację postanowień Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego jest przeniesienie podstawowych założeń i kierunków działań do wszystkich strategicznych dokumentów na poziomie wojewódzkim, powiatowym oraz gminnym, tak aby pozwalało to na efektywne i sprawne współdziałanie odpowiedzialnych za jego realizację jednostek organizacyjnych oraz planowe realizowanie działań naprawczych. Szczegółowo odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań, w tym organy administracji publicznej, wskazano w harmonogramach rzeczowo-finansowych dla każdej ze stref objętych niniejszym Programem. Ponadto obowiązki i ograniczenia dla organów administracji wynikają z planu działań krótkoterminowych.

Z danych udostępnionych przez Gminy wynika, iż na terenie powiatu w 2018 roku działało dziesięć czujników jakości powietrza w tym jeden w gminie Czerwionce-Leszczynach (Szkoła w Leszczynach - nie przedłużono na 2019 rok oraz 9 na terenie gminy Lyski (w sołectwach Adamowice, Bogunice, Dzimierz, Lyski, Pstrązna, Raszczyce, Sumina i Zwonowice). Wykonywane są na nich pomiary pyłów PM₁₀ i 2,5.

4.1.2.3. Emisja zanieczyszczeń powodowana przez przedsiębiorstwa na terenie powiatu rybnickiego

Dla analizy emisji zanieczyszczeń gazowo – pyłowych powodowanych przez przedsiębiorstwa na terenie powiatu rybnickiego wykorzystano dane z „Programu ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego mającego na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji” (2017 r.), dane GUS z 2016 - 2018 r., dane przedsiębiorstw z terenu powiatu.

Emisja zanieczyszczeń w Mg/rok w latach 2016-2018 roku z zakładów znajdujących się na terenie powiatu rybnickiego przedstawia się następująco:

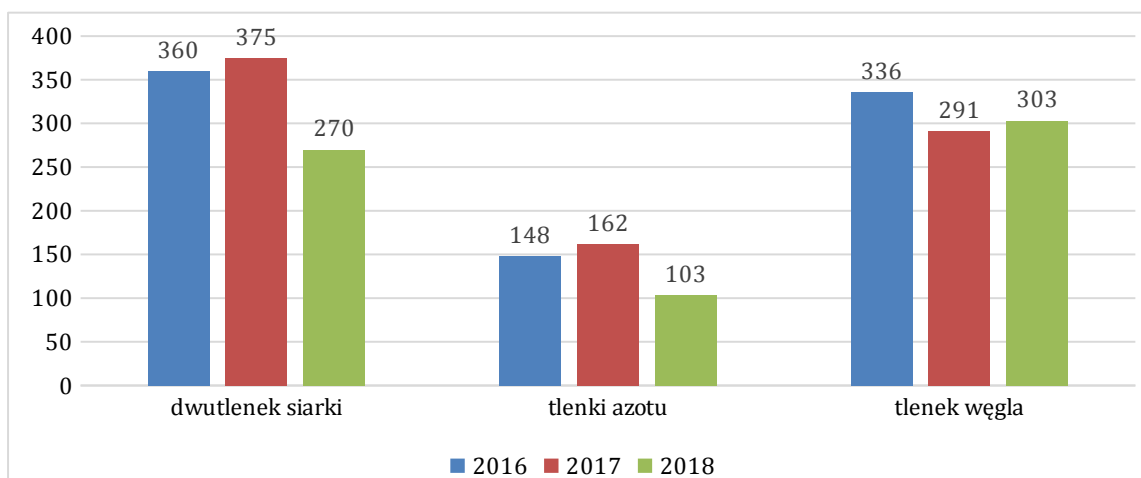

Rysunek 7 Emisja zanieczyszczeń pyłowo-gazowych w latach 2016-2018 z zakładów znajdujących się na terenie powiatu rybnickiego (Mg/rok)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, 2019

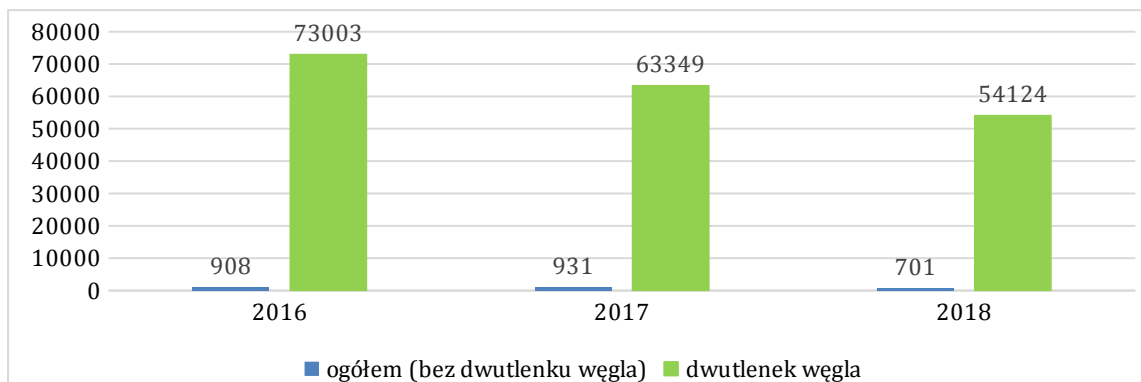
Emisja zanieczyszczeń pyłowych, tj. pyłów PM10, PM2,5 z zakładów znajdujących się na terenie powiatu rybnickiego zmalała w stosunku do 2016 r., o wartość równą 14 Mg, tj. około 24%. W tym samym czasie odnotowano obniżenie zanieczyszczeń do powietrza substancji gazowych o wartość równą 19 086 Mg, tj. 26 %.

Jest to dobry wskaźnik w ograniczaniu emisji pyłów i gazów do powietrza.

Rysunek 8 Emisja zanieczyszczeń w latach 2016-2018 z zakładów znajdujących się na terenie powiatu rybnickiego (Mg/rok)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, 2019

Rysunek 9 Emisja dwutlenku węgla oraz ogółem wszystkie zanieczyszczenia w latach 2016-2018 z zakładów znajdujących się na terenie powiatu rybnickiego (Mg/rok)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, 2019

Jak wynika z rysunków powyżej emisja z zakładów szczególnie uciążliwych dla środowiska zmniejsza się w stosunku do roku 2016. Ogółem w 2016 r. emisja ta wyniosła 908 Mg/rok, a na koniec 2018 r. wartość zmniejszyła się do 701 Mg/rok, tj. o około 24%. Emisja dwutlenku węgla uznawanego za najważniejszy z gazów cieplarnianych odpowiadających za zmiany klimatu, w stosunku do 2006 r. zmalała w 2018 r. o 25% - co można uznać za dobry wskaźnik w ograniczaniu niskiej emisji pochodzącej z produkcji i usług.

4.1.2.4. Emisja z emitorów liniowych

Jednym z podstawowych czynników środowiskotwórczych, związanych z komunikacją jest zanieczyszczenie powietrza występujące w sąsiedztwie dróg. Pojazdy samochodowe poruszające się po drogach, emitują do atmosfery duże ilości różnorodnych substancji toksycznych, powstających w wyniku spalania paliwa napędowego, a także na skutek wzajemnego oddziaływania opon i nawierzchni dróg oraz zużywania się niektórych elementów pojazdu. **Jest to problem narastający, zwłaszcza w centrum miasta Czerwionka-Leszczyny. Mimo prowadzonej modernizacji układów komunikacyjnych w powiecie, wskutek lawinowo narastającej liczby samochodów, płynność ruchu w godzinach szczytu jest zakłócona.** Obecność spalin samochodowych najbardziej odczuwana jest w letnie oraz w słoneczne dni, ponieważ oprócz toksycznych spalin tworzy się bardzo szkodliwa dla zdrowia, przypowierzchniowa warstwa ozonu pochodzenia fotochemicznego.

Łączna długość dróg publicznych na terenie powiatu rybnickiego wynosi 521,569 km. Przez teren powiatu rybnickiego przebiegają:

- Autostrada A1 o długości 18,111 km,
- drogi wojewódzkie – o łącznej długości 42,5 km,
- drogi powiatowe o łącznej długości 106,368 km,
- drogi gminne o łącznej długości 397,09 km.

Zarządcami dróg, do właściwości których należą sprawy z zakresu planowania budowy, modernizacji, utrzymania i ochrony dróg, są następujące organy:

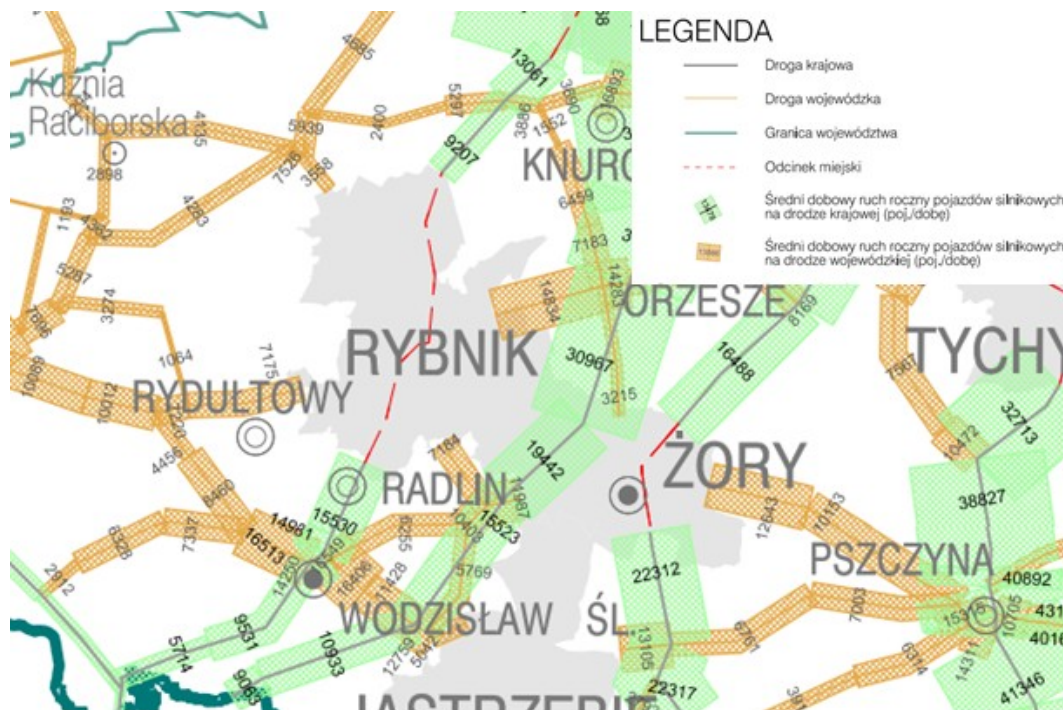
- autostrada A1 – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Katowicach,
- dróg wojewódzkich – Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach,
- dróg powiatowych – Zarząd Dróg Powiatowych w Rybniku,
- dróg gminnych – Wójtowie i Burmistrz Gmin.

Utrzymanie dróg we właściwym stanie technicznym, daje możliwość szybkiego i dogodnego komunikowania się, stanowiąc podstawę do podnoszenia atrakcyjności powiatu.

Na drogach krajowych i wojewódzkich regularnie co 5 lat Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad przeprowadza Generalny Pomiar Ruchu (GPR), którego celem jest zilustrowanie aktualnego poziomu natężenia ruchu na poszczególnych odcinkach sieci dróg oraz wskazanie prognozy ruchu w perspektywie kolejnych 5, 10 oraz 15 lat. W roku 2015 na sieciach dróg krajowych oraz wojewódzkich został przeprowadzony Generalny Pomiar Ruchu (GPR), który stanowi podstawowe źródło informacji o ruchu drogowym w Polsce. Podstawę prawną przeprowadzenia pomiaru stanowiło Zarządzenie nr 38 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych

i Autostrad z dnia 1 września 2014 r. Pomiary na terenie powiatu rybnickiego przeprowadzono na odcinku krajowej A oraz na kilku odcinkach dróg wojewódzkich¹.

¹Aktualnie dostępne są podstawowe wyniki GPR 2015 dla dróg krajowych w postaci opracowania pt. „Synteza wyników GPR 2015”.

Rysunek 10 Średni dobowy ruch pojazdów na drogach krajowych w rejonie powiatu rybnickiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie opracowania pt. „Synteza wyników GPR 2015”

Tabela 2 Średni dobowy ruch na drodze krajowej A1 na terenie powiatu rybnickiego

Droga Krajowa A1	Razem	Motocykle	Osobowe	Lekkie Ciężarowe	Ciężarowe bez przyczepy	Ciężarowe z przyczepą	Autobusy	Ciągniki Rolnicze
WĘZEL DĘBIEŃSKO-WĘZEL RYBNIK	37 616	95	27 280	3 345	947	5 821	128	0
WĘZEL KNURÓW-WĘZEL DĘBIEŃSKO	38 003	90	27 363	3 587	1 033	5 803	127	0

Źródło: Średni dobowy ruch roczny (SDRR) w punktach pomiarowych w 2015 roku na drogach krajowych, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

Tabela 3 Średni dobowy ruch na drodze wojewódzkiej na terenie powiatu rybnickiego

Droga Wojewódzka	Razem	Motocykle	Osobowe	Lekkie ciężarowe	Ciężarowe bez Przyczepy	Ciężarowe z przyczepą	Autobusy	Ciągniki Rolnicze
DW 923								
Raszczyce /DW919/ - Nowa Wieś /kier. Rzechów/	3 274	59	2 936	187	43	20	16	13
Nowa Wieś /kier. Rzechów/ - Rzechów /DW935/	1 064	27	926	61	19	12	9	10
DW 924								
Czerwionka /ul. Przemysłowa/ - Stanowice /DW925/	7 183	172	6 293	287	144	165	108	14
Stanowice /DW925/ - granica m. Żory	3 215	64	2 694	235	74	132	10	6
DW 925								
Łącznika Autostrady A1 – Stanowice /DW924/	14 283	100	12 156	1 100	314	527	71	14
Stanowice /DW924/ - granica m. Rybnik	14 834	104	13 025	964	252	430	59	0
DW 929								
Granica m. Rybnik – Świerklany Górne /DW932/	7 184	86	6 431	273	172	122	93	7

DW 930								
Świerklany Dolne /DW932/ - Mszana /DW933/	5 769	75	5244	219	98	104	23	6
DW 932								
Wodzisław /DW933/ - Świerklany Dolne /DW930/	6 255	69	5 472	363	138	188	19	6
Świerklany Dolne /DW930/ - Świerklany Górne /DW929/	10 403	94	9 269	614	156	218	42	10
Świerklany Górne /DW929/ - granica m. Żory	11 987	108	10 417	659	240	539	24	0

Źródło: Średni dobowy ruch roczny (SDRR) w punktach pomiarowych w 2015 roku na drogach krajowych, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

Spośród wszystkich pojazdów poruszających się po drogach na terenie powiatu, największy udział mają samochody osobowe oraz mikrobusy co świadczy o dominacji transportu prywatnego.

Do obliczeń emisji szkodliwych substancji do powietrza wykorzystano dane z tabel powyżej, średnie spalanie różnego rodzaju paliw przez pojazdy oraz liczbę kilometrów dróg publicznych na terenie Powiatu Rybnickiego. Ponadto wykorzystano program licencjonowany OPERAT2000 do wyliczenia substancji emitowanych do powietrza.

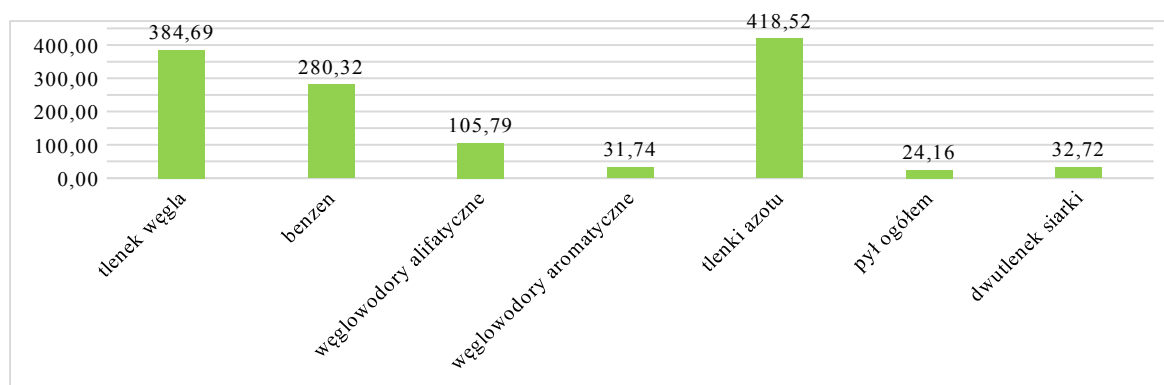
Tabela 4 Roczna emisja substancji szkodliwych do atmosfery ze środków transportu na terenie powiatu rybnickiego

Nazwa emitora	Nazwa zanieczyszczenia	Emisja max. (mg/s)	Emisja (Mg/rok)
drogi krajowe	tlenek węgla	10 987,24	346,49
	benzen	98,91	3,12
	węglowodory alifatyczne	1 691,38	53,34
	węglowodory aromatyczne	507,41	16,00
	tlenki azotu	6 691,42	211,02
	pył ogółem	387,11	12,21
	dwutlenek siarki	522,60	16,48
drogi wojewódzkie	tlenek węgla	9 766,70	308
	benzen	8,78	276,89
	węglowodory alifatyczne	149,20	47,04
	węglowodory aromatyczne	447,73	14,12
	tlenki azotu	5 901,71	186,11
	pył ogółem	339,83	10,72
	dwutlenek siarki	461,96	14,57
drogi powiatowe	tlenek węgla	937,43	29,56
	benzen	8,44	0,27
	węglowodory alifatyczne	144,31	4,55
	węglowodory aromatyczne	43,29	1,37
	tlenki azotu	570,91	18,00
	pył ogółem	33,03	1,04
	dwutlenek siarki	44,59	1,41
drogi gminne	tlenek węgla	176,32	5,56
	benzen	1,59	0,05
	węglowodory alifatyczne	27,14	0,86
	węglowodory aromatyczne	8,14	0,26
	tlenki azotu	107,38	3,39

	pył ogółem	6,21	0,20
	dwutlenek siarki	8,39	0,26

Źródło: opracowanie własne, do obliczeń użyto Programu OPERAT2000

Największą emisją zanieczyszczeń, w tym tlenku węgla charakteryzują się drogi wojewódzkie, gdyż odnotowuje się największy ruch pojazdów.

Rysunek 11 Emisja liniowa na terenie powiatu gliwickiego

Źródło: opracowanie własne, do obliczeń użyto Programu OPERAT2000

Największa emisja zanieczyszczeń gazów i pyłów do powietrza dotyczy głównie tlenku węgla oraz tlenków azotu. Nie można pominąć również pozostałych zanieczyszczeń pomimo znacznie mniejszej ilości w Mg/rok, dlatego że są to substancje rakotwórcze w szczególności benzen.

4.1.2.5. Niska emisja na terenie powiatu rybnickiego

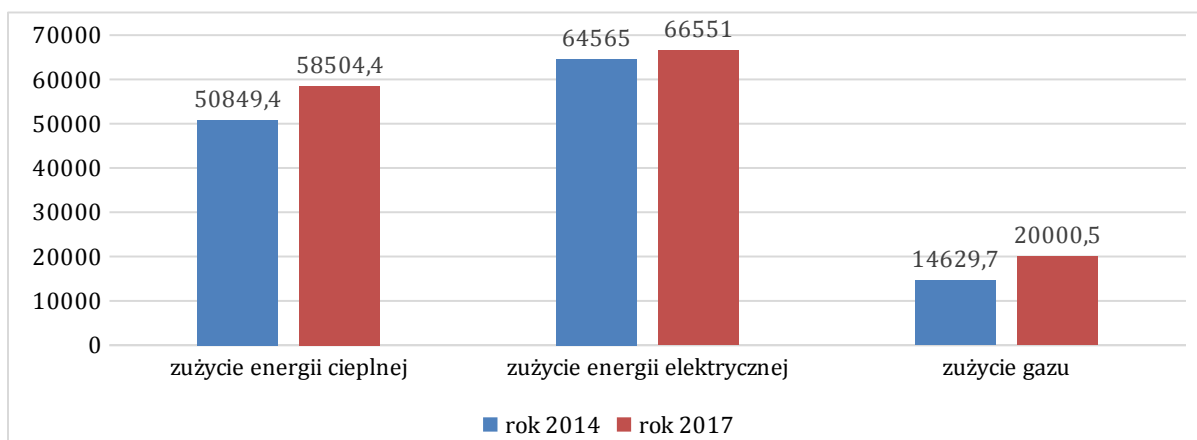
Niska emisja to emisja szkodliwych pyłów i gazów przez emitory znajdujące się na wysokości nie większej niż 40 m. Jej źródłem jest nieefektywne spalanie paliw w domach i samochodach oraz kotłowniach przemysłowych. Wprowadzane do powietrza na tej wysokości zanieczyszczenia gromadzą się wokół miejsca powstania wyrządzając szkody lokalnie (zazwyczaj są to miejsca zwartej zabudowy mieszkalnej).

Niska emisja na terenie powiatu rybnickiego związana jest głównie z indywidualnymi środkami ciepłowniczymi w gospodarstwach domowych, które w przeważającej ilości wykorzystują jako źródło energii węgiel kamienny, często gorszego gatunku. Spala się w nich także różnego rodzaju materiały odpadowe, w tym odpady komunalne, które mogą być źródłem emisji dioksyn, ponieważ proces spalania jest niepełny i zachodzi w niższych temperaturach. Te systemy grzewcze, oraz piece domowe praktycznie nie posiadają urządzeń ochrony powietrza. Wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową, związaną z okresem grzewczym.

Ponadto wpływ na zanieczyszczenie powietrza mają także lokalne przestarzałe kotłownie pracujące dla potrzeb centralnego ogrzewania oraz małe przedsiębiorstwa spalające węgiel w celach grzewczych i technologicznych. Nie posiadają one praktycznie żadnych urządzeń do ochrony powietrza. Głównym paliwem w sektorze gospodarki komunalnej jest węgiel o różnej jakości i o różnym stopniu zasyarczenia. Funkcjonujące w tym sektorze stare urządzenia grzewcze posiadają niską sprawność. Głównymi zanieczyszczeniami powietrza są dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla i pył.

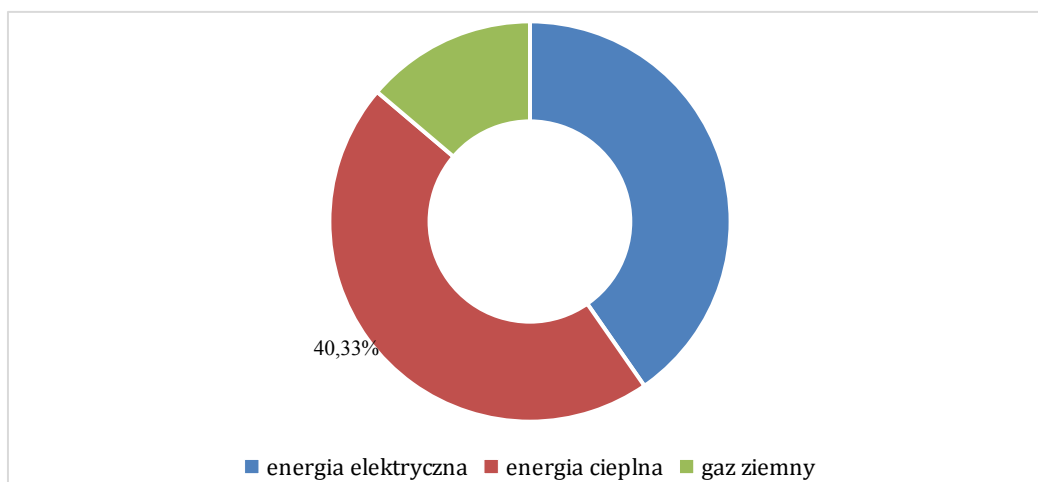
Niska emisja w poszczególnych gminach powiatu została szczegółowo omówiona w przyjętych przez gminy planach gospodarki niskoemisyjnej oraz programach ograniczania niskiej emisji.

Zużycie energii cieplnej, elektrycznej i gazowej na terenie powiatu obrazuje poniższy rysunek. Jako rok bazowy przyjęto rok 2014, który porównano ze zużyciem w roku 2017 (z powodu braku danych z roku 2018, GUS).

Rysunek 12 Zużycie energii z poszczególnych nośników na terenie powiatu rybnickiego (MWh)

Źródło: BDL, 2019

Rysunek 13 Udział poszczególnych nośników energii w zużyciu całkowitym

Źródło: BDL, 2019

Na terenie powiatu rybnickiego największy udział w strukturze zużycia nośników energii ma energia elektryczna- 45,88%. Pozostałe nośniki posiadają następujący udział: energia cieplna 40,33%, gaz ziemny 13,71%.

4.1.2.6. Zaopatrzenie w ciepło sieciowe na terenie powiatu

Na obszarze części gmin powiatu brak jest scentralizowanego systemu ciepłowniczego.

Potrzeby cieplne w zakresie centralnego ogrzewania, ciepłej wody użytkowej, technologii obiektów użyteczności publicznej, zakładów wytwórczo- usługowych oraz budownictwa mieszkaniowego pokrywane są w większości

z małych kotłowni lokalnych oraz indywidualnych instalacji centralnego ogrzewania. Głównym źródłem ciepła dla tych instalacji są paliwa stałe.

Scentralizowane systemy ciepłownicze występują w gminach: Czerwionka- Leszczyny i Gaszowice.

Czerwionka- Leszczyny

Koncesję na produkcję, przesył i dystrybucję ciepła na terenie gminy i miasta Czerwionka- Leszczyny posiadają następujące podmioty:

- Przedsiębiorstwo Energetyczne MEGAWAT Sp. z o. o. zwane dalej PE MEGAWAT,
- PGNiG TERMIKA Energetyka Przemysłowa SA.

PE MEGAWAT posiada trzy źródła ciepła: Z-1 Ciepłownia „Dębieńsko”, Z-2 Elektrociepłownia „Knurów” i Z-3 Ciepłownia „Szczygłowice”. Teren gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny zasilany jest Zakładu 1 – Ciepłowni „Dębieńsko”. Ciepło w PEC Jastrzębie produkowane jest w 14 źródłach własnych o łącznej mocy zainstalowanej 257,7 MW oraz zakupywane z 12 źródeł zewnętrznych producentów.

Gaszowice

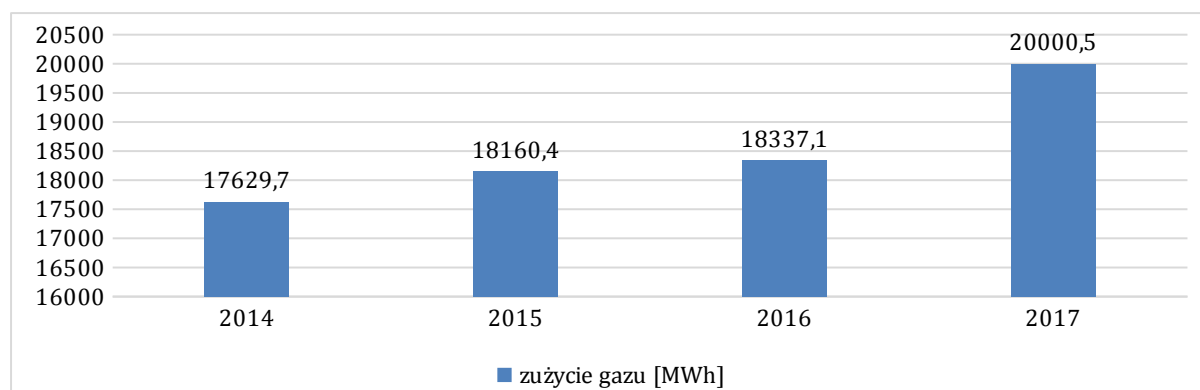
Podmiotem działającym na terenie gminy Gaszowice w zakresie zaopatrzenia z ciepło jest Zakład Obsługi Komunalnej Gaszowice. W centrum miejscowości Gaszowice istnieje lokalny system ciepłowniczy zasilany jest z kotłowni osiedlowej i wykorzystuje jako paliwo węgiel kamienny z wyłączeniem brykietów. Sieć ta swoim zasięgiem obejmuje 10 budynków usługowo-publicznych.

4.1.2.7. Zaopatrzenie w gaz na terenie powiatu rybnickiego

Obszar powiatu rybnickiego jest zgazyfikowany w części. Sieć gazowniczą posiadają Gmina i Miasto Czerwionka-Leszczyny oraz gmina Świerklany.

Ogółem długość czynnej sieci gazowej na terenie powiatu rybnickiego na dzień 31.12.2017 r. wynosiła 220,100 km. Do sieci podłączonych było 3 506 budynków.

Zużycie gazu w ostatnich latach na terenie powiatu obrazuje poniższy wykres.

Rysunek 14 Długość sieci gazowej na terenie powiatu rybnickiego (km)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Czerwionka- Leszczyny

Na teren gminy i miasta Czerwionka- Leszczyny gaz ziemny wysokometanowy typu E (dawniej GZ-50) dostarcza PGNiG Obrót Detaliczny sp. z o. o. Operatorem oraz właścicielem infrastruktury gazowej średniego, podwyższonego średniego oraz wysokiego ciśnienia zlokalizowanej na obszarze gminy jest Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział w Zabrze (PSG).

Na podstawie informacji PSG Oddział w Zabrze, na obszarze gminy i miasta Czerwionka- Leszczyny zlokalizowana jest następująca sieć gazowa:

- gazociąg podwyższonego średniego ciśnienia DN 500 CN 1,6 MPa relacji Szobiszowice – Świerklany,
- gazociąg podwyższonego średniego ciśnienia DN 400 CN 1,6 MPa relacji Przegędza – Knurów wraz z odgałęzieniami:
 - DN 250 CN 1,6 MPa do SRP I stopnia Szczygłowice; Q=3 000 m³/h; obciążenie 20%; stan techniczny dostateczny;
 - DN 150 CN 1,6 MPa do SRP I stopnia Dębieńsko ul. Biernota; Q=9 000 m³/h; obciążenie 30%; stan techniczny dobry;
 - DN 150 CN 1,6 MPa do SRP I stopnia Leszczyny ul. Pojdy; Q=2 000 m³/h; obciążenie 30%; stan techniczny dobry;
 - DN 100 CN 1,6 MPa do SRP I stopnia Leszczyny ul. Dworcowa; Q=1 600 m³/h; obciążenie 10%; stan techniczny dostateczny;
- gazociąg podwyższonego średniego ciśnienia DN 300 CN 1,6 MPa relacji Szopienice – Przegędza wraz z odgałęzieniami:
 - DN 100 CN 1,6 MPa do SRP I stopnia Przegędza; Q=10 000 m³/h; obciążenie 40%; stan techniczny dobry;
 - DN 100 CN 1,6 MPa do SRP I stopnia Bełk; Q=1 600 m³/h; obciążenie 10%; stan techniczny dostateczny;

- DN 100 CN 1,6 MPa do SRP I stopnia Stanowice; Q=300 m³/h; obciążenie 10%; stan techniczny dostateczny;

- gazociągi średniego i niskiego ciśnienia.

Ogółem długość sieci gazowej na terenie gminy i miasta Czerwionka- Leszczyny na dzień 31.12.2017 r. (brak danych z roku 2018, GUS) wynosiła 137,991 km. Do sieci podłączonych było 1 944 budynki. Stan techniczny sieci gazowej jest dobry. Zapewnia ona pełne pokrycie zapotrzebowania na gaz dla istniejących i potencjalnych odbiorców.

Świerklany

Gmina Świerklany nie jest w całości zgazyfikowana. Sieć gazowa nie obejmuje obszarów silnie zdegradowanych działalnością górniczą, głównie na terenie Jankowic. Pozostała część gminy, tj. Świerklany Górne i Świerklany Dolne są zaopatrzone w gaz. Gmina jest zaopatrywana w gaz ziemny wysokometanowy GZ 50 ze stacji redukcyjno-pomiarowej I stopnia Radlin o przepustowości 15 tys. m³/h. Ponadto na terenie gminy znajduje się jeszcze jedna stacja redukcyjno-pomiarowa I stopnia – SRP Świerklany o przepustowości 12 tys. m³/h. Przez teren gminy przebiega rurociąg gazowniczy podwyższonego średniego ciśnienia DN 500 CN 1,6 MPa relacji Boguszowice – Świerklany o długości 1 170 m oraz należące do „GAZ – SYSTEM” S.A. w Świerklanach rurociągi wysokiego ciśnienia:

- relacji Oświęcim – Świerklany DN 300 PN 2,5 MPa wraz z odgałęzieniami w kierunku SRP Boguszowice (DN 200, PN 2,5 MPa) i w kierunku SRP Jastrzębie-Szeroka (DN 100, PN 2,5 MPa);
- relacji Świerklany – Radlin DN 300, PN 2,5 MPa;
- relacji Oświęcim – Świerklany DN 300, PN 2,5 MPa (nieczynny)

Długość sieci gazowej na terenie gminy Świerklany na dzień 31.12.2017 r. (brak danych z roku 2018, GUS) wynosiła 81,927 km. Do sieci podłączonych było 1 560 budynków.

4.1.2.8. Warunki wykorzystania OZE

W działaniach związanych z przejściem na gospodarkę niskoemisyjną, największego potencjału upatruje się w odnawialnych źródłach energii, które zastąpić mogą wysokoemisyjne źródła konwencjonalne, działania termomodernizacyjne obiektów oraz przedsięwzięcia poprawy efektywności energetycznej (w szczególności modernizacji oświetlenia), które sprzyjają obniżeniu zapotrzebowania energetycznego budynków i infrastruktury technicznej.

Energia wody

Mała energetyka wodna – „MEW” obejmuje pozyskanie energii z cieków wodnych. Podstawowymi parametrami dla doboru obiektu są spad w [m] i natężenie przepływu w [m³/s]. Rozwój elektrowni wodnych jest ograniczony warunkami prawnymi, lokalizacyjnymi, wymogami terenowymi i geomorfologicznymi oraz potencjałem kapitałowym inwestora. Najwięcej funduszy pochłania budowa obiektów hydrotechnicznych piętrzących wodę (jaz, zapor). Charakterystyczne dla elektrowni wodnych są znikome koszty eksploatacji (wynoszące średnio około 0,5÷1% łącznych nakładów inwestycyjnych rocznie) oraz wysoka sprawność energetyczna (90÷95%)².

Precyzyjne określenie możliwości i skali wykorzystania cieków dla małej energetyki wodnej w województwie wymaga przeprowadzenia szczegółowych badań, których charakter wykracza poza granice niniejszego opracowania.

Potencjał teoretyczny wskazuje, iż na terenie powiatu rybnickiego maksymalna moc jaką można pozyskać z energetyki wodnej wynosi 2,3 kW. Na terenie powiatu brak jest potencjału technicznego do wykorzystania energii płynącej z wody.

Biomasa

W celu łatwiejszego i efektywnego wykorzystania drewna lub słomy pod względem energetycznym poddaje się je prasowaniu, rolowaniu, brykietowaniu, granulowaniu, rozdrabnianiu. Obecnie potencjał biomasy stałej związany jest z wykorzystaniem nadwyżek słomy oraz odpadów drzewnych, dlatego też wykorzystanie ich skoncentrowane jest na obszarach intensywnej produkcji rolnej i drzewnej.

Celem oszacowania potencjalnych zasobów słomy na obszarze powiatu, przyjęto następujące założenia:

- 4 034,79 ha powierzchnia gruntów ornych pod zasiewami na obszarze powiatu (wg PSR 2010);
- 15 q/ha przeciętny uzysk słomy;
- 50% udział słomy przeznaczonej do energetycznego wykorzystania;

2 „Małe elektrownie wodne w gospodarce i środowisku przyrodniczym” (J. Plutecki).

- 14 MJ/kg wartość opałowa słomy.

Po uwzględnieniu powyższych założeń otrzymamy następujące wyniki:

- 3 026,09 Mg łączne zasoby słomy w powiecie do energetycznego wykorzystania;
- 423,65 TJ zawartość energii cieplnej w paliwie;
- 314 MW wielkość szczytowej mocy cieplnej w sezonie grzewczym.

Plantacje energetyczne

W grupie energetycznych upraw biomasy drzewnej wykorzystuje się szybko wzrastające krzewy z rotacją 3-4 letnich cykli wyrębu, gęsto sadzonych, z odpowiednim nawadnianiem i nawożeniem gleby. Potencjalne zasoby energii z tego typu plantacji (przy założeniu, że ok. 20 ha nieużytków, gleb V i VI klasy, terenów poprzemysłowych po rekultywacji w powiecie byłoby przeznaczone pod plantacje) wynoszą:

- 0,7 TJ/rok zawartość energii cieplnej w paliwie;
- 0,08 MW wielkość szczytowej mocy cieplnej w sezonie grzewczym.

Energia słońca

Potencjał wykorzystania energii słonecznej na terenie województwa śląskiego znajduje się w przedziale od 996 do 1048 kWh/m² na rok. Jest to wartość wskazująca maksymalny potencjał produkcji energii w przypadku bezstratnej konwersji energii słonecznej na energię elektryczną. Na terenie powiatu rybnickiego istnieje wysoki potencjał energetyczny pochodzący z promieniowania słonecznego, gdyż gęstość promieniowania wynosi pomiędzy 950, a 975 kWh/m²/rok.

Na terenie powiatu wykorzystywana jest energia słoneczna w:

instalacjach solarnych (kolektorowych) w:

- Centrum Kulturalno-Edukacyjnym w Czerwionce-Leszczynach – 16 szt. o łącznej powierzchni absorbera 35,04 m²,
- Gimnazjum nr 2 (obecnie Szkoła Podstawowa nr 3), w Czerwionce-Leszczynach - 35 szt.,
- Zespole Szkół nr 3 (obecnie Szkoła Podstawowa nr 5), w Czerwionce-Leszczynach – 12 szt. o łącznej powierzchni absorbera 26,28 m²,
- Szkole Podstawowej w Książenicach w Książenicach – 2 szt.,
- budynek LKS Zwonowice - instalacja solarna do ogrzewania ciepłej wody użytkowej.
- na terenie gminy Jejkowice 27 instalacji,
- na terenie gminy Świerklany 112 instalacji prywatnych (na co Gmina udzieliła dotacji) oraz na terenie innych gmin na budynkach prywatnych,

panelach fotowoltaicznych do produkcji prądu:

- na budynku Szkoły Podstawowej w Gaszowicach.
- na terenie wszystkich gmin w prywatnych budynkach mieszkańców.

Na terenie gminy Lyski i gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny zainstalowano także oświetlenie uliczne wykorzystujące energię słoneczną:

- na terenie gminy Lyski zamontowano 54 nowe słupy oświetleniowe w tym 28 słupów wykorzystujących energię solarnych oraz 26 słupów słupów hybrydowych wykorzystujących energię słoneczną i wiatrową,
- na terenie gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny zainstalowano (w 2012 roku) 82 lampy uliczne hybrydowe, zasilane przez systemy pobierające energię wiatru i słoneczną (2 moduły fotowoltaiczne oraz turbina wiatrowa), 25 lamp ulicznych solarnych (2 moduły fotowoltaiczne), 18 lamp parkowych solarnych (1 moduł fotowoltaiczny), 2 znaki drogowe, oświetlane 1 modułem fotowoltaicznym. A także w 2017 r. zainstalowano 122 lampy uliczne solarne (2 moduły fotowoltaiczne) oraz 59 lamp parkowych solarnych (1 moduł fotowoltaiczny).

Energia ziemi

Źródłem energii geotermalnej jest wnętrze Ziemi o temperaturze około 5 400°C, generujące przepływ ciepła w kierunku powierzchni. W celu wydobycia wód geotermalnych na powierzchnię wykonuje się odwierty do głębokości zalegania tych wód. W pewnej odległości od otworu czerpalnego wykonuje się drugi otwór, którym wodę geotermalną po odebraniu od niej ciepła, wtłacza się z powrotem do złoża. Wody geotermalne są z reguły mocno zasolone, jest to powodem szczególnie trudnych warunków pracy wymienników ciepła i innych elementów armatury instalacji geotermalnych. Wody głębinowe mają różny poziom temperatur. Z uwagi na

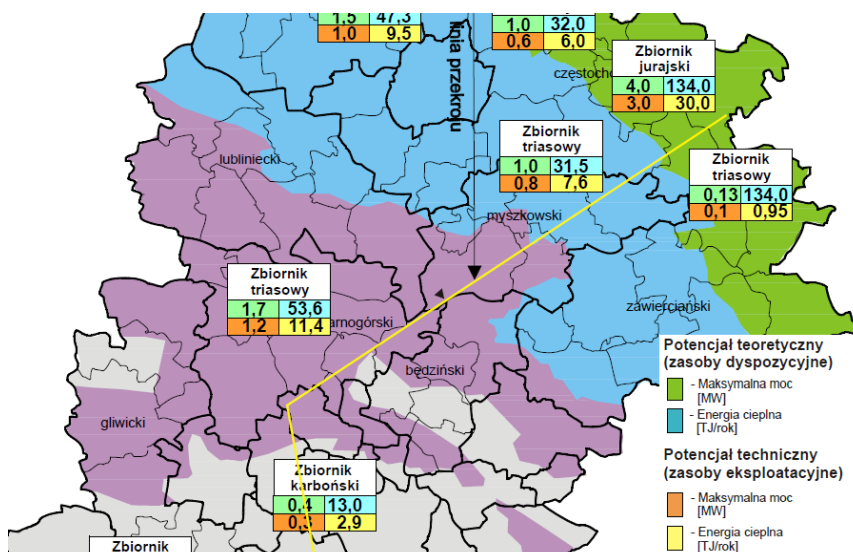
zróżnicowany poziom energetyczny płynów geotermalnych (w porównaniu do klasycznych kotłowni) można je wykorzystywać:

- do ciepłownictwa (m.in.: ogrzewanie niskotemperaturowe i wentylacja pomieszczeń, przygotowanie ciepłej wody użytkowej),
- do celów rolniczych - hodowlanych (m.in.: ogrzewanie upraw pod osłonami, suszenie płodów rolnych, ogrzewanie pomieszczeń inwentarskich, przygotowanie ciepłej wody technologicznej, hodowla ryb w wodzie o podwyższonej temperaturze),
- w rekreacji (m.in.: podgrzewanie wody w basenie),
- przy wyższych temperaturach do produkcji energii elektrycznej.

Należy zaznaczyć, że eksploatacja energii geotermalnej powoduje również problemy ekologiczne, z których najważniejszy polega na kłopotach związanych z emisją szkodliwych gazów uwalnianych się z płynu. Dotyczy to przede wszystkim siarkowodoru (H_2S), który powinien być pochłonięty w odpowiednich instalacjach, podrażniających koszt produkcji energii. Inne potencjalne zagrożenia dla zdrowia powoduje radon (produkt rozpadu radioaktywnego uranu) wydobywający się wraz z parą ze studni geotermalnej.

Na terenie powiatu zainstalowano pompy ciepła do c.w.u. w budynkach

- Szkoły Podstawowej w Przegędzy - 2 szt. o łącznej mocy 2,84 kW.
- Szkoły Podstawowej w Palowicach - 2 szt. o łącznej mocy 2,84 kW.
- na terenie gminy Jejkowice powietrzne pompy ciepła o mocy 16 kW, 10 kW, 14 kW, 9 kW, 06 kW,
- na terenie wszystkich gmin w prywatnych budynkach mieszkańców.

Rysunek 15 Potencjał energii geotermalnej w rejonie powiatu rybnickiego

Źródło: Program wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego, 2005

Powiat rybnicki posiada nieznaczny potencjał energii geotermalnej. Powyższy rysunek wskazuje, że maksymalna moc potencjału teoretycznego wynosi 0,4 MW, energii cieplnej 13,0 TJ/rok.

4.1.3. Analiza SWOT

Ochrona klimatu i jakości powietrza	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
możliwość podłączenie do sieci gazowej i wymiana źródeł ciepła na ekologiczne korzystne warunki dla rozwoju i wykorzystania odnawialnych źródeł energii brak dużych emitorów zanieczyszczenia powietrza	niski stopień zgazyfikowania powiatu (dwie gminy posiadają sieć gazową) nadmierne straty energetyczne związane m.in. z brakiem izolacji cieplnej budynków spalanie paliw stałych niskiej jakości część dróg w złym stanie technicznym niedostatecznie rozwinięta infrastruktura towarzysząca ciągom komunikacyjnym (np. chodniki, parkingi, trasy rowerowe) napływ zanieczyszczeń spoza powiatu
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
integracja z UE i wpływ środków pomocowych regulacje ogólnokrajowe i międzynarodowe zobowiązujące do podniesienia jakości powietrza postęp technologiczny	brak środków zewnętrznych na sfinansowanie inwestycji niedostateczna świadomość ekologiczna społeczeństwa brak zainteresowania ze strony mieszkańców ekologicznymi źródłami energii wzrost liczby pojazdów na drogach publicznych napływ zanieczyszczeń spoza gminy

Źródło: opracowanie własne

4.1.4 Cele i zadania środowiskowe z zakresu klimatu i jakości powietrza

Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, przez utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach; zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane; zmniejszanie i utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej poziomów docelowych albo poziomów celów długoterminowych lub co najmniej na tych poziomach.

Jakość powietrza na terenie powiatu rybnickiego w ostatnich latach ulegała zmianom, jednak w dalszym ciągu nie odpowiada ona obowiązującym normom. Poziomy dopuszczalne lub docelowe nie zostały osiągnięte dla pyłów PM₁₀ i PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu. Przekroczenia dotyczą również poziomu celu długoterminowego dla ozonu. Obecnie prowadzone działania, zarówno w skali kraju oraz w skali województwa i samorządów lokalnych, wpływać będą na obniżenie emisji substancji, których normy są przekraczane.

Ocenę jakości powietrza na terenie powiatu rybnickiego przeanalizowano w oparciu o dane z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach oraz dane ze stacji pomiarowych, tj. stacji w Rybniku. Zgodnie z roczną oceną jakości powietrza powiat rybnicki należy do strefy śląskiej, która otrzymała klasę C dla pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5}, ozonu oraz benzo(a)pirenu.

Wpływ na złą jakość powietrza w powiecie niewątpliwie ma kilka czynników, w tym nadmierne straty energetyczne związane m.in. z brakiem izolacji cieplnej budynków, opalaniem budynków paliwem niskiej jakości. Znaczną emisją charakteryzuje się również spalanie paliw w pojazdach, co związane jest z ich złym stanem technicznym oraz niedostatecznie rozwiniętą infrastrukturą towarzyszącą ciągom komunikacyjnym.

Analiza SWOT wykazała, iż zagrożeniem dla powiatu mogą być niewystarczające środki finansowe na modernizację i budowę infrastruktury drogowej, jak również brak zainteresowania mieszkańców i przedsiębiorców działaniami zwiększającymi energooszczędność budynków i wymianą źródeł ciepła na ekologiczne.

Poprawa jakości powietrza w roku 2020 ma nastąpić poprzez realizację działań naprawczych, zaplanowanych w ramach Programu ochrony powietrza w odniesieniu do wszystkich źródeł emisji. Efektem realizacji Programu powinno być zmniejszenie wielkości emisji zanieczyszczeń emitowanych do powietrza, głównie ze źródeł powierzchniowych, a także komunikacyjnych i przemysłowych.

W zakresie emisji powierzchniowej, poza działaniami realizowanymi w ramach programów ochrony powietrza, a także działaniami samorządów lokalnych w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, największe znaczenie może

mieć wprowadzanie norm na małe źródła energii oraz wymuszone przepisami działania na rzecz podniesienia efektywności energetycznej.

Działaniami, które pozwolą na redukcję emisji szkodliwych substancji, jak również podniesienie komfortu życia mieszkańców będą termomodernizacje budynków, modernizacja lokalnych i indywidualnych kotłowni, wymiana instalacji grzewczej, budowa i modernizacja sieci gazowej oraz wprowadzenie energooszczędnego oświetlenia (w budynkach i na ulicach). W zakresie emisji liniowej możliwe jest jej znaczne zredukowanie poprzez podejmowanie działań na rzecz podniesienia efektywności energetycznej transportu. W związku z nasilającym się ruchem indywidualnym należy rozwijać transport publiczny, w tym kolejowy.

W harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych zapisano zadania zarówno dotyczące opracowania dokumentów planistycznych w dziedzinie energetyki i zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, realizacji Programu Ochrony Powietrza, poprawy warunków energetycznych w budynkach użyteczności publicznej i mieszkalnych, a także poprawy jakości dróg, w tym efektywności oświetlenia.

Ochrona powietrza powinna zostać ujęta w opracowywanych przez Gminy powiatu rybnickiego w dokumentach planistycznych, tj. plany gospodarki niskoemisyjnej, programy ograniczania niskiej emisji, założenia zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe. Większość z nich będzie finansowana z budżetów jednostek samorządowych.

W wyniku realizacji Programu Ochrony Powietrza oraz poprawy warunków energetycznych w budynkach przewiduje się obniżenie zapotrzebowania na energię finalną w 50-70% w obiektach osób fizycznych i 100% w obiektach użyteczności publicznej. Działania obejmą również wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, wymianę oświetlenia, instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej.

Jak wspomniano wyżej znaczą część emisji pyłów i gazów do powietrza mają pojazdy poruszające się po drogach powiatu. Dlatego Program przewiduje poprawę płynności ruchu, modernizację i budowę odcinków dróg publicznych, ścieżek rowerowych, wdrażanie inteligentnych systemów zarządzania ruchem oraz mechanizmów wspomagających zarządzanie ruchem i transportem przez zarządców dróg (ZDP w Rybniku, GDDKiA), wymianę taboru autobusowego. Większość inwestycji zarówno termomodernizacyjnych jak i dotyczących infrastruktury drogowej będzie współfinansowana z funduszy krajowych i unijnych (w tym RPO, POIiŚ).

4.2. Zagrożenia hałasem

4.2.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel długoterminowy do 2020 roku zapisany w dotychczasowym Programie Ochrony Środowiska ZMNIEJSZENIE UCIAŚLIWOŚCI HAŁASU DLA MIESZKAŃCÓW POWIATU RYBNICKIEGO I ŚRODOWISKA POPRAZ OBNIŻENIE JEGO NATĘŻENIA DO POZIOMU OBOWIĄZUJĄCYCH STANDARDÓW		
Planowane działania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Remonty i modernizacje dróg powiatowych	Wyszczególniono w części dotyczącej powietrza.	Realizacja w miarę potrzeb i możliwości remont 6 odcinków dróg powiatowych.
Nasadzenia i odnowa zieleni ochronnej przy drogach powiatowych	W ostatnich latach nie dokonywano nowych nasadzeń oraz odnowy zieleni. W ostatnich latach 2016-2018 przy drogach powiatowych prowadzono prace związane z: - koszeniem traw i chwastów w pasie drogowym dróg powiatowych, w 2016 roku koszt koszenia pierwszego i drugiego wyniósł 50.000 zł. - koszeniem traw i chwastów w pasie drogowym dróg powiatowych w 2017 roku koszt zadania – 50.000 zł. - koszeniem traw i chwastów jednorocznych samosiewów w pasie drogowym dróg powiatowych, w 2018 roku koszty pierwszego i drugiego koszenia w wysokości 50.000 zł. Generalna Dyrekcja w ostatnich latach nie dokonywała zmiany składu gatunkowego roślin przydrożnych, nie dokonywała wycinek i nasadzeń. Zarząd Dróg Wojewódzkich w latach 2015-2018 dokonał wycinki 409 drzew, nie posadzono nowych drzew, ani nasadzeń zastępczych. Zarząd Dróg Powiatowych w Rybniku w okresie 2016-2018 dokonał wycinki około 200 drzew, nie dokonywano nasadzeń.	Zadanie realizowane przez ZDP poprzez prace utrzymaniowe poboczy dróg
Ustalanie i egzekwowanie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku	Starosta Rybnicki, działając na wniosek Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Katowicach, w okresie 2015 – 2018 wydał 1 decyzję o dopuszczalnym poziomie hałasu emitowanego z zakładu, w którym prowadzona jest działalność. (przedsiębiorstwo działające na obszarze gminy Czerwionka-Leszczyny, decyzja została wydana w 2016 roku).	Realizacja w miarę potrzeb

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach i działaniach na terenie powiatu rybnickiego

4.2.2. Opis stanu obecnego

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie, ewentualnie zmniejszanie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

W przypadku stwierdzenia przez organ ochrony środowiska, na podstawie pomiarów własnych, pomiarów dokonanych przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska lub pomiarów podmiotu obowiązującego do ich prowadzenia, że poza zakładem, w wyniku jego działalności, przekroczone są dopuszczalne poziomy hałasu, organ ten wydaje decyzję o dopuszczalnym poziomie hałasu

Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska na podstawie wyników pomiarów poziomów hałasu określonych wskaźnikami hałasu L_{DWN} i L_N oraz z uwzględnieniem pozostałych danych, w szczególności demograficznych oraz dotyczących sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu.

4.2.2.1. Hałas przemysłowy

Klimat akustyczny kształtują zarówno duże, jak i małe przedsiębiorstwa działające na terenie powiatu. Większe przedsiębiorstwa wprowadzają zazwyczaj u siebie rozwiązania technologiczne przyczyniające się do ograniczenia emisji hałasu powodującego uciążliwość dla mieszkańców.

Na terenie powiatu rybnickiego działają także małe i średnie firmy, które nie mają decyzji o dopuszczalnej emisji hałasu i mogą wpływać na klimat akustyczny terenu. Należą do nich firmy prowadzące działalność

handlowo-usługową, produkcyjną, transportową, budowlaną, warsztaty samochodowe, niewielkie zakłady prowadzące prace polegające na obróbce drewna, cięciu, kuciu, szlifowaniu i spawaniu.

Funkcjonowanie małych przedsiębiorstw i firm stwarza uciążliwość i dyskomfort akustyczny mieszkańców. Większość uciążliwości powodowanych emisją hałasu wynika z lokalizacji przedsiębiorstw, z których działalnością nierozłącznie jest związana emisja hałasu na terenach zapisanych w planach zagospodarowania przestrzennego jako tereny mieszkaniowe.

W takich sytuacjach mieszkańcy mogą zgłaszać fakt uciążliwości co skutkuje kontrolą, a w przypadku przekroczeń wydaniem decyzji o dopuszczalnej emisji hałasu. W ostatnich latach uciążliwości zostały zgłoszone kilka razy do Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach w wyniku czego przeprowadzono kontrole:

- w 2015 roku przedsiębiorstwa „FOXMET” Sp. z o.o., działającej w Czerwionce – Leszczynach. Przeprowadzone pomiary nie wykazały przekroczeń wartości dopuszczalnej poziomu hałasu w środowisku.
- w 2016 roku Towarzystwa Doradczo – Finansowego „Carbo – Partner” Sp. z o.o. działającej w Czerwionce – Leszczynach. Stwierdzono przekroczenie dopuszczalnego poziomu dźwięku o 1,1dB w porze dnia. W związku z powyższym wystosowano wystąpienie do Starosty Rybnickiego celem wydania dla ww. podmiotu decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu oraz zobowiązanie go do podjęcia działań mających na celu eliminację uciążliwości akustycznych. Decyzja o dopuszczalnym hałasie została w 2016 roku wydana przez Starostę Rybnickiego.
- w 2017 roku w Delikatesach Centrum w Książenicach. Z przeprowadzonych badań wynika przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu. Wystosowano wystąpienie do Starosty Rybnickiego celem wydania dla ww. podmiotu decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu oraz zobowiązanie właściciela sklepu do podjęcia działań mających na celu eliminację uciążliwości akustycznych. W Starostwie Powiatowym sprawa jest w toku.
- w 2018 roku przedsiębiorstwa Operis Sp. z o.o. w Czerwionce – Leszczynach. Wyniki pomiarów stanowiły przekroczenie wstępnie przyjętego dopuszczalnego poziomu hałasu. W związku z powyższym skierowano wystąpienie do Starosty Rybnickiego z wnioskiem o wydania dla ww. podmiotu decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu oraz zobowiązanie go do podjęcia działań mających na celu eliminację uciążliwości akustycznych. W Starostwie Powiatowym sprawa jest w toku.

Z informacji Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach wynika, iż wydawane zalecenia pokontrolne dla przedsiębiorców w każdej dziedzinie środowiskowej, także w kwestii ochrony przez hałasem są sukcesywnie realizowane.

4.2.2.2. *Hałas drogowy*

Pod pojęciem hałasu drogowego rozumie się hałas pochodzący od środków transportu, jest to hałas typu liniowego.

Głównym źródłem emisji hałasu na terenie powiatu są:

- autostrada A1 o długości 18,111 km,
- drogi wojewódzkie nr 923 o długości 10 km, nr 924 o długości 14,2 km, nr 925 o długości 9,3 km, nr 929 o długości 4,1 km, nr 930 o długości 2,3 km, nr 932 o długości 2,6 km,
- powiatowe o długości 139,95 km.

Na terenie powiatu rybnickiego według danych na koniec 2018 roku zarejestrowanych jest 54 tys. pojazdów, jest to o około 5,5% więcej niż w 2015 roku i o około 13%³ więcej w porównaniu do 2012 roku.

Stale zwiększa się również ilość obszarów narażonych na negatywne działanie hałasu, część gmin jest enklawą spokoju, a część jest bardziej zurbanizowana i ma większe natężenie pojazdów, dlatego jednym z głównych problemów ochrony przed hałasem jest lokalizacja niektórych terenów mieszkalnych blisko ruchliwych dróg oraz zbyt mała ilość ekranów akustycznych.

W celu zmniejszenia emisji hałasu wzdłuż autostrady A1 zamontowano ekrany akustyczne po prawej stronie o długości 345 mb oraz po lewej stronie o długości 120 mb.

Z informacji Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Katowicach wynika, iż odcinek autostrady A1 przebiegający przez powiat rybnicki jest w stanie dobrym i aktualnie nie wymaga prac modernizacyjnych⁴.

³ dane GUS, 2019

⁴ dane GDDKiA, pismo nr O.KA.I2.534.28.2019.TJ z dnia 21 maja 2019 r.

Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach określił, iż na drogach wojewódzkich przecinających powiat nie ma ograniczeń z tytułu stanu technicznego dróg czy obiektów mostowych, są one w dobrym stanie.

Zarząd Dróg Powiatowych w 2018 roku dokonał przeglądu technicznego dróg powiatowych, który wskazywał na:

- miejscowe zniszczenia nawierzchni w postaci pojawiających się ubytków na drodze nr 2906S, 5613S, 5621S, 5617S, 3537S,
- wzdłużne i poprzeczne zarysowania nawierzchni na drodze 2907S,
- miejscowe zniszczenia nawierzchni w postaci wzdłużnych i poprzecznych pęknięć z ubytkami na drodze 5627S, 5311S, 5312S,
- nowa nawierzchnia lub droga odnowiona na drodze 5625S, 5620S, 5341S, 5612S, 7806S, 5026S, 3546S, 3538S,
- miejscowe zniszczenia nawierzchni w postaci wzdłużnych i poprzecznych pęknięć z ubytkami na bieżąco uzupełnianymi masą asfaltową. Zaniżenia i deformacje przy krawężniach jezdni nie mających wpływu na bezpieczeństwo jazdy na drodze 5614S
- znaczne zniszczenia nawierzchni z dużymi ubytkami na odcinku leśnym (jeden odcinek wyremontowany) na drodze 5628S,
- liczne uszkodzenia w postaci ubytków, zaniżenia i deformacje przy krawężniach na drodze 5610S, 3536S,
- nieliczne uszkodzenia nawierzchni i pojawiającymi się ubytkami, w rejonie skrzyżowania z DW 929 garby - na drodze 5611S,
- liczne miejscowe uszkodzenia z siatką podłużnych i poprzecznych pęknięć z ubytkami, zaniżenia, deformacje i rozwarstwienia (w większości nowe nakładki) na drodze 5601S, 5343S, 5608S, 5604S,
- stan nawierzchni dobry, w większości nowe nakładki, na odcinkach nieodnowionych nielicznej pęknięcia i deformacje na drodze 5025S, 5618S

W razie potrzeby corocznie wykonywane są remonty i modernizacje dróg powiatowych, a także nowe inwestycje np. ronda i mosty.

Na podstawie opracowanej w 2017 roku „Mapy akustycznej dla dróg wojewódzkich w województwie śląskim na natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów na rok” stwierdza się, że na terenie powiatu występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu drogowego. W ramach opracowania „Mapy..” przeprowadzono badania na:

- drodze wojewódzkiej 925, która łączy Rybnik z Bytomiem. Łączna długość drogi wynosi ok. 45 km, a jej przebieg jest następujący: Rybnik - Orzesze - Ruda Śląska – Bytom. Analizowane odcinki (na terenie powiatu rybnickiego):
 - Orzesze (DW 926) – Łącznica A1 o długości 6,734 km jest zlokalizowany w powiecie mikołowskim i rybnickim
 - Stanowice (DW 924) – granica miasta Rybnik o długości 4,474 km jest zlokalizowany w powiecie rybnickim.

Obszar ten zawiera rozproszoną zabudowę mieszkaniową, występują również obszary zalesione jak i rolne.

- drodze wojewódzkiej nr 932, która łączy Wodzisław Śląski i Żory. Droga przecina miejscowości Marklowice i Świerklany.

Analizowane odcinki położone są w powiecie rybnickim:

- Świerklany Dolne (DW 930) – Świerklany Górne (DW 929) długość 1,414 km jest zlokalizowany w powiecie rybnickim,
- Świerklany Górne (DW 929) – granica miasta Żory o długości 0,967 km, jest zlokalizowany częściowo w powiecie rybnickim

Obszar ten jest zurbanizowany, zabudowa przecina się z terenami rolnymi, a na północnym – wschodzie występują pojedyncze zabudowania o funkcji mieszkaniowej.

Wyniki badań wskazywały, iż:

wzdłuż drogi DW 925:

- około 979 osób narażonych jest na hałas w granicach 55-60 dB,
- około 974 osoby narażonych jest na hałas w granicach 55-60 dB,
- około 982 osoby narażone są na hałas w granicach 60-65 dB,

- —około 58 osób narażone są na hałas w granicach 65-70 dB.

wzdłuż drogi DW 932:

- około 1097 osób narażonych jest na hałas w granicach 55-60 dB,
- około 836 osób narażonych jest na hałas w granicach 55-60 dB,
- —około 505 osób narażone są na hałas w granicach 60-65 dB,
- —około 7 osób narażone są na hałas w granicach 65-70 dB.

W związku z takimi wynikami zalecono działania zapobiegawcze w postaci wymiany nawierzchni lub zastosowanie nawierzchni o zredukowanej hałaśliwości, a także zastosowanie zabezpieczeń przeciwhałasowych w pobliżu budynków zlokalizowanych w zasięgu przekroczeń 5-10 dB.

W Programie Ochrony Środowiska przed Hałasem dla województw śląskiego zaproponowano zastosowanie:

- ekranów akustycznych,
- ograniczenia prędkości ruchu,
- wyprowadzenia ruchu pojazdów ciężkich,
- wymianę nawierzchni jezdni na nawierzchnię porowatą.

Uciążliwość hałasu drogowego wzrasta wraz z natężeniem ruchu. W porównaniu do danych dla województwa śląskiego z 2010 r. i z 2014 r. obserwuje się wzrost liczby pojazdów o 13,69 % gdzie między latami 2000 oraz 2008 można było obserwować wzrost liczby pojazdów na poziomie ok. 94 %. Należy tutaj zaznaczyć, iż udział pojazdów ciężarowych w potoku ruchu ma dominujący wpływ na poziom hałasu. Prognozowana wielkość przyrostu pojazdów na poziomie do 1,15 % (do roku 2023) nie wpłynie znacząco na stan klimatu akustycznego. Obliczony wzrost poziomu hałasu dla wskaźników średniorocznych nie przekroczy 0,7 dB.⁵

Na zlecenie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad w 2018 roku zostały opracowane „Mapy akustyczne dla dróg krajowych w województwie śląskim o łącznej długości 8 502,34 km”.

Badaniami zostało objętych sześć odcinków dróg krajowych na terenie gminy Świerklany i Czerwionka-Leszczyny dróg przebiegające przez obszar powiatu rybnickiego:

- A1 - węzeł Knurów - węzeł Dębieńsko o długości 6,633 km,
- A1 - węzeł Dębieńsko - węzeł Rybnik o długości 4,575 km,
- A1 - węzeł Rybnik - węzeł Żory o długości 7,88 km,
- A1 - węzeł Żory - węzeł Świerklany - o długości 5,734 km,
- A1 - węzeł Świerklany - węzeł Mszana o długości 8,469 km.

Analizy wykazały, iż ruch dobowy na tych odcinkach wynosi od 15-38 tys. pojazdów.

Wyniki badań hałasu wskazują na przekroczenia hałasu w porze dziennej, które oddziałują na około 40 tys. osób zamieszkujących tereny wzdłuż badanych dróg, w tym:

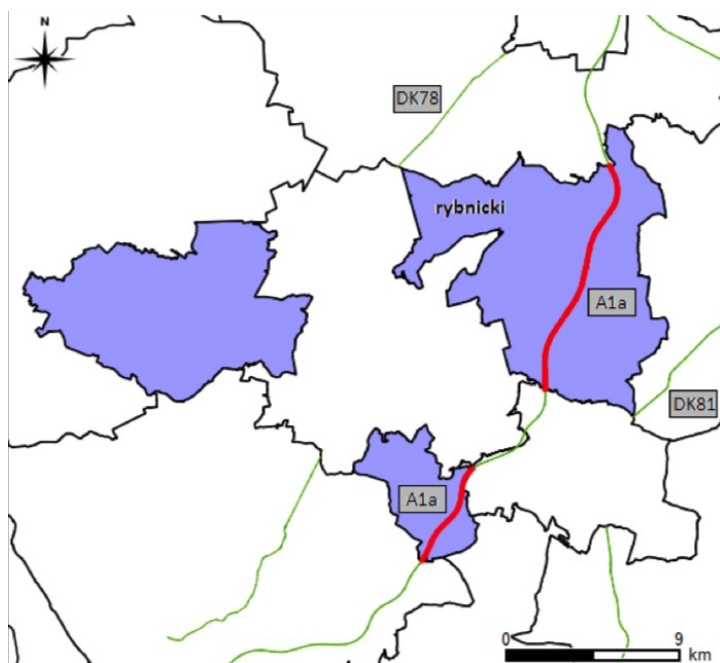
- 24.180 mieszkańców narażonych jest na przekroczenia w granicach 55-60 dB,
- 15.260 mieszkańców narażonych jest na przekroczenia w granicach 60-65 dB,
- 2270 mieszkańców narażonych jest na przekroczenia w granicach 65-70 dB.⁶

Analizy wskazały, że 32 lokale mieszkalne (zamieszkiwane przez 930 mieszkańców) spośród 1423 lokali narażonych na przekroczenia hałasu posiada względnie cichą elewację.

Mapy akustyczne zawierają szereg działań zmniejszających emisję hałasu drogowego, są to głównie wymiany nawierzchni oraz budowa zabezpieczeń przeciwhałasowych.

⁵ Mapa akustyczna dla dróg wojewódzkich w województwie śląskim o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów/rok – czerwiec 2017

⁶ Mapy akustyczne dróg krajowych w województwie śląskim o łącznej długości 623,975 km (Część Nr 6), marzec 2018

Rysunek 16 Lokalizacja analizowanych odcinków dróg w granicach administracyjnych powiatu rybnickiego

Źródło: Mapy akustyczne dróg krajowych w województwie śląskim o łącznej długości 623,975 km (Część Nr 6), marzec 2018

Na podstawie dokonanej analizy akustycznej należy uznać, że zwiększa się emisja hałasu drogowego, co wymaga działań ograniczających jej oddziaływanie akustyczne.

Przeciwdziałanie hałasowi komunikacyjnemu jest działaniem długookresowym rozłożonym na lata. Typowym sposobem ochrony przed hałasem jest nawierzchnia o obniżonej hałaśliwości oraz stosowanie ekranów akustycznych. Istotnym elementem są także nasadzenia zieleni przydrożnej.

W informacjach przekazanych przez zarządy Dróg nie planuje się w najbliższych latach modernizacji dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych położonych w granicach powiatu rybnickiego.

4.2.2.3. Hałas kolejowy i lotniczy

Przez powiat rybnicki przebiega 8 odcinków linii kolejowych o łącznej długości 68,6 km. Na sześciu liniach prowadzony jest ruch mieszany, a na dwóch tylko ruch towarowy.

Szczegółowe zestawienie linii zamieszczono w tabeli poniżej.

Tabela 5 Długość odcinków sieci kolejowych w granicach powiatu rybnickiego z podziałem na kategorię linii oraz rodzaj ruchu

Nr linii	Nazwa linii	Odcinek			kategoria linii	rodzaj ruchu
		km pocz.	km końc.	długość 68,613		
1	2	3	4	5	7	8
140	Katowice Ligota - Nędza	22,500	47,640	25,140	pierwszorzędna	mieszany
140	Katowice Ligota - Nędza	51,400	58,500	7,100	pierwszorzędna/magistralna	mieszany
148	Pszczyna - Rybnik	24,280	35,980	11,700	pierwszorzędna	mieszany
149	Zabrze Makoszowy - Leszczyny	17,225	23,843	6,618	drugorzędna	mieszany
158	Rybnik Towarowy - Chałupki	-0,291	3,250	3,541	drugorzędna	mieszany

173	Rybnik - Sumina	-0,500	13,353	13,853	magistralna	mieszany
880	Czerwionka - KWK Dębieńsko	0,000	0,544	0,544	znaczenia miejscowego	towarowy
880	Czerwionka - KWK Dębieńsko	1,522	1,639	0,117	znaczenia miejscowego	towarowy

Źródło: PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., pismo z dnia 7 czerwca 2019

Komunikację kolejową w na terenie powiatu obsługuje 6 stacji kolejowych: Czerwionka, Czerwionka Dębieńsko, Leszczyny, Łuków Śląski, Sumina Wieś, Sumina, Szczekowice. Średni ruch dobowy pociągów:

- linia 140 - 88 pociągów na dobę,
- linia 158 - 68 pociągów na dobę,
- linia 173 - 30 pociągów na dobę,
- linia 148 - 36 pociągów na dobę.

W ostatnich latach na terenie powiatu nie zawieszono żadnego połączenia. Przywrócono ruch pociągów na odcinku Knurów-Leszczyny na linii nr 149 Zabrze Makoszowy - Leszczyny po ośmiu latach przerwy, która była spowodowana zawaleniem szybu kopalnianego w stacji Knurów Szczekowice.

Uruchomiono natomiast nowe połączenia Gliwice - Wisła Głębce, który kursuje w soboty i niedzielę oraz pociąg pośpieszny relacji Katowice – Wiedeń.

W 2017 roku przeprowadzono pomiary hałasu od linii kolejowej w dwóch lokalizacjach w tym:

- jedna na terenie miasta Rybnika (poza powiatem), ul. Leszczyńska 21 LK-140 Czerwionka Dębieńsko-Leszczyny (km 31+330)
- druga w Czerwionce-Leszczynach LK149 Szczekowice BSZ-Leszczyny (km 22+488).

Pomiary wykonywane są przez PKP PLK S.A. Biuro Ochrony Środowiska- Laboratorium Akustyczne (Laboratorium akredytowane). W 2017 roku wyniki badań hałasu wyniosły w porze dziennej 57,6 dB (dopuszczalny poziom 61 dB), w porze nocnej 54,3 dB (dopuszczalny poziom 56 dB). W związku z tym nie stwierdzono przekroczeń.

W związku z kolejnymi interwencjami mieszkańców w 2019 roku zlecono następne badania w Czerwionce, przy ul. Plebiscytowej w wyniku eksploatacji linii kolejowej nr 140. Wyniki będą znane końcem 2019 roku.

PKP Polskie Koleje Liniowe S.A. w granicach administracyjnych powiatu rybnickiego w latach 2014-2018 przeprowadziły modernizacje niektórych odcinków linii kolejowych takich jak:

- linia kolejowa nr 149 na odcinku Knurów - Leszczyny,
- linie kolejowe na 140, 148, 157, 159, 173 na odcinku Chybie - Żory - Nędza - Turze,

Powyższe prace w wpływają na zminimalizowanie uciążliwości od linii kolejowych oraz poprawę klimatu akustycznego. Spółka w kolejnych latach 2019-2022 nie przewiduje prac modernizacyjnych w przedmiotowej lokalizacji.

Hałas lotniczy nie występuje na terenie powiatu rybnickiego. Najbliżej położony jest Port Lotniczy Katowice – Pyrzowice około 460 km oraz Port Lotniczy Kraków – Balice około 110 km. Porty te nie oddziałują na teren powiatu. Na terenie miasta Rybnika zlokalizowane jest Lotnisko Gortatowice zarządzane przez Aeroklub Rybnickiego Okręgu Węglowego, Lotnisko to ma charakter lokalny i nie wpływa na teren powiatu.

4.2.3. Analiza SWOT

Zagrożenie hałasem	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
dobra dostępność komunikacyjna powiatu w tym także dobra jakość dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych 465 mb ekranów akustycznych zainstalowanych wzdłuż autostrady brak zewidencjonowanych przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu kolejowego	mała ilość działań ochronnych wzdłuż dróg brak nasadzeń nowej zieleni izolacyjnej wzdłuż dróg przekroczenia hałasu komunikacyjnego powiększająca się liczba mieszkańców narażona na hałas komunikacyjny
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
możliwość rozwoju gospodarczego dzięki dobrej komunikacji możliwość rozwoju powiatu poprzez dogodny dojazd ze wszystkich kierunków	zwiększanie się ilości pojazdów szczególnie tych ciężarowych dyskomfort akustyczny dla coraz większej ilości mieszkańców zamieszkujących tereny wzdłuż dróg

Źródło: opracowanie własne

4.2.4 Cele i zadania środowiskowe w zakresie zagrożeń hałasem

Hałas jest elementem tzw. stresu miejskiego, wpływającym na jakość życia ludności, zwłaszcza na obszarach zurbanizowanych. Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska.

Na terenie powiatu działa wiele firm, których działalność negatywnie wpływa na okoliczne tereny i ich mieszkańców. Corocznie Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach prowadzi kontrole emisji hałasu. Skrócona analiza SWOT wykazała, iż zagrożeniem dla powiatu w sytuacji nasilającego się hałasu może być pogłębiający się dyskomfort oraz docelowo tworzenie zjawiska tzw. „uciekania” mieszkańców z terenów o nadmiernej uciążliwości akustycznej, co już widać w analizie demograficznej większych miast (w tym Rybnik).

W związku z tym w harmonogramach realizacji zadań zapisano, iż ważnym działaniem jest kontynuacja działań administracyjnych realizowanych przez Starostę polegających na wydawaniu decyzji o dopuszczalnej emisji hałasu. Jednocześnie uzupełnieniem tych działań także w formie kontynuacji aktualnie już prowadzonych prac będą kontrole przedsiębiorstw, z których działalnością nierozdzielnie jest związana emisja hałasu wykonywane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach.

W sytuacjach funkcjonowania już istniejących oraz nowopowstających przedsiębiorstw, z których działalnością nierozdzielnie wiąże się emisja hałasu obowiązkiem przedsiębiorców jest minimalizacja hałasu poprzez wyciszanie hal oraz maszyn i urządzeń przez zastosowanie odpowiednich rozwiązań technicznych. Zadanie to zapisano w harmonogramie realizacji zadań, a jednostkami odpowiedzialnymi za ich realizację są przedsiębiorcy. Finansowanie modernizacji przedsiębiorstw lub budowy w nowoczesnych standardach będzie pochodzić głównie ze środków własnych przedsiębiorstw oraz z dofinansowania z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 na rozwój i modernizację przedsiębiorstw oraz działania innowacyjne.

Pod pojęciem hałasu drogowego rozumie się hałas pochodzący od środków transportu, jest to hałas typu liniowego, którego źródłem emisji hałasu są drogi krajowe, wojewódzkie oraz powiatowe i gminne.

Analiza SWOT wykazała, iż mocną stroną powiatu jest dobra dostępność komunikacyjna, ale jednocześnie słabą stroną jest brak wystarczających działań ochronnych na drogach oraz nadmierna emisja hałasu i dyskomfort akustyczny około 40 tys. mieszkańców. W związku z takim stanem w harmonogramach realizacji zadań zapisano, iż zadaniami niezbędnymi do wykonania jest stosowanie zabezpieczeń przeciwhałasowych w postaci ekranów akustycznych lub nasadzeń izolacyjnych zieleni. Aktualnie żaden z zarządów dróg nie planuje przebudowy, modernizacji dróg, jedynie doraźne prace remontowe.

W dalszej perspektywie Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach będzie kontynuował kontrole emisji hałasu drogowego w punktach monitoringowych zlokalizowanych na terenie województwa śląskiego.

Niebagatelnym zadaniem, którego realizacja prowadzona jest na każdym szczeblu i w trybie ciągłym jest edukacja ekologiczna. Zadanie to zapisano w harmonogramie realizacji zadań monitorowanych, do realizacji przez gminy, a finansowane będzie ze środków własnych Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska w Katowicach oraz sponsorów.

4.3. Pola elektromagnetyczne

4.3.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel długoterminowy do 2020 roku zapisany w dotychczasowym Programie Ochrony środowiska OCHRONA MIESZKAŃCÓW POWIATU RYBNICKIEGO PRZED NADMIERNYM PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM		
Planowane działania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Kontynuacja badań zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym	Badania promieniowania elektromagnetycznego prowadzone są corocznie w cyklach trzyletnich w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. Wyniki badań w województwie śląskim na terenie powiatu rybnickiego prowadzono w miejscowości Bełk i w Czerwionce-Leszczynie. Wyniki badań w żadnym punkcie nie wskazywały na przekroczenia dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego, który wynosi 7 V/m.	Realizacji w cyklach 3 letnich w okresie 2015-2018 przeprowadzono 3 badania
Prowadzenie ewidencji źródeł promieniowania	Starostwo Powiatowe w Rybniku prowadzi rejestr instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne na podstawie zgłoszeń przedsiębiorców eksploatujących instalacje powodujące wytwarzanie pól elektromagnetycznych. W latach 2011-2018 do Starostwa Powiatowego w Rybniku wpłynęło 46 zgłoszeń instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.	Rejestr prowadzony jest na bieżąco w miarę napływania zgłoszeń.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie powiatu rybnickiego

4.3.2. Opis stanu obecnego

Instalacjami emitującymi pola elektromagnetyczne są:

- linie przesyłowe wysokiego, średniego i niskiego napięcia oraz stacje transformatorowe, instalacje radiokomunikacyjne, takie jak:
 - stacje bazowe telefonii komórkowej,
 - stacje radiowe i telewizyjne.

Przeprowadzona analiza widma pola elektrycznego wysokiej częstotliwości na terenie województwa śląskiego na potrzeby opracowania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego w badanych punktach wykazała, że głównymi źródłami promieniowania elektromagnetycznego w przeważającej liczbie przypadków są stacje bazowe telefonii komórkowej.⁷

Czerwionka-Leszczyny

W układzie normalnym zasilanie odbiorców zlokalizowanych na terenie gminy Czerwionka-Leszczyny odbywa się na średnim napięciu 20 kV liniami napowietrznymi i kablowymi oraz sieciami niskiego napięcia zasilanymi z:

- stacji elektroenergetycznej WN/SN kV 110/20 Leszczyny (LEN),
- stacji elektroenergetycznej WN/SN 110/20/6 Odsalanie (ODS),

Zlokalizowanych na terenie gminy Czerwionka-Leszczyny, stanowiących własność TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach.

Sieć elektroenergetyczna 110 kV (napowietrzna) łącząca stacje WN/SN obsługiwana jest przez TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach i pracuje w układzie zamkniętym.

Przez teren gminy Czerwionka-Leszczyny przechodzą linie napowietrzne elektroenergetyczne 110 kV, będące własnością i w eksploatacji TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach następujących relacji:

- Aniołki - Kop. Szczygłowice,
- Budryk - Odsalanie,
- Leszczyny - Wielopole,
- Kop. Szczygłowice - Wielopole,
- Wielopole - Foch,
- Wielopole - Przyszowice,
- Odsalanie - Leszczyny.

⁷ na podstawie POŚ dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024

Przez teren gminy Czerwionka-Leszczyny przechodzą linie napowietrzne wyższych napięć 220 kV których właścicielem są Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.

Stan techniczny sieci elektroenergetycznych WN będących własnością TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach ocenia się jako dobry.

Świerklany

W układzie normalnym zasilanie odbiorców zlokalizowanych na terenie gminy Świerklany odbywa się na średnim napięciu 20 kV liniami napowietrznymi i kablowymi oraz sieciami niskiego napięcia zasilanymi zlokalizowanych poza terenem gminy Świerklany, stanowiących własność TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach. Są to:

- stacja 110/20 kV Baranowice (BAN) zlokalizowana na terenie miasta Żory,
- stacja 110/20 kV Kłokocin (KLK) zlokalizowana na terenie miasta Rybnik,
- stacja 110/20 kV Radlin (RDL) zlokalizowana na terenie gminy Radlin.

Sieć elektroenergetyczna 110 kV (napowietrzna) łącząca stacje WN/SN obsługiwana jest przez TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach i pracuje w układzie zamkniętym.

Na terenie gminy Świerklany zlokalizowana jest obca stacja elektroenergetyczna WN nie będąca własnością TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach, jest to stacja 110 kV Jankowice (JAK).

Przez teren gminy Świerklany przechodzą linie napowietrzne elektroenergetyczne 110 kV, będące własnością i w eksploatacji TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach następujących relacji:

- Chwałowice - Szyb Markłowice,
- Moszczenica - Jankowice,
- Huta Silesia - Jankowice,
- Wielopole - Borynia,
- Wielopole - Pniówek.

Stan techniczny sieci elektroenergetycznych WN będących własnością TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach ocenia się jako dobry.

Stan techniczny linii SN i nN oraz stacji transformatorowych ocenia się jako zadowalający z uwagi na niektóre niskie przekroje w stosunku do zapotrzebowania.

Jejkowice

W układzie normalnym zasilanie odbiorców zlokalizowanych na terenie gminy Jejkowice odbywa się na średnim napięciu 20 kV liniami napowietrznymi i kablowymi oraz sieciami niskiego napięcia zasilanymi ze stacji elektroenergetycznej WN/SN 110/20 kV Nowiny (NOW) zlokalizowanej na terenie miasta Rybnik.

Sieć elektroenergetyczna 110 kV (napowietrzna) łącząca stacje WN/SN obsługiwana jest przez TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach i pracuje w układzie zamkniętym.

Przez teren gminy Jejkowice przechodzą linie napowietrzne elektroenergetyczne 110 kV jednorowerowe, będące własnością i w eksploatacji TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach następujących relacji:

- Wielopole - Radlin,
- Wielopole - Rydułtowy.

Stan techniczny sieci elektroenergetycznych WN będących własnością TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach ocenia się jako dobry.

Stan techniczny linii SN i nN oraz stacji transformatorowych na terenie gminy Jejkowice ocenia się jako zadowalający z uwagi na niektóre niskie przekroje w stosunku do zapotrzebowania.

Gaszowice

W układzie normalnym zasilanie odbiorców zlokalizowanych na terenie gminy Gaszowice odbywa się na średnim napięciu 20 kV liniami napowietrznymi i kablowymi oraz sieciami niskiego napięcia zasilanymi ze stacji elektroenergetycznej WN/SN zlokalizowanej poza granicami gminy Gaszowice, są to:

- stacja 110/20 kV Rydułtowy Leon (NOW) - stacja zlokalizowana na terenie gminy Rydułtowy,
- stacja 110/20 kV Pszów (PSW) - zlokalizowana na terenie gminy Pszów.

Sieć elektroenergetyczna 110 kV (napowietrzna) łącząca stacje WN/SN obsługiwana jest przez TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach i pracuje w układzie zamkniętym.

Przez teren gminy Gaszowice przechodzą linie napowietrzne elektroenergetyczne 110 kV jednorowerowe, będące własnością i w eksploatacji TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach następujących relacji:

- Kuźnia Raciborska - Rydułtowy,
- Wielopole - Radlin,
- Wielopole - Rydułtowy.

Stan techniczny sieci elektroenergetycznych WN będących własnością TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach ocenia się jako dobry.

Stan techniczny linii SN i nN oraz stacji transformatorowych na terenie gminy Gaszowice ocenia się jako dobry.

Lyski

W układzie normalnym zasilanie odbiorców zlokalizowanych na terenie gminy Lyski odbywa się na średnim napięciu 15 i 20 kV liniami napowietrznymi i kablowymi oraz sieciami niskiego napięcia zasilanymi ze stacji elektroenergetycznej WN/SN zlokalizowanej poza granicami gminy Lyski, są to:

- stacja 110/20 kV Brzezcie (BZE) - stacja zlokalizowana na terenie gminy Racibórz,
- stacja 110/15 kV Piaskowa (PWA) - zlokalizowana na terenie gminy Racibórz,
- stacja 110/20/6 kV Rydułtowy Leon (RYN) - zlokalizowana na terenie gminy Rydułtowy.

Sieć elektroenergetyczna 110 kV (napowietrzna) łącząca stacje WN/SN obsługiwana jest przez TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach i pracuje w układzie zamkniętym.

Przez teren gminy Lyski przechodzą linie napowietrzne elektroenergetyczne 110 kV relacji Kuźnia Raciborska - Rydułtowy, będące własnością i w eksploatacji TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach.

Przez teren gminy Lyski przechodzą linie napowietrzne wyższych napięć 400 kV których właścicielem są Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.

Stan techniczny sieci elektroenergetycznych WN będących własnością TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach ocenia się jako zadowalający. Stan techniczny linii SN i nN oraz stacji transformatorowych na terenie gminy Lyski ocenia się jako dobry.

Na terenie powiatu rybnickiego źródłem niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego są:

- linie napowietrzne wysokiego napięcia o długości 76,81 km,
- linie kablowe średniego napięcia o długości 60,37 km,
- linie napowietrzne średniego napięcia o długości 238,24 km,
- linie kablowe niskiego napięcia o długości 195,41 km,
- linie napowietrzne niskiego napięcia ulicznego o długości 632,32 km,
- 391 stacji transformatorowych zlokalizowanych w różnych częściach powiatu,⁸
- 47 stacji bazowych telefonii komórkowej (według bazy danych Btsearch)⁹.

Zadania w zakresie oceny poziomów promieniowania elektromagnetycznego i ich zmian dokonuje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Pomiar monitoringowe promieniowania elektromagnetycznego prowadzone są w cyklach trzyletnich, łącznie w 135 punktach pomiarowych (po 45 w każdym roku) rozmieszczonych na terenie całego województwa śląskiego.

W ostatnich latach 2014-2018 prowadzono badania na terenie powiatu w dwóch punktach. Punkty w których kontrolowano pola elektromagnetyczne zlokalizowane były:

- w 2015 roku punkt zlokalizowany był przy ulicy Szymochy w miejscowości Bełk (gmina Cz-L) - wyniki badań wyniosły 0,24 V/m,
- w 2016 roku punkt zlokalizowany był przy ulicy Ligonja w miejscowości Czerwionka-Leszczyny (gmina Cz-L) - wyniki badań wyniosły 0,12 V/m,
- w 2017 roku nie wykonywano badań na terenie powiatu,
- w 2018 roku punkt zlokalizowany był przy ulicy Szymochy w miejscowości Bełk (gmina Cz-L) - wyniki badań wyniosły 0,23 V/m¹⁰.

Wyniki badań w województwie śląskim w żadnym punkcie w tym także na terenie powiatu rybnickiego nie wskazywały na przekroczenia dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego, które wynoszą 7 V/m, nie mniej jednak można zauważyć tendencję wzrostową wyników pomiarów - w 2009 roku w Bełku wyniosły 0,12 V/m, w 2010 roku w Czerwionce-Leszczynach wyniosły 0,07 V/m.

⁸ pismo TAURON Dystrybucja S.A nr TD/OGL/OMR/2018-05-20/0000002

⁹ <http://beta.btsearch.pl>

¹⁰ [V/m] – średnia wartość arytmetyczna wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego w zakresie częstotliwości 100 kHz – 3 GHz, w danym punkcie obserwacji w środowisku

Aktualnie zgodnie z ustawą POŚ (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 1396) Starosta Powiatu rybnickiego prowadzi Rejestr instalacji mogących oddziaływać na środowisko zgłoszonych do Starostwa Powiatowego w Rybniku, których emisja nie wymaga pozwolenia. Według rejestru na terenie powiatu zlokalizowanych jest 56 instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne (na podstawie zgłoszeń). W latach 2011-2018 corocznie właściciele instalacji zgłaszali nową lokalizację, zmianę lub przebudowę instalacji, w kolejnych latach dokonano:

- w 2011 roku 23 zgłoszenia,
- w 2012 roku 2 zgłoszenia,
- w 2013 roku 13 zgłoszeń,
- w 2014 roku 4 zgłoszenia,
- w 2015 roku 16 zgłoszeń,
- w 2016 roku 16 zgłoszeń,
- w 2017 roku 6 zgłoszeń,
- w 2017 roku 8 zgłoszeń.,
- w 2018 roku 3 zgłoszenia.¹¹

W związku z rozwojem sieci komórkowej oraz zwiększającym się poziomem promieniowania elektromagnetycznego szczególnie istotnym elementem są zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego o prawidłowej lokalizacji źródeł promieniowania.

4.3.3. Analiza SWOT

Pola elektromagnetyczne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
aktualnie brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego	brak obwarowań lokalizacyjnych dla instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne na terenie gmin należących do powiatu silniejszy zasięg sieci kablowych i bezprzewodowych docelowo może powodować przekroczenia dopuszczalnych poziomów promieniowania
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
Zwiększający się stopień wyposażenia w węzły dostępne do Internetu to szanse rozwojowe, niemniej jednak docelowo może to powodować zagrożenia dla mieszkańców	stale zwiększający się poziom promieniowania elektromagnetycznego

Źródło: opracowanie własne

4.3.4 Cele i zadania środowiskowe w zakresie pól elektromagnetycznych

Na terenie powiatu rybnickiego instalacjami emitującymi pola elektromagnetyczne są przede wszystkim linie przesyłowe wysokiego, średniego i niskiego napięcia stacje transformatorowe oraz instalacje radiokomunikacyjne. W związku z presją mieszkańców województwa na rozwój zasięgu linii elektroenergetycznych oraz zasięgu telefonii komórkowej powstaje coraz większa ilość instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.

Zapisy Programu Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024 ujmują cel w zakresie promieniowania elektromagnetycznego jako „Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach”.

Podstawowym elementem ochrony przed polami elektromagnetycznymi jest informacja o występujących poziomach pól. Zniesiony został obowiązek posiadania pozwolenia na emitowanie pól elektromagnetycznych, jednak nałożono obowiązek wykonania pomiarów natężenia pól elektromagnetycznych na prowadzących instalacje i użytkowników urządzeń emitujących pola elektromagnetyczne. Pomiary należy przeprowadzać bezpośrednio po rozpoczęciu użytkowania instalacji lub urządzenia i każdorazowo w przypadku zmiany warunków pracy urządzenia.

W ramach minimalizacji oddziaływania istniejących instalacji emitujących pola elektromagnetyczne zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 1396) oraz Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie zgłoszenia instalacji wytwarzających

¹¹ do końca 2018 roku

pola elektromagnetyczne przedsiębiorstwa posiadające instalacje zgłaszają do Starosty fakt oddania do eksploatacji instalacji wytwarzających promieniowanie elektromagnetyczne.

Na podstawie tych zgłoszeń Starosta Rybnicki prowadzi Rejestr instalacji mogących negatywnie oddziaływać na środowisko. Według rejestru na terenie powiatu działa 56 instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.

Według aktualnych przepisów prawnych prowadzenie rejestru będzie kontynuowane w kolejnych latach, w związku z tym zadanie to jako zadanie własne zostało zapisane w harmonogramie realizacji zadań na lata 2019-2022.

Zgodnie z przepisami prawnymi prowadzenie rejestru będzie kontynuowane w kolejnych latach. Zadanie to realizowane będzie w ramach kosztów administracyjnych Referatu Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Rybniku.

Dla określenia aktualnych stanów promieniowania elektromagnetycznego Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach prowadzi corocznie według ustalonego harmonogramu na terenie całego województwa śląskiego w tym na obszarze powiatu rybnickiego, badania poziomów promieniowania. Wyniki badań nie wykraczają poza dopuszczalne poziomy, niemniej jednak w perspektywie ostatnich kilku lat zauważa się wzrost poziomu promieniowania.

Skrócona analiza SWOT wykazała, iż mocną stroną powiatu jest brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów promieniowania, co wykazały badania WIOŚ. W związku ze zwiększającymi się poziomami promieniowania w harmonogramach realizacji zadań monitorowanych zapisano, iż w kolejnych latach badania monitoringowe promieniowania elektromagnetycznego będą kontynuowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. Koszty na ten cel pochodzić będą ze środków własnych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach.

W związku z dużą presją na rozwój sieci komórkowej i stałego zwiększania jej zasięgu istotnym elementem jest wprowadzenie do Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego w gminach zapisów precyzujących możliwe lokalizacje stacji przekątnikowych telefonii komórkowych.

Taką potrzebę wykazała także analiza SWOT, według której Miejskowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego powinny bardziej szczegółowo opisywać możliwe potencjalne lokalizacje instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.

Dlatego w harmonogramie realizacji zadań monitorowanych zapisano, iż niezbędne jest w trakcie aktualizacji Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego na poziomie gmin wprowadzenie zapisów obwarowujących lokowanie instalacji emitujących promieniowanie niejonizujące. Zadanie to realizowane będzie przez Gminy należące do powiatu rybnickiego, koszty poniesione na ten cel pochodzić będą z budżetów gmin.

4.4. Gospodarowanie wodami

4.4.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel długoterminowy do 2020 roku zapisany w dotychczasowym Programie Ochrony środowiska PRZYWRÓCENIE WYSOKIEJ JAKOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH ORAZ OCHRONA JAKOŚCI WÓD PODZIEMNYCH RACJONALIZACJA GOSPODAROWANIA ZASOBAMI WODNYMI POWIATU ORAZ ZAPOBIEGANIE SKUTKOM WEZBRAŃ POWODZIOWYCH		
Planowane działania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych oraz ustanowienie obszarów ochronnych dla GZWP	W ostatnich latach realizacja powyższych zadań wpisana była w zadania bieżące Powiatu.	Realizacja w miarę potrzeb.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie powiatu rybnickiego

4.4.2. Opis stanu obecnego

4.4.2.1. Wody powierzchniowe

Obszar powiatu rybnickiego należy do prawostronnego dorzecza Odry. Główne ciekі rzeczne występujące na tym terenie to: Bierawka, Sumina, Ruda, Szotkówka, Nacyl, Gzel, Kłokocinka, Boguszowicki, z Kamienia, z Przegędzy. Obszar powiatu charakteryzuje się występowaniem znacznej liczby cieków powierzchniowych i wód stojących.

Bierawka – jest największym ciekim powiatu rybnickiego. Bierze swój początek na terenie sąsiedniej gminy Orzesze, na wysokości około 310 m n.p.m. Przepływa przez gminę Czerwionka- Leszczyny. Jej długość całkowita rzeki wynosi 55,5 km, a powierzchnia 394 km². Do Bierawki dopływają potoki: Szczygłowski, Jordanek, Książenicki.

Sumina – źródło rzeki znajduje się na polach w okolicy Krzyżkowic (Pszów). Ciek uchodzi do Rudy. Jego łączna długość wynosi 27,5 km. Przepływa przez gminę Lyski, przez miejscowości: Lyski, Pstrązna, Sumina.

Ruda – źródło rzeki znajduje się w południowej części Żor. Długość całkowita wynosi 52,32 km, zaś powierzchnia 504,06 km². Rzeka płynie zasadniczo poza granicami gminy, jednak na jej terenie biorą swój początek

z Kamienia, z Przegędzy, Woszczycki.

Szotkówka - leżąca w zlewni Olzy i w dorzeczu Odry, jej źródła znajdują się w Świerklanach na wysokości około 280 m n.p.m. Rzeka odwadnia cały obszar Świerklan Górnych i Dolnych. W dolinie Szotkówki i jej dopływów występują stawy hodowlane

Częścią sieci hydrograficznej terenu powiatu są również stawy rybne i niewielkie zbiorniki wodne związane z odkształceniami terenów górniczych i powstawaniem niecek wypełnionych wodą. Sztuczne zbiorniki wodne znajdują się w:

- dolinie Bierawki (zbiornik Tama),
- dopływach rzeki Ruda: w dolinie potoku Radziejowskiego oraz potoku Woszczyckiego (Staw Gichta, Staw Garbocz, Stawy Łańcuchowe).

Powiat rybnicki położony jest na obszarze działania Zarządu Zlewni w Gliwicach oraz w niewielkim stopniu na obszarze działania Zarządu Zlewni w Katowicach.

4.4.2.2. Monitoring rzek w rejonie powiatu Rybnickiego

Podstawowymi jednostkami gospodarowania wodami są jednolite części wód powierzchniowych (JCWP). Sporządzane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oceny wód powierzchniowych bazują na sieci punktów pomiarowo-kontrolnych (ppk). Podstawę do jej wyznaczenia na terenie województwa śląskiego stanowiły opracowane przez KZGW wykazy wód oraz zalecenia i wskazówki Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Głównym celem sporządzenia oceny stanu wód powierzchniowych jest dostarczenie wiedzy o stanie/potencjale ekologicznym i stanie chemicznym wód powierzchniowych, niezbędnej do gospodarowania wodami w dorzeczach, podejmowania działań na rzecz poprawy stanu wód oraz ich ochrony przed zanieczyszczeniem.

W obrębie regionu wodnego Górnej Odry na terenie powiatu zlokalizowanych jest 10 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP), tj.:

- PLRW60006115683 – Sumina do Dopływu w Suminie (gmina Lyski i Gaszowice),

- PLRW6000611489 – Szotkówka bez Lesznicy (gmina Świerklany),
- PLRW60006115634 – Potok z Przegędzy (gmina Czerwionka- Leszczyny),
- PLRW60006115651 – Ruda do zb. Rybnik bez Potoków: z Przegędzy i z Kamienia (gmina Świerklany)
- PLRW600611565349 – Gzel (gminy Gaszowice, Jejkowice),
- PLRW60006115684 – Dopływ w Suminie (gmina Gaszowice),
- PLRW600061156899 – Sumina od Dopływu w Suminie do ujścia (gmina Lyski),
- PLRW60006115814 – Dopływ z Podlesia (gmina Czerwionka- Leszczyny),
- PLRW600061158329 – Potok Szczygłowski (gmina Czerwionka- Leszczyny),
- PLRW60006115838 – Bierawka do Knurówki włącznie (gmina Czerwionka- Leszczyny).

W 2018 r. monitoring wód powierzchniowych prowadzony był na obszarze powiatu rybnickiego w 10 punktach. Badania wykonywane były w jednolitych częściach wód powierzchniowych (JCW), w ramach monitoringu operacyjnego.

Monitoring operacyjny rzek – ocena stanu chemicznego

W roku 2018 na powiatu rybnickiego w dziesięciu jednolitych częściach wód kontynuowano badania tych substancji, które przekraczały normy środowiskowe dla substancji priorytetowych w latach poprzednich.

Tabela 6 Zestawienie klasyfikacji stanu/potencjału ekologicznego, stanu fizykochemicznego, stanu hydromorfologicznego, stanu biologicznego oraz stanu chemicznego rzek

Nazwa ocenianej jcw	Sumina		Szczotkówka		Potok z Przegędzy		Ruda		Gzel		Sumina		Sumina		Podlesie		Potok Szczygłowski		Bierawka	
Kod JCW	PLRW60006115683		PLRW6000611489		PLRW60006115634		PLRW60006115651		PLRW6000611565349		PLRW60006115684		PLRW600061156899		PLRW60006115814		PLRW600061158329		PLRW60006115838	
Nazwa punktu kontrolno-pomiarowego	Sumina do Dopływu w Suminie		Szotkówka bez Lesznicy		Potok z Przegędzy		Ruda do zb. Rybnik bez Potoków		Gzel		Dopływ w Suminie		Sumina od Dopływu w Suminie do ujścia		Dopływ z Podlesia		Potok Szczygłowski		Bierawka do Knurówki łącznie	
	2015	2018	2015	2018	2015	2018	2015	2018	2015	2018	2015	2018	2015	2018	2015	2018	2015	2018	2015	2018
Klasa elementów biologicznych	III	III	IV	-	II	IV	III	III	III	II	-	IV	-	III	-	IV	III	III	IV	IV
Klasa elementów hydromorfologicznych	I	II	I	-	I	II	I	II	I	II	-	II	-	II	-	II	I	II	I	II
Klasa elementów fizykochemicznych	II	II	PSD	>II	I	II	II	>II	II	>II	-	>II	-	II	-	II	PPD	>II	PPD	>II
Klasa elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne	-	-	II	-	-	-	II	II	-	-	-	-	-	-	-	-	II	II	II	>II
Stan / potencjał ekologiczny	umiarkowany	umiarkowany	slaby	-	dobry	slaby	umiarkowany	umiarkowany	umiarkowany	umiarkowany	-	slaby	-	umiarkowany	-	slaby	umiarkowany	umiarkowany	slaby	slaby
Stan chemiczny	-	-	-	PSD	-	-	dobry	PSD	-	-	-	PSD	-	PSD	-	-	-	-	dobry	PSD
Stan	zły	zły	zły	zły	zły	zły	zły	zły	zły	zły	-	zły	-	zły	-	zły	zły	zły	zły	zły

- nie badano

PSD – poniżej stanu dobrego

PPD - poniżej stanu / potencjału dobrego

Źródło: WIOŚ w Katowicach, 2018

Monitoring operacyjny rzek – ocena stanu/potencjału ekologicznego

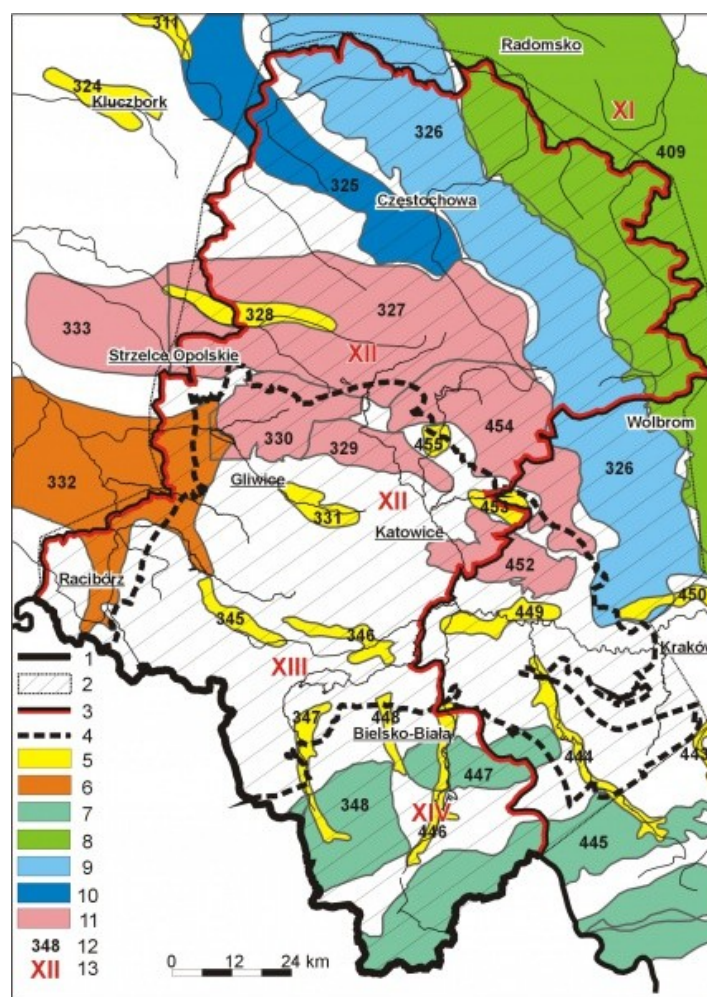
W latach 2015-2018 w 10 jednolitych częściach wód (jcw) oceniono stan/potencjał ekologiczny jako zły.

Stan i jakość wód powierzchniowych na terenie powiatu rybnickiego jest niezadowalający. Wody posiadają umiarkowany bądź słaby potencjał ekologiczny. Wszystkie zostały zakwalifikowane do wód w złym stanie.

4.4.2.3. Wody podziemne

Powiat rybnicki wchodzi w skład przedkarpackiego regionu hydrogeologicznego, podregionu rybnickiego. Występują tu dwa piętra wodonośne: zasobniejsze – czwartorzędowe oraz trzeciorzędowe. Główny poziom użytkowy wody występuje tu w utworach czwartorzędowych, na głębokości do 30 m, a przeciętna wydajność studni kształtuje się w przedziale od 2 do 30 m³/h. Piętro wodonośne czwartorzędu charakteryzuje się zróżnicowanymi warunkami hydrogeologicznymi, a jego wodonośność zależy od miąższości i wykształcenia litologicznego osadów. Wyższe warstwy tego poziomu wodonośnego są drenowane przez cieki powierzchniowe zlewni rzek Bierawki i Rudy. Triasowe i trzeciorzędowe piętra wodonośne mają zasięg lokalny i charakteryzują się niewielką zasobnością.

Powiat rybnicki leży w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych. Jest to 345 QDP Rybnik (GZWP w utworach czwartorzędu, obszar 72 km², typ zbiornika – porowy o średniej głębokości ujęć 20-60 m, szacunkowe zasoby dyspozycyjne – 8 tys. m³/dobę. W bezpośrednim sąsiedztwie Powiatu, po stronie południowo – wschodniej znajdują się GZWP 346 QDP Pszczyna – Żory.

Rysunek 17 Regiony hydrogeologiczne i Głównie Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP)

1 – granica państwa, 2 – opisywany obszar, 3 – granica województwa śląskiego, 4 – granice GZWP, stratygrafia i zasięg GZWP: 5 – czwartorzędowe, 6 – neogeńsko-czwartorzędowe, 7 – neogeńsko-paleogeńsko-kredowe (flisz), 8 – górnokredowe, 9 – górnokredowe, 10 – środkowojurajski, 11 – triasowe, 12 – numer GZWP, 13 – regiony hydrogeologiczne wód zwykłych: XI – niżański, XII – śląsko-krakowski, XIII – przedkarpacki, XIV – karpacki.

Źródło: A. Rózkowski, 2008

4.4.2.4. Monitoring wód podziemnych

Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych związanych z osiągnięciem dobrego stanu ekologicznego, określonego przez Ramową Dyrektywę Wodną (RDW).

Oceny stanu chemicznego w jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPd) i w poszczególnych punktach badawczych dokonano w oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (tj. Dz.U. z 2016 r., poz. 85), które wyróżnia pięć klas jakości wód:

- klasa I – wody bardzo dobrej jakości,
- klasa II – wody dobrej jakości,
- klasa III – wody zadowalającej jakości,
- klasa IV – wody niezadowalającej jakości,
- klasa V – wody złej jakości,

oraz dwa stany chemiczne wód ocenione na podstawie średniej wartości poszczególnych wskaźników ze wszystkich punktów zlokalizowanych w analizowanej JCWPd:

- stan dobry (klasy I, II i III),
- stan słaby (klasy IV i V).

Na obszarze powiatu znajduje się jeden punkt monitoringu wód podziemnych, nr 143 – Bełk w gminie Czerwionka-Leszczyny.

W 2017 roku badania wód podziemnych prowadzone były w oparciu o krajową sieć pomiarową modyfikowaną pod kątem dostosowania do wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej i sieć wojewódzką, uzupełniającą badania pod kątem ochrony Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, wykorzystywanych na terenie gminy do celów pitnych.

W podsystemie monitoringu jakości wód podziemnych badania prowadzone były w ramach monitoringu diagnostycznego w odniesieniu do jednolitych części wód podziemnych uznanych za zagrożone nie osiągnięciem dobrego stanu chemicznego.

Analiza wyników badań jakości wód podziemnych w punkcie monitoringowym w Bełku wskazuje, iż woda osiągnęła bardzo dobrą jakość (I i II klasa).

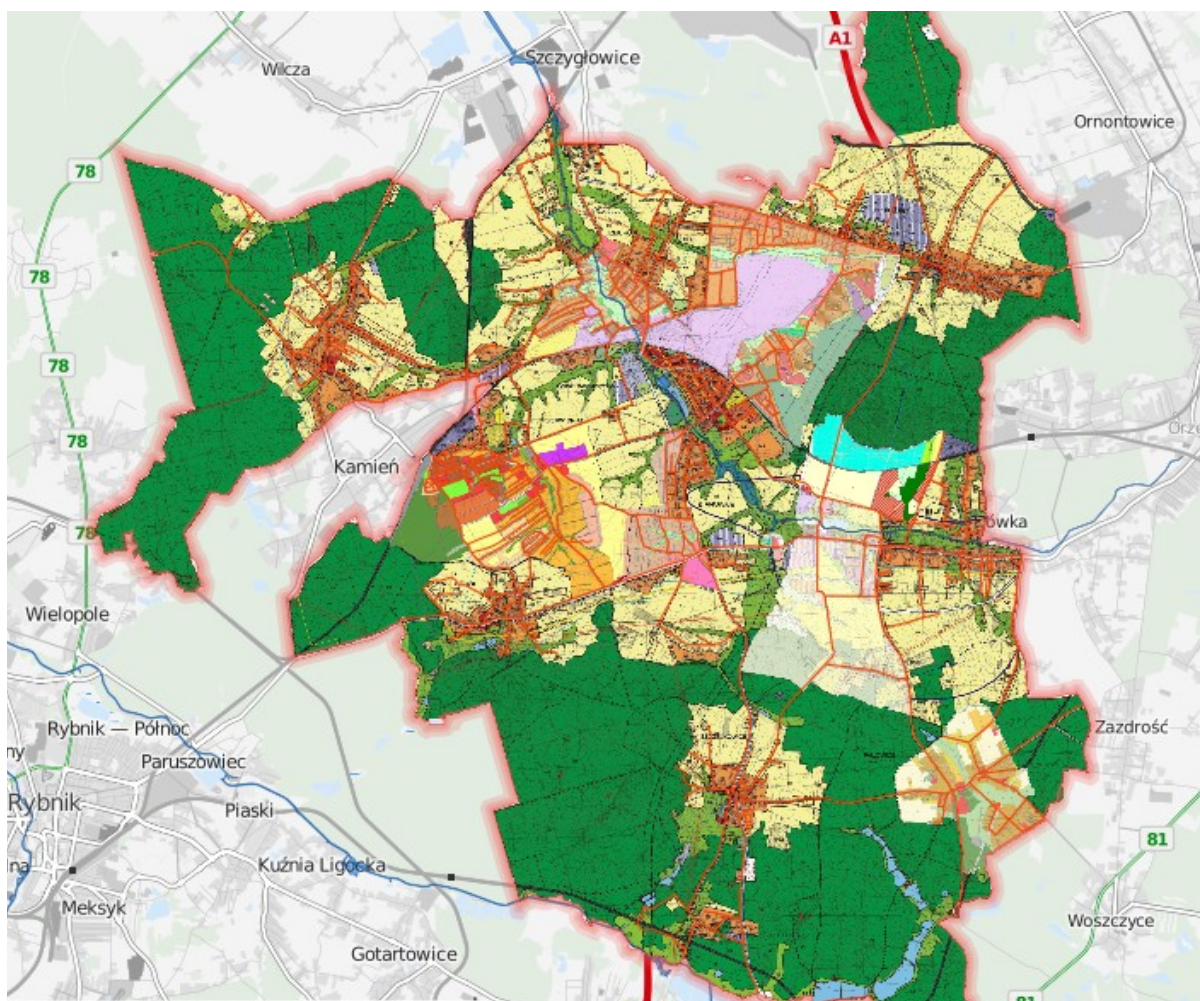
4.4.2.5. Ochrona przed powodzią oraz skutkami suszy

Według Prawa wodnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1566 z późn. zm.) przez powódź rozumie się czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, wywołane przez wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, z wyłączeniem pokrycia przez wodę terenu wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych.

Główne zagrożenie powodziowe jest wywoływane dużą prędkością płynącej wody i jej energią, która powoduje niszczenia ciężkiej zabudowy koryt (opaski, mury, progi), a także budowli nad korytem rzek, takich jak kładki, przepusty, mosty i in. Przyczyną podtopień i powodzi są na ogół:

- bardzo intensywne opady burzowe (określane jako oberwanie chmury), obejmujące najczęściej niewielkie obszary o dużych nachyleniach zboczy, powodujące gwałtowne i krótkotrwałe (do kilku godzin) lokalne wezbrania wód,
- opady rozlewne, tj. trwające kilka dni opady o wysokim natężeniu (od kilkudziesięciu do 100 mm w ciągu doby), obejmujące większą część zlewni. Już niewielkie spadki terenów, niewielka powierzchnia zlewni cieków, może spowodować gwałtowne wezbrania w przypadku nawalnych opadów lub roztopów pokrywy śnieżnej. Częstym zjawiskiem są wezbrania opadowo – rozlewne. Ich przyczyną są najczęściej długotrwałe opady deszczu. Wezbrania te występują na ogół od maja do września,
szeregownie
w miesiącach letnich.

W obszarze powiatu rybnickiego jedynie na terenie gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny wyznaczono tereny zagrożone powodzią.

Rysunek 18 Część mapy zagrożenia powodzią Q10% raz na 10 lat na terenie gminy i miasta Czerwionka- Leszczyny

Źródło: mapy.isok.gov.pl

Zgodnie z pismem z Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie z dnia 06.06.2018r. w myśl obowiązującego prawa wodnego nie występuje obecnie w prawodawstwie obszar bezpośredniego zagrożenia powodzią. Zostały one zastąpione przez obszary szczególnego zagrożenia powodzią, określone w art. 16 pkt. 34 ustawy Prawo wodne.

Do obszarów szczególnego zagrożenia powodzią zalicza się m.in. obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy oraz tereny zalewane wodą powodziową $p=1\%$ i $p=10\%$ wskazane na mapach zagrożenia powodziowego i mapach ryzyka powodziowego (MZP i MRP). Powyższe mapy zostały przekazane do Urzędu Gminy i Miasta Czerwionka- Leszczyny.

Do końca 2017 roku za działania związane z ochroną przeciwpowodziową odpowiadał, zgodnie z ustawą Prawo wodne, dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej (RZGW). RZGW odpowiedzialne były za prowadzenie działań informacyjnych i koordynację w razie powodzi lub suszy na podległym terenie.

Od 1 stycznia 2018 roku, na podstawie ustawy Prawo Wodne z dnia 20 lipca 2017 roku (Dz.U. z 2017 r. poz. 1566 z późn. zm.), została utworzona państwowa osoba prawna Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Zgodnie z art. 527 ustawy Prawo Wodne, z dniem wejścia w życie ustawy należności, zobowiązania, prawa i obowiązki Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej oraz regionalnych zarządów gospodarki wodnej, będących państwowymi jednostkami budżetowymi, stają się odpowiednio należnościami, prawami i obowiązkami Wód Polskich.

Ponadto, jako zadania zlecone z zakresu administracji rządowej do Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie zostały przekazane zadania ze starostw powiatowych i urzędów marszałkowskich związane z wydawaniem pozwoleń wodnoprawnych.

Zgodnie z Dyrektywą 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim państwa członkowskie zobligowały się do sporządzenia:

- wstępnej oceny ryzyka powodziowego do grudnia 2011 r.,

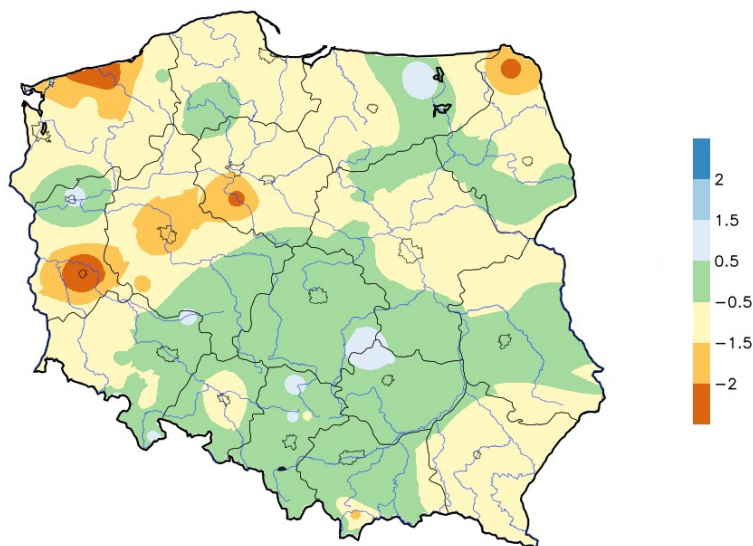
- map zagrożenia i map ryzyka powodziowego do grudnia 2013 r.,
- planów zarządzania ryzykiem powodziowym do grudnia 2015 r.

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP) jest końcowym, czwartym dokumentem planistycznym wymaganym Dyrektywą 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dyrektywa Powodziowa).

W grudniu 2015 r. został opracowany Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18.10.2016 r. w sprawie przyjęcia Planów zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru Dorzecza Odry), w którym dla powiatu rybnickiego przeanalizowano ryzyko powodziowe pochodzące ze zlewni Górnej Odry. W PZRP w ujęciu obszarów gmin w regionie wodnym Górnej Odry (266 analizowanych gmin) wyznaczono obszary, które sklasyfikowano według 5-stopniowej skali ryzyka powodziowego. Są to poziomy ryzyka: bardzo wysoki, wysoki, umiarkowany, niski i bardzo niski. **W powiecie rybnickim zidentyfikowano niski i bardzo niski poziom zintegrowanego ryzyka powodziowego.**

Województwo śląskie na tle innych regionów Polski nie jest narażone na susze w szczególny sposób. Obszarami Polski narażonymi na susze są przede wszystkim Wielkopolska i wschodnia część Mazowsza. Województwo śląskie, dzięki położeniu na południu Polski, gdzie roczne sumy opadów są wyższe niż w regionach położonych dalej na północ, jest jednym z mniej suchych obszarów Polski. Niemniej jednak duża gęstość zaludnienia, wysoki stopień zagospodarowania regionu powoduje, że stałe i pewne dostawy wody do celów spożywczych mają ogromne znaczenie. Niski poziom opadów utrzymujący się przez wiele miesięcy oznacza straty w wielu gałęziach gospodarki (m.in. rolnictwo, turystyka). Na ogół jednak nie występuje zagrożenie stabilności dostaw wody pitnej dla mieszkańców.

Najszerzy zakres wrażliwości na różne rodzaje suszy przypisano do sektora rolnictwa oraz środowiska i zasobów przyrodniczych. Rolnictwo jest wrażliwe na suszę glebową, zwaną też rolniczą, niemniej susza atmosferyczna również może skutkować zmniejszeniem plonów. Biorąc to pod uwagę oraz uwzględniając ograniczoną dokładność oceny zagrożenia suszą glebową (ze względu na małą szczegółowość materiałów środowiskowych) przypisano do rolnictwa wrażliwość także na suszę atmosferyczną. Ponieważ rolnictwo wykorzystuje wody powierzchniowe i podziemne (hodowla, nawodnienia) jest też ono wrażliwe także na skutki suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej (dot. obszarów, gdzie wykorzystywane w sektorze rolnictwa zasoby wód są zagrożone deficytem).

Rysunek 19 Rozkład przestrzenny wartości SPI na terenie kraju w maju 2019 r.

Źródło: <http://posucha.imgw.pl>

Przedziały ostrości suszy atmosferycznej (wartości SPI) określa 4 stopniowa skala:

- normalny (0,5 ÷ -0,5),
- umiarkowanie suchy (-0,5 ÷ -1,5),
- bardzo suchy (-1,5 ÷ -2),
- ekstremalnie suchy ≤ -2 .

Na terenie powiatu rybnickiego przedział ostrości suszy atmosferycznej wyniósł od -0,5 do 0,5 tj. umiarkowanie suchy.

4.4.3. Analiza SWOT

Gospodarowanie wodami	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
wystarczające zasoby wód podziemnych dobra jakość wód podziemnych dobre zasoby wód powierzchniowych brak zagrożenia podtopieniami obszarów zamieszkałych	niedostateczna jakość wód powierzchniowych wpływ zanieczyszczeń spoza terenu powiatu na stan czystości wód
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
określenie map zagrożeń powodziowego (MZP) oraz map ryzyka powodziowego (MRP) dobra współpraca administratorami cieków wodnych w zakresie ich utrzymania zmiany prawa wodnego, w zakresie własności wód	zmiany klimatu i brak możliwości przeciwdziałania występowaniu zjawisk ekstremalnych niedostateczne rozpoznanie niekorzystnych oddziaływań człowieka na środowisko (np. w zakresie zanieczyszczeń obszarowych)

Źródło: opracowanie własne

4.4.4. Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarowania wodami

Jakość wód powierzchniowych na terenie powiatu odpowiada III i IV klasie (wody słabej i złej jakości). Wody posiadają umiarkowany bądź słaby potencjał ekologiczny. Wszystkie zostały zakwalifikowane do wód w złym stanie, co może świadczyć o szeregu działań jakie pozostały do wykonania w zakresie ich ochrony i przywrócenia dobrego stanu. Należy pamiętać, że o stanie wód powierzchniowych decydują nie tylko wskaźniki fizykochemiczne, ale i biologiczne czy hydromorfologiczne. Oznacza to, że przywrócenie czystości wodom powierzchniowym nie spowoduje automatycznie dobrego stanu wód. Przywrócenie właściwych dla danej części wód elementów biologicznych będzie często procesem bardziej długotrwałym.

Analiza SWOT wskazuje na słabe strony, które są tożsame z wynikiem oceny jakości wód. Do najważniejszych z nich należy: niedostateczna jakość wód powierzchniowych oraz wpływ zanieczyszczeń spoza terenu powiatu na stan czystości wód.

W celu osiągnięcia zobowiązań dotyczących poprawy stanu ekologicznego wód powierzchniowych i określonych wskaźników dla wód podziemnych, należy kontynuować podejmowane wcześniej przedsięwzięcia. Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi powinno mieć na uwadze zarówno oszczędzanie wody, jak też dbanie o jej jak najlepszą jakość. Efektywne wykorzystanie zasobów wodnych ograniczy ryzyko wystąpienia jej niedoborów i doprowadzi do poprawy ich jakości. W okresie obowiązywania Programu należy zwrócić uwagę na kształtowanie reżimu hydrologicznego w regionie. Jest to niezwykle istotne w kształtowaniu klimatu i stanowi element zmian klimatycznych. Ze względu na coraz częstsze występowania zjawisk ekstremalnych w ostatnich latach oraz prognozowanym systematycznym ich nasileniem, szczególnie istotne w ramach realizacji Programu będzie wdrażanie Strategii SPA 2020. Pozwoli to na wprowadzanie w skali regionalnej działań ograniczających niekorzystne zmiany klimatyczne oraz przystosowanie do ich negatywnych skutków.

W harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych zamieszczono zadania dotyczące prowadzenia monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych, działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży, realizację obiektów małej retencji zgodnie z Programem małej retencji dla województwa śląskiego, a także budowę, przebudowę, modernizację budowli przeciwpowodziowych oraz działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi szczegółowymi oraz rowami odwadniającymi tereny zurbanizowane. Monitoring wód powierzchniowych wykonywany będzie w ramach „Programu Państwowego Monitoringu Środowiska województwa śląskiego na lata 2016-2020” przez WIOŚ w Katowicach i finansowany z budżetu kraju.

Istotny wpływ ma tutaj realizacja zadań z zakresu zwiększania retencji wodnej: utrzymanie i budowa urządzeń piętrzących w dolinach rzecznych oraz małych zbiorników wodnych, realizacja zalesień, zachowanie terenów podmokłych. Szczególnie dotyczy to zjawisk suszy, powodzi i podtopień. W zakresie ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałania skutkom suszy, działania przystosowujące odnoszą się do: opracowania i wdrożenia metod oceny ryzyka powodziowego i ryzyka podtopień, zarządzania ryzykiem powodziowym, w tym z zapewnieniem infrastruktury krytycznej, zwiększeniem możliwości retencyjnych i renaturyzacji cieków wodnych, przywracaniem i utrzymaniem dobrego stanu wód, ekosystemów wodnych i od wody zależnych. Zadania planowane są do realizacji przez administratorów cieków i urzędów wodnych na terenie powiatu, tj. PGW Polskie Wody. Większość zadań będzie realizowana po uzyskaniu dofinansowania ze środków krajowych i unijnych.

Problemem mogą być występujące obniżenia terenu spowodowane wpływami eksploatacji górniczej, gdyż powstają niecki bezodpływowe, które okresowo mogą być zalewane. Konieczne jest ponadto uwzględnianie w dokumentach planistycznych, tj. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (MPZP) na poziomie wojewódzkim i gminnym, mapy ryzyka powodziowego oraz terenów zagrożonych podtopieniami.

Kolejnym aspektem jest przeciwdziałanie negatywnym skutkom powodzi, w związku z tym opracowano Plany zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP), które są końcowym, czwartym dokumentem planistycznym wymagany Dyrektywą Powodziową. Dla obszaru powiatu obowiązują: PZRP dla obszaru dorzecza Odry i Wisły.

Ocena stopnia zagrożenia powodziowego została opracowana przez KZGW i przedstawiona na mapach zagrożenia powodziowego oraz mapach ryzyka powodziowego. Dokumentacja ta stanowi podstawę dla racjonalnego planowania przestrzennego na obszarach zagrożonych powodzią, a tym samym dla ograniczania negatywnych skutków powodzi. Mapy sporządzone zostały dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego, przedstawiając obszary zagrożone powodzią o określonym prawdopodobieństwie wystąpienia: jako niskie i wynoszące 0,2% (czyli średnio raz na 500 lat), jako średnie i wynoszące 1% (czyli średnio raz na 100 lat), jako wysokie i wynoszące 10% (czyli średnio raz na 10 lat). Istotnym zadaniem jest więc ich uwzględnienie w opracowaniach planistycznych na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

4.5. Gospodarka wodno - ściekowa

4.5.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel długoterminowy do 2020 roku zapisany w dotychczasowym Programie Ochrony środowiska (nie wyszczególniono)		
Działania koordynowane wpisane w dotychczasowym Programie Ochrony Środowiska w dział: Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych		
Planowane działania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Rozbudowa sieci wodociągowej (ok. 0,5 km rocznie)	PWiK Czerwionka- Leszczyny W latach 2014- 2018 w ramach realizacji zadania w gminie wybudowano 1,062 km czynnej sieci wodociągowej oraz 124 przyłącza prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania.	Zadania realizowane w miarę możliwości i środków 33,062 km sieci wodociągowej 697 przyłączy do sieci wodociągowej
Wymiana ok. 60 km przyłączy wodociągowych	Gmina Gaszowice W latach 2014- 2018 w ramach realizacji zadania w gminie wybudowano 5,3 km czynnej sieci wodociągowej oraz 135 przyłącza prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania.	
Budowa i modernizacja urządzeń dostarczających wodę	Gmina Jejkowice W latach 2014- 2018 w ramach realizacji zadania w gminie wybudowano 0,9 km czynnej sieci wodociągowej oraz 74 przyłącza prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Gmina Lyski W latach 2014- 2018 w ramach realizacji zadania w gminie wybudowano 18,8 km czynnej sieci wodociągowej oraz 176 przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Gmina Świerklany W latach 2014- 2018 w ramach realizacji zadania w gminie wybudowano 7,0 km czynnej sieci wodociągowej oraz 188 przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania.	
Modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej w Czerwionce ul. Mickiewicza, Wolności	PWiK Czerwionka- Leszczyny W latach 2014- 2018 w ramach realizacji zadania w gminie nie prowadzono inwestycji w powyższym zakresie.	Zadania realizowane w miarę możliwości i środków 41,56 km sieci kanalizacji sanitarnej 759 przyłączy do sieci kanalizacji sanitarnej
Wypożyczenie w zbiorcze systemy kanalizacji sanitarnej i oczyszczalnie ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów terenów dotychczas nieskanalizowanych	Gmina Gaszowice W latach 2014- 2018 w ramach realizacji zadania w gminie wybudowano 1,46 km czynnej sieci kanalizacyjnej oraz 102 przyłączy prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Gmina Jejkowice W latach 2014- 2018 w ramach realizacji zadania w gminie wybudowano 3,5 km czynnej sieci kanalizacyjnej oraz 192 przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Gmina Lyski W latach 2014- 2018 w ramach realizacji zadania w gminie wybudowano 2,1 km czynnej sieci kanalizacyjnej oraz 65 przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Gmina Świerklany W latach 2014- 2018 w ramach realizacji zadania w gminie wybudowano 34,5 km czynnej sieci kanalizacyjnej oraz 400 przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania.	
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w gminach	Gmina i Miasto Czerwionka- Leszczyny W latach objętych sprawozdaniem gmina udzieliła dotacji na przydomowe oczyszczalnie ścieków: – w roku 2014: 14 dotacji na łączną kwotę 31 104,65 zł, – w roku 2015: 29 dotacji na łączną kwotę 64 839,87 zł,	

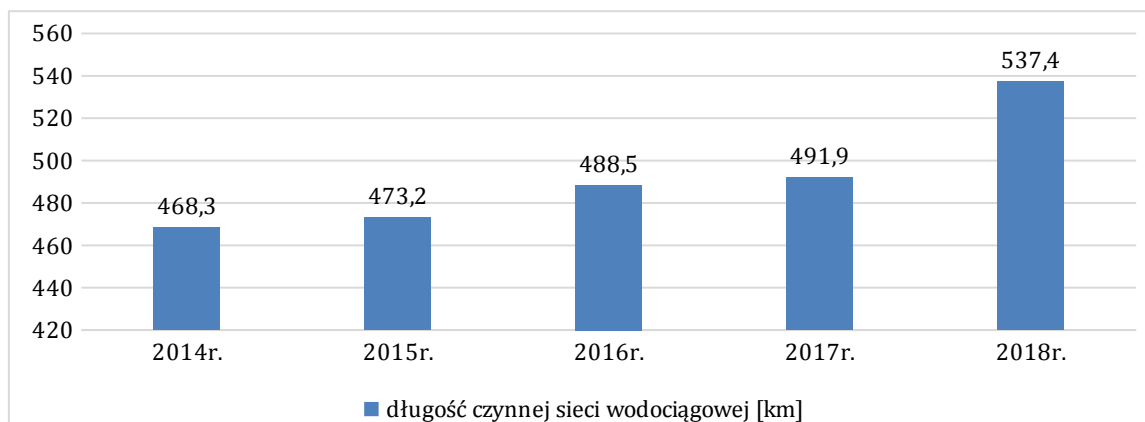
	– w roku 2016: 37 dotacji na łączną kwotę 77 486,52 zł, – w roku 2017: 42 dotacje na łączną kwotę 91 085,25 zł, – w roku 2018: 34 dotacje na łączną kwotę 78 984,35 zł. Łącznie udzielono 186 dotacji. Wg stanu na dzień 31.12.2018 r. na terenie gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny znajduje się 5 438 bezodpływowych zbiorników oraz 524 przydomowe oczyszczalnie ścieków. Gmina Gaszowice W latach objętych sprawozdaniem gmina udzieliła dotacji na przydomowe oczyszczalnie ścieków: – w roku 2015 – na łączną kwotę 15 000 zł, – w roku 2016 - na łączną kwotę 10 000 zł, – w roku 2017 – na łączną kwotę 17 500 zł, – w roku 2018 – na łączną kwotę 20 000 zł. Łącznie w latach 2014 – 2018 udzielono 36 dotacji. Wg stanu na dzień 31.12.2018 r. na terenie gminy znajduje się 984 bezodpływowych zbiorników oraz 130 przydomowe oczyszczalnie ścieków. Gmina Jejkowice W latach 2014- 2018 na terenie gminy wybudowano 15 przydomowe oczyszczalnie ścieków. Wg stanu na dzień 31.12.2018 r. na terenie gminy znajduje się 668 bezodpływowych zbiorników oraz 92 przydomowe oczyszczalnie ścieków. Gmina Łyski W latach 2014- 2018 na terenie gminy wybudowano 67 przydomowe oczyszczalnie ścieków. Wg stanu na dzień 31.12.2018 r. na terenie gminy znajduje się 1872 bezodpływowych zbiorników oraz 128 przydomowych oczyszczalni ścieków. Gmina Świerklany W latach 2014- 2018 na terenie gminy udzielono łącznie 17 dotacji na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. Wg stanu na dzień 31.12.2018 r. na terenie gminy znajduje się 470 bezodpływowych zbiorników oraz 28 przydomowych oczyszczalni ścieków.	
--	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie powiatu rybnickiego

4.5.2. Opis stanu obecnego

4.5.2.1. Zaopatrzenie w wodę

Charakterystykę zaopatrzenia w wodę sporządzono na podstawie danych uzyskanych z gmin powiatu rybnickiego.

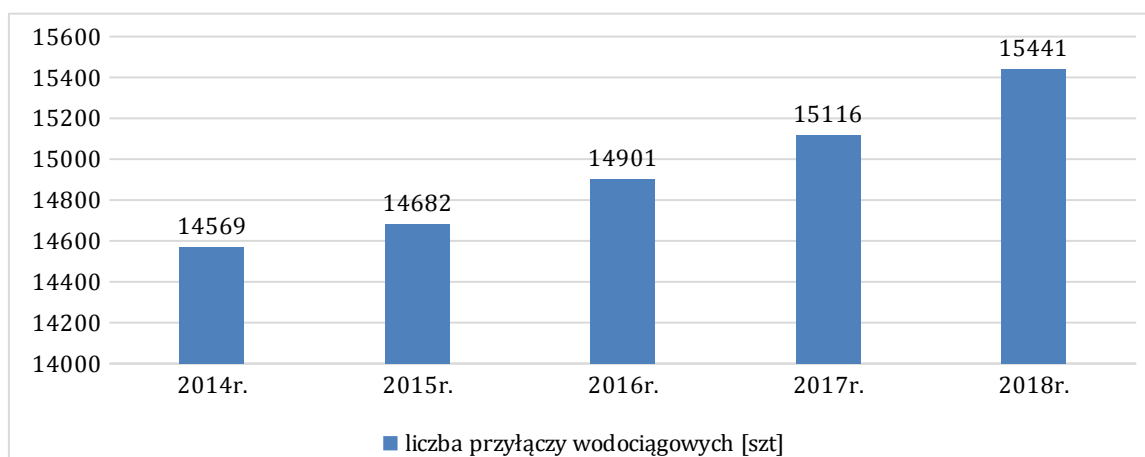

Rysunek 20 Długość sieci wodociągowej na terenie Powiatu Rybnickiego w latach 2014-2018 (km)

Źródło: BDL, 2019

Stosunek ilości mieszkańców podłączonych do wodociągu do ogólnej liczby mieszkańców (stopień zwodociągowania powiatu) wynosi 97,8% według stanu na koniec 2018 r. Porównując ten sam wskaźnik z roku 2014 (93,2%), można zauważyć wzrost o około 4,6%. Obecnie na terenie Powiatu Rybnickiego eksploatowana jest sieć wodociągowa rozdzielcza o łącznej długości 193,2 km. W okresie lat 2014 – 2018 powstało około 4,5 km sieci wodociągowej.

Podobnie sytuacja wygląda w przypadku liczby przyłączy wodociągowych na terenie powiatu. Systematycznie co roku przybywa przyłączy do sieci wodociągowej, i tak w 2014 r. była to liczba 14 675 szt. przyłączy. Natomiast w 2018 r. liczba ta wynosiła 15 420 przyłączy, co daje wzrost o 5%.

Rysunek 21 Liczba przyłączy wodociągowych na terenie Powiatu Rybnickiego w latach 2014-2018 (szt.)

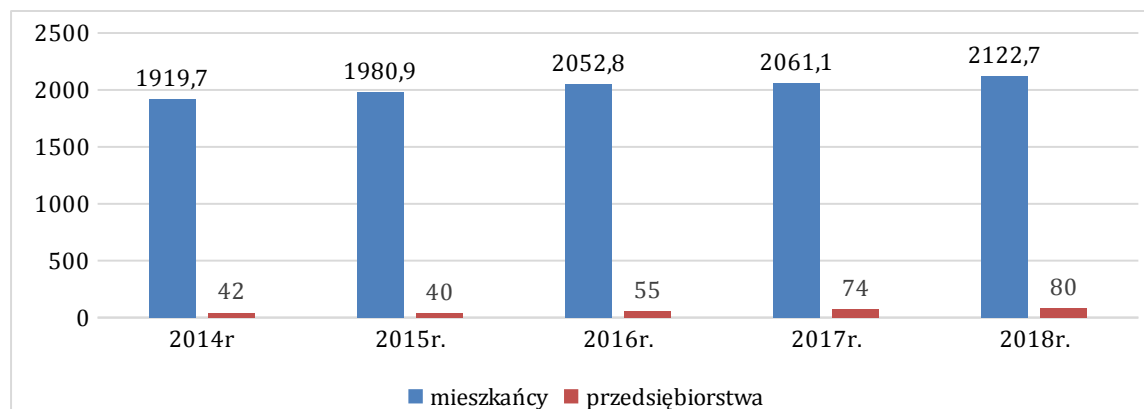
Źródło: BDL, 2019

Mieszkańcy powiatu rybnickiego zaopatrywani są w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi przez:

- wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę zarządzane przez przedsiębiorstwa wodociągowe, zakłady gospodarki komunalnej lub zarejestrowane spółki wodne,
- prywatne wodociągi, które nie posiadają zarządcy odpowiedzialnego za jakość produkowanej wody,
- studnie indywidualne.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 3 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 506 z późn.zm.) oraz art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1437 z późn. zm.) zbiorowe zaopatrzenie ludności w wodę jest zadaniem własnym gmin.

W powiecie rybnickim zaopatrzenie w wodę oraz gospodarka ściekowa prowadzona jest przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Rybniku oraz Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. Czerwionce- Leszczynach.

Rysunek 22 Zużycie wody na terenie Powiatu Rybnickiego w latach 2014-2018 (w tys. m³)

Źródło: BDL, 2019

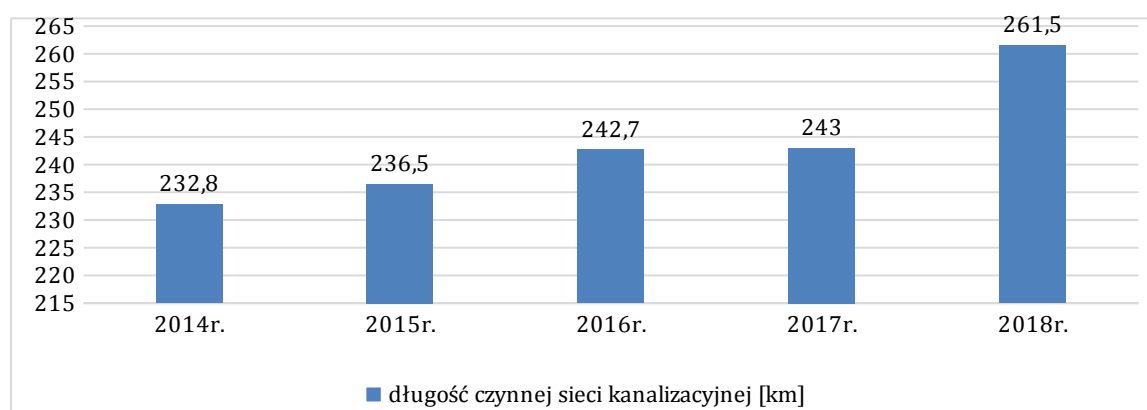
Ilość wody dostarczonej do wodociągu na terenie powiatu rybnickiego w roku 2018 wyniosła 2 122,7 tys. m³. Od roku 2014 notuje się słaby wzrost zużycia wody. W roku 2014 zużycie wyniosło 1 919,7 tys. m³, co znaczy że od 2014 r. nastąpił około 12% wzrost zużycia wody.

Jakość wody przeznaczonej do spożycia na terenie powiatu rybnickiego

Nadzór nad jakością wody w powiecie sprawuje Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny. Przed dostarczeniem odbiorcom woda musi spełniać warunki Rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, które określa m.in. dopuszczalne stężenia parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych oraz metodykę badań jakości wody. PWiK w Rybniku oraz PWiK w Czerwionce- Leszczynach w ramach kontroli wewnętrznej cyklicznie przeprowadza takie badania. Spółka prowadzi stały monitoring jakości wody w punktach zakupu oraz na końcówkach sieci wodociągowej.

4.5.2.2. Odbiór ścieków

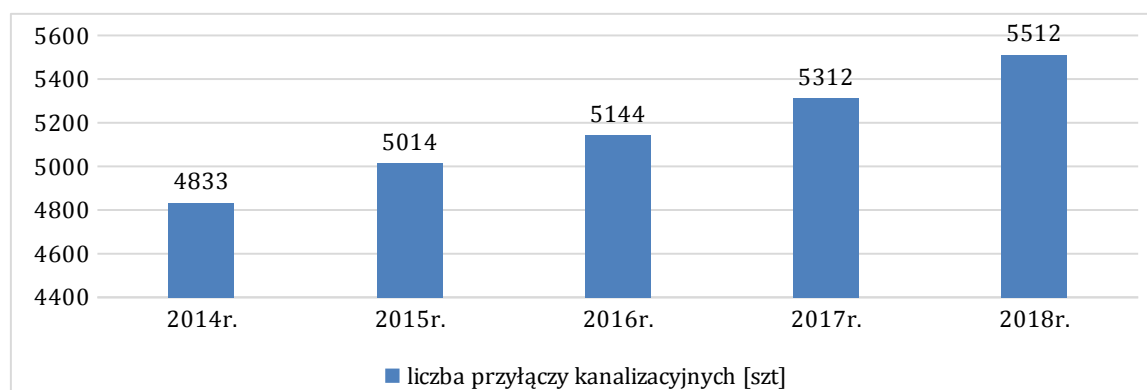
Siecią kanalizacyjną objętych jest ok. 44,2% mieszkańców powiatu. Dla porównania w 2014 r. siecią kanalizacyjną było objętych 43%. **Jest to wzrost o 1,2%.**

Rysunek 23 Długość sieci kanalizacji sanitarnej na terenie powiatu rybnickiego w latach 2014-2018 (km)

Źródło: BDL, 2019

Sieć kanalizacyjna na terenie powiatu rybnickiego jest systematycznie rozbudowywana. Długość sieci kanalizacyjnej w 2014 roku to 232,8 km, a przyłączy do kanalizacji było 4 833 szt. **W 2018 r. długość sieci kanalizacyjnej wyniosła 261,5 km i podłączonych było do niej 5 512 szt. przyłączy, co jest sukcesem.**

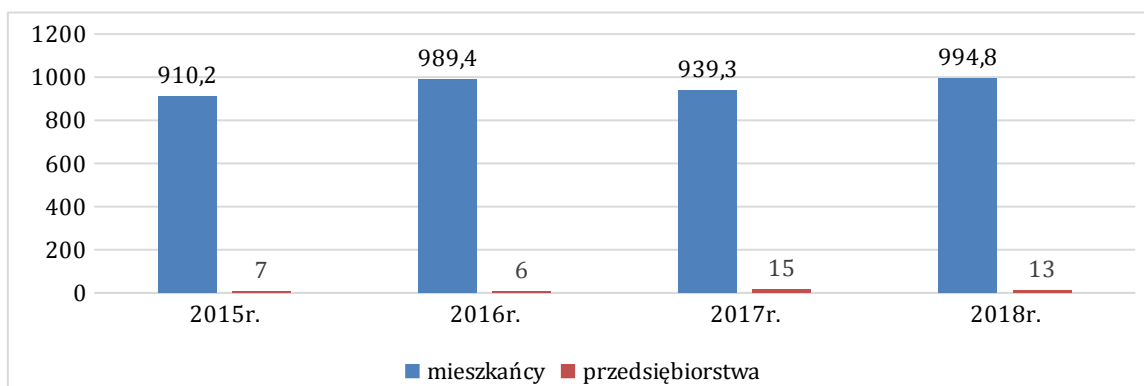

Rysunek 24 Liczba przyłączy kanalizacji sanitarnej na terenie powiatu rybnickiego w latach 2014-2018 (szt.)

Źródło: BDL, 2019

Coraz dłuższa sieć kanalizacyjna to także wzrost użytkowników, a więc większa ilość odprowadzanych ścieków. Według Banku Danych Lokalnych, tylko w 2018 r. ilość zużytej wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności wyniosła 1 223 dam³. (1 dam³ = 1000 m³)

Wszystkich ścieków komunalnych i przemysłowych wymagających oczyszczenia odprowadzonych do wód lub gleb było 6 711 dam³. Oczyszczonych zostało 2 255 dam³, gdzie 100% poprzez oczyszczanie mechaniczne.

Rysunek 25 Ilość odprowadzanych ścieków do kanalizacji sanitarnej na terenie powiatu rybnickiego w latach 2014-2018 (w tys. m³)

Źródło: BDL, 2019

Ilość odprowadzonych ścieków w systemie kanalizacji sanitarnej na terenie powiatu rybnickiego w roku 2018 wyniosła 1 007,8 tys. m³. Od roku 2015 (brak danych za rok 2014) notuje się słaby wzrost poziomu odprowadzanych ścieków na oczyszczalnię. W roku 2014 ilość ścieków wyniosła 917,2 tys. m³ co oznacza około 10% wzrost.

Na terenie powiatu rybnickiego działają aktualnie 3 komunalne oczyszczalnie ścieków. Są to 2 oczyszczalnie typu biologicznego oraz 1 oczyszczalnia typu mechaniczno – biologicznego z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Oczyszczalnie zlokalizowane na terenie powiatu rybnickiego to:

- Świerklany: oczyszczalnia mechaniczno - biologiczna z podwyższonym usuwaniem biogenów administrowana przez Gminny Zakład Wodociągów w Jankowicach o przepustowości 1 620 m³/d.
- Lyski: oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna zlokalizowana w miejscowości Sumina o przepustowości 1800 m³/d. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków odbywa się za pomocą urządzeń kanalizacyjnych. Technologia oczyszczania ścieków jaką zastosowano na oczyszczalni ścieków w Suminie oparta jest na mechaniczno-biologicznym oczyszczaniu ścieków komunalnych, przy czym procesy redukcji organicznych związków węgla oraz substancji biogenych i fosforowych przebiegają z zastosowaniem efektywnych metod naprzemiennych faz utleniania i nitrifikacji z jednoczesną denitrifikacją prowadzonych w bioreaktorze typu rurowego. Mechaniczne oczyszczanie wstępne ograniczone zostaje do wylapania zanieczyszczeń pływających i wleczonych z wprowadzeniem zawiesziny do biodegradacji w reaktorze. Odbiornikiem jest rzeka Sumina.
- Czerwionka – Leszczyny: oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna z okresowym wspomaganie procesu usuwania fosforu na drodze chemicznej, administrowana przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Czerwionce – Leszczynach. Przepustowość oczyszczalni wynosi 6300 m³/d.

W 2014 r. na terenie powiatu rybnickiego funkcjonowało około 9 088 szt. zbiorników bezodpływowych oraz 349 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków. Natomiast w 2018 r. liczba zbiorników bezodpływowych wynosiła 8 432 szt., przydomowych oczyszczalni ścieków 902 szt. Wynika z tego, że gminy na terenie powiatu podejmują działania w celu wyeliminowania zbiorników bezodpływowych (szamb), na rzecz podłączenia do kanalizacji sanitarnej, a tam, gdzie to jest nieuzasadnione technicznie i ekonomicznie, budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.

Dnia 8 września 2017 r. Rada Ministrów przyjęła aktualizację Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych 2017 (V AKPOŚK). Przyjęta przez rząd aktualizacja zawiera listę zadań zaplanowanych przez samorządy do realizacji w latach 2017-2021. W związku z powyższym opracowana została aktualizacja Master Planu dla wdrażania dyrektywy Rady 91/271/EWG, w którym wyodrębniono zbiór podstawowych danych dotyczących ilości, wielkości oraz planów inwestycyjnych i potrzeb finansowych aglomeracji Czerwionka-Leszczyny.

W każdej oczyszczalni zlokalizowanej na terenie aglomeracji powyżej 10 000 RLM wymagane jest podwyższone usuwanie biogenów. Jakość ścieków oczyszczonych odprowadzanych z każdej oczyszczalni jest zgodna

z wymaganiami Prawa wodnego i rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (tj. Dz.U. z 2014 r., poz. 1800).

Biorąc jednak pod uwagę interpretację Komisji Europejskiej należy tak planować granice aglomeracji, aby w jak największym stopniu cały produkowany przez aglomerację ładunek ścieków był zbierany siecią kanalizacyjną i odprowadzany na oczyszczalnię ścieków. Dlatego też, w aglomeracjach ujętych w KPOŚK powinien zostać

osiągnięty blisko 100% poziom obsługi zbiorczymi systemami kanalizacyjnymi (%RLM korzystających z systemu kanalizacyjnego). Pozostała ludność aglomeracji nieobsługiwana przez zbiorcze systemy kanalizacyjne będzie korzystać z innych systemów oczyszczania ścieków, czyli przydomowych oczyszczalni ścieków.

Oznacza to, że cały ładunek zanieczyszczeń powstających w aglomeracji powinien być, doprowadzany do oczyszczalni obsługującej aglomerację bądź usuwany w innych systemach oczyszczania ścieków (pojedyncze systemy lub inne właściwe systemy), które powinny zapewnić ten sam poziom ochrony środowiska. Każdy przypadek stosowania systemów indywidualnych do odprowadzania bądź odprowadzania i oczyszczania ścieków z terenu aglomeracji wymagać będzie szczegółowych wyjaśnień. W każdym wypadku jednak oczyszczalnia obsługująca aglomerację powinna być przystosowana do usuwania 100 % ładunku zanieczyszczeń powstających w aglomeracji.

4.5.3. Analiza SWOT

Gospodarka wodno-ściekowa	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
duży stopień zwodociągowania powiatu ciągła rozbudowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej duży stopień oczyszczania ścieków (usuwanie biogenów)	nadmierna ilość ścieków przemysłowych odprowadzanych bezpośrednio do ziemi i wód brak kanalizacji deszczowych na terenach zurbanizowanych niski stopień kanalizacji powiatu
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
integracja z UE i wpływ środków pomocowych, regulacje ogólnokrajowe i międzynarodowe zobowiązujące do podniesienia jakości środowiska	niedostateczne rozpoznanie niekorzystnych oddziaływań człowieka na środowisko (np. w obrębie obszarów górniczych) nieosiąganie wymogów dyrektywy przez aglomeracje poprzez niespełnienie wymogów dyrektywy przez przydomowe oczyszczalnie ścieków

Źródło: opracowanie własne

4.5.4 Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

Zgodnie z wynikami prowadzonego monitoringu, wody powierzchniowe w rejonie powiatu rybnickiego są w przeważającej części w złym stanie. Jest to związane głównie z obciążeniem wód ładunkiem substancji zawartych w ściekach komunalnych i przemysłowych, w tym ścieków pochodzących z terenów utwardzonych, dróg i chodników. Problemem jest spływ opadów deszczowych po powierzchni dróg i chodników, oraz powstające w tym czasie ścieki przemysłowe zawierające znaczne ilości m.in. zawiesin ogólnych, związków ropopochodnych.

Z analizy SWOT wynika, iż zagrożeniem dla powiatu mogą być takie czynniki jak: niewystarczające rozpoznanie niekorzystnych oddziaływań człowieka na środowisko (np. w zakresie zanieczyszczeń obszarowych, wpływ związku azotu i fosforu na środowisko wodne), niedostateczna pula środków finansowych pochodzących głównie ze środków unijnych i krajowych. W większym stopniu będą przeważać jednak mocne strony, ponieważ na terenie powiatu działają nowoczesne oczyszczalnie ścieków.

W niniejszym Programie wskazano, iż sukcesywnie zwiększa się odsetek ludności korzystającej ze zbiorczych sieci kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków. Sukcesywnie realizowane są również zadania z zakresu budowy i modernizacji infrastruktury służącej do zbierania i zagospodarowywania ścieków komunalnych. Dane GUS wskazują, że coraz większe odsetki ludności korzystają z oczyszczalni ścieków, systemów kanalizacji zbiorczej czy też z oczyszczalni zapewniających pogłębione usuwanie substancji biogennych.

W harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych zaplanowano m.in. realizację zadań dotyczących:

- budowy, rozbudowy i modernizacji sieci kanalizacji sanitarnej, deszczowej,
- budowy, rozbudowy i modernizacji urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych,
- budowy, rozbudowy i modernizacji ujęć wody, stacji uzdatniania wody oraz infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

Jako działania uzupełniające zaplanowano działania edukacyjne, promocyjne oraz prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.

W celu poprawy jakości wód powierzchniowych, konieczna będzie likwidacja niekontrolowanych zrzutów ścieków bytowych do rzek i potoków płynących przez teren powiatu. W tym celu należy wykonać szczegółową

inwentaryzację punktów zrzutu ścieków oraz systematycznie ją aktualizować. Następnym, niezwykle ważnym zadaniem jest inwentaryzacja stanu technicznego zbiorników bezodpływowych (szamb), które obecnie funkcjonują na terenach nieskanalizowanych. Bardzo często zbiorniki te są nieszczelne i są źródłem zanieczyszczenia wód. Powinna być prowadzona kontrola stanu technicznego szamb, a po przyłączeniu posesji do sieci kanalizacyjnej – możliwie szybka ich likwidacja.

4.6. Zasoby geologiczne i tereny przemysłowe

4.6.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel długoterminowy do 2020 roku zapisany w dotychczasowym Programie Ochrony środowiska ZRÓWNOWAŻONA GOSPDARKI ZASOBAMI NATURALNYMI STWORZENIE WARUNKÓW I MECHANIZMÓW DLA ZAGOSPOAROWANIA TERENÓW PRZEMYSŁOWYCH ZGODNIE Z ZASADAMI ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU		
Planowane działania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Rekultywacja gleb zdegradowanych.	Starosta Rybnicki w ostatnich latach prowadził dwie sprawy dotyczące rekultywacji terenów przemysłowych. - na terenie gminy Gaszowice - teren należący do przedsiębiorstwa Naprzód Sp. z o. o. - rekultywacja prowadzona w okresie 2012-2017, - na terenie gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny - teren należący do JSW KWK Szczygłowice - rekultywacja prowadzona w okresie 2013-2014. Działania te są zakończone.	Zadanie realizowane w miarę potrzeb 2 postępowania zakończone
Bieżąca aktualizacja systemu identyfikacji terenów przemysłowych oraz aktualizacja bazy danych.	Dla terenu województwa Śląskiego działa OPI-TPP, interaktywna regionalna baza danych o terenach przemysłowych i zdegradowanych (www.orsip.pl). Realizatorem projektu jest Główny Instytut Górnictwa. Baza danych Systemu zawiera informacje w postaci warstw informacyjnych o terenach przemysłowych i przemysłowych oraz elementach środowiska naturalnego i ich stanie. Portal integruje różne obszary wiedzy oraz informacje w zakresie efektywnego planowania przestrzennego i zarządzania terenami przemysłowymi. Ideą portalu jest poprawa Systemu zarządzania środowiskiem w województwie śląskim, integracja działań na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz powszechny i nieodpłatny dostęp społeczeństwa do informacji o środowisku. W Bazie Terenów Przemysłowych i Zdegradowanych dla Powiatu rybnickiego figuruje 21 terenów o łącznej powierzchni 334,68 ha.	Zadanie w realizacji, Baza nie jest na bieżąco aktualizowana

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie powiatu rybnickiego

4.6.2. Opis stanu obecnego

4.6.2.1. Surowce naturalne

Złóża kopalin to naturalne skupienia minerałów, których wydobycie może przynieść korzyść gospodarczą. Są rozmieszczone nierównomiernie w przyrodzie, a ich występowanie i możliwość wykorzystania zależą w dużej mierze od budowy geologicznej.

Zasady poszukiwania, dokumentowania oraz korzystania z kopalin regulowane są przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2017 r., poz. 2126 z późn. zm.). W ustawie tej rozstrzygnięto sprawę własności złóż kopalin oraz uregulowano problem ochrony zasobów poprzez wymóg ujmowania ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz obowiązek kompleksowego i racjonalnego wykorzystania kopalin.

Posiadający koncesję na wydobycie złóża kopaliny jest zobowiązany zastosować środki niezbędne zarówno do ochrony złóża jak i do ochrony wód powierzchniowych i podziemnych a także do ochrony powierzchni ziemi. Po zakończonej eksploatacji zobowiązany jest prowadzić rekultywację oraz przywracać do właściwego stanu elementy przyrodnicze. Obszary poeksploatacyjne należy sukcesywnie i na bieżąco poddawać rekultywacji. Obowiązek ten ciąży na osobie powodującej utratę albo ograniczenie wartości użytkowej gruntu. Koszty rekultywacji ciążą na sprawcy. W przypadku złóż nieeksploatowanych, które zostały udokumentowane złóża zabezpiecza się, jako zaplecze surowcowe.

W 2019 roku zostały opracowane mapy rozmieszczenia wszystkich surowców na terenie całej Polski pn.: „Bilans złóż zasobów kopalin w Polsce według stanu na 30 grudnia 2018 roku”. Według „Bilansu...” na obszarze powiatu rybnickiego występuje:

JEDNO ZŁOŻE SOLI KAMIENNEJ

- Rybnik-Żory-Orzesze złóż o zasobach rozpoznanych wstępnie, o zasobach geologicznych 2 098 600 tys. ton jest to złóż pokładowe w rowie tektonicznym, a zmienna jakość soli oraz zagrożenia wodne i gazowe powodują znikomą obecnie opłacalność pozyskiwania z nich soli.

Przedsiębiorstwo Gospodarki Wodnej i Rekultywacji Spółka Akcyjna (dawny „Zakład Odsalania Dębieńsko” Sp. z o.o.), utylizujące zasolone wody kopalniane z kopalń węgla kamiennego, wyprodukowało w 2018 r. 67 006 t soli warzonej (wzrost produkcji o ok. 6.9% w stosunku do 2017 r., kiedy uzyskano 62 673 t).

CZTERY ZŁOŻA PIASKÓW I ŻWIRÓW

- Chwałowice - złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo o zasobach geologicznych bilansowych 716 tys. ton. Położone na terenie powiatu i miasta Rybnik,
- Gotartowice-Żory - złożo rozpoznane wstępnie o zasobach geologicznych bilansowych 20 886 tys. ton. Położone na terenie powiatu rybnickiego, miasta Rybnik i miasta Żory,
- Marklowice 2 - złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo o zasobach geologicznych bilansowych 1 881 tys. ton,
- Szczekowice - złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo o zasobach geologicznych bilansowych 614 tys. ton.

DWA ZŁOŻA PIASKÓW PODSADZKOWYCH

- Marklowice - złożo o zaniechanym wydobywaniu o zasobach geologicznych bilansowych 19 526 tys. ton,
- Marklowice 1 - złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo o zasobach geologicznych bilansowych 63 034 tys. ton.

TRZY ZŁOŻA SUROWCÓW ILASTYCH CERAMIKI BUDOWLANEJ

- Czerwionka- złożo o zaniechanej eksploatacji o zasobach geologicznych bilansowych 282 tys. ton.
- Sumina - złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo o zasobach geologicznych bilansowych 28 tys. ton.
- Sumina I - złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo o zasobach geologicznych bilansowych 37 tys. ton.

SZESNAŚCIE ZŁÓŻ WĘGLA KAMIENNEGO

- Borynia - eksploatowane o zasobach bilansowych 946 674 tys. ton i rocznym wydobywaniu na poziomie 1 886 tys. ton
- Budryk - eksploatowane o zasobach bilansowych 1 195 852 tys. ton i rocznym wydobywaniu na poziomie 2 615 tys. ton
- Chwałowice - o zasobach pozabilansowych 443 487 tys. ton,
- Chwałowice 1 - eksploatowane o zasobach bilansowych 1 219 410 tys. ton i rocznym wydobywaniu na poziomie 1 848 tys. ton
- Dębieńsko - złożo o zaniechanej eksploatacji, o zasobach pozabilansowych 133 705 tys. ton,
- Dębieńsko 1 - kopalnia w budowie, złożo o zasobach bilansowych 813 288 tys. ton,
- Jankowice - eksploatowane o zasobach bilansowych 773 743 tys. ton i rocznym wydobywaniu na poziomie 2 104 tys. ton
- Jejkowice - złożo o zasobach rozpoznanych wstępnie, o zasobach bilansowych 166 245 tys. ton,
- Knurów- eksploatowane o zasobach bilansowych 703 889 tys. ton i rocznym wydobywaniu na poziomie 1 793 tys. ton
- Marcel - eksploatowane o zasobach bilansowych 225 925 tys. ton i rocznym wydobywaniu na poziomie 2 521 tys. ton
- Paruszowiec - złożo o zasobach rozpoznanych wstępnie, o zasobach bilansowych 486 337 tys. ton,
- Pilchowice - złożo o zasobach rozpoznanych wstępnie, o zasobach bilansowych 150 900 tys. ton,
- Rydułtowy - eksploatowane o zasobach bilansowych 594 211 tys. ton i rocznym wydobywaniu na poziomie 1 942 tys. ton
- Rydułtowy 1 - złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo o zasobach bilansowych 1 158 570 tys. ton,
- Sumina - złożo o zasobach rozpoznanych wstępnie o zasobach bilansowych 300 000 tys. ton,
- Szczygłowice - eksploatowane o zasobach bilansowych 1 029 353 tys. ton i rocznym wydobywaniu na poziomie 2 097 tys. ton

DZIESIĘĆ ZŁÓŻ METANU POKŁADÓW WĘGLA

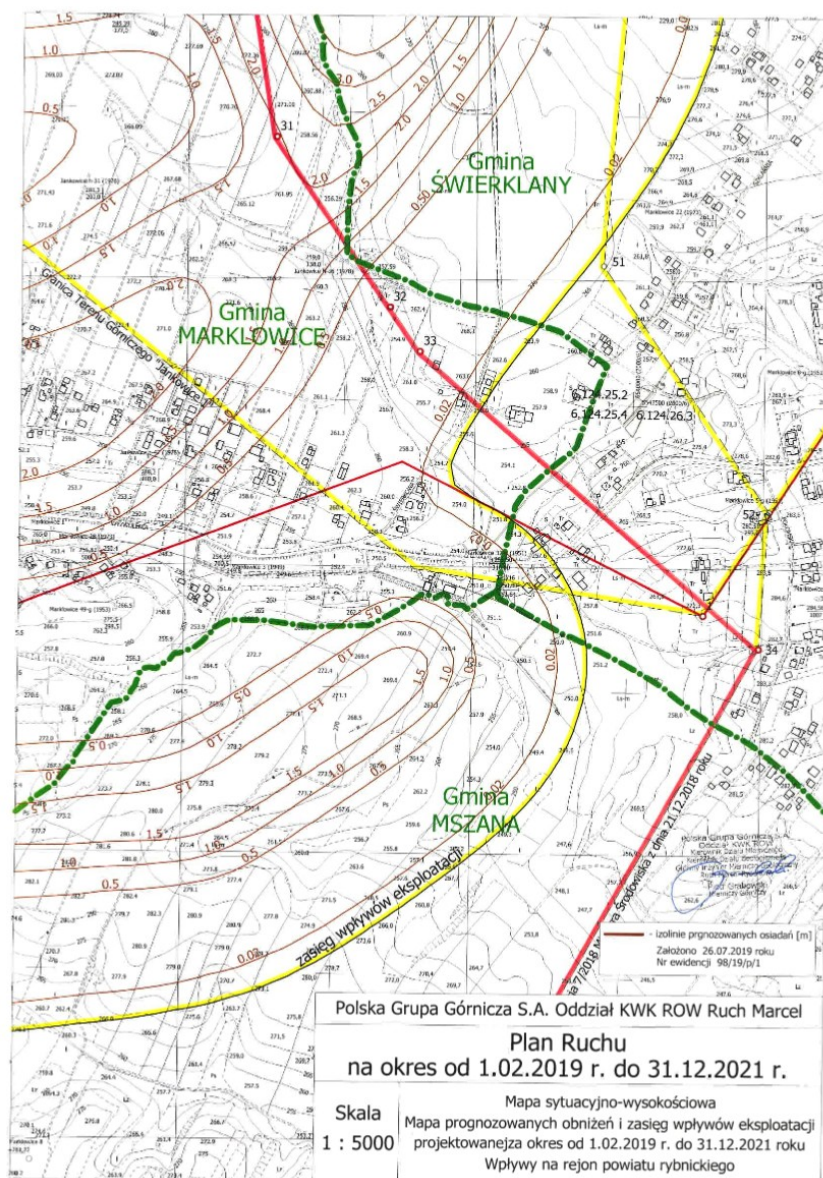
Źródło: <http://geoportal.pgi.gov.pl>, 2019

Według danych na dzień lipiec 2019 roku działalność wydobywczą prowadzi:

- Polska Grupa Górnicza S.A. KWK ROW:
 - Ruch Jankowice,
 - Ruch Marcel,
 - Ruch Rydułtowy,
- JSW SA KWK „Borynia-Zofiówka-Jastrzębie”,
- JSW SA KWK „Knurów-Szczygłowice”.

KWK ROW Ruch Marcel zasięgiem oddziaływań obejmuje gminę Świerklany

W latach 2014 – 2018 na terenie gminy Świerklany, wykonano naprawy szkód w budynkach na 4 nieruchomościach w sektorze prywatnym. Zawarto 1 ugodę tytułem zwrotu kosztów zabezpieczenia budynków na wpływy projektowanej eksploatacji górniczej. W ostatnich latach na terenie Ruchu Marcel nie prowadzono żadnych działań rekultywacyjnych.

Rysunek 27 Planowany zasięg oddziaływań Ruchu Marcel obejmującego gminę Świerklany (powiat Rybniki)

Źródło Kierownik Działu Mierniczego, Kierownik Działu Geologicznego, Główny Inżynier Mierniczo-Geologiczny, KWK ROW ul. Jastrzębska 10, 44-253 Rybnik, Ruch Marcel, (mail z dnia 26 lipca 2019)

Skala prognozowanych osiadań na terenie gminy Świerklany prognozowana jest nawet do 3 metrów.

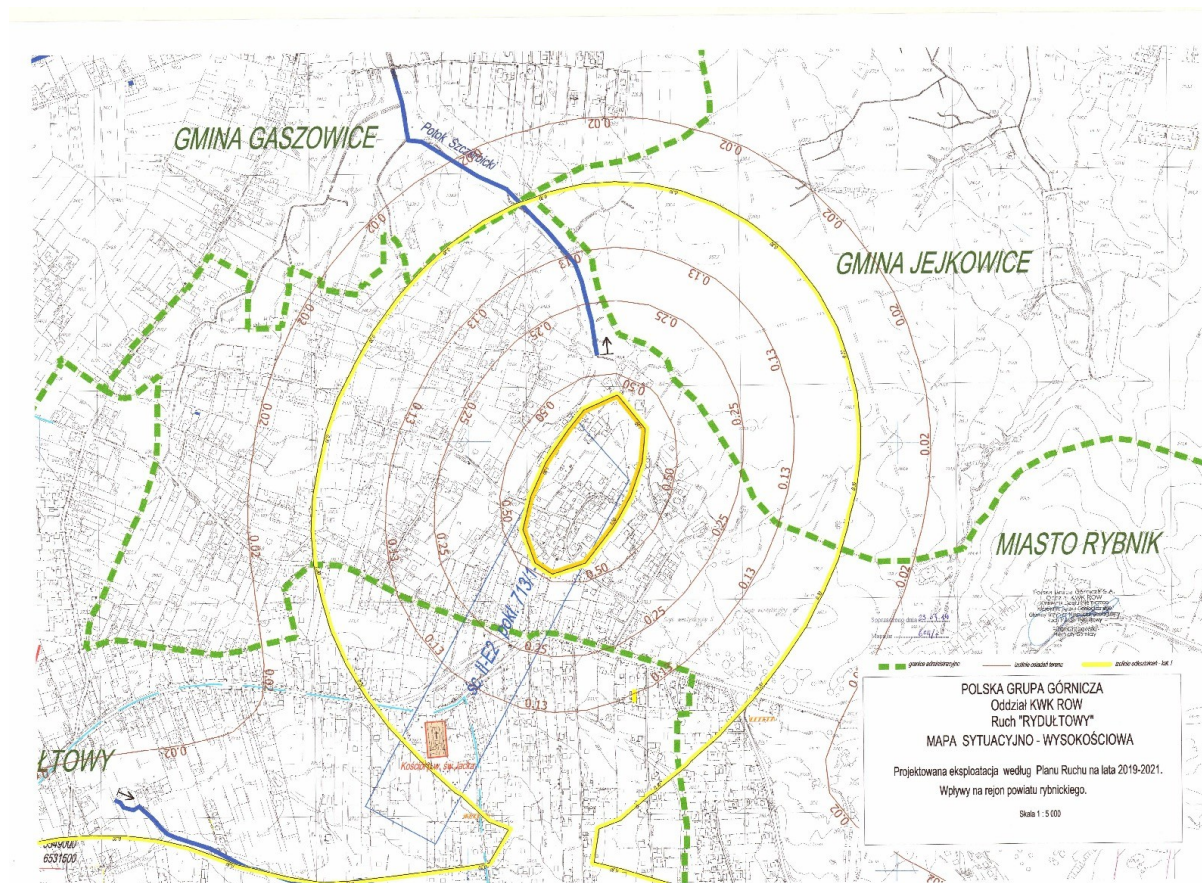
W latach 2019 – 2022 KWK Marcel planuje wykonanie napraw szkód w budynkach na 5 nieruchomościach oraz zawarcie 2 ugód tytułem zwrotu kosztów zabezpieczeń budynków na projektowane wpływy eksploatacji górniczej.

Aktualnie nie są planowane żadne prace rekultywacyjne terenów poeksploatacyjnych.

KWK ROW Ruch Rydułtowy obejmująca gminę Jejkowice i gminę Gaszowice

W latach 2014 – 2018 wykonano naprawy szkód w budynkach na 115 nieruchomościach w sektorze prywatnym. Ponadto wykonano rekultywację działek Szkółki drzew i krzewów w Czernicy i regulację rowu przy ul. Fabrycznej w Piecach. W sektorze komunalnym naprawiono drogę ul. Rydułtowskiej w Piecach. Zawarto 32 ugody tytułem zwrotu kosztów zabezpieczenia budynków na wpływy projektowanej eksploatacji górniczej.

W 2019 roku planowane jest wykonanie napraw szkód w budynkach na 13 nieruchomościach oraz zawarcie 5 ugód tytułem zwrotu kosztów zabezpieczeń budynków na projektowane wpływy eksploatacji górniczej, zaplanowano także regulację rowu Szczerbickiego.

Rysunek 28 Planowany zasięg oddziaływań Ruchu Rydułtowy obejmującego gminę Jejkowice i Gaszowice

Źródło Kierownik Działu Mierniczego, Kierownik Działu Geologicznego, Główny Inżynier Mierniczo-Geologiczny, KWK ROW ul. Jastrzębska 10, 44-253 Rybnik, Ruch Rydułtowy (mail z dnia 26 lipca 2019)

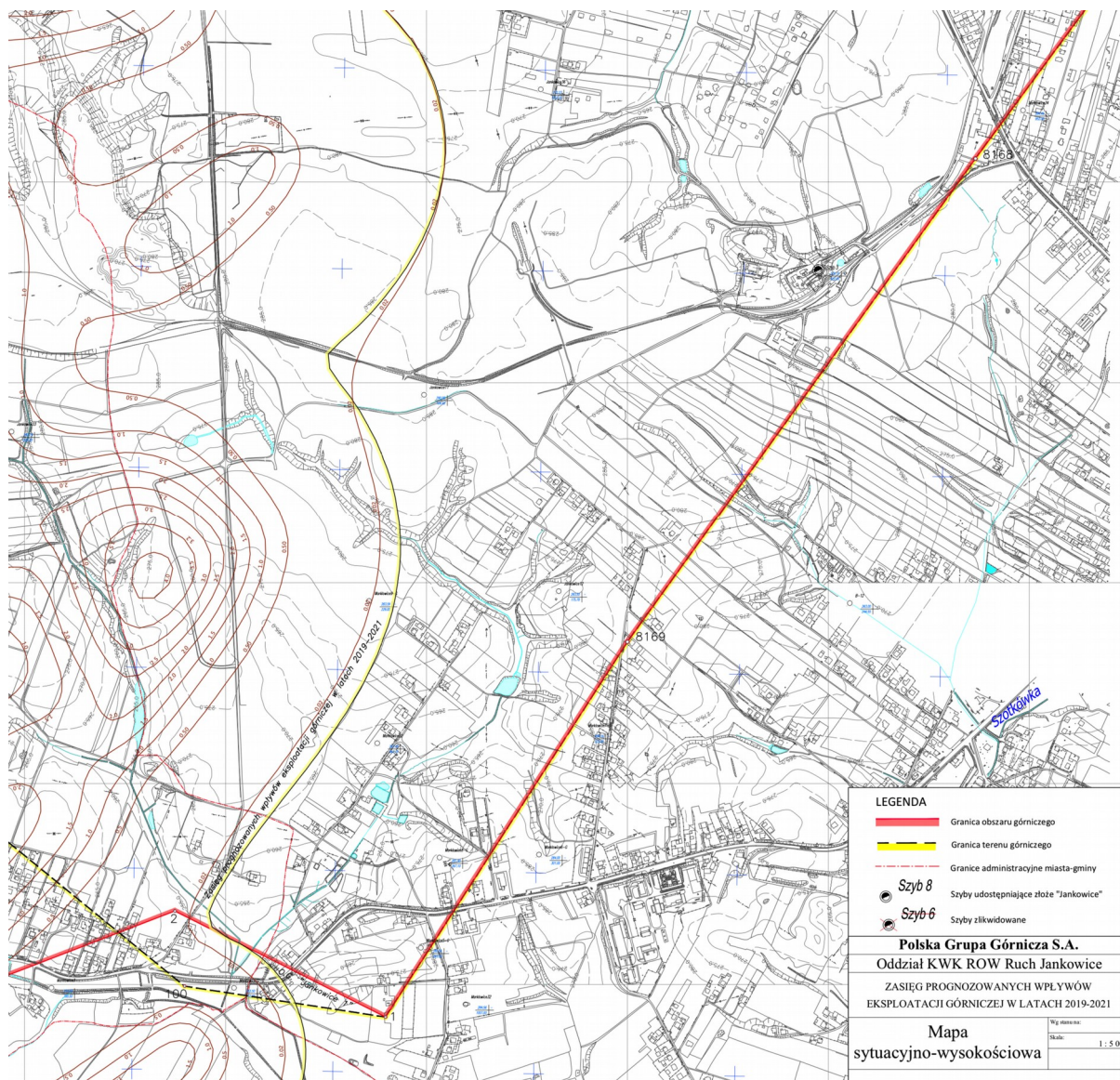
Skala prognozowanych osiadań na terenie gminy Jejkowice prognozowana jest do 25 cm, a na terenie gminy Gaszowice 2 cm. W ostatnich latach na terenie Ruchu Rydułtowy nie prowadzono żadnych działań rekultywacyjnych.

W latach 2019 – 2022 KWK Rydułtowy planuje wykonanie napraw szkód w budynkach na 1 nieruchomości oraz zawarcie ugód tytułem zwrotu kosztów zabezpieczeń budynków na projektowane wpływy eksploatacji górniczej (w przypadku wpływu takich wniosków).

Aktualnie nie są planowane żadne prace rekultywacyjne terenów poeksploatacyjnych.

KWK ROW Ruch Jankowice obejmujące gminę Świerklany

W latach 2014 – 2018 na terenie gminy Świerklany, wykonano naprawy szkód w budynkach na 150 nieruchomościach w sektorze prywatnym. Zawarto 70 ugód tytułem zwrotu kosztów zabezpieczenia budynków na wpływy projektowanej eksploatacji górniczej.

Rysunek 29 Planowany zasięg oddziaływań Ruchu Jankowice obejmującego gminę Świerklany

Źródło: Kierownik Działu - Gł.Inż.Mierniczo-Geolog, KWK ROW ul. Jastrzębska 10, 44-253 Rybnik, Ruch Jankowice, (mail z dnia 29 lipca 2019)

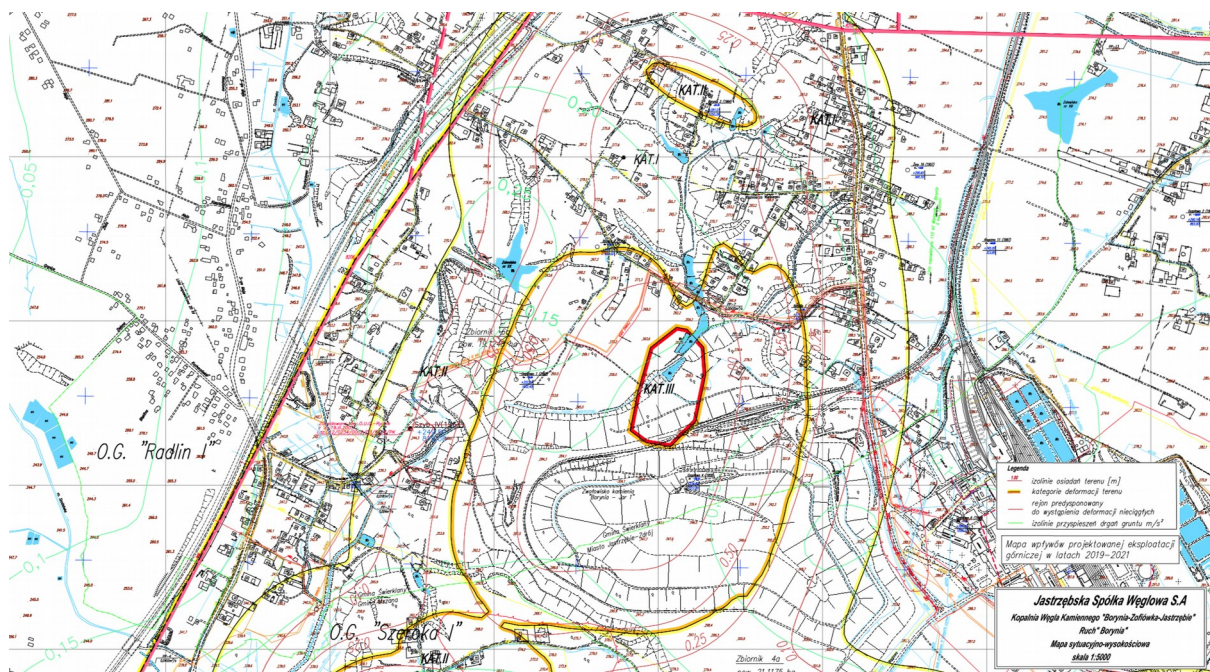
Skala prognozowanych osiadań na terenie gminy Świerklany prognozowana jest do 4 m.

W ostatnich latach na terenie Ruchu Jankowice nie prowadzono żadnych działań. W latach 2019 – 2022 planowane jest wykonanie napraw szkód w budynkach na 150 nieruchomościach oraz zawarcie 60 ugód tytułem zwrotu kosztów zabezpieczeń budynków na projektowane wpływy eksploatacji górniczej.

Aktualnie nie są planowane żadne prace rekultywacyjne terenów poeksploatacyjnych.

JSW SA KWK „Borynia-Zofiówka-Jastrzębie” na terenie gminy Świerklany

W latach 2014 – 2018 wykonano naprawy szkód w budynkach na 62 nieruchomościach w sektorze prywatnym. W sektorze komunalnym naprawiono 3 ulice tj. ul. Gogołowską, ul. Powstańców i ul. Stawową. Zawarto 25 ugód tytułem zwrotu kosztów zabezpieczenia budynków na wpływy projektowanej eksploatacji.

Rysunek 30 Planowany zasięg oddziaływań Ruchu Borynia obejmującego gminę Świerklany

Źródło Jastrzębska Spółka Węglowa S.A. - KWK "Borynia-Zofiówka-Jastrzębie" Ruch "BORYNIA" (mail z dnia 15 maja 2019 r.)

W kolejnych latach prognozowane szkody górnicze są do III kategorii.

W latach 2019 – 2022 Ruch Borynia planuje wykonanie naprawy szkód w budynkach na 40 nieruchomościach, oraz wypłatę odszkodowań dla 3 budynków mieszkalnych, oraz zawarcie 20 ugód tytułem zwrotu kosztów zabezpieczeń budynków na projektowane wpływy eksploatacji górniczej.

JSW KWK „Budryk” na terenie gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny

W ostatnich latach nie wykonywała żadnych prac związanych z profilaktyką oraz usuwaniem szkód górniczych na terenie gminy i miasta.

Aktualnie prognozowane wpływy eksploatacji górniczej kopalni na lata 2019-2021 na terenie powiatu rybnickiego nie przekroczą I-szej kategorii. W związku z tym KWK „Budryk” nie przewiduje także wykonania zabezpieczeń obiektów budowlanych. Przewidziane są jedynie naprawy po zakończeniu eksploatacji i uspokojeniu wpływów kopalni.

Aktualnie także nie są planowane przez KWK „Budryk” żadne prace rekultywacyjne.

JSW S.A. KWK „Knurów-Szczygłowice” na terenie gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny

W latach 2013- 2018 w ramach usuwania szkód górniczych na terenie gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny kopalnia wykonała zadania takie jak budowa mostu dla rzeki Bierawki pod szlakiem PKP o dł. ok. 0,1 km, podwyższenie prawego obwałowania rzeki Bierawki w km 43,000 do 43,500 ok. 0,5 km oraz bieżące roboty związane z usuwaniem szkód górniczych w obiektach kubaturowych, rowach melioracyjnych, drogach kołowych i liniach kolejowych wg. składanych wniosków.

W kolejnych latach 2019-2021 kopalnia w ramach usuwania szkód górniczych na terenie miasta Czerwionka - Leszczyny planuje przebudowę mostu drogowego w ul. Granicznej w Czerwionce- Leszczynach oraz nadbudowę lewego obwałowania rzeki Bierawki w km 43+000 do 42+200.

Według danych zamieszczonych w ogólnopolskiej Platformie Informacji dotyczącej terenów przemysłowych i zdegradowanych na terenie powiatu rybnickiego zlokalizowane są tereny zdegradowane zestawione w tabeli poniżej.

Tabela 7 Charakterystyka terenów przemysłowych i zdegradowanych położonych na terenie powiatu rybnickiego wpisanych do bazy OPI-TPP

L.p.	Nazwa terenu, powierzchnia	Rodzaj degradacji
Gmina Czerwionka-Leszczyny		
1	Osadniki mułowe m.in. nr 3,4 o łącznej powierzchni 12,37 ha,	składowisko odpadów pogórnich, wyrobisko pogalmanowe (lub warpie lub wapienniki) (nie zniwelowane)
2	Osadniki przy ul. Młyńskiej o łącznej powierzchni 6,25 ha	Nieistniejące osadniki pokopalniane, wyrobisko pogalmanowe (lub warpie lub wapienniki) (nie zniwelowane)
3	Stożki 3,4 oraz zwały płaskie z osadnikami o łącznej powierzchni 121,18 ha	hałda po górnictwie składowisko odpadów pogórnich, aktualnie zwały rozbierane w celu pozyskania odpadów do odzysku.
4	Teren inwestycyjny przy skrzyżowaniu dróg 924 i 925 przeznaczony pod zabudowę usługową o powierzchni 0,43 ha	nieużytki trawiaste i trawiasto-krzaczaste
5	Teren inwestycyjny przy ul. Młyńskiej przeznaczony na cele przemysłowo-usługowe o powierzchni 11,55 ha	nieużytki trawiaste i trawiasto-krzaczaste
6	Teren inwestycyjny u rejonie ul. Furgola przeznaczony pod usługi publiczne o powierzchni 2,25 ha	nieużytki trawiaste i trawiasto-krzaczaste, nieczynne magazyny i place magazynowe
7	Teren inwestycyjny w rejonie autostrady A1 i ul. Grabowej przeznaczony na cele przemysłowo-usługowe o łącznej powierzchni 14,37 ha	nieużytki trawiaste i trawiasto-krzaczaste
8	Teren inwestycyjny w rejonie autostrady A1 i ul. Partyzantów przeznaczony na cele przemysłowo-usługowe o łącznej powierzchni 17,67 ha	nieużytki trawiaste i trawiasto-krzaczaste
9	Teren inwestycyjny w rejonie skrzyżowania dróg 924 i 925 przeznaczony na cele przemysłowe i usługowe o powierzchni 11,3 ha	nieużytki trawiaste i trawiasto-krzaczaste
10	Teren inwestycyjny w rejonie skrzyżowania ul. Armii Krajowej i Polnej przeznaczony pod stacje gazowa i handel o powierzchni 1 ha	nieużytki trawiaste i trawiasto-krzaczaste
11	Teren inwestycyjny w rejonie ul. 3-go Maja przeznaczony pod tereny urządzeń komunikacji samochodowej o powierzchni 1,43 ha	nieużytki trawiaste i trawiasto-krzaczaste
12	Teren inwestycyjny w rejonie ul. Działkowców przeznaczony na cele mieszkaniowe o powierzchni 8,78 ha	nieużytki trawiaste i trawiasto-krzaczaste
13	Teren inwestycyjny w rejonie ul. Pawłasa przeznaczony na cele mieszkaniowe o powierzchni 20,36 ha	nieużytki trawiaste i trawiasto-krzaczaste
14	Teren po zlikwidowanej Kopalni Węgla Kamiennego "Dębieńsko" o łącznej powierzchni 11,38 ha	obiekty kolejowe (w tym węzły kolejowo-drogowe)
Gmina Gąsowice		
BRAK TERENÓW PRZEMYSŁOWYCH		
Gmina Jejkowice		
BRAK TERENÓW PRZEMYSŁOWYCH		
Gmina Lyski		
BRAK TERENÓW PRZEMYSŁOWYCH		
Gmina Świerklany		
1	56 Rejon B o łącznej powierzchni 8,5 ha	Nieczynne, zrekultywowane nadpoziomowe składowisko odpadów górniczych i z zakładu przerobczego KWK Jankowice, zlokalizowane przy ul. 1 Maja. Rzędna składowania 266,0 m n.p.m. Decyzja UM Rybnika z

		2002 r.w spr.odnowienia i rekultywacji terenów znajdujących się przy ul. Koźdoniów w Rybniku Chwałowicach.
2	Rejon "D" - rejon rekultywacyjny KWK "Chwałowice" o łącznej powierzchni 10,54 ha	Zrekultywowana hałda KWK Chwałowice - Rejon "D" w rejonie ul. 1 Maja
3	Rejon B o łącznej powierzchni 6,16 ha	Teren obejmuje węzeł kolejowy w rejonie hałd i wyrobiska w północnej części Jankowic
4	Rejon E o łącznej powierzchni 20 ha	Zrekultywowany obszar pogórnicy KWK Chwałowice - Rejon E w rejonie ulic Wolności i Rybnickiej.
5	Rejon północ o łącznej powierzchni 15,16 ha	Teren wyrobisk w północno-wschodniej części Jankowic
6	Rejon szybu VI KWK "Jankowice" o łącznej powierzchni 36,06 ha	Hałda powęglowa zlokalizowana w rejonie szybu VI KWK "Jankowice"
7	Skarpa osadnika mułowego "Holona III" KWK "Chwałowice" o łącznej powierzchni 2,94 ha	Zrekultywowana na cele przyrodnicze skarpa osadnika mułowego "Holona III" KWK "Chwałowice"

Źródło: <http://www.orsip.pl/web/opitpp>, 2019

W Bazie Terenów Poprzemysłowych i Zdegradowanych dla Powiatu rybnickiego figuruje 21 terenów o łącznej powierzchni 334,68 ha.

Starosta Rybnicki w 2015 roku wydał decyzję o przetwarzaniu odpadów na terenie KWK Jankowice Szyb III przy ulicy Przemysłowej.

Aktualnie KWK „Knurów-Szczygłowice” prowadzi rekultywację na terenie gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny na obszarze rekultywacyjnym „Korfanty” na działkach o łącznej powierzchni 1,5544 ha. Prace rekultywacyjne realizowane są na podstawie decyzji Starosty Gliwickiego Nr WR.6018-48/06-(6) z dnia 2 marca 2007 roku.

Na terenie powiatu (gmina Czerwionka-Leszczyny) realizowany jest także projekt „Dębieńsko”. Jest to projekt budowy nowej kopalni zlokalizowanej w Górnośląskim Zagłębiu Węglowym dysponującej zasobami wysokiej jakości węgla koksowego. Na początku 2008 roku część terenów po byłej Kopalni „Dębieńsko” zostało nabyte przez czeską firmę New World Resources Plc (NWR), a projekt realizowany był przez spółkę zależną NWR Karbonia. NWR rozpoczęła proces planowania i dostosowywania projektu do polskich norm górniczych. Celem było udostępnienie i rozpoczęcie wydobywania węgla koksującego. W 2008 roku przyznano firmie Karbonia PL Sp. z o.o. 50 letnią¹² koncesję na wydobywanie węgla kamiennego oraz metanu jako kopaliny towarzyszącej ze złoża „Dębieńsko 1”.

W październiku 2016 roku działająca w Polsce przez spółkę zależną australijska firma Prairie Mining Limited przejęła prace nad projektem. Szacowane zasoby węgla w Dębieńsku, które będą eksploatowane przez Prairie wynoszą 190 mln ton i znajdują się w 16 pokładach grupy rudzkiej położonych do głębokości 1400 m. Dzięki uzyskanej w 2015 roku nowej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przedsięwzięcia oraz po zakończeniu przeglądu technicznego projektu, możliwe będzie kontynuowanie prac w fazie projektowej oraz rozpoczęcie budowy infrastruktury kopalnianej.

Na terenie gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny prowadzi działalność firma Zower Sp. z o.o. zajmująca się pracami rekultywacyjnymi i zagospodarowaniem składowiska skały płonnej po byłej kopalni Dębieńsko. W ostatnich latach prace odbywały się w północnej i południowo zachodniej części składowiska na łącznej powierzchni 11,5 ha. W okresie 2012-2018 rozebrano z hałdy ponad 6 tys. ton skały płonnej (około 30%), która została przetransportowana na instalację odzysku materiału. W wyniku działalności zakładu przetwórczego polegającej na odzysku węgla, mułów, sprzedaży kruszywa na cele budowlane z hałdy byłej kopalni Dębieńsko odzyskano już w sumie ponad 1 mln ton materiałów.

Od 2012 roku trwają prace związane z budową obiektu sportowo-rekreacyjnego. Aktualnie trwająca rekultywacja jest przeprowadzana w celu zazielenienia terenu zwału i przygotowania go pod przyszłe inwestycje.

1.1.1.1. Osuwiska

W Państwowym Instytucie Geologicznym od 2006 roku jest realizowany projekt System Osłony Przeciwośuwiskowej (SOPO). Celem projektu jest rozpoznanie i udokumentowanie wszystkich osuwisk oraz

¹² pismo Karbonia S.A. nr KARB/D/2018/VI/218/Al. Z dnia 8 czerwca 2018 roku

terenów zagrożonych ruchami masowymi w Polsce. Etapy I i II Projektu SOPO zakończyły się odpowiednio w 2008 i 2015 roku. Od 2016 roku realizowana jest kontynuacja tego Projektu i realizacja Etapu III.

Aktualnie dla terenu powiatu rybnickiego nie opracowano map terenów ruchów masowych ziemi.

Aktualnie Powiat prowadzi rejestr osuwisk na terenie wszystkich gmin należących do powiatu rybnickiego. Rejestr jest udostępniony na geoportalu. (<http://rybnik.geoportal2.pl>).

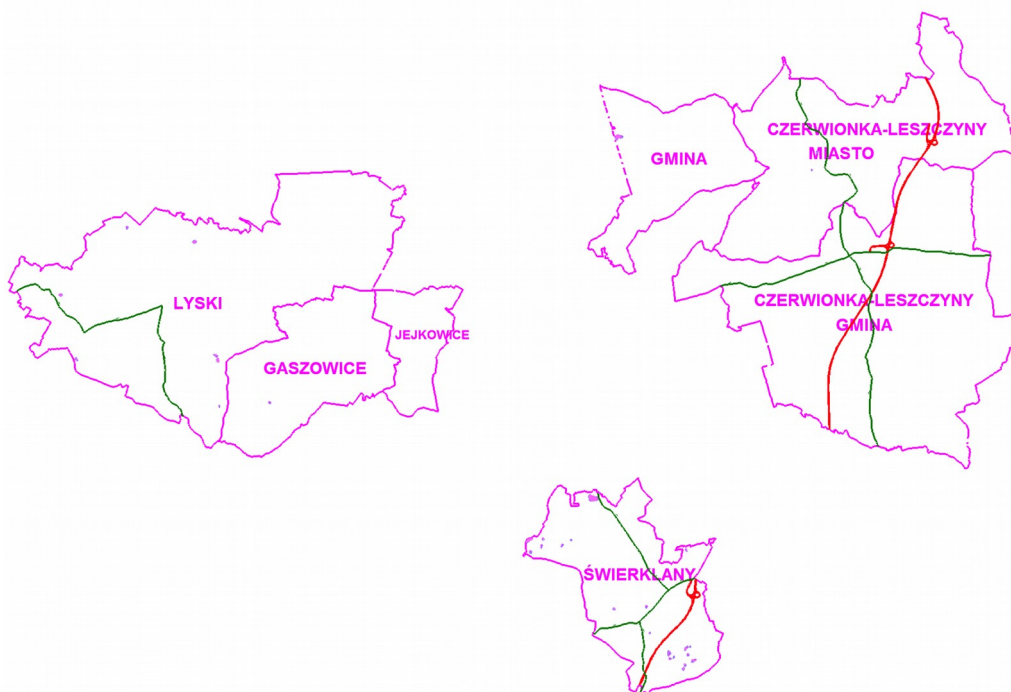
Na terenie powiatu rybnickiego realizowano dwa etapy:

- Etap I- Rozpoznanie terenów zagrożonych osuwaniem się mas ziemi wraz z programem wykonania prac terenowych oraz dokumentowania osuwisk na terenie powiatu rybnickiego. Dzięki temu wykonano Rejestr terenów zagrożonych ruchami masowymi na terenie powiatu rybnickiego.
- Etap II- Stworzenie rejestru zawierającego informacje o ruchach masowych ziemi na obszarze powiatu rybnickiego. Dzięki temu wykonano Rejestr osuwisk na obszarze powiatu rybnickiego.

Z danych tych wynika, iż osuwiska występują:

- w gminie Świerklany - zarówno w północnej jak i w południowej części gminy (33 obszary),
- w gminie Lyski - na obrzeżach północno-zachodnich, oraz w południowej części przy granicy z gminą Gaszowice (10 obszarów),
- w gminie Gaszowice - w południowo-środkowej jej części (1 teren),
- w gminie i mieście Czerwionka-Leszczyny - w południowej, środkowo-północnej oraz zachodniej przy granicy w Rybnikiem (6 obszarów).

Mapa poniżej przedstawia lokalizację osuwisk na terenie powiatu.

Rysunek 32 Lokalizacja terenów osuwiskowych na terenie gmin należących do powiatu

Źródło: <http://rybnik.geoportal2.pl>

Z uwagi na fakt, iż na terenie Powiatu zlokalizowane są 2 osuwiska aktywne- Gm. Świerklany, podjęto decyzję o okresowej kontroli osuwisk wskazanych w „Rejestrze osuwisk powiatu rybnickiego”, który został opracowany w grudniu 2015 roku przez Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy. Działania prowadzone były pierwotnie trzy razy w roku na osuwiskach zlokalizowanych przy ulicy św. Walentego w Jankowicach oraz na ulicy Strażackiej w Świerklanach. Aktualnie wykonywane są dwie sesje pomiarów, podyktowane jest to faktem, że osuwisko jest małe oraz względami ekonomicznymi

Monitoring polega na terenowej i wizualnej kontroli osuwisk i porównaniu stanu powierzchni w stosunku do poprzednich badań. W wyniku obserwacji w okresie 2017-2018 nie zauważono zmian w obrębie obserwowanych terenów.

4.6.3. Analiza SWOT

Zasoby geologiczne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
występowanie cennych surowców mineralnych w tym węgla kamiennego i metanu	powstawanie szkód górniczych w infrastrukturze i budownictwie uszkodzenia budynków degradacja środowiska występowanie terenów osuwiskowych
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
możliwość rozwoju górnictwa z wykorzystaniem najnowszych technik eksploatacji możliwość powiększania się terenów rekreacyjnych w wyniku wykorzystania terenu hałdy w gminie Czerwionka-Leszczyny	możliwość dalszych obniżen terenu do 4 metrów (gmina Świerklany) kolejne prognozowane osiadanie terenu i uszkodzenia budynków mieszkalnych

Źródło: opracowanie własne

4.6.4 Cele i zadania środowiskowe z zakresu zasobów geologicznych

Złoża kopalin to naturalne skupienia minerałów, których wydobyć może przynieść korzyść gospodarczą. Są rozmieszczone nierównomiernie w przyrodzie, a ich występowanie i możliwość wykorzystania zależą w dużej mierze od budowy geologicznej. Zasady poszukiwania, dokumentowania oraz korzystania z kopalin regulowane są przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2018 r. 868

z późn. zm.). W ustawie tej rozstrzygnięto sprawę własności złóż kopalin oraz uregulowano problem ochrony zasobów poprzez wymóg ujmowania ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz obowiązek kompleksowego i racjonalnego wykorzystania kopalin.

Na obszarze powiatu zlokalizowanych są cztery złoża piasków i żwirów, dwa złoża piasków podszkawkowych, trzy złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej, szesnaście złóż węgla kamiennego oraz dziesięć złóż metanu pokładów węgla. Część złóż ma charakter rozpoznanych wstępnie lub szczegółowo, na części eksploatacja została zaniechana, a część jest w trakcie eksploatacji. Działalność wydobywczą prowadzi: Polska Grupa Górnicza S.A. KWK ROW (Ruch Jankowice, Ruch Marcel, Ruch Rydułtowy), JSW SA KWK „Borynia-Zofiówka-Jastrzębie” oraz KWK „Knurów-Szczygłowice”.

Wydobyć złóż węgla kamiennego prowadzi do przekształceń powierzchni terenu w wyniku eksploatacji w bazie terenów zdegradowanych i przemysłowych zamieszczonych jest 334,68 ha terenów.

Skrócona analiza SWOT wykazała jako zagrożenie zubożenie terenów poeksploatacyjnych w związku z tym w harmonogramie realizacji zadań własnych jako zadanie, które będzie realizowane przez Powiat wpisano współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli. Zadanie to w niezmienionej formie zapisane jest także jako zadanie monitorowane za które jednostką odpowiedzialną jest Marszałek oraz organy nadzoru górniczego.

W ostatnich latach na terenie gminy Świerklany po eksploatacji przez KWK „Borynia-Zofiówka-Jastrzębie” w sektorze komunalnym naprawiono 3 ulice ul. Gogołowską, ul. Powstańców i ul. Stawową. Na obszarze działania Ruchu Rydułtowy (gminy Jejkowice i Gaszowice) wykonano rekultywację działek Szkółki drzew i krzewów

w Czernicy i regulację rowu przy ul. Fabrycznej w Piecach. W sektorze komunalnym naprawiono drogę ul. Rydułtowskiej w Piecach. W 2019 roku zaplanowano także regulację rowu Szczerbickiego.

KWK „Knurów-Szczygłowice” na terenie gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny w ramach usuwania szkód górniczych na terenie gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny wykonała most dla rzeki Bierawki pod szlakiem PKP o dł. ok. 0,1 km, podwyższenie prawego obwałowania rzeki Bierawki w km 43,000 do 43,500 ok. 0,5 km.

W kolejnych latach 2019-2021 planowana jest przebudowa mostu drogowego w ul. Granicznej w Czerwionce-Leszczynach oraz, nadbudowa lewego obwałowania rzeki Bierawki w km 43+000 do 42+200.

W kolejnych latach planowane jest wykonanie napraw szkód w budynkach oraz zawarcie ugód tytułem zwrotu kosztów zabezpieczeń budynków na projektowane wpływy eksploatacji górniczej.

Na terenie powiatu istnieje 50 terenów zaklasyfikowanych jako osuwiskowe, skala ich nie jest duża, na dwóch obszarach osuwiskowych w gminie Świerklany prowadzone są prace obserwacyjne, niemniej jednak wizje terenowe w latach 2017-2018 nie wykazują aktywności. W kolejnych latach prace monitoringowe będą prowadzone w dalszym ciągu.

4.7. Gleby

4.7.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel długoterminowy do 2020 roku zapisany w dotychczasowym Programie Ochrony Środowiska RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW GLEBOWYCH		
Planowane działania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Prowadzenie okresowych badań jakości gleb i ziemi	Powiat Rybnicki w ostatnich latach 2015-2018 nie prowadził badań gleb. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzi Monitoring Chemizmu Gleb Ornych Polski w 28 punktach na terenie województwa śląskiego. Dwa punkty badań zlokalizowane są na terenie powiatu rybnickiego Raszczyce (gmina Lyski) i Czernica (gmina Gaszowice). Jednocześnie także rolnicy sami zlecają wykonanie badań na własne potrzeby głównie w celu ustalenia dawek nawozów i wapnowania. W 2017 i 2018 roku Okręgowa Stacja Chemiczna - Rolnicza na zlecenie rolników badała gleby użytkowane rolniczo. W analogicznych latach przebadano łącznie 35 gospodarstw, pobrano łącznie 152 próbki, dzięki czemu przebadano 278,59 ha gruntów ornych i użytków zielonych. Od 2015 roku działa program "Grunt to wiedza", jest to ogólnopolski, bezpłatny program badań pH gleb oraz zasobności w składniki odżywcze, oraz zawartości fosforu, potasu i magnezu.	Badania gleb prowadzone są w ramach Monitoring Chemizmu Gleb Ornych Polski oraz przez rolników.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie powiatu rybnickiego

4.7.2. Opis stanu obecnego

Na terenie powiatu rybnickiego typy gleb związane są z budową geologiczną przypowierzchniowych warstw gruntu, warunkami klimatycznymi oraz stosunkami wodnymi. Przeważają gleby średnio urodzajne, głównie bielcowe, gleby bielcowo- brunatne, wytworzone na piaskach gleby mułowcowo - bagienne. Gminy należące do powiatu są rozwinięte pod względem rolniczym, gdzie uprawia się głównie zboża, rośliny przemysłowe, ziemniaki i warzywa.

4.7.2.1. Struktura użytkowania terenu

Powiat rybnicki zajmuje powierzchnię 223,64 km², z czego 52,41% stanowią grunty rolne, a z tego około 72,27% to grunty orne. Tereny rolnicze zlokalizowane są głównie w północnej części powiatu. Strukturę użytkowania gruntów zestawiono w tabeli poniżej.

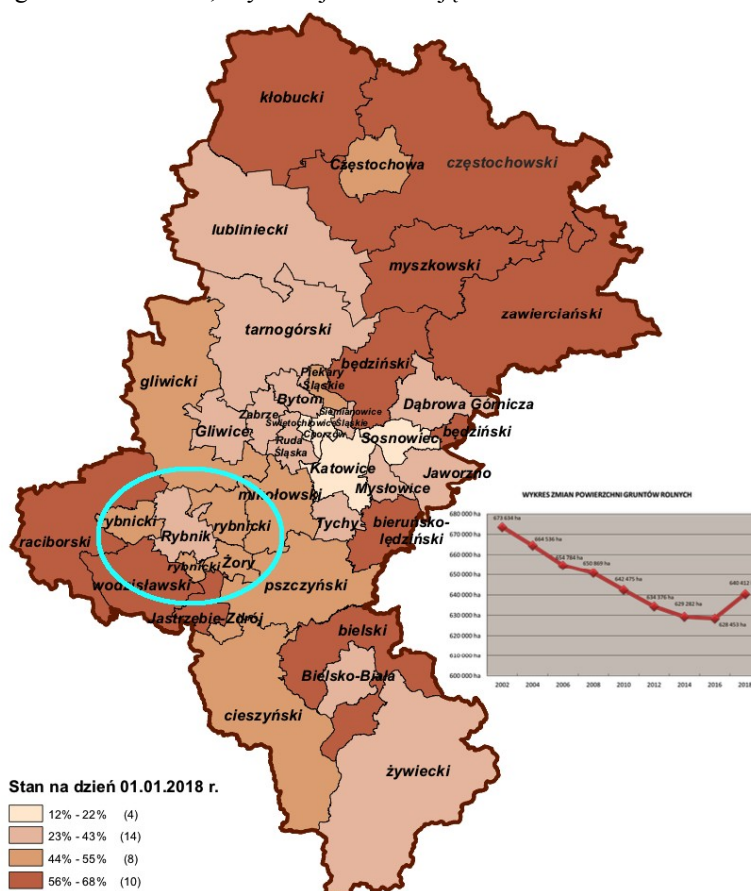
Tabela 8 Struktura użytkowania gruntów powiatu rybnickiego

Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]	Udział [%]
powierzchnia ogółem	22 364	100,00
powierzchnia lądowa	22 301	99,72
użytki rolne razem	11 722	52,41
użytki rolne - grunty orne	8 471	72,27
użytki rolne - sady	175	1,49
użytki rolne - łąki trwałe	1 828	15,59
użytki rolne - pastwiska trwałe	659	5,62
użytki rolne - grunty rolne zabudowane	344	2,93
użytki rolne - grunty pod stawami	219	1,87
użytki rolne - grunty pod rowami	26	0,22
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	7 692	34,39
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - lasy	7 500	97,50
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - grunty zadrzewione i zakrzewione	192	2,50

grunty pod wodami razem	63	0,28
grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	49	77,78
grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	14	22,22
grunty zabudowane i zurbanizowane razem	2 430	10,87
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny mieszkaniowe	1 054	43,37
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny przemysłowe	187	7,70
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny inne zabudowane	98	4,03
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny zurbanizowane niezabudowane	3	0,12
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny rekreacji i wypoczynku	74	3,05
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - drogi	836	34,40
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - kolejowe	153	6,30
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - inne	21	0,86
grunty zabudowane i zurbanizowane - użytki kopalne	4	0,16
nieużytki	367	1,64
tereny różne	90	0,40

Źródło: GUS, 2019

Na podstawie „Analizy struktury własności i sposobu użytkowania gruntów w województwie śląskim w 2018 roku” opracowanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Wydział Geodezji, Kartografii i Gospodarki Nieruchomościami określono, iż udział gruntów rolnych w ogólnej powierzchni powiatu rybnickiego wynosi w granicach 44-55%, czyli tak jak wskazują dane w tabeli zamieszczonej powyżej.

Rysunek 33 Udział gruntów rolnych w powierzchni województwa śląskiego

Źródło: „Analiza struktury własności i sposobu użytkowania gruntów w województwie śląskim w 2018 roku” opracowana w 2018 roku przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Wydział Geodezji, Kartografii i Gospodarki Nieruchomościami.

Dane zamieszczone na wykresie powyżej wskazują także, iż powierzchnia gruntów rolnych w okresie 2002-2016 spadała¹³, a w okresie 2017-2018 zaczęła wzrastać.

Dotychczasowe użytkowanie terenu związanego z rolnictwem jest zgodne z uwarunkowaniami przyrodniczymi. Niemniej zauważa się coroczne zmniejszanie powierzchni wyłączanej z produkcji rolnej, co jest zgodne z przeznaczeniem w planach zagospodarowania przestrzennego. Według sprawozdań rocznych RRW – 11 za lata 2014, 2015, 2016, 2017 i 2018 wynika, iż corocznie powierzchnia ta zmniejsza się i oscyluje około 1 ha.

Powierzchnie wyłączeń na terenie powiatu zestawiono w tabeli poniżej.

Tabela 9 Powierzchnia wyłączeń* z produkcji rolnej na terenie powiatu rybnickiego w latach 2014-2018¹⁴

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Powiat rybnicki	2.8600 ha	1.5700 ha	1.6400 ha	0,850 ha	1.2700 ha

Źródło: Starostwo Powiatowe w Rybniku, 2019

*powyższe dane dotyczą gruntów co do których wydano zezwolenie na wyłączenie z produkcji rolnej, nie jest to jednak równoznaczne z faktycznym wyłączeniem gruntów z produkcji rolnej

Na terenie powiatu zarejestrowane były (według danych Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 roku) 3443 gospodarstwa rolne. Średnia powierzchnia gospodarstwa wynosiła około 2,011 ha. Około 4100 ha corocznie jest zasiewane głównie zbożami, na mniejszym areale uprawiane są rzepaki i rzepik oraz ziemniaki.

Według zgłoszeń dokonywanych przez posiadaczy zwierząt gospodarczych do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa na terenie powiatu rybnickiego hodowla zwierząt gospodarskich corocznie się zwiększa, dane te zobrazowano w poniższej tabeli.

Tabela 10 Ilość zwierząt hodowlanych z terenu powiatu rybnickiego 2015-2019

Zwierzęta gospodarskie	Rok			
	2016	2017	2018	2019 - styczeń
bydło	996	1051	1034	1051
owce	107	94	103	118
kozy	30	37	68	79
świnie	2525	2070	1668	1668

Źródło: dane udostępnione przez Śląski Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Częstochowie pismem nr StIP12.0163.25.2019.LZ z dnia 13.05.2019 r.

Ilości te z roku na rok się zwiększają w porównaniu do danych ze Spisu Rolnego z roku 2010, bydło o 43%, owce o około 53% i kozy o około 150%, jedynie ilość hodowanej trzody chlewnej się zmniejszyła o około 27%. Zauważa się zwiększenie zainteresowania zwierzętami ekologicznymi takimi jak kozy, głównie ze względu na odżywcze, zdrowotne oraz kosmetyczne właściwości mleka koziego. Dane te w powiązaniu ze wzrostem powierzchni użytkowanej rolniczo oraz zmniejszaniem się powierzchni włączeń z produkcji rolnej wskazują iż rolnictwo zyskuje na znaczeniu.

Teren powiatu rybnickiego obejmuje swoim działaniem Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Rybniku, który współpracuje z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Instytucje te obejmują swoją pomocą i doradztwem około 1300 gospodarstw. Zespół Doradztwa działa w obszarze ekologii jak i projektów dotyczących Programu Rozwojów Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, zajmuje się działaniami statutowymi, które są nieodpłatne. Są to głównie szkolenia, kursy, konkursy takie jak:

- Innowacyjne rozwiązania w uprawach ekologicznych oraz produkcji zwierzęcej wdrażane w ekologicznych gospodarstwach demonstracyjnych,
- Estetyczne zagospodarowanie ogrodu. Krzewy iglaste i liściaste – dobór gatunków i pielęgnacja.
- Podstawy prawidłowej agrotechniki warzyw z uwzględnieniem integrowanej ochrony. Najważniejsze choroby i szkodniki warzyw – zapobieganie i zwalczanie.

¹³ „Analiza struktury własności i sposobu użytkowania gruntów w województwie śląskim w 2016 roku” opracowana w 2016 roku przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Wydział Geodezji, Kartografii i Gospodarki Nieruchomościami.

¹⁴ Wyniki zapisów zawartych w decyzjach administracyjnych zezwalających na wyłączenie gruntów z produkcji rolnej w danym roku kalendarzowym w myśl przepisów art. 11 ust. 1 i art. 28 ust. 2 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1161, z późn. zm.).

- Postęp biologiczny w produkcji zbóż – ŚODR Częstochowa
- Zmiany w systemie płatności obszarowych – ARiMR w Rybniku
- Ochrona gospodarstw przed wirusem ptasiej grypy - PIW w Rybniku
- Nowe zasady identyfikacji i rejestracji zwierząt,
- Bioasekuracja w chlewni,- Aktualności w KRUS.
- szkolenia dotyczące Ustawy o ochronie zwierząt

Działania te mają na celu zwiększenie świadomości rolników składających wnioski o dopłaty bezpośrednie w zakresie wymogów dotyczących ochrony środowiska, dobrostanu zwierząt i nowych wymogów unijnych.

Zespół Doradztwa Rolniczego w Rybniku współpracuje z jednostkami administracyjnymi i samorządami, pomaga rolnikom w opracowywaniu wniosków, działając na podstawie dziennika ustaw o doradztwie rolniczym, są to usługi płatne.

Corocznie rolnicy korzystają z usług Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa składając wnioski o płatności rolno - środowiskowe, w latach 2014-2018 z terenu powiatu rolnicy złożyli 75 wniosków, najwięcej z terenu gminy Lyski - 38 wniosków oraz z gminy Czerwionka-Leszczyny - 30 wniosków. Szczegółowe zestawienie zamieszczono poniżej.

Tabela 11 Ilość złożonych wniosków o płatności rolno-środowiskowe w latach 2014-2018 obejmujących grunty na terenie powiatu rybnickiego¹⁵

ROK GOSPODARCZY	NAZWA GMINY	TYP PŁATNOŚCI	LICZBA WNIOSKÓW
2014	Czerwionka-Leszczyny	Płatność rolnośrodowiskowa 713	10
	Gaszowice	Płatność rolnośrodowiskowa 713	1
	Jejkowice	Płatność rolnośrodowiskowa 713	1
	Lyski	Płatność rolnośrodowiskowa 713	13
	Świerklany	Płatność rolnośrodowiskowa 713	1
	Czerwionka-Leszczyny	Płatność rolnośrodowiskowa 713	7
2015	Lyski	Płatność rolnośrodowiskowa 713	9
	Świerklany	Płatność rolnośrodowiskowa 713	1
	Czerwionka-Leszczyny	Płatność rolnośrodowiskowa 713	6
	Lyski	Płatność rolnośrodowiskowa 713	8
2016	Lyski	Płatność rolnośrodowiskowo-klimatyczna 1420	1
	Świerklany	Płatność rolnośrodowiskowa 713	1
	Czerwionka-Leszczyny	Płatność rolnośrodowiskowa 713	2
	Czerwionka-Leszczyny	Płatność rolnośrodowiskowo-klimatyczna 1420	2
2017	Lyski	Płatność rolnośrodowiskowa 713	4
	Lyski	Płatność rolnośrodowiskowo-klimatyczna 1420	1
	Świerklany	Płatność rolnośrodowiskowa 713	1
	Czerwionka-Leszczyny	Płatność rolnośrodowiskowo-klimatyczna 1420	4
2018	Lyski	Płatność rolnośrodowiskowa 713	1
	Lyski	Płatność rolnośrodowiskowo-klimatyczna 1420	1

Źródło: dane udostępnione przez Śląski Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Częstochowie pismem nr StIP12.0163.25.2019.LZ z dnia 13.05.2019 r.

Realizacja programów rolno-środowiskowo-klimatycznych odbywała się zgodnie kilkunastoma wariantami na powierzchni ponad 1400 ha, najbardziej popularnym wariantami w okresie 2014-2018 były Wariant 1.1-Zrównoważony sposób gospodarowania oraz Wariant 8.3.1-Międzyplon ścierniskowy, w sumie realizowane na 1021 ha. Pozostałe warianty zamieszczono w tabeli poniżej.

¹⁵ Śląski Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Częstochowie pismo nr StIP12.0163.25.2019.LZ z dnia 13.05.2019 r

Tabela 12 Realizacja programów rolno-środowiskowych w powiecie rybnickim z podziałem na warianty w latach 2014-2018¹⁶

Rok	Nazwa gminy	Wariant	Powierzchnia
2014	Czerwionka-Leszczyny	Wariant 1.1-Zrównoważony sposób gospodarowania	221,36
	Czerwionka-Leszczyny	Wariant 2.1-Uprawy rolnicze (z certyfikatem zgodności)	4,73
	Czerwionka-Leszczyny	Wariant 2.3-Trwałe użytki zielone (z certyfikatem zgodności)	2,93
	Czerwionka-Leszczyny	Wariant 3.1.1-Ekstensywna gospodarka na łąkach i pastwiskach	2,65
	Czerwionka-Leszczyny	Wariant 6.1-Produkcja towarowa lokalnych odmian roślin uprawnych	0,73
	Czerwionka-Leszczyny	Wariant 8.2.1-Międzyplon ozimy	4,39
	Czerwionka-Leszczyny	Wariant 8.3.1-Międzyplon ścierniskowy	51,70
	Gaszowice	Wariant 8.3.1-Międzyplon ścierniskowy	0,48
	Jejkowice	Wariant 8.2.1-Międzyplon ozimy	0,78
	Jejkowice	Wariant 8.3.1-Międzyplon ścierniskowy	1,00
	Lyski	Wariant 1.1-Zrównoważony sposób gospodarowania	14,17
	Lyski	Wariant 2.1-Uprawy rolnicze (z certyfikatem zgodności)	1,34
	Lyski	Wariant 2.3-Trwałe użytki zielone (z certyfikatem zgodności)	2,60
	Lyski	Wariant 3.1.1-Ekstensywna gospodarka na łąkach i pastwiskach	3,59
	Lyski	Wariant 4.1-Ochrona siedlisk lęgowych ptaków	0,93
	Lyski	Wariant 8.2.1-Międzyplon ozimy	12,33
	Lyski	Wariant 8.2.2-Międzyplon ozimy – na obszarach zagrożonych erozją	1,47
	Lyski	Wariant 8.3.1-Międzyplon ścierniskowy	151,65
	Lyski	Wariant 8.3.2-Międzyplon ścierniskowy –na obszarach zagrożonych erozją	14,12
	Świerklany	Wariant 1.1-Zrównoważony sposób gospodarowania	8,70
2015	Czerwionka-Leszczyny	Wariant 1.1-Zrównoważony sposób gospodarowania	204,18
	Czerwionka-Leszczyny	Wariant 2.1-Uprawy rolnicze (z certyfikatem zgodności)	3,77
	Czerwionka-Leszczyny	Wariant 6.1-Produkcja towarowa lokalnych odmian roślin uprawnych	0,50
	Czerwionka-Leszczyny	Wariant 8.2.1-Międzyplon ozimy	4,80
	Czerwionka-Leszczyny	Wariant 8.3.1-Międzyplon ścierniskowy	17,87
	Lyski	Wariant 1.1-Zrównoważony sposób gospodarowania	15,25
	Lyski	Wariant 2.1-Uprawy rolnicze (z certyfikatem zgodności)	2,36
	Lyski	Wariant 4.1-Ochrona siedlisk lęgowych ptaków	0,93
	Lyski	Wariant 8.2.1-Międzyplon ozimy	14,25
	Lyski	Wariant 8.2.2-Międzyplon ozimy – na obszarach zagrożonych erozją	0,79
	Lyski	Wariant 8.3.1-Międzyplon ścierniskowy	144,33
	Lyski	Wariant 8.3.2-Międzyplon ścierniskowy –na obszarach zagrożonych erozją	2,21
2016	Świerklany	Wariant 1.1-Zrównoważony sposób gospodarowania	8,97
	Czerwionka-Leszczyny	Wariant 1.1-Zrównoważony sposób gospodarowania	162,33
	Czerwionka-Leszczyny	Wariant 2.1-Uprawy rolnicze (z certyfikatem zgodności)	3,77
	Czerwionka-Leszczyny	Wariant 6.1-Produkcja towarowa lokalnych odmian roślin uprawnych	0,50
	Czerwionka-Leszczyny	Wariant 8.2.1-Międzyplon ozimy	0,64
	Czerwionka-Leszczyny	Wariant 8.3.1-Międzyplon ścierniskowy	15,51
	Lyski	Wariant 1.1-Zrównoważony sposób gospodarowania	2,71
	Lyski	Wariant 4.1-Ochrona siedlisk lęgowych ptaków	0,84
	Lyski	Wariant 8.2.1-Międzyplon ozimy	12,76
	Lyski	Wariant 8.2.2-Międzyplon ozimy – na obszarach zagrożonych erozją	0,48

¹⁶ Śląski Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Częstochowie pismo nr StIP12.0163.25.2019.LZ z dnia 13.05.2019 r

	Lyski	Wariant 8.3.1-Międzyplon ścierniskowy	137,68
	Lyski	Wariant 8.3.2-Międzyplon ścierniskowy –na obszarach zagrożonych erozją	2,36
	Lyski	Wariant 5.4-Półnaturalne łąki wilgotne	1,31
	Lyski	Wariant 5.5-Półnaturalne łąki świeże	2,82
	Świerklany	Wariant 1.1-Zrównoważony sposób gospodarowania	8,93
2017	Czerwionka-Leszczyny	Wariant 1.1-Zrównoważony sposób gospodarowania	65,11
	Czerwionka-Leszczyny	Wariant 8.2.1-Międzyplon ozimy	1,22
	Czerwionka-Leszczyny	Wariant 8.3.1-Międzyplon ścierniskowy	9,65
	Czerwionka-Leszczyny	Wariant 1.1-Rolnictwo zrównoważone	30,56
	Lyski	Wariant 1.1-Zrównoważony sposób gospodarowania	0,79
	Lyski	Wariant 8.2.1-Międzyplon ozimy	9,60
	Lyski	Wariant 8.3.1-Międzyplon ścierniskowy	2,05
	Lyski	Wariant 5.4-Półnaturalne łąki wilgotne	1,31
	Lyski	Wariant 5.5-Półnaturalne łąki świeże	2,82
	Świerklany	Wariant 1.1-Zrównoważony sposób gospodarowania	8,73
2018	Czerwionka-Leszczyny	Wariant 1.1-Rolnictwo zrównoważone	30,56
	Czerwionka-Leszczyny	Wariant 2.1-Międzyplony	48,04
	Lyski	Wariant 5.4-Półnaturalne łąki wilgotne	1,31
	Lyski	Wariant 5.5-Półnaturalne łąki świeże	2,82

Źródło: dane udostępnione przez Śląski Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Częstochowie pismem nr StIP12.0163.25.2019.LZ z dnia 13.05.2019 r.

Na terenie powiatu działa także Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach, który prowadzi kontrole gospodarstw rolnych pod kątem materiału siewnego, szkółkarskiego oraz szkodników, patogenów i organizmów kwarantannowych.

W ostatnich latach 2014-2018 WIORiN przeprowadził 20 kontroli materiału siewnego, w trakcie których nie stwierdzono nieprawidłowości.

W trakcie kontroli na gatunki kwarantannowe wykryto jeden raz bakteriozę pierścieniową ziemniaka.

Podczas 93 obserwacji fitosanitarnych pod kątem występowania organizmów niekwarantannowych na terenie gmin należących do powiatu rybnickiego w latach 2014-2018 stwierdzono występowanie

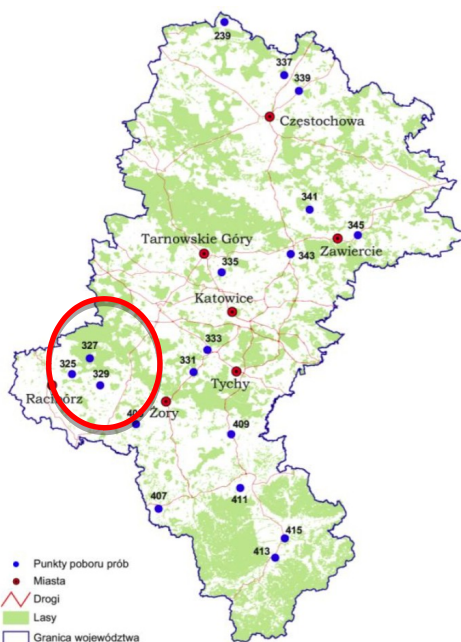
- zachodniej kukurydzianej stonki korzeniowej,
- fuzariozy kolb kukurydzy,
- omacnicy prosowianki na kukurydzy,
- barszczu Sosnowskiego,
- fuzariozy kłosów pszenicy.

W trakcie 28 kontroli sprzedawców środków ochrony roślin nie stwierdzono nieprawidłowości. Przeprowadzono także w analogicznym okresie 42 kontrole stosowania środków ochrony roślin wykrywając 6 nieprawidłowości co skutkowało nałożeniem 6 mandatów karnych. W ostatnich latach wykonano także dwa badania na pozostałości środków ochrony roślin w płodach rolnych wykryto jeden przypadek naruszeń obowiązujących przepisów, co skutkowało nałożeniem mandatu karnego.¹⁷

Teren powiatu rybnickiego objęty jest szkodami górnictwem, co jest przyczyną zubożenia rolniczego niektórych terenów. Nie bez znaczenia dla jakości gleb są również hałdy odpadów pogórnictwa, które powodują zanieczyszczenia wód podziemnych i gleby związkami chemicznymi, związkami radioaktywnymi i metalami ciężkimi.

Badania gleb na obszarze województwa śląskiego i w tym powiatu rybnickiego prowadzone są w oparciu o „Monitoring chemizmu gleb ornych Polski”, który stanowi podsystem Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie jakości gleb i ziemi. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w latach 1995-2015 prowadził badania w 28 punktach na terenie województwa śląskiego.

¹⁷ dane nadesłane o-raciborz@piorin.gov.pl z dnia 22 lipca 2019 r. oraz pismo nr ORa.021.15.2019 z dnia 26 lipca

Rysunek 34 Punkty poboru próbek do badań gleb prowadzonych w ramach Monitoringu chemizmu gleb ornych Polski, który stanowi podsystem Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie jakości gleb i ziemi. Lokalizacja punktów pomiarowych na terenie powiatu rybnickiego (325, 329)

Źródło: Raport z III etapu realizacji zamówienia „Monitoring chemizmu gleb ornych w Polsce w latach 2015-2017”, kwiecień 2017

Na terenie powiatu rybnickiego w 1995, 2000, 2005, 2010, 2012 i 2015 roku analizowano próbki pobrane z terenu Raszczyca (gmina Lyski) i Czernicy (gmina Gąsowice). Wyniki badań z 2010 i 2012 roku wskazywały na nieznaczne przekroczenia wartości kadmu i cynku. Wyniki badań węglowodorów z 2015 roku zmniejszyły się w porównaniu do wyników z 2010 i 2012 roku. Wyniki badań wskazują na brak zanieczyszczenia gleb powiatu rybnickiego metalami ciężkimi takimi jak cynk, ołów i kadm oraz I stopień wg IUNG zanieczyszczenia węglowodorami aromatycznymi. Według klasyfikacji IUNG gleby z terenu powiatu zostały zaklasyfikowane do oceny 1.

Od 2015 roku działa program "Grunt to wiedza", jest to ogólnopolski, bezpłatny program badań pH gleb oraz zasobności w składniki odżywcze, w tym na kwasowość oraz zawartość fosforu, potasu i magnezu, jednocześnie rolnicy we własnym zakresie zlecają głównie pod kątem ustalania dawek nawożenia badania gleb na pH i zawartość składników mineralnych.

Według danych Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Gliwicach w latach 2017-2018 na terenie powiatu na indywidualne zlecenia rolników przebadano grunty orne i użytki zielone w:

- w 2017 roku w 16 gospodarstwach na łącznej powierzchni 162,09 ha, (gminy Lyski - 6 gosp., Świerklany - 1 gosp., Gąsowice - 1 gosp. i Czerwionka-Leszczyny - 8 gosp.),
- w 2018 roku w 14 gospodarstwach o łącznej powierzchni 119,2 ha (gminy Lyski - 3 gosp., Świerklany - 1 gosp., Gąsowice - 2 gosp. i Czerwionka-Leszczyny - 8 gosp.).

Badane gleby powiatu zarówno w 2017 jak i w 2018 roku wykazywały duży odsetek gleb bardzo kwaśnych, kwaśnych i lekko kwaśnych:

- w 2017 roku - 74%,
- w 2018 roku - 95%,

w związku z tym określono potrzeby wapnowania jako: konieczne, potrzebne i wskazane dla badanych gleb:

- w 2017 roku - konieczne 46%, potrzebne 17% i wskazane 19%,
- w 2018 roku - konieczne 36%, potrzebne 30% i wskazane 19%.

Dane te wskazują na zakwaszenie gleb czego konsekwencją jest większa absorpcja metali ciężkich. Badane gleby wykazały bardzo niską i niską zawartość potasu (w 2017 roku 47%, w 2018 roku 59%). Wynikiem czego rośliny mają upośledzony mechanizm obronny przez niedobór wody oraz zwiększoną wrażliwość na przymrozki. Uważa się, że niedobory gleb w przyswajalny potas zajmują drugie miejsce po zakwaszeniu wśród czynników zmniejszających żyzność polskich gleb i ograniczających plony podstawowych roślin uprawnych.

46% w 2017 roku i 40% w 2018 roku gleb wykazało niską i bardzo niską zawartość magnezu, co sprawia iż w okresie jesiennej wegetacji roślin uprawnych zahamowany zostaje wzrost korzeni, a w konsekwencji całej rośliny.¹⁸

Dobrym wskaźnikiem jest bardzo wysoka i wysoka zawartość fosforu w glebach (43% i 40%). Fosfor w roślinach większa mrozoodporność, odporność roślin na niedobory wody i na choroby, a jednocześnie ogranicza akumulowanie szkodliwych form azotu (np. azotanów) w roślinach. Fosfor decyduje także o prawidłowym i równomiernym rozwoju i dojrzewaniu nasion i ziarna oraz o ich wypełnieniu.

4.7.3. Analiza SWOT

Gleby	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
zwiększanie się zainteresowania rolnictwem powiększanie się pogłowia bydła, owiec i kóz	średniej jakości gleby trudności w zdobyciu dotowanego wapna nawozowego duży odsetek badanych gleb wykazuje kwasowość niska zawartość potasu i magnezu w badanych glebach występowanie szkód górniczych
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
możliwości korzystania z porad w ODR i ARIMR ciekawa oferta szkoleń organizowanych przez PZODR w Rybniku i ODR w Częstochowie zwiększenie zainteresowania rolnictwem w ostatnich latach	niska jakość produktów rolnych - wykrywano są patogeny nieprawidłowości w stosowaniu środków ochrony roślin - 15% badanych możliwe zanieczyszczenie gleb w wyniku oddziaływania terenów przemysłowych i pogórnictwa

Źródło: opracowanie własne

4.7.4 Cele i zadania środowiskowe z zakresu ochrony gleb

Zapisy Programu Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024 wskazują na potrzebę realizacji celu: „Rozwój rolnictwa ekologicznego, w oparciu o zasadę dobrej praktyki rolniczej, w celu produkcji zdrowej żywności”.

Gleby powiatu rybnickiego mają charakter średnio urodzajnych, to gleby głównie bielcowe, gleby bielcowo-brunatne, wytworzone na piaskach gleby mułowcowo - bagienne.

Duży odsetek badanych gleb wykazuje kwaśny odczyn, a część także nieprawidłowe zawartości składników mineralnych.

Mimo to zauważa się zwiększenie zainteresowania rolnictwem, zmniejszanie powierzchni wyłączanej z produkcji rolniczej zwiększenie powierzchni upraw oraz pogłowia zwierząt (oprócz trzody, której pogłowia spadło).

Na terenie powiatu corocznie prowadzone są kontrole pH i zawartości NPK (azotu, fosforu i potasu) w glebach na indywidualne zlecenia rolników, a w ramach zadań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa kontrole materiału siewnego, czy szkółkarskiego, a także organizmów kwarantannowych.

Działania te będą realizowane w dalszym ciągu jako kontynuacja. W ramach działalności kontrolnej Główny Inspektorat Ochrony Środowiska będzie prowadził jako kontynuacja badania gleb ornych, a Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa będzie wykonywał kontrole zanieczyszczenia produktów rolnych środkami ochrony roślin. Zadania te finansowane będą ze środków własnych GIOŚ oraz WIOiN.

W harmonogramie realizacji zadań własnych dla Starosty powiatu rybnickiego zapisano zadanie wynikające z ustawy Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1396 art. 101d). Jest to zadanie dotyczące identyfikacji potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi. Zadanie to powinien realizować właściciel terenu. W razie potrzeby starosta sporządza wykaz potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, a także prowadzi badania gruntu i wód na terenach przemysłowych stwarzających największe zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi. Zadanie to realizowane będzie w razie konieczności przez starostę, przedsiębiorców lub właścicieli gruntów. Koszty realizacji tych zadań będą po stronie Powiatu Rybnickiego, przedsiębiorców oraz właścicieli gruntów z udziałem funduszy unijnych.

Na terenie powiatu są także tereny zdegradowane i przekształcone, szczególnie przez eksploatację kopalni. Analiza SWOT wykazała, iż zagrożeniem dla terenów rolniczych jest ich częściowe zubożenie. W związku z

¹⁸ Artykuł ze strony: Magnez – kluczowym pierwiastkiem w uprawie roślin | POLIFOSKA (<https://polifoska.pl/porady/177>)

tym

w harmonogramie zapisano także zadania dotyczące terenów przemysłowych, jest to, między innymi aktualizacja danych o lokalizacji i powierzchni, a także rewitalizacja i rekultywacja obszarów. Zadania te realizowało będzie Województwo Śląskie – w odniesieniu do aktualizowania bazy danych oraz gminy, właściciele terenów

i przedsiębiorcy władający powierzchnią ziemi – w odniesieniu do rekultywacji i rewitalizacji.

Cennym działaniem, przyczyniającym się do zwiększenia świadomości ekologicznej i rolniczej, jest organizacja spotkań informacyjnych, konferencji, szkoleń i akcji informacyjnych połączonych z praktycznymi zajęciami dla rolników, zainteresowanych produkcją rolną a także właścicieli gospodarstw predestynujących do ekologicznych i agroturystycznych. Działania przy współudziale z powiatem przeprowadzane przez Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie, Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Rybniku oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa finansowane z ich własnych środków finansowych.

4.8. *Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów*

4.8.1. *Efekty realizacji dotychczasowego POŚ*

Cel długoterminowy do 2020 roku zapisany w dotychczasowym Programie Ochrony środowiska MINIMALIZACJA ILOŚCI WYTWARZANYCH ODPADÓW. SUKCESYWNE ZWIĘKSZANIE UDZIAŁU ODPADÓW PODDANYCH PROCESOM ODZYSKU I PROCESOM UNIESZKODLIWIANIA POZA SKŁADOWANIEM. WZROST EFEKTYWNOŚCI SYSTEMU ZBIERANIA ODPADÓW NIEBEZPIECZNYCH ZE ŹRÓDEŁ ROZPROSZONYCH, GŁÓWNIEM Z SEKTORA MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW. EDUKACJA EKOLOGICZNA WYTWÓRCÓW ODPADÓW NIEBEZPIECZNYCH W ZAKRESIE ZAGROŹEŃ WYNIKAJĄCYCH Z NIEKONTROLOWANEGO PRZEDOSTAWANIA SIĘ ODPADÓW NIEBEZPIECZNYCH DO ŚRODOWISKA.		
Planowane działania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Koordinowanie działań gmin terenu Powiatu Rybnickiego w zakresie gospodarki odpadami	Zadanie to realizowane jest przez Gminy powiatu rybnickiego. Na terenie gmin powiatu rybnickiego obowiązują Regulaminy utrzymania czystości i porządku. Gospodarowanie odpadami przebiega zgodnie z ustalonymi regulaminami. Jednocześnie podlega rocznemu obowiązkowi sprawozdawczości. Wprowadzone prawo miejscowe reguluje kwestie związane z gospodarką odpadami komunalnymi na terenie każdej gminy. Regulaminy utrzymania czystości i porządku określają rodzaje odbieranych odpadów, maksymalne ilości odpadów odbieranych, rodzaje pojemników na nieruchomościach oraz częstotliwości odbieranych frakcji. W oparciu o ww. zapisy sporządzono Harmonogramy Odbioru Odpadów Komunalnych precyzujące terminy odbioru poszczególnych odpadów z nieruchomości. Ustalono wysokość opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi, kształtują się one w granicach 14,00 - 16,50 zł za mieszkańca. Opłaty są uzależnione od ilości osób zamieszkujących dane gospodarstwo domowe oraz od tego czy mieszkańcy deklarują selektywne gromadzenie odpadów. Ilości zbieranych i odbieranych odpadów zmieszanych się zmniejszają, a ilości odpadów segregowanych się zwiększają. Corocznie zwiększa się także ilość odpadów oddawanych na jednego mieszkańca. Na terenie poszczególnych gmin okresowo pojawiają się dzikie wysypiska. Wszystkie cele w zakresie gospodarki odpadami są realizowane, wszystkie posesje zamieszkałe i niezamieszkałe są objęte systemem zbiórki odpadów, prowadzona jest selektywna zbiórka, a zakładane poziomy odzysku odpadów aktualnie są osiągnięte. Szczegółowe dane w w/w zakresie przedstawiono w rozdziale 4.8.2	Zadanie jest realizowane na bieżąco przez gminy
Kontrola wypełniania obowiązków ustawowych przez podmioty gospodarcze w zakresie gospodarki odpadami, w tym odpadami niebezpiecznymi	Zadanie to traktowane jest jako monitorowane realizowane przez WIOŚ. W okresie 2014-2018 przeprowadzono 11 kontroli w tym: • w 2014 roku - 3 kontrole w dwóch przypadkach nie stwierdzono nieprawidłowości, • w 2015 roku - 4 kontrole, w dwóch przypadkach stwierdzono nieprawidłowości, • w 2016 roku - 2 kontrole - w jednym przypadku wykryto naruszenia obowiązujących przepisów, • w 2017 roku - przeprowadzono jedną kontrolę, która zakończyła się mandatem karnym, • w 2018 roku także przeprowadzono dwie kontrole, gdzie jednego przedsiębiorcę ukarano aż trzema mandatami karnymi, a drugiemu wydano zarządzenia pokontrolne.	Zadanie realizowane na bieżąco, przeprowadzono w okresie 2014-2018 11 kontroli w zakresie gospodarki odpadami
Prowadzenie kampanii	Powiat Rybnicki corocznie udziela dofinansowania na	Zadanie realizowane w

informacyjnej o szkodliwości materiałów zawierających azbest oraz o warunkach postępowania z nimi	usuwanie azbestu. Mieszkańcy gmin składają wnioski i otrzymują dofinansowanie na transport wyrobów zawierających azbest. W latach 2015-2018 powiat Rybnicki udzielił na usuwanie azbestu z terenu gmin dotacje w wysokości 57 623,57 zł, dzięki czemu usunięto wyroby zawierające azbest z 131 budynków. Jednocześnie w ramach akcji informacyjnej o szkodliwości azbestu oraz o możliwości pozyskania dofinansowania na stronie internetowej Starostwa oraz w lokalnej prasie „Kronika Powiatu Rybnickiego” okresowo zamieszczane są informacje oraz artykuły o azbecie w części „Ekologia”.	zależności od zainteresowania mieszkańców
---	---	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie powiatu rybnickiego

4.8.2. Opis stanu obecnego

Na terenie powiatu rybnickiego źródłami wytwarzanych odpadów są:

- gospodarstwa domowe, w których powstają także odpady wielkogabarytowe oraz niebezpieczne,
- obiekty infrastruktury społecznej i komunalnej,
- obszary ogrodów, parków, cmentarzy, targowisk,
- ulice i place,
- przedsiębiorstwa i firmy prowadzące działalność gospodarczą (w tym zakłady górnicze).

Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych, wskaźnik ich nagromadzenia, jak również ich struktura oraz skład są uzależnione od różnych uwarunkowań lokalnych. Należy do nich: poziom rozwoju gospodarczego obszaru, zamożność społeczeństwa, rodzaj zabudowy mieszkalnej, sposób gospodarowania zasobami, przyzwyczajenia w konsumpcji dóbr materialnych, a także cechy charakterologiczne mieszkańców i ich podatność na edukację ekologiczną. Największy wpływ na ilość i skład morfologiczny powstających odpadów komunalnych w danej społeczności mają pojedyncze decyzje zapadające w trakcie zakupów poszczególnych towarów i wyboru rodzaju opakowania.

Do celów niniejszego opracowania wykorzystano dane pochodzące z gmin powiatu rybnickiego zamieszczone w rocznych sprawozdaniach z gospodarowania odpadami za lata 2016-2018, oraz dane dotyczące zarówno odpadów komunalnych jak i przemysłowych dostępne w Wojewódzkim Systemie Odpadowym oraz danych GUS.

W 2017 roku uchwałą Nr V/37/7/2017 z dnia 24 kwietnia 2017 roku Sejmik Województwa Śląskiego przyjął „Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016-2022”.

W obowiązującym Planie określono regiony gospodarki odpadami komunalnymi i regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych w poszczególnych regionach gospodarki odpadami komunalnymi oraz instalacje zastępcze do obsługi tych regionów. Powiat rybnicki położony jest na terenie regionu III.

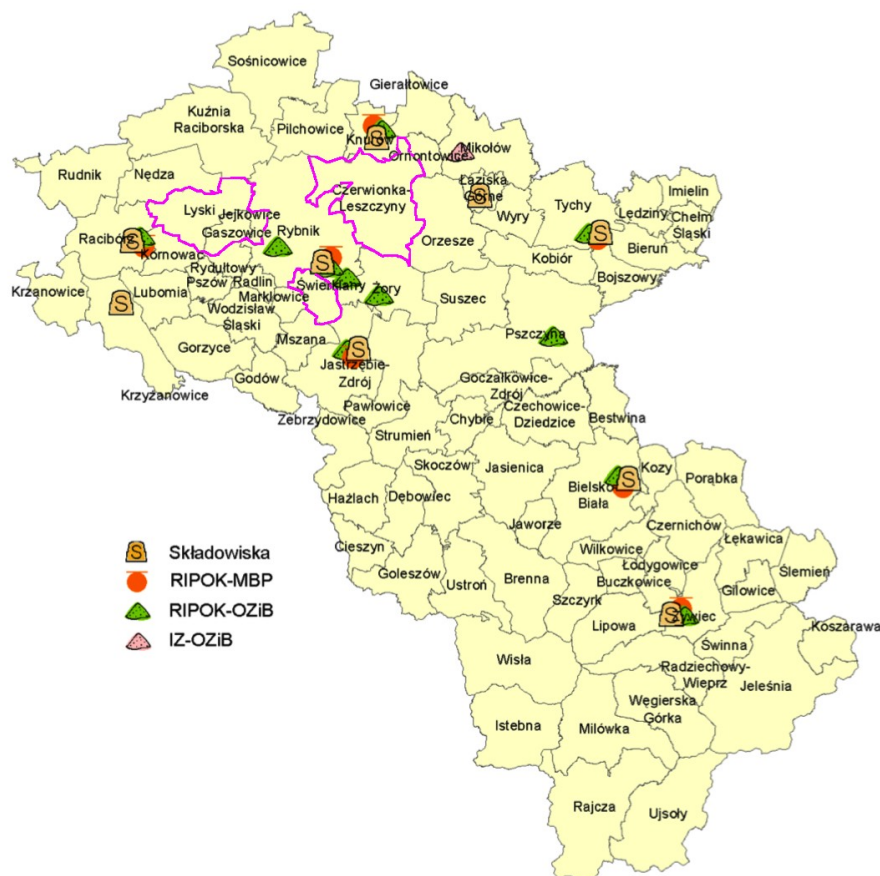
Zgodnie z wojewódzkim Planem gospodarki odpadami niżej wymienione rodzaje odpadów komunalnych z terenu powiatu odebrane od właścicieli nieruchomości, zagospodarowane są przez podmioty w następujących instalacjach:

Regionalnych - RIPOK - OZiB

- Zakład Zagospodarowania Odpadów Sp. z o.o., ul. Rybnicka 125, 47-400 Racibórz
- BEST-EKO” Sp. z o.o., ul. Gwarków 1, 44-240 Żory,
- SEGO Sp. z o.o., ul. Oskara Kolberga 65, 44-251 Rybnik,
- COFINCO POLAND Sp. z o.o., ul. Graniczna 29, 40-017 Katowice,
- PPHU "KOMART" Sp. z o.o., ul. Szpitalna 7, 44-194 Knurów,
- Zakłady Techniki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Okrężna 5, 44-240 Żory,
- Zarząd Zieleni Miejskiej w Rybniku, ul. Pod Lasem 64, 44-210 Rybnik,
- BESKID ŻYWIEC Sp. z o.o., ul. Kabaty 2, 34-300 Żywiec,
- MASTER – Odpady i Energia Sp. z o.o., ul. Lokalna 11, 43-100 Tychy,
- Zakład Gospodarki Odpadami S.A., ul. Krakowska 315 d, 43-300 Bielsko-Biała,
- Przedsiębiorstwo Inżynierii Komunalnej Sp. z o.o., ul. Zdrojowa, 43-200 Pszczyna.

Zastępczych instalacji do przetwarzania OZiB

- Zakład Usług Komunalnych, ul. Kolejowa 2, 43-190 Mikołów.

Rysunek 35 Lokalizacja powiatu rybnickiego na tle III regionu gospodarki odpadami

Źródło: Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego 2016-2022

Na terenie powiatu rybnickiego nie jest zlokalizowana żadna instalacja regionalna do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych, najbliższe zlokalizowane są instalacje w Rybniku (SEGO Sp. z o.o. oraz Zarząd Zieleni Miejskiej w Rybniku) i w Knurowie (PPHU "KOMART" Sp. z o.o.).

Zgodnie z wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami na lata 2016-2022 w gospodarce odpadami komunalnymi celami do realizacji są:

- 1) Zmniejszenie ilości powstających odpadów,
- 2) Zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat właściwego gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji,
- 3) Zmniejszenie udziału zmieszanych odpadów komunalnych w całym strumieniu zbieranych odpadów (zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie),
- 4) Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby nie było składowanych w 2020 r. więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy odpadów wytworzonych w 1995 r.
- 5) Zaprzestanie składowania odpadów ulegających biodegradacji selektywnie zebranych.
- 6) Zaprzestanie składowania zmieszanych odpadów komunalnych bez przetworzenia.
- 7) Zmniejszenie liczby miejsc nielegalnego składowania odpadów komunalnych.
- 8) Utworzenie systemu monitorowania gospodarki odpadami komunalnymi.
- 9) Monitorowanie i kontrola postępowania z frakcją odpadów komunalnych wysortowywaną ze strumienia zmieszanych odpadów komunalnych i nieprzeznaczoną do składowania (frakcja 19 12 12).
- 10) Zbilansowanie funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi w świetle obowiązującego zakazu składowania określonych frakcji odpadów komunalnych i pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych, w tym odpadów o zawartości ogólnego węgla organicznego powyżej 5% s.m. i o cieple spalania powyżej 6 MJ/kg suchej masy, od 1 stycznia 2016 r.

4.8.2.1. *Zasady gospodarowania odpadami na terenie powiatu rybnickiego*

Od 1 lipca 2013 r. odbiór odpadów komunalnych odbywa się na podstawie zapisów znowelizowanej Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku. W oparciu o zapisy powyższej ustawy Rady Gmin i Miasta uchwały akty prawa miejscowego regulujące zasady utrzymania czystości i porządku jak i szczegółowy sposób i zakres świadczenia usług odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych. Podmiotami odbierającymi (a tym samym wykonawcami usługi) są wyłonione w trybie zamówienia publicznego przedsiębiorstwa.

Wykonawcy realizują zamówienia publiczne na rzecz gmin stosując zasady określone w Regulaminach Utrzymania Czystości i Porządku oraz Szczegółowych zasadach świadczenia usług odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i ich zagospodarowania.

Regulaminy określają rodzaje odbieranych odpadów, maksymalne ilości odpadów odbieranych, rodzaje pojemników na nieruchomościach oraz częstotliwości odbieranych frakcji. W oparciu o ww. zapisy sporządzono Harmonogramy Odbioru Odpadów Komunalnych precyzujące terminy odbioru poszczególnych odpadów z nieruchomości.

Wprowadzone prawo miejscowe reguluje kwestie związane z gospodarką odpadami komunalnymi na terenie każdej gminy.

W gminach powiatu rybnickiego ustalono wysokość opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi, kształtują się one w granicach 14,00 - 16,50 zł za mieszkańca. Opłaty są uzależnione od ilości osób zamieszkujących dane gospodarstwo domowe oraz od tego czy mieszkańcy deklarują selektywne gromadzenie odpadów.

Częścią integralną ww. systemu jest funkcjonowanie Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Obecnie na terenie gmin z terenu powiatu funkcjonują PSZOK-i:

- ☐ gmina Czerwionka-Leszczyny - zlokalizowany jest w Leszczynach przy ulicy Polnej 6,
- ☐ gmina Gaszowice - zlokalizowany jest w Gaszowicach przy ulicy Rydułtowskiej 7,
- ☐ gmina Jejkowice - zlokalizowany w Jejkowicach przy ulicy Wiatracznej,
- ☐ gmina Lyski - PSZOK-i funkcjonują w każdym sołectwie dwa razy w roku,
- ☐ gmina Świerklany - zlokalizowany jest w Świerklanach przy ulicy Pogodnej 5.

☐ Przeterminowane leki i chemikalia mieszkańcy mogą oddawać do pojemników zlokalizowanych w aptekach.

Zużyte baterie mieszkańcy mogą oddawać do punktów zbiórki zlokalizowanych w placówkach oświatowych i punktach handlowych.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny mieszkańcy mogą oddawać do wszystkich sklepów zajmujących się sprzedażą sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz AGD przy zakupie nowego na zasadzie wymiany „nowy za stary” oraz z wyznaczonych punktach na terenie gmin.

Informacje o miejscach i terminach zbierania mebli i innych odpadów wielkogabarytowych, zużytych opon, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, przeterminowanych leków, zużytych baterii oraz lokalizacji i harmonogramie pracy punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych zamieszczane są na stronach internetowych urzędów gmin i miasta powiatu rybnickiego.

Gospodarowanie odpadami podlega rocznemu obowiązkowi sprawozdawczości. Do 31 marca każdego roku wójtowie i burmistrz przedkładają sprawozdanie Marszałkowi Województwa oraz Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska. Jednocześnie do końca kwietnia każdego roku opracowywana jest Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi.

Głównymi celami w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi na kolejne lata jest doskonalenie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz redukcja strumienia odpadów komunalnych zmieszanych kierowanych do instalacji przetwarzania odpadów komunalnych.

4.8.2.2. *Ilości zebranych odpadów*

Według stanu na dzień 31.12.2018 r. liczba mieszkańców powiatu wynosiła 78 104. W 2017 r. zebrano 34 061,515 Mg odpadów z gospodarstw domowych, co w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosło 436 kg/rok/mieszkańca. 16 712,44 Mg czyli około **50% stanowiły odpady zmieszane – oznacza to, że nie wszyscy mieszkańcy segregują odpady.**

Zorganizowanym systemem zbierania odpadów komunalnych według deklaracji w 2018 roku objętych było 100% mieszkańców, w niektórych gminach nie wszyscy mieszkańcy gospodarują odpadami we właściwy sposób, co jest kontrolowane i na bieżąco korygowane. Oprócz systemu zbierania zmieszanych odpadów komunalnych na terenie powiatu istnieje system selektywnego zbierania odpadów. Selektywnie zbierane są odpady opakowaniowe: papier i tektura, szkło, tworzywa sztuczne, odpady ulegające biodegradacji, popioły,

odpady i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny.

niebezpieczne,

baterie

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego z terenu powiatu rybnickiego w latach 2014-2018 zebrano ilości odpadów jak przedstawiono w tabeli poniżej:

Tabela 13 Ilości zebranych odpadów z terenu powiatu Rybnickiego

Odpady komunalne	Jednostka miary	2014	2015	2016	2017	2018
Zmieszane odpady w ciągu roku						
ogółem	Mg	29 698,4	28 243,19	31 843,35	33 781,09	34 061,51
na 1 mieszkańca	kg	384	363	409	436	436
Odpady selektywnie zbierane	Mg	13 572,2	14 021,17	17 203,48	15 840,29	16 712,44
Odpady selektywnie zbierane na 1 mieszkańca	kg	175	180	221	205	213

Źródło: Analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi gmin z lat 2014-2018, GUS, 2019

Według powyższych danych wynika, iż **ilości zbieranych i odbieranych odpadów zmieszanych się zmniejszają, a ilości odpadów segregowanych się zwiększają – co jest dobrym trendem**. Corocznie zwiększa się także ilość odpadów oddawanych na jednego mieszkańca. Dane te wskazują na to, iż coraz mniej odpadów lokowanych jest w rowach lub spalanych w domowych kotłowniach.

Zauważyć należy, iż w 2016 roku był najlepszy wskaźnik ilości odpadów selektywnie gromadzonych w kolejnych latach 2017-2018 ilość ta się zmniejszyła, przyczynę upatruje się w fakcie, iż mieszkańcy po tzw. „rewolucji śmieciowej” posprzątały swoje posesje w wyniku czego ilość oddawanych odpadów okresowo wzrosła oraz fakt, iż aktualnie edukacja ekologiczna w zakresie gospodarki odpadami prowadzona jest w mniejszym nasileniu niż w okresie 2013-2015.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25 maja 2012 r. w sprawie poziomów ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania oraz sposobu obliczania poziomu ograniczania masy tych odpadów (Dz. U. z 2012 r. poz. 676), określa poziomy ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. Poziom, który musiał zostać osiągnięty w roku 2016 wynosi PR=45%.

Jeżeli osiągnięty w roku rozliczeniowym poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania jest równy bądź mniejszy ($TR = PR$ lub $TR < PR$) niż poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania wynikający z załącznika do ww. rozporządzenia, to poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji zostanie osiągnięty. Dla 2018 roku poziom dopuszczalny wynosił 40%. Gminy powiatu rybnickiego osiągnęły następujące poziomy:

- Czerwionka-Leszczyzny - 2,38%,
- Gaszowice - 29%,
- Jejkowice - 14%,
- Lyski - 1%,
- Świerklany - 6%,

Powyższe dane wskazują, iż w 2018 r. wszystkie Gminy powiatu rybnickiego osiągnęły wymagane przepisami prawa poziomy ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz. U. z 2012 r. poz. 645), poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami papieru, metalu, tworzyw sztucznych i szkła, dla 2018 roku powinien wynosić minimum 30%. Gminy powiatu rybnickiego osiągnęły następujące poziomy:

- Czerwionka-Leszczyzny - 33,55%,
- Gaszowice - 39%,
- Jejkowice - 41%,
- Lyski - 38%,
- Świerklany - 35%.

Wszystkie Gminy powiatu osiągnęły wymagane przepisami prawa poziomy odzysku.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz. U. z 2012 r. poz. 645), poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych, dla 2018 roku powinien wynosić minimum 50%. Gminy powiatu rybnickiego osiągnęły następujące poziomy:

- Czerwionka-Leszczyny - 99,96%,
- Gaszowice - 90%,
- Jejkowice - 98%,
- Lyski - 99,85%,
- Świerklany - 92%,

Wszystkie Gminy powiatu osiągnęły wymagane przepisami prawa poziomy odzysku.

Na terenie poszczególnych gmin okresowo pojawiają się dzikie wysypiska. **Sytuacja nasila się szczególnie w okresie letnim, co jest związane z większą ilością turystów na terenie powiatu.**

Według danych GUS na koniec 2017 roku zarejestrowane były 2 dzikie wysypiska łącznej powierzchni około 1889 m². Do tej ilości należy dodać miejsca podrzucania odpadów w rowach i zagajnikach, które nie są kwalifikowane jako dzikie wysypiska. Na terenie gmin powiatu rybnickiego corocznie ewidencjonowanych jest kilkanaście miejsc wyrzucania odpadów w rowach wzdłuż dróg gminnych. Wysypiska są na bieżąco lokalizowane i likwidowane, w miarę ich pojawiania się aby zapobiec przyzwyczajaniu się mieszkańców do danego miejsca.

□ Firmy prowadzące odbiór odpadów w ramach sprzątania terenów gminnych w razie potrzeby na bieżąco dokonują sprzątania tych terenów. Gmina Czerwionka-Leszczyny corocznie likwiduje około 7-8 dzikich wysypisk pojawiających się zwykle w tych samych miejscach. W 2018 roku w grudniu Wójt Gminy Lyski wydał 1 decyzję dotyczącą nakazu usunięcia odpadów z terenu nieprzeznaczonego do ich składowania i magazynowania. Decyzja została wykonana w wyznaczonym terminie.

W ramach prób zwiększenia ilości odpadów segregowanych wszystkie gminy należące do powiatu rybnickiego podejmują kroki polegające na zwiększeniu świadomości mieszkańców w kierunku poprawy skuteczności selektywnych zbiórek odpadów.

Gmina Świerklany od 2013 roku prowadzi kampanie edukacyjno-informacyjną wśród mieszkańców, przygotowane zostały dla wszystkich właścicieli nieruchomości broszurki edukacyjne w zakresie selektywnej zbiórki odpadów. Po zmianach jakie dokonywano w latach 2013-2015 wydano nowe broszurki o nowych zasadach utrzymania czystości i porządku. Informacje na temat systemu pojawiają się na łamach bezpłatnej gazety „Kurier Gminy Świerklany”, dostępnej w publicznych miejscach na terenie gminy.

W gospodarce odpadami komunalnymi dąży się do:

- objęcia zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych 100% mieszkańców,
- zapewnienia objęcia wszystkich mieszkańców systemem selektywnego zbierania odpadów,
- osiągnięcia zakładanych poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów.

Wszystkie te cele są osiągnięte, wszystkie posesje zamieszkałe i niezamieszkałe są objęte systemem zbiórki odpadów, prowadzona jest selektywna zbiórka, a zakładane poziomy odzysku odpadów aktualnie są osiąganym – co jest sukcesem.

4.8.2.3. Odpady z sektora przemysłowego – ilość i sposób postępowania

Przedsiębiorcy zajmujący się gospodarowaniem odpadami działają na terenie powiatu w oparciu o decyzje wydane przez Starostę Rybnickiego. W latach 2015-2018 decyzję w zakresie gospodarki odpadami otrzymało:

- 13 przedsiębiorstw w zakresie zbierania odpadów,
- 17 przedsiębiorstw na transport odpadów,
- 6 przedsiębiorstw na przetwarzanie odpadów,
- 10 przedsiębiorstw na wytwarzanie odpadów.

W latach 2015-2018 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach przeprowadził kontrole:

- w 2015 roku 4 przedsiębiorstw - w dwóch przypadkach stwierdzono nieprawidłowości i wydano zarządzenia pokontrolne,

- w 2016 roku 2 przedsiębiorstw - w jednym przypadku stwierdzono uchybienia co skutkowało wydaniem zarządzeń pokontrolnych,
- w 2017 roku 1 przedsiębiorstwo - w toku kontroli stwierdzono naruszenie obowiązujących przepisów co skutkowało mandatem karnym,
- w 2018 roku 2 przedsiębiorstw - w tym jedno przedsiębiorstwo ukarano trzema mandatami karnymi a w drugim wydano zarządzenie pokontrolne.

Zgodnie z informacjami WIOŚ zarządzenia pokontrolne wydane dla przedsiębiorców zostały zrealizowane.

Na terenie województwa śląskiego wytworzono w 2017 roku 31 648 tys. Mg odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne co stanowiła 27,8% odpadów wytworzonych w kraju. W stosunku do roku ubiegłego województwie śląskim ilość wytworzonych odpadów spadła o 6,3%. Spośród wytworzonych odpadów przemysłowych 38,4% poddano odzyskowi we własnym zakresie, 52,5% przekazano innym odbiorcom, zaś 8,4% unieszkodliwiono we własnym zakresie, a 0,6% zmagazynowano czasowo.

Największą ilość odpadów przemysłowych innych niż niebezpieczne, na terenie powiatu wytworzono z grup:

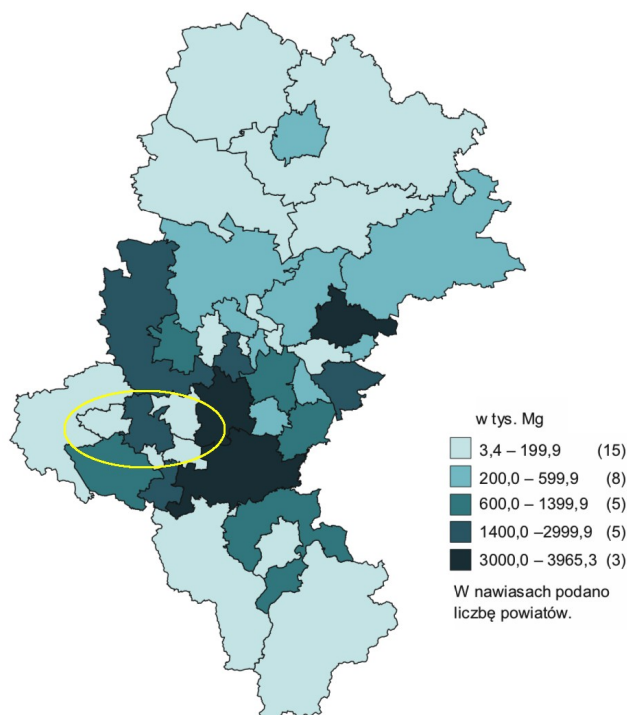
- 01 - odpady powstające przy poszukiwaniu, wydobywaniu, fizycznej i chemicznej przeróbce rud oraz innych kopalin - 96,69% wszystkich wytworzonych odpadów przemysłowych innych niż niebezpieczne na terenie powiatu,
- 19 - odpady z instalacji i urządzeń służących zagospodarowaniu odpadów, z oczyszczalni ścieków oraz uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych innych niż niebezpieczne – 1,69% wszystkich wytworzonych odpadów przemysłowych na terenie powiatu.

W zakładach zlokalizowanych na terenie powiatu wytworzono 353 Mg odpadów niebezpiecznych, co stanowi 0,04% wszystkich odpadów wytworzonych w powiecie.

Spośród odpadów niebezpiecznych najwięcej wytworzono z grup:

- 13 - odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania klejów oraz szczeliw (w tym środki do impregnacji wodoszczelnej) – 49,80% wszystkich wytworzonych odpadów przemysłowych, niebezpiecznych na terenie powiatu,
- 15 - odpady opakowaniowe; sorbenty, tkaniny do wycierania, materiały filtracyjne i ubrania ochronne nie ujęte w innych grupach – 16,53% wszystkich wytworzonych odpadów przemysłowych, niebezpiecznych na terenie powiatu,
- 08 - odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania powłok ochronnych (farb, lakierów, emalii ceramicznych), kitu, klejów, szczeliw i farb drukarskich – 12,15% wszystkich wytworzonych odpadów przemysłowych, niebezpiecznych na terenie powiatu.

Ilości odpadów przemysłowych wytworzonych na terenie województwa śląskiego w tym na terenie powiatu rybnickiego zamieszczono na rysunku poniżej.

Rysunek 36 Ilości odpadów wytworzonych (z wyłączeniem odpadów komunalnych) na terenie województwa śląskiego w tym na terenie powiatu rybnickiego

Źródło: Stan Środowiska w województwie śląskim w 2017 roku, WIOŚ, 2018

Zamieszczona poniżej tabela przedstawia ilości odpadów wytworzonych w sektorze gospodarczym w roku 2017

Tabela 14 Zestawienie ilości odpadów wytworzonych i zebranych w sektorze gospodarczym na terenie powiatu rybnickiego w roku 2017 oraz informacje o prowadzonych na terenie powiatu procesach odzysku i unieszkodliwiania odpadów przemysłowych

Kod grupy odpadu	Nazwa grupy odpadów	Ilość odpadów [Mg/rok]							
		Niebezpieczne				Inne niż niebezpieczne			
		Wytworzone	Zebrane	Poddane odzyskowi w instalacjach	Poddane unieszkodliwieniu w instalacjach	Wytworzone	Zebrane	Poddane odzyskowi w instalacjach	Poddane unieszkodliwieniu w instalacjach
01	odpady powstające przy poszukiwaniu, wydobywaniu, fizycznej i chemicznej przeróbce rud oraz innych kopalin	0,00	0,00	0,00	0,00	778 624,1240	0	778 374,7740	0,00
02	odpady z rolnictwa, sadownictwa, upraw hydroponicznych, rybołówstwa, leśnictwa, łowiectwa oraz przetwórstwa żywności	0,00	0,00	0,00	0,00	111,4700	0	0	0,00
03	odpady z przetwórstwa drewna oraz z produkcji płyt i mebli, masy celulozowej, papieru i tektury	0,12	0,00	0,00	0,00	4 929,0600	0	0	0,00
04	odpady z przemysłu skórzanego, futrzarskiego i tekstylnego	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0,00
05	odpady z przeróbki ropy naftowej, oczyszczania gazu ziemnego oraz pirolitycznej przeróbki węgla	0,00	0,00	0,00	0,00	0,6010	0,6000	0	0,00
06	odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania produktów przemysłu chemii nieorganicznej	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0,00
07	odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania produktów przemysłu chemii organicznej	0,00	0,00	0,00	0,00	3,1740	0	0	0,00
08	odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania powłok ochronnych (farb, lakierów, emalii ceramicznych), kitu, klejów, szczeliw i farb drukarskich	42,94	0,00	0,00	0,00	11,6811	0	0	0,00
09	odpady z przemysłu fotograficznego i usług fotograficznych	0,28	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0,00

Eko – Team Konsulting, mail: biuro@eko-team.com.pl tel. 513 100 869

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU RYBNICKIEGO NA LATA 2019-2022 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY
NA LATA 2023-2025**

10	odpady z procesów termicznych	0,00	0,00	0,00	0,00	543,7038	298,3600	7 674,9500	0,00
11	odpady z chemicznej obróbki i powlekania powierzchni metali oraz innych materiałów i z procesów hydrometalurgii metali nieżelaznych	0,84	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0,00
12	odpady z kształtowania oraz fizycznej i mechanicznej obróbki powierzchni metali i tworzyw sztucznych	31,77	0,00	0,00	0,00	524,1120	2 411,8820	0	0,00
13	oleje odpadowe i odpady ciekłych paliw (z wyłączeniem olejów jadalnych oraz grup 05, 12 i 19)	176,01	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0,00
14	odpady z rozpuszczalników organicznych, chłodziw i propylenów (z wyłączeniem grup 07 i 08)	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0,00
15	odpady opakowaniowe (sorbenty, tkaniny do wycierania, materiały filtracyjne i ubrania ochronne nieujęte w innych grupach)	58,42	0,00	0,00	0,00	2 336,8680	476,7350	0	0,00
16	odpady nieujęte w innych grupach	6,35	20,6700	0,0610	0,00	207,3083	539,3600	0	0,00
17	odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej (włączając glebę i ziemię z terenów zanieczyszczonych)	32,80	0,6400	0,00	0,00	4 247,5933	30 693,1560	449 511,9860	0,00
18	odpady medyczne i weterynaryjne	3,89	0,00	0,00	0,00	0,3813	0	0	0,00
19	odpady z instalacji urządzeń służących zagospodarowaniu odpadów, z oczyszczalni ścieków oraz uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych	0,00	0,00	0,00	0,00	13 589,8100	82,9600	0	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych bazy WSO udostępnionych przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, 2019

*odpady wytworzone w danym roku mogą być czasowo magazynowane, unieszkodliwiane lub poddane odzyskowi poza instalacjami – w związku z tym ilości wytworzone w niniejszej tabeli nie pokrywają się z odzyskanymi w instalacjach

Eko – Team Konsulting, mail: biuro@eko-team.com.pl tel. 513 100 869

4.8.2.4. Azbest

Na właścicielu, zarządcy bądź użytkowniku nieruchomości, na której znajdują się wyroby zawierające azbest, ciąży obowiązek sporządzenia informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania – obowiązek tzw. inwentaryzacji. Inwentaryzacja jest wykonywana na podstawie spisu z natury.

Osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami przedkładają w powiecie rybnickim informację odpowiednio wójtowi lub burmistrzowi. Podmioty prawne przedkładają informację bezpośrednio marszałkowi województwa śląskiego. Dane należy raportować corocznie do 31 stycznia za poprzedni rok kalendarzowy. Zebrane od osób fizycznych informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu wójtowie gmin Gaszowice, Jejkowice, Lyski i Świerklany oraz burmistrz Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyny przedkładają marszałkowi województwa do 31 marca każdego roku w formie aktualizacji Bazy Azbestowej.

W imieniu posiadaczy/użytkowników wyrobów zawierających azbest inwentaryzację wyrobów może przeprowadzić (zlecić przeprowadzenie) Gmina.

Gminy powiatu rybnickiego corocznie prowadzą akcje usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest. Koszty transportu ponoszone są także przez Powiat Rybnicki. Gminy (nie wszystkie) finansują demontaż, transport lub utylizację, część kosztów ponoszona jest także przez mieszkańców. Wszystkie gminy posiadają Programy usuwania azbestu opracowane w latach 2014-2017.

W latach 2015-2018 powiat Rybnicki udzielił na usuwanie azbestu z terenu gmin dotacje w wysokości 57 623,57 zł, dzięki czemu usunięto wyroby zawierające azbest z 131 budynków.

Według danych Bazy Azbestowej na koniec 2018 roku na terenie poszczególnych gmin powiatu zostało jeszcze do usunięcia około 2 049,15 Mg¹⁹, w tym:

- Gmina Czerwionka-Leszczyny – corocznie usuwany jest azbest. Koszty ponoszone są ze środków Powiatu, Gminy oraz mieszkańców. Do końca 2018 roku usunięto z terenu gminy około 138,228 Mg wyrobów zawierających azbest. Szacuje się iż na terenie gminy zostało jeszcze do usunięcia 264,807 Mg wyrobów zawierających azbest.
- Gmina Gaszowice – corocznie usuwany jest azbest. Koszty ponoszone są ze środków Powiatu, Gminy oraz mieszkańców. Do końca 2018 roku usunięto z terenu gminy około 920,93 Mg wyrobów zawierających azbest. Szacuje się iż na terenie gminy zostało jeszcze do usunięcia 704,447 Mg wyrobów zawierających azbest.
- Gmina Jejkowice – corocznie usuwany jest azbest. Koszty ponoszone są ze środków Powiatu, Gminy oraz mieszkańców. Do końca 2018 roku usunięto z terenu gminy około 75,174 Mg wyrobów zawierających azbest. Szacuje się iż na terenie gminy zostało jeszcze do usunięcia 151,95 Mg wyrobów zawierających azbest.
- Gmina Lyski – corocznie usuwany jest azbest. Koszty ponoszone są ze środków Powiatu, Gminy oraz mieszkańców. Do końca 2018 roku usunięto z terenu gminy około 267,56 Mg wyrobów zawierających azbest. Szacuje się iż na terenie gminy zostało jeszcze do usunięcia 813,87 Mg wyrobów zawierających azbest.
- Gmina Świerklany – corocznie usuwany jest azbest. Koszty ponoszone są ze środków Powiatu, Gminy oraz mieszkańców. Do końca 2018 roku usunięto z terenu gminy około 100,81 Mg wyrobów zawierających azbest. Szacuje się iż na terenie gminy zostało jeszcze do usunięcia 114,07 Mg wyrobów zawierających azbest.

Opierając się na powyższych danych na terenie powiatu zalega jeszcze około 2049,15 Mg wyrobów zawierających azbest, a usunięto 1502,7 Mg.

Zgodnie z „Programem usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032” z terenu powiatu rybnickiego do końca 2022 powinno się usunąć 50% wyrobów pierwotnie zinwentaryzowanych.

Zakładając pierwotną ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy na poziomie 3551,85 Mg, do końca 2018 roku usunięto 1502,7 Mg to oznacza, że z terenu powiatu usunięto około 42% wyrobów.

Aktualnie najwyższą skuteczność w usuwaniu azbestu ma gmina Gaszowice (ponad 900 Mg - 56% usuniętych). **Najmniejszą skuteczność posiadają gminy Jejkowice (usunięto 75 Mg - 33% usuniętych), Świerklany (usunięto 100 Mg - 46,7% usuniętych).**

Dane te mogą być zaniżone, gdyż dane w Bazie Azbestowej zaczęły się pojawiać w latach 2010-2014, a azbestu usuwany jest od 2005 roku, w związku z tym w Bazie Azbestowej brakuje danych z lat 2005-2010.

Powiat Rybnicki planuje realizację projektu grantowego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014 - 2020, Działanie 5.2 Gospodarka odpadami, Poddziałanie 5.2.2 Gospodarka odpadami RIT Subregionu Zachodniego (typ 2. projektu „Kompleksowe unieszkodliwianie

¹⁹ według Bazy azbestowej corocznie aktualizowanej przez gminy, stan na lipiec 2019

odpadów zawierających azbest”) w ramach którego możliwe będzie uzyskanie dodatkowych środków na usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gmin powiatu.

Mieszkańcy powiatu będą mogli skorzystać z dofinansowania na

- demontaż z obiektu wyrobów budowlanych zawierających azbest,
- transport,
- unieszkodliwianie z jednoczesnym przywróceniem stanu obiektu sprzed demontażu z wykorzystaniem fabrycznie nowych materiałów budowlanych niezawierających azbestu.

Maksymalna wysokość dotacji będzie wynosić 100 % kosztów kwalifikowalnych realizacji zadania z zastrzeżeniem, że:

- wartość dotacji dla budynków mieszkalnych nie może przekroczyć 25 000,00 zł netto wraz z odtworzeniem pokrycia dachowego,
- dla pozostałych obiektów nie może przekroczyć 15 000,00 zł netto wraz z odtworzeniem pokrycia dachowego;
- wartość dotacji na demontaż, transport, unieszkodliwianie nie może przekroczyć 10 000,00 zł netto - bez odtworzenia pokrycia dachowego,
- wartość dotacji na transport i unieszkodliwianie nie może przekroczyć 5 000,00 zł netto bez odtworzenia pokrycia dachowego.

4.8.2.5. Edukacja ekologiczna

Najwięcej akcji edukacyjnych w ostatnich latach dotyczy gospodarki odpadami. W związku z tym, iż wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska nie przewidują osobnego rozdziału dotyczącego edukacji ekologicznej działania te zostaną opisane w części dotyczącej gospodarowania odpadami.

Na terenie wszystkich gmin należących do powiatu rybnickiego prowadzone są corocznie różnorakie akcje edukacyjne zarówno przez Powiat Rybnicki, Gminy powiatu rybnickiego, jak i inne instytucje zajmujące się ochroną środowiska, lasami czy edukacją. Są to działania jednorazowe, cykliczne a także okresowe, niektóre z nich, które już na stałe wpisały się w harmonogram gminnych wydarzeń inne są organizowane jednorazowo z pozyskaniem zewnętrznych środków finansowych.

Na terenie gminy Czerwionka-Leszczyny – corocznie odbywają się gminne obchody „Dnia Ziemi”, których celem jest popularyzacja i promocja walorów przyrodniczych gminy, propagowanie wiedzy o ochronie środowiska, kształtowanie i promowanie postaw sprzyjających trosce o środowisko naturalne, motywowanie i podejmowanie działań na rzecz ochrony najbliższego środowiska przyrodniczego. W obchodach uczestniczą placówki oświatowe

Zorganizowano kampanię informacyjną pod hasłem Palenie śmieci wciąż uciążliwy problem” ukazującą problem palenia odpadów w ramach, której ukazał się w lokalnej gazecie IRG artykuł uświadamiający mieszkańcom jak spalanie odpadów w przydomowych piecach ma szkodliwy wpływ na środowisko i nasze zdrowie

Mieszkańcy mieli możliwość uczestnictwa w kampanii Zielona Wyspa Śląska w skład której wchodziły warsztaty ekologiczno-artystyczne: poświęcone recyklingowi, segregacji odpadów, praktycznemu wykorzystaniu odpadów, dbaniu o środowisko i czyste powietrze. Szkoły zorganizowały konkurs „Mój pomysł na ekoart”, w czasie którego tworzone rzeźby z surowców wtórnych. Jednocześnie gmina i Miasto organizuje spotkania w czasie których mieszkańcy przynosząc elektro sprzęt otrzymywali sadzonki drzew i krzewów.

Na terenie gminy Gaszowice – organizowane są cyklicznie akcje ekologiczne w postaci konkursów dla szkół i przedszkoli, przykładem jest Ekoliada przedszkolna - czyli turniej wiedzy o przyrodzie. W trakcie zabawy dzieci umiejętnie współpracują ze sobą podczas różnych konkurencji, jak również wykazują się bogatą wiedzą przyrodniczą. Jednocześnie gmina co roku zamieszcza kilkanaście artykułów w Biuletynie Informacji Publicznej dotyczących jakości powietrza i segregacji odpadów.

Na terenie gminy Jejkowice - systematycznie w ciągu całego roku w szkołach zbierana jest makulatura, dochód ze zbiorów przeznaczany jest na wymianę oświetlenia w salach lekcyjnych na energooszczędne. Okresowo organizowane są w szkołach i przedszkolach spotkania ze Strażą Gminną i prowadzone są prelekcje o tematyce segregacji odpadów, a także zanieczyszczenia powietrza w tym powstawania smogu. W szkołach i przedszkolach systematycznie są kontrolowane naklejki o oszczędzaniu wody, papieru i światła, w miarę możliwości wymieniane są żarówki na energooszczędne. Jednocześnie umieszczane są kolejne napisy, pomagające uczniom zrozumieć idee oszczędzania. W szkołach funkcjonują „punkty segregacji śmieci”, są to specjalne pojemniki na papier, plastik oraz śmieci złożone. Ponadto na korytarzu umieszczony jest pojemnik na plastikowe nakrętki.

Prowadzona jest edukacja mieszkańców nt. zanieczyszczeń z niskiej emisji i szkodliwości spalania odpadów komunalnych w piecach domowych, mieszkańcy są informowani o zagrożeniu i degradującym oddziaływaniu wypalania traw. Szkoły i przedszkola uczestniczą w międzygminnym konkursie Ekoliada.

Na terenie gminy Lyski - w ramach edukacji mieszkańców zamieszczano w gazetce lokalnej w "Informatorze Gminnym" materiały dotyczące ochrony powietrza były to informacje takie jak: "System pomiarów jakości powietrza na terenie gminy Lyski" (numer 1/2018), "Stop wypalaniu traw i pożarom" (numer 2/2018), "Apel Straży Gminnej do mieszkańców" w sprawie m.in. spalania odpadów (numer 8/2018), "Apel nie pal śmieci" (numer 8/2018), "Powiadomienia o jakości powietrza oraz konieczność podjęcia działań określonych w Programie Ochrony Powietrza (numer 8/2018).

Na bieżąco informowano mieszkańców, placówki oświatowe i opiekuńcze o aktualnej jakości powietrza o poziomach ostrzegania i alarmach smogowych.

Na terenie gminy została zorganizowana konferencja p.n. „Czyste powietrze naszym wspólnym dobrem” dotycząca problemu niskiej emisji, zostały poruszone takie tematy związane z niską emisją, źródłami ciepła, metodami górnego spalania, termomodernizacjami, a także możliwościami finansowania działań związanych z ograniczeniem niskiej emisji wraz z prezentacjami przykładowych wysokosprawnych źródeł ciepła.

W 2017 roku w Zwonowicach przeprowadzono akcję sadzenia drzew w Lesie Starościńskim przez młodzież z terenu powiatu rybnickiego. Wydarzeniu temu patronowało Radio 90. Posadzono około 76 tys drzew.

Na terenie gminy Świerklany - zrealizowano akcje ekologiczne w formie ulotek na temat szkodliwości spalania odpadów oraz potrzeby o możliwości wymiany kotłów. W szkołach podstawowych organizowano konkursy ekologiczne.

Gminy powiatu rybnickiego wzięły udział w konkursie ekologiczno-edukacyjnym pt. „Nie truj Sąsiada”. Konkurs organizowany był przez Subregion Zachodni Województwa Śląskiego. W ramach projektu odbył się konkurs wiedzy, konkurs plakatu i prezentacji multimedialnej, konkurs na hasło antysmogowe, przedstawienie teatralne poruszające problematykę degradacji środowiska z naciskiem na zanieczyszczenie powietrza. Podczas imprezy nagrodzono uczniów, którzy wzięli udział w akcji zbierania baterii oraz kabli, telefonów komórkowych, słuchawek, płyt CD, mp3, itp.

Starosta Rybnicki przeprowadził konkurs ekologiczny „AKCJA INNOWACJA Porozmawiajmy o Smogu, czyli Chytomy za rogi tym smog srogi”, którego celem było upowszechnienie wiedzy i kompetencji w zakresie zanieczyszczeń powietrza, w tym smogu, a także zachowań prozdrowotnych wśród młodych mieszkańców powiatu rybnickiego oraz promocja powiatu. Konkurs skierowany był do uczniów klas 1-8 szkół podstawowych, zlokalizowanych na terenie Powiatu Rybnickiego.

Wszystkie samorządy Subregionu Zachodniego (25 gmin oraz 3 powiaty) w tym Gminy powiatu rybnickiego podejmowały także wspólną kampanię na rzecz walki z niską emisją i poprawą jakości powietrza. Celem kampanii pn.: „Gmina z dobrą energią” jest szerzenie wiedzy na temat niskiej emisji oraz metod walki z nią.

Na łamach „kroniki Powiatu rybnickiego” bezpłatnego miesięcznika wydawanego na obszarze powiatu rybnickiego w części „Środowisko” lub „Ekologia” zamieszczane są artykuły edukacyjne, informacyjne, a także uświadamiające o stanie i zagrożeniach środowiska. Przykładowe artykuły:

- WYJŚCIE SMOGA. WALCZYMY O LEPSZE POWIETRZE W RYBNIKU SMOG - czy powinniśmy się go obawiać? - czym w ogóle jest smog? Skąd się bierze i jakie mogą być skutki jego występowania?
- „Jak jeździć, żeby zaoszczędzić pieniądze, zdrowie i środowisko”. Moda na ekologię przybiera na sile z każdym kolejnym rokiem i dotyczy prawie wszystkich dziedzin naszego życia. Trend daje się odczuć również w motoryzacji, gdzie producenci samochodów naciskani coraz to nowszymi restrykcjami, ścigają się o jak najniższe zużycie paliwa w swoich autach.
- Dylemat Ślązaka - kocioł na węgiel czy na biomasę? Wszystkie za i przeciw.
- BUDOWNICTWO PRZYJAZNE ŚRODOWISKU Termomodernizacja budynków mieszkalnych
- BUDOWNICTWO PRZYJAZNE ŚRODOWISKU - 10 przykazań budownictwa energooszczędnego
- PSZCZOŁY - gatunek, który potrzebuje wsparcia artykuł uświadamiający, że co roku w Polsce może ginąć nawet 200 tys. pszczołich rodzin. Hodowcy z dużym wysiłkiem uzupełniają straty, ale biją na alarm. Pszczoły miodne wymierają w zastraszającym tempie. W samej Polsce co sekundę ginie ich ponad sto. Owady wymierają w wyniku zmian klimatycznych, kurczących się siedlisk, chorób, a przede wszystkim chemizacji rolnictwa. Zabijają je pestycydy masowo stosowane przez rolników w okresie kwitnienia roślin. Eksperti obliczają, że przy utrzymaniu obecnych tendencji pszczoły mogą całkowicie zniknąć do 2035 r.

Przykładem działań edukacyjnych realizowanych w ostatnich latach jest także edukacja prowadzona przez:

- Nadleśnictwo Kobiór - przez cały rok odbywają się zajęcia edukacyjne w Ośrodku Hodowli Żubra i Edukacji Leśnej w Jankowicach k/Pszczyny,²⁰
- Nadleśnictwo Rybnik - zorganizowało 987 akcji o charakterze edukacyjnym, w których wzięło udział 57817 uczestników. W ramach działań organizowane były lekcje terenowe i wycieczki z przewodnikiem, lekcje w sali edukacyjnej, spotkania z leśnikiem w szkołach oraz poza szkołą, wystawy edukacyjne, konkursy leśne, festyny i targi²¹.

Na bieżąco informacje ekologiczne zamieszczane są na stronie internetowej Starostwa Powiatowego w Rybniku oraz w lokalnej prasie o zasięgu gminnymi i powiatowym.

Są to głównie informacje o możliwościach uczestnictwa w akcjach ekologicznych, o perspektywach dofinansowania na działania ekologiczne, a także działaniach ekologicznych realizowanych dla mieszkańców powiatu. Stale zamieszczane są także informacje o planowanych i zrealizowanych inwestycjach, a także postępach z realizacji planowanych działań. Na bieżąco na stronie internetowej zamieszczane są ogłoszenia o zagrożeniach ekologicznych w tym spalaniu traw, czadzie oraz niskiej emisji.

4.8.3. Analiza SWOT

Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
wszystkie nieruchomości objęte zbiórką odpadów ilości zbieranych i odbieranych odpadów na mieszkańca corocznie się zwiększają	nie wszyscy mieszkańcy segregują odpady niskie tempo usuwania azbestu z terenu powiatu pojawiające się dzikie wysypiska
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
uszczelnienie systemu gospodarki odpadami dobrze prowadzona edukacja dla szerokiej rzeszy odbiorców, szczególnie w placówkach oświatowych oraz przez wszystkie gminy	stosunek ilości odpadów selektywnie gromadzonych i zmieszanych pogarsza się możliwość przywożenia odpadów powiatu

Źródło: opracowanie własne

4.8.4. Cele i zadania środowiskowe z zakresu gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów

W 2017 roku uchwałą Nr V/37/7/2017 z dnia 24 kwietnia 2017 roku Sejmik Województwa Śląskiego przyjął „Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016-2022”.

W Planie określono regiony gospodarki odpadami komunalnymi i regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych w poszczególnych regionach gospodarki odpadami komunalnymi oraz instalacje zastępcze

do obsługi tych regionów. Powiat rybnicki należy do regionu III.

Zgodnie z wojewódzkim Planem gospodarkę komunalną obsługują regionalne oraz zastępcze instalacje do mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych.

W gospodarce odpadami komunalnymi objęto zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych 100% mieszkańców, zapewniono wszystkim mieszkańcom dostęp do systemu selektywnego zbierania odpadów.

Wszystkie Gminy powiatu posiadają Regulaminy utrzymania czystości i porządku, opracowują analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi oraz prowadzą coroczną sprawozdawczość. Analiza SWOT wskazuje, iż corocznie zwiększa się ilość odpadów zbieranych na jednego mieszkańca, jednocześnie zwiększają się ilości odpadów selektywnie gromadzonych oraz odpadów zmieszanych. Prowadzone są kontrole mieszkańców przyczyniające się do uszczelniania systemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz wyeliminowania zjawiska porzucania odpadów w zagajnikach i rowach.

Mocną stroną wszystkich gmin jest fakt, iż gospodarka odpadami prowadzona jest zgodnie z założeniami nowelizacji ustawy o odpadach.

W związku z tym w harmonogramie zadań zapisano, iż gminy w dalszym ciągu w kolejnych latach będą doskonalić selektywną zbiórkę wszystkich rodzajów odpadów. Bardzo ważnymi zadaniami (które są obecnie z powodzeniem realizowane) jest osiągnięcie wymaganych poziomów odzysku odpadów oraz zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji unieszkodliwionych przez składowanie.

²⁰ dane udostępnione pismem nr ZG.0172.3.2019.MŚ z dnia 7.05.2019

²¹ dane udostępnione pismem nr ZGH.0172.3.2019.MŚ z dnia 07.2019

W zakresie gospodarowania odpadami zawierającymi azbest mieszkańcy wszystkich gmin mają możliwość otrzymać dofinansowanie ze środków gminy lub powiatu na usuwanie azbestu, dzięki corocznym akcjom z terenu powiatu usunięto już około 1502,7 Mg wyrobów zawierających azbest.

Zgodnie z „Programem usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032” z terenu powiatu rybnickiego do końca 2022 powinno się usunąć 50% wyrobów pierwotnie zinwentaryzowanych.

Zakładając pierwotną ilość wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu na poziomie 3551,85 Mg, do końca 2018 roku usunięto 1502,7 Mg to oznacza, że z terenu powiatu usunięto około 42% wyrobów.

W związku z tym w zakresie gospodarki odpadami azbestowymi w harmonogramie zapisano, iż gminy powinny zachować aktualne tempo usuwania azbestu stosując dofinansowania dla mieszkańców oraz coroczne akcje usuwania azbestu.

W zakresie odpadów przemysłowych Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach będzie w dalszym ciągu kontynuował działania polegające na kontroli przedsiębiorstw w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych.

Na terenie powiatu prowadzone są corocznie akcje edukacyjne zarówno przez Powiat, oraz Gminy czy inne instytucje zajmujące się ochroną środowiska, lasami czy edukacją. Są to działania okazjonalne, okresowe a także cykliczne, które już na stałe wpisały się w harmonogram imprez i wydarzeń z udziałem instytucji zaangażowanych w ekologię i ochronę środowiska. Analiza SWOT wskazuje jako dobrą stronę i szansę w tworzeniu świadomej społeczności w dobrze i skutecznie prowadzonej edukacji ekologicznej. Edukacja ekologiczna jest procesem, którego głównym celem jest ukształtowanie aktywnej i odpowiedzialnej postawy mieszkańców w sferze konsumpcji, a także postępowania z odpadami. W zakresie gospodarki odpadami świadomość ekologiczna społeczeństwa jest nadal niewystarczająca, dlatego też konieczne jest prowadzenie ciągłych działań edukacyjnych, informacyjnych i uświadamiających.

4.9. Zasoby przyrodnicze, w tym także leśne

4.9.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel długoterminowy do 2020 roku zapisany w dotychczasowym Programie Ochrony środowiska ZACHOWANIE RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ ORAZ GEORÓŻNORODNOŚCI		
Planowane działania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Działanie na rzecz utrzymywania różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, poprzez zapobieganie ich fragmentacji, częściowemu i całkowitemu niszczeniu oraz przywracanie właściwego stanu	Zadanie koordynowane zaplanowane do realizacji przez Gminy powiatu rybnickiego. Gmina Czerwionka-Leszczyny Na pniach kasztanowców rosnących terenie Czerwionki-Leszczyny zamontowane zostały specjalne pasy folii. To efekt starań Urzędu Gminy i Miasta, by ocalić okazałe drzewa przed szkodnikiem - szrotówkiem kasztanowcowiakiem. W 2018 roku za pomocą folii zabezpieczono, aż 103 szt. drzew: w sołectwie Bełk - 5 sztuk przy ul. Bełkowskiej, w dzielnicy Czerwionka - 8 sztuk przy ul. Parkowej oraz 10 szt. w parku przy ul. Parkowej, w dzielnicy Czuchów - 18 szt. przy ul. Kochanowskiego, a także 62 drzewa w dzielnicy Dębieńsko przy ul. Bełkowskiej, gdzie znajduje się okazała Aleja Kasztanowców, stanowiąca pomnik przyrody.	Zadanie realizowane zabezpieczenie 103 szt. drzew przed szkodnikami
Obejmowanie ochroną prawną nowych obszarów i obiektów szczególnie cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, z uwzględnieniem ich spójności przestrzennej z systemem obszarów chronionych powiatu i powiatów sąsiednich	Gmina Lyski W 2017 roku objęto ochroną prawną 1 nowy pomnik ochrony przyrody, tj. Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) o nazwie Dąb Elias, o obwodzie 460 cm i wysokości 28 m, rośnie w miejscowości Żytka (gmina Lyski), w zachodniej części Płaskowyżu Rybnickiego. W pniu drzewa na wysokości 3,5m (poniżej owalnej dziupli) wrosnięty jest kamień wielkości pięści przydając mi osobliwego wyglądu. Dzięki temu kamieniowi Dąb Eliasz kojarzy się z jednookim Cyklopem stojącym samotnie w leśnej głuszy.	Realizacja w miarę potrzeb 1 pomnik ochrony przyrody
Ograniczenia przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne	W ostatnich latach nie prowadzono procedur związanych z przeznaczeniem gruntów leśnych na cele nieleśne. Zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 2017.0.1161 t.j.), na cele nierolnicze i nieleśne można przeznaczać przede wszystkim grunty oznaczone w ewidencji gruntów jako nieużytki, a w razie ich braku - inne grunty o najniższej przydatności produkcyjnej.	Brak realizacji
Wspieranie inicjatyw dotyczących porządkowania (utrzymywania czystości) terenów leśnych i rekreacyjnych	W ramach wspierania inicjatyw dotyczących utrzymania terenów rekreacyjnych Powiat Rybnicki zrealizował w latach 2014-2018 następujące ścieżki przyrodnicze: - ścieżka dydaktyczna pn. Dębowa ścieżka mistrza Góreckiego wraz z wydaniem ulotki informacyjnej, koszt 12.449,29 zł, - ścieżka dydaktyczna pn. Przyrodnicze ciekawostki powiatu rybnickiego wraz z wydaniem ulotki informacyjnej, część II, koszt 31 763,69 zł, - ścieżka dydaktyczna pn. Łukowskie zagłębienie truskawkowe wraz z wydaniem ulotki informacyjnej, koszt 31 763,69 zł, ścieżka dydaktyczna pn. Przyrodnicze ciekawostki Powiatu Rybnickiego wraz z wydaniem ulotki informacyjnej, koszt 30 450,00 zł.	Zadanie realizowane 4 ścieżki dydaktyczne wraz z ulotkami informacyjnymi
Utrzymanie terenów zieleni przy drogach powiatowych, pielęgnacja zieleni wokół obiektów powiatowych	W latach 2014-2018 Powiat Rybnicki utrzymywał tereny zieleni przy drogach powiatowych (wycinka drzew) na łączną kwotę 327 927,13 zł w tym: 2014: 51 szt. drzew, koszt 27 614 zł, 2015: brak danych dotyczących ilości drzew, koszt 70 735,97 zł, 2016: 127 szt. drzew, koszt 89 263,13 zł, 2017: 144 szt. drzew, koszt 119 814,08 zł, 2018: brak danych dotyczących ilości drzew, koszt 65 499,95 zł.	Zadanie w realizacji dokonywano wycinki drzew oraz koszenia poboczy

	W ostatnich latach 2016-2018 przy drogach powiatowych prowadzono prace związane z: - koszeniem traw i chwastów w pasie drogowym dróg powiatowych, w 2016 roku koszt koszenia pierwszego i drugiego wyniósł 50.000 zł. - koszeniem traw i chwastów w pasie drogowym dróg powiatowych w 2017 roku koszt zadania – 50.000 zł. - koszeniem traw i chwastów jednorocznych samosiewów w pasie drogowym dróg powiatowych, w 2018 roku koszty pierwszego i drugiego koszenia w wysokości 50.000 zł.	
Aktualizacja operatów urządzania lasów prywatnych	W 2018 roku została zawarta umowa pomiędzy Powiatem Rybnickim, a firma TAXUS UL Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie na wykonanie zadania pn. „Sporządzenie dla obszaru Powiatu Rybnickiego na lata 2018-2028 uproszczonych planów urządzenia lasów dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa, należących do osób fizycznych i wspólnot gruntowych oraz inwentaryzacji stanu lasów dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa z wyłączeniem lasów wchodzących w skład Własności Rolnej Skarbu Państwa” realizowanego w ramach zadania bieżącego „Aktualizacja i weryfikacja stanu lasów nadzorowanych przez Starostę z uwzględnieniem opracowania dokumentacji urzędzeniowej”. UPUL został opracowany dla wszystkich gmin powiatu. UPUL został przyjęty zarządzeniem nr 17/2019 Starosty Rybnickiego z dnia 19 kwietnia 2019 r. dla kompleksów leśnych, położonych w granicach administracyjnych gmin Powiatu Rybnickiego: Gminy Jejkowice, Gminy Gaszowice, Gminy Lyski. Pozostałe 2 gminy na dzień dzisiejszy nie mają zatwierdzonego planu z uwagi na odwołania właścicieli od decyzji Starosty Rybnickiego, które zostały przesłane do SKO w Katowicach. Łączny koszt zadania przewidziany był na kwotę 39 750 zł.	Zrealizowane UPUL obejmujące cały teren powiatu rybnickiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie powiatu rybnickiego

4.9.2. Opis stanu obecnego

4.9.2.1. Siedliska przyrodnicze mające znaczenie dla ochrony środowiska

Według regionalizacji przyrodniczo-leśnej powiat rybnicki położony jest w Krainie Śląskiej, Dzielnica Kędzierzyńsko-Rybnicka, Mezonegion Lasów Raciborskich (KodV.6.b).

Generalnie stan zachowania cennych elementów flory i fauny oraz cennych, naturalnych lub półnaturalnych ekosystemów jest na terenie powiatu rybnickiego bardzo zróżnicowany; poza obecnością terenów silnie zmienionych i charakteryzujących się brakiem wartościowych z przyrodniczego punktu widzenia ekosystemów i gatunków, rozpoznano obszary cenne, charakteryzujące się dużym udziałem rzadkich i ginących gatunków. Spośród naturalnych zespołów roślinnych na uwagę zasługują fragmenty dobrze zachowanych grądów (Tilio-Carpinetum) w okolicach Szczekowic, żyznej buczyny sudeckiej (Dentario enneaphyllidis- Fagetum) koło Książenic, borów bagiennych (Vaccinio uliginosi-Pinetum) i olsów (Ribeso nigri-Alnetum) w różnych częściach powiatu.

W obrębie powiatu rybnickiego stopień dominacji siedlisk sztucznych jest zróżnicowany i wynosi on około 5% w niektórych fragmentach zdominowanych przez lasy w okolicach Szczekowic, około 40% na terenach gminy Lyski i blisko 100 % w rejonie Leszczyn, Świerklan, Gaszowic i Jejkowic.

Na terenie powiatu rybnickiego stwierdzono występowanie szeregu siedlisk uwzględnionych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 16.05.2005 r. w sprawie typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, wymagających ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 (Dz. U. Nr 94 poz. 795). Do siedlisk o znaczeniu europejskim, zalicza się:

- łągi: wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (kod 91E0),
- bory bagienne,
- starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami ze związku Nympheion i Potamion (kod 3250),
- łąki świeże, użytkowane ekstensywnie (kod 3510),
- żyzne buczyny (kod 9130),

- grąd subkontynentalny (kod 9170),
- kwaśne buczyny (kod 9110).

Spośród rodzajów zbiorowisk leśnych i nieleśnych, związanych z ww. typami siedlisk na szczególną uwagę zasługują:

- żyzna buczyna sudecka (Dentario enneaphyllidis- Fagetum) – w uroczysku „Głębokie Doły” koło Książenic,
- bór bagienny (Vaccinio ulginosi- Pinetum) – okolice Szczekowic i „Stawów łańcuchowych”,
- ols porzeczkowy (Ribeso nigri- Alnetum) – okolice Szczekowic,
- grąd subkontynentalny (Tilio- Carpinetum) - lokalizacja: jak wyżej,
- zespół rdestu ostrogorzkiego i uczepu trójlistkowego (Polygono- Bidentetum) – muliste brzegi wód i dno wyschniętych zbiorników wodnych (I stadium sukcesji) – rozproszone w całym powiecie,
- zbiorowiska roślinności wodnej z udziałem: spirodeli wielokorzeniowej (Spirodeletum polyrrhizae), wywłócznika kłosowego (Myriophyllum spicatum), rdestnicy pływającej (Potamogeton natans), grążela żółtego (z Nuphar luteum) – wody hodowlanych stawów rybnych,
- łąki świeże wielokośne (ze związku Arrhenatherion elatioris) – stanowiące przeważającą część ekstensywnie użytkowanych łąk na terenie powiatu.

Skład gatunkowy dominujących na terenie powiatu rybnickiego zbiorowisk leśnych nawiązuje do płatów naturalnych kontynentalnych borów mieszanych (Quercus robur- Pinetum).

Na omawianym obszarze szczególnie dobrze rozpoznano florę naczyniową. Do najcenniejszych należą następujące gatunki wpisane do ogólnopolskich „czerwonych list” gatunków ginących:

- kruszczyk siny (Epipactis purpurata), spotykany na terenie proponowanego użytku ekologicznego „Staw w Lesie Rauden”,
- długosz królewski (Osmunda regalis), występujący na kilku stanowiskach w okolicach Przegędzy,
- jeziora mniejsza (Najas minor) — proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Dolina Suminy”, kotewka orzech wodny (Trapa natans) — proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Dolina Suminy”,
- nadwodnik trójpręcikowy (Elatine triandra) — proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Dolina Suminy”, proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Stawy Łańcuchowe”,
- nadwodnik sześciopręcikowy (Elatine hexandra) — proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Stawy Łańcuchowe”,
- ponikło jajowate (Eleocharis ovata) — proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Dolina Suminy”, proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Stawy Łańcuchowe”,
- salwinia pływająca (Salvinia natans) — proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Stawy Łańcuchowe”,
- widłaczek torfowy (Lycopodiella inundata) — proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Stawy Łańcuchowe”.

Według klasyfikacji „krajobrazów roślinno-użytkowych”, w kategorii „krajobrazów leśno-łąkowych i upraw polowych” na terenie powiatu rybnickiego wyróżnić można:

- mozaiki drobnopowierzchniowych pól i łąk w dnach dolin, ze sporadycznymi zadrzewieniami i zakrzewieniami, o charakterze łęgowym, tworzącymi „obudowę biologiczną rzek i potoków oraz stawów” wraz z towarzyszącą zielenią niską (łąkową),
- kompleksy drobnopowierzchniowych pól i łąk z udziałem zadrzewień i zakrzewień śródpolnych z rozproszoną zabudową. Zadrzewienia i zakrzewienia występują również w krajobrazach osadniczych, choć w mniejszym stopniu. Zadrzewienia łęgowe w dolinach rzek i potoków są elementem lokalnych „rusztów ekologicznych”, łączących kompleksy leśne, natomiast zadrzewienia śródpolne w terenach rolniczych, występując na ogół „wyspowo”, są dodatkowo ostoją ptactwa i zwierzyny łownej.

4.9.2.2. *Formy ochrony przyrody na terenie powiatu*

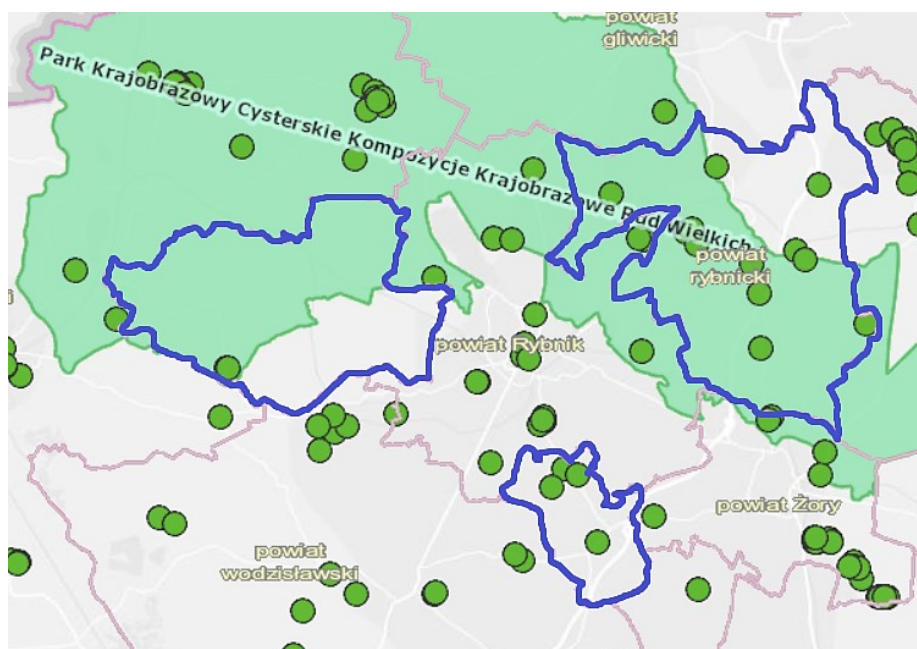
Na terenie powiatu rybnickiego 12 700 ha tj. 57% jego powierzchni objęte jest ochroną prawną zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r., poz. 1614 ze zm.). Znajdują się tutaj: 1 park krajobrazowy i 20 pomników przyrody.

Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich powstał na mocy Rozporządzenia Wojewody Katowickiego Nr 181/93 z dnia 23 listopada 1993 roku. Park obejmuje obszar 493,87 km², w tym 127 km² obejmuje obszar powiatu rybnickiego. Powierzchnia otuliny wynosi 140,10 km². Ochroną prawną

objęto zwarte połacie lasów rudzkich i pszczyńskich, łąki i nieużytki towarzyszące gęstej sieci rzecznej, a także bardzo tu popularne stawy rybne oraz inne elementy przestrzenne, bezpośrednio lub pośrednio związane z zapoczątkowaną tu 750 lat temu działalnością Cystersów. Wzajemne przenikanie się elementów przyrodniczych i kulturowych stanowi charakterystyczną cechę tego obszaru. Ważną przesłanką utworzenia Parku była ochrona korytarza ekologicznego łączącego dorzecza górnej Wisły i górnej Odry, a poprzez Bramę Morawską również struktury przyrodnicze Europy Środkowej ze strukturami przyrodniczymi Europy Południowej.

Obecnie lesistość obszaru Parku wynosi około 57 %. Dominują tu drzewostany sosnowe, rosnące na siedliskach borowych, wykształconych na glebach bielcowych, ale także wprowadzone sztucznie na siedliska żyznych lasów liściastych. Wykaz objętych ochroną ścisłą roślin naczyniowych Parku obejmuje współcześnie 47 gatunków (m.in. skrzyp olbrzymi, długosz królewski, pióropusznik strusi, salwinia pływająca, bagno zwyczajne, wawrzynek wilczczyko, wierzbę borówkolistną, cebulicę dwulistną, centurię pospolitą, ciemiężycę zieloną, kosaciec syberyjski, kotewkę orzech wodny, liczydło górskie, lilię złotogłów, mieczyk dachówkowaty, rosiczkę okrągłolistną, zerwę kulistą i zimowit jesienny oraz storczykowate: kruszczyk błotny, kruszczyk połabski, kukulka szerokolistna i podkolan biały).

Fauna kręgowców Parku liczy 14 gatunków płazów, 6 gatunków gadów, 236 gatunków ptaków oraz 56 gatunków ssaków. Spośród ptaków 154 gatunki należą do awifauny lęgowej, a pozostałe to gatunki przelotne, zimujące bądź zalatujące przypadkowo. Z kręgowców uznanych za zagrożone w skali kraju, zakwalifikowanych do „Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt”, w granicach Parku przystępują do rozrodu: traszka grzebieniasta, helmiatka, bąk, bączek, bielik, zielonka, podróżniczek i przedstawiciel nietoperzy – borowiaczek.

Rysunek 37 Lokalizacja form ochrony przyrody na terenie powiatu rybnickiego

Źródło: ORSIP, 2019

Pomniki ochrony przyrody. Formami ochronnymi przyrody na terenie powiatu rybnickiego są pomniki przyrody – 20 szt., w tym gład narzutowy, dęby, klony pospolite, lipy drobnolistne, platan klonolistny, kasztanowiec.

Tabela 15 Pomniki przyrody na terenie powiatu rybnickiego

Lp.	Data utworzenia	Opis granicy	Opis pomnika	Gmina
1	1958-10-23	Rośnie obok kapliczki w pobliżu kościoła p.w. św. Jacka	Lipa drobnolistna (<i>Tillia cordata</i>)	Czerwionka-Leszczyny
2	1963-08-07	Rośnie na skarpie obok tzw. Ratusza przy ul. Ks. Pojdy	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Czerwionka-Leszczyny

3	1963-10-10	Rośnie w odległości stu, stu kilkadziesiąt metrów od zabudowań byłego kombinatu PGR	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Czerwionka-Leszczyny
4	1998-06-01	Rośnie obok zabytkowego drewnianego kościoła p.w. Marii Magdaleny	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Czerwionka-Leszczyny
5	1998-06-01	Aleję kasztanowców przy ul. Bełkowskiej w Dębieńsku tworzy 61 szt. drzew.	Kasztanowiec zwyczajny (Aesculus hippocastanum). Aleja Kasztanowców składająca się z 61 szt. drzew o obwodzie od 80 do 270 cm. Aleja ta przedstawia obiekt przyrodniczy o wybitnych walorach krajobrazowych. Szczególnie atrakcyjnie prezentuje się w okresie kwitnienia kasztanowców.	Czerwionka-Leszczyny
6	1963-08-07	Rośnie przy ul. Polnej 9, obok przydrożnego krzyża z 1858 r.	Platan klonolistny (Platanus acerifolia)	Czerwionka-Leszczyny
7	1963-08-07	Rośnie przy ul. Klimka, obok przydrożnego krzyża	Lipa drobnolistna (Tilia cordata)	Czerwionka-Leszczyny
8	1963-08-07	Rośnie naprzeciwko domu przy ul. Gliwickiej 82	Lipa drobnolistna (Tilia cordata)	Czerwionka-Leszczyny
9	1998-06-01	Rośnie na skarpie na skraju łąki przy ul. Leśnej	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Czerwionka-Leszczyny
10	1998-06-01	Rośnie obok stacji PKP w Palowicach	Kasztanowiec zwyczajny (Aesculus hippocastanum)	Czerwionka-Leszczyny
11	1998-06-01	Rośnie na terenie parku podworskiego	Wiąz górski (Ulmus glabra)	Czerwionka-Leszczyny
12	2007-12-25	Głaz usytuowany na terenie Zespołu Szkół Nr 1	Głaz narzutowy o obwodzie 550 cm	Czerwionka-Leszczyny
13	1955-11-19	Rośnie przy ul. Wolności, na terenie parku przy Ośrodku Kultury w Czernicy	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Gaszowice
14	1955-11-19	Rośnie przy ul. Sobieskiego (boczne), poniżej cmentarza	Lipa drobnolistna (Tilia cordata)	Lyski
15	1955-11-19	Obok kościoła na terenie cmentarza w Pstrążnej	Dąb szypułkowy (Quercus robur) - okazały o zwartej koronie, wiek ok.. 500 lat	Lyski
16	1957-01-01	Rośnie przy ulicy Kościelnej 32	Buk zwyczajny (Fagus sylvatica) - wiek ok. 340 lat, okazała, symetrycznie rozwinięta korona	Lyski
17	1997-07-01	Rośnie przy ulicy Akacjowej	Dąb szypułkowy (Quercus robur) - wiek ok.. 200 lat, okazała, symetryczna korona	Lyski
18	1999-10-28	Rośnie przy ulicy Świerkłańskiej	Dąb szypułkowy (Quercus robur) - wiek ok.. 160 lat, okazała, symetryczna korona	Lyski
19	2004-09-22	Rosną przy ulicy Bema na terenie działki stanowiącej niegdyś park dworski	Grupa wielogatunkowa - 23 sztuki: sosna wejmutka (Pinus strobus) - 1 szt.; lipa drobnolistna (Tilia cordata) - 3 szt.; dąb szypułkowy (Quercus robur) - 7 szt.; buk pospolity (Fagus sylvatica) - 6 szt.; grab	Lyski

			pospolity (<i>Carpinus betulus</i>) - 3 szt.; klon zwy	
20	2017-10-20	Dąb rośnie w powiecie rybnickim, na terenie gminy Lyski, w miejscowości Żytka, na terenie leśnym Lasu Życzynskiego, przy gruntowej drodze leśnej, po prawej stronie w odległości około 600 m od leśniczówki.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) o nazwie Dąb Eliasz, o obwodzie 460 cm i wysokości 28m, rośnie w miejscowości Żytka, w zachodniej części Płaskowyzu Rybnickiego. W pniu drzewa na wysokości 3,5m (poniżej owalnej dziupli) wrosnięty jest kamień wielkości pięści przydając mu osobliwego wyglądu. Dzięki temu kamieniowi Dąb Eliasz kojarzy się z jednookim Cyklopem stojącym samotnie w leśnej głuszy.	Lyski

Źródło: RDOŚ w Katowicach, 2019

4.9.2.3. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Ogólna powierzchnia lasów na terenie powiatu rybnickiego wynosi 7 410,59 ha, w tym:

- lasy publiczne Skarbu Państwa 6 706,16 ha,
 - lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Rybnik i Kobiór 6 654,51 ha,
 - lasy publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP 31,91 ha,
 - lasy gminne 19,74 ha,
- lasy niestanowiące własności Skarbu Państwa ogółem 704,43 ha.

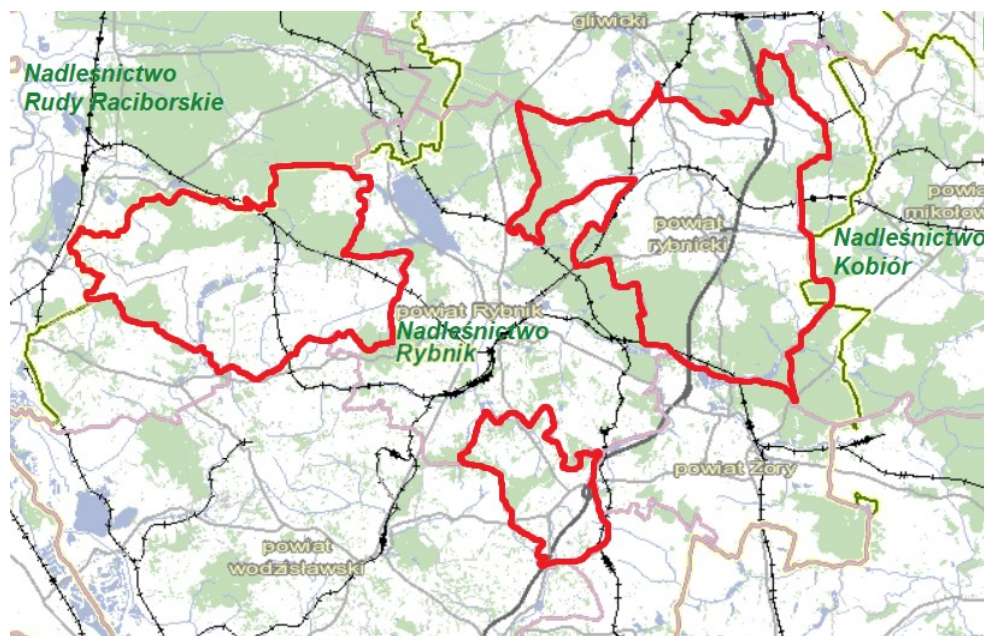
Lesistość powiatu wynosi 32,3% i jest zbliżona do średniej lesistości województwa śląskiego (31,7%).

Tereny leśne występują głównie w północnej części powiatu rybnickiego i ciągną się pasmem od lasów raciborskich na zachodzie, aż po lasy pszczyńskie na wschodzie. Najsilniej zalesiona jest gmina Czerwionka – Leszczyny (39,4%), Lyski 37,0%), Jejkowice (24,4%), Świerklany (13,6%), natomiast najmniej zalesiona jest gmina Gaszowice (2,5%).

W/w stosunek powierzchni lasów wskazuje jednoznacznie na obecność dużych, zwartych kompleksów leśnych (powyżej 50 ha) w gminach: Lyski (północna i północno – wschodnia część: lasy rudzko – pszczyńskie), Czerwionka – Leszczyny (południowa i południowo – zachodnia część obszaru wiejskiego: lasy rudzko – pszczyńskie).

Izolowane, znaczące kompleksy leśne występują poza tym w granicach gmin: Świerklany (zachodnia część – Jankowice Rybnickie), Jejkowice (południowa część wsi), Lyski (południowo – zachodnia i wschodnia część gminy: Pstrążna, Lyski).

Na piaszczystych i zwirowych glebach rosną sosnowe bory lub mieszane lasy sosnowo-świerkowe z domieszką modrzewia oraz skupiska drzew liściastych: dębów, buków i brzozy. Roślinność stanowią: lasy łąkowe w dolinach rzecznych, lasy wierzbowo-topolowe wzdłuż potoków – olszyna, lasy dębowo-grabowe, bory mieszane dębowo-sosnowe i lasy bukowe. Najliczniejszym gatunkiem panującym w drzewostanach na terenie powiatu rybnickiego jest sosna (62,5% powierzchni). Duży udział powierzchniowy mają jeszcze brzozy i dęby.

Rysunek 38 Obszary Nadleśnictw na terenie powiatu rybnickiego

Źródło: www.lasy.gov.pl

Nadleśnictwo Rybnik

W nadleśnictwie stwierdzono występowanie 22 gatunków drzew panujących. Głównym gatunkiem lasotwórczym w Nadleśnictwie jest sosna zwyczajna. Drzewostany sosny zajmują 62,5% powierzchni leśnej. Drzewostany brzozowe zajmują około 12,3% powierzchni leśnej, dębowe – 5,8%, zaś pozostałe gatunki 19,4% powierzchni leśnej nadleśnictwa.

W lasach nadleśnictwa najczęściej występują siedliska świeże jak bór mieszany świeży oraz las mieszany świeży, rzadziej wilgotne: las mieszany wilgotny oraz bór mieszany wilgotny.

Lasy na terenie obu nadleśnictw wykazują zwiększony udział siedlisk lasów liściastych oraz gatunków drzew liściastych w stosunku do średnie RDLP w Katowicach.

Lokalizacja znacznej części lasów na terenie Parku Krajobrazowego wskazuje na konieczność współpracy administracji leśnej z samorządem gminy oraz służbą parku krajobrazowego w celu:

- ukierunkowania gospodarki leśnej w planie urządzania lasu i „Programie ochrony przyrody”,
- wspierania przebudowy lasów zgodnie z siedliskiem,
- zapewnienia trwałości istnienia cennych walorów przyrodniczych,
- zabezpieczenia drzewostanów nasiennych.

Konieczne jest ponadto wprowadzanie biologicznych i technicznych zapór uniemożliwiających penetrację stref zasiedlonych przez dzikie zwierzęta oraz obszarów występowania cennych gatunków i zbiorowisk roślinnych.

Lasy niepaństwowe położone na terenie gminy stanowią około 8-9% ogólnej powierzchni leśnej i są w całości objęte nadzorem ze strony Starostwa Powiatowego w Rybniku oraz Nadleśnictwa Rybnik działającego w ramach podpisanego porozumienia ze Starostą Rybnickim.

Lasy zlokalizowane na terenie gminy należą do wszystkich możliwych kategorii lasów ochronnych-wodochronnych, glebochronnych, pozostających w II strefie uszkodzeń od emisji przemysłowych.

Nadleśnictwo Kobiór

Głównym gatunkiem lasotwórczym w Nadleśnictwie jest sosna zwyczajna. Drzewostany sosny zajmują 74,9% powierzchni leśnej. Drzewostany dębowe zajmują około 10,1% powierzchni leśnej, brzozowe – 5,6%, olchowe – 4,6%, zaś pozostałe gatunki 4,6% powierzchni leśnej nadleśnictwa.

W lasach nadleśnictwa przeważają siedliska wilgotne, stanowiące 74% ogólnej powierzchni leśnej. Tylko 26% to siedliska świeże. Najczęściej spotykane siedliskowe typy lasu to las mieszany wilgotny i bór mieszany wilgotny rzadziej las mieszany świeży, bór mieszany świeży, las świeży i las wilgotny.

4.9.3. Analiza SWOT

Zasoby przyrodnicze	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
występowanie parku krajobrazowego występowanie obszarów przyrodniczo cennych zgłoszonych do objęcia ochroną powierzchniową występowanie pomników przyrody 20 szt. duże kompleksy leśne na terenie powiatu	brak wystarczającej inwentaryzacji przyrodniczej powiatu wypalanie traw
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
ograniczanie lokalnych źródeł zanieczyszczeń powietrza, gleby i wód, właściwa pielęgnacja szaty roślinnej zalesianie nieużytków przebudowa drzewostanów leśnych w kierunku bardziej odpornych na zanieczyszczenia gatunków oraz uzupełnienia gatunkami rodzimymi zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa pożarowego obszarów leśnych	rozprzestrzenianie się obcych gatunków fauny i flory niezgodny z siedliskiem skład gatunkowy drzewostanów oraz niewłaściwa ich struktura zagrożenia biotyczne (szkodniki), abiotyczne (susze, wiatry), zagrożenia antropogeniczne (zła jakość powietrza)

Źródło: opracowanie własne

4.9.4 Cele i zadania środowiskowe w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych

Tworzenie i funkcjonowanie form ochrony przyrody jest ważnym elementem realizacji celów ochrony przyrody w powiecie rybnickim. Formy ochrony przyrody funkcjonują w oparciu o podstawy naukowe i wieloletnią praktykę krajowej ochrony przyrody. Każda z form spełnia inną rolę w polskim systemie ochrony przyrody i służy innym celom, dlatego charakteryzuje się odmiennym reżimem ochronnym oraz zakresem ograniczeń w użytkowaniu. Na terenie powiatu występują park krajobrazowy oraz 20 szt. pomników przyrody.

Lasy w rejonie powiatu tworzą szereg funkcji produkcyjnych (gospodarczych), ekologicznych (ochronnych) i społecznych. Najważniejszą funkcją gospodarczą pozostaje nadal produkcja drewna, chociaż pewne znaczenie ma również pozyskanie innych płodów lasu, jak: grzyby, owoce leśne, zioła czy gospodarka łowiecka. Z funkcji pozaprodukcyjnych największe znaczenie mają funkcje środowiskotwórcze (wodochronne, glebochronne i klimatyczne) oraz społeczne (rekreacyjne i krajobrazowe).

Analiza SWOT wskazuje, iż najważniejszym problemem ochrony przyrody jest obecnie degradacja siedlisk naturalnych i półnaturalnych, która częściowo może być spowodowana prognozowanym ociepleniem się klimatu, np.: migracje gatunków (w tym obcych inwazyjnych), wysychanie i ograniczenie powierzchni terenów wodno-błotnych, wzrastająca liczba zjawisk ekstremalnych – powodzi i susz, zmiany reżimu hydrologicznego wpływające na okres wegetacyjny, wpływ działalności górniczej na krajobraz.

W harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych zaplanowano przede wszystkim: uwzględnianie ochrony przyrody, krajobrazu i terenów zieleni, a w szczególności korytarzy ekologicznych w zagospodarowaniu przestrzennym na wszystkich szczeblach planowania i zarządzania przestrzenią przez Powiat Rybnicki, kontynuację działań z zakresu edukacji ekologicznej, usuwanie roślinności inwazyjnej. W dokumentach planistycznych powinien być również uwzględniany aspekt klimatyczny, aby projektowane w nich działania

w pełni odpowiadały zagrożeniom oraz potrzebom ochrony gatunków i siedlisk.

Ochrona siedlisk i gatunków jest znacznie trudniejsza, a najważniejszym narzędziem w tym przypadku jest przemyślana gospodarka przestrzenna. Jest to szczególnie istotne w przypadku ochrony korytarzy ekologicznych, których właściwe funkcjonowanie stanowi podstawę zachowania spójności ekologicznej województwa i powiatu rybnickiego oraz właściwego stanu obszarów przyrodniczo cennych.

Istotną kwestią wpływającą na potencjał regionu jest również ochrona walorów krajobrazowych. Ich degradacja w głównej mierze spowodowana jest wieloma niedociągnięciami z zakresu zagospodarowania przestrzennego. W perspektywie długookresowej istotne będzie prowadzenie pogłębionych badań w zakresie różnorodności biologicznej. Należy przede wszystkim dokonać inwentaryzacji oraz stworzyć spójny system informacji o zasobach gatunków i siedlisk przyrodniczych kraju wraz z wyceną wartości środowiska przyrodniczego. Badania powinny być ukierunkowane na obserwacje wpływu zmian klimatu na bioróżnorodność i aktualizowanie strategii reagowania.

Zaplanowane działania będą realizowane przez Powiat Rybnicki, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach, Nadleśnictwo Rybnik i Kobiór w ramach własnych budżetów lub projektów realizowanych ze środków zewnętrznych.

4.10. Zagrożenia poważnymi awariami

4.10.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel długoterminowy do 2020 roku zapisany w WOJEWÓDZKIM Programie Ochrony środowiska OGRANICZENIE RYZYKA WYSTĄPIENIA POWAŻNYCH AWARII PRZEMYSŁOWYCH ORAZ MINIMALIZACJA ICH SKUTKÓW w powiatowym POŚ nie ma dziedziny środowiskowej pt.: „Zagrożenia poważnymi awariami”.		
Planowane działania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Przeciwdziałanie wystąpieniu poważnych awarii (kontrola podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii, szkolenia itp.)	W Rybniku działa Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego dla powiatów: ziemskiego i grodzkiego. Starosta Rybnicki powołał także Powiatowy Zespół Zarządzania Kryzysowego jako organ pomocniczy w wykonywaniu zadań zarządzania kryzysowego. W Starostwie Powiatowym działa Samodzielne stanowisko ds. Obrony Cywilnej. Do podstawowych zadań stanowiska ds. obrony cywilnej, obronności i zarządzania kryzysowego należy: • opracowanie i aktualizacja powiatowego planu zarządzania kryzysowego, • współdziałanie w opracowaniu i aktualizacji regulaminu organizacyjnego Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego, • koordynowanie działań związanych z monitorowaniem, planowaniem, reagowaniem i usuwaniem skutków zagrożeń na terenie powiatu, • wydawanie gminom zaleceń do gminnego planu reagowania kryzysowego, • organizowanie szkoleń, ćwiczeń i treningów z zakresu reagowania na potencjalne zagrożenia, • pomoc w realizacji zadań z zakresu ochrony infrastruktury krytycznej, • realizacja zadań z zakresu zapobiegania, przeciwdziałania i usuwania skutków zdarzeń o charakterze terrorystycznym, • zorganizowanie i utrzymywanie systemu łączności na potrzeby zarządzania kryzysowego. W latach 2015-2017 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach prowadził planowe i pozaplanowe kontrole zakładów i przedsiębiorstw pod kątem przestrzegania przepisów ochrony środowiska. W latach 2014-2018 przeprowadzono 35 kontrole wykrywając nieprawidłowości w 22 przedsiębiorstwach. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, na terenie powiatu rybnickiego brak jest zlokalizowanych zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, wobec czego w latach 2014-2018 nie były przeprowadzane kontrole w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym.²²	Działania te realizowane są na bieżąco i w miarę potrzeb
Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska w przypadku nieustalenia podmiotu odpowiedzialnego za poważną awarię	W ostatnich latach na terenie powiatu rybnickiego nie doszło do żadnych poważnych awarii ani wycieku substancji niebezpiecznych zagrażających bezpieczeństwu mieszkańców w związku z tym nie było potrzeby usuwania szkód środowiskowych związanych z poważną awarią.	Brak potrzeby realizacji zadania
Podejmowanie działań mających na celu doskonalenie systemu zapobiegania poważnym awariom, na rzecz ograniczenia ich skutków dla ludzi i środowiska	Monitoring środowiska i nadzwyczajnych zagrożeń na terenie powiatu jest prowadzony w ramach posiadanych uprawnień ustawowych przez instytucje: • Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, • Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach, • Powiatową Stację Sanitarно-Epidemiologiczną w Rybniku, • Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej w Warszawie.	Zadanie jest realizowane na bieżąco by w razie potrzeby szybko i skutecznie zareagować

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie powiatu rybnickiego

4.10.2. Opis stanu obecnego

O zaklasyfikowaniu danego zakładu do zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia awarii przemysłowej decyduje ilość substancji niebezpiecznych znajdujących się w tym zakładzie.

W zależności od kategorii i ilości substancji niebezpiecznych, zakłady przemysłowe stwarzające ryzyko wystąpienia awarii podzielone są na dwie grupy:

- zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii (ZZR),
- zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR).

Szczegółowe kryteria zaklasyfikowania zakładu do jednej z ww. kategorii określone są w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Na terenie powiatu rybnickiego nie jest zlokalizowany żaden zakład o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Niemniej jednak na terenie powiatu zlokalizowane są większe przedsiębiorstwa mające wpływ na środowisko, które mogą przyczynić się do powstania niebezpiecznych zdarzeń zagrażających środowisku oraz zdrowiu i życiu mieszkańców.

W swej ramach działalności Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach prowadzi corocznie kontrole przedsiębiorstw firm i działalności gospodarczych prowadzących działalność mogącą mieć wpływ na parametry środowiskowe. W ostatnich 2014-2018 latach przeprowadzono 35 kontroli w tym między innymi w zakresie:

- przestrzegania zasad wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi,
- przestrzegania przepisów ustawy o odpadach,
- emisji hałasu do środowiska,
- emisji gazów i pyłów do powietrza,
- wnoszenia opłat za korzystanie ze środowiska,
- wymagań w zakresie postępowania z odpadami, w tym z odpadami niebezpiecznymi,
- przestrzegania przepisów dotyczących substancji chemicznych i ich mieszanin,
- przestrzegania przepisów ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji.

W trakcie kontroli wykryto nieprawidłowości w zakresie powietrza w 4 przedsiębiorstwach, w zakresie odpadów w 5 przedsiębiorstwach, w zakresie ścieków w 11 przedsiębiorstwach oraz w zakresie hałasu w 3 przedsiębiorstwach.²³

W zakresie jednej kontroli gospodarki odpadami nie stwierdzono nieprawidłowości, natomiast w przypadku drugiej kontroli stwierdzono nieprawidłowości w zakresie miejsca i sposobu magazynowania odpadów. Po kontroli nieprawidłowości usunięto.

Niezależnie od kontroli przedsiębiorców kontrole mieszkańców w zakresie przestrzegania przepisów ochrony środowiska w tym zasad segregacji odpadów czy postępowania z nieczystościami ciekłymi prowadzą gminy we własnym zakresie poprzez Straż Gminną (Lyski, Gaszowice i Jejkowice) oraz Straż Miejską (Czerwionka-Leszczyń). Straż Miejska w Czerwionce-Leszczyń przeprowadza rocznie ponad 200 kontroli u mieszkańców pod kątem nielegalnego pozbywania się odpadów oraz spalania odpadów. W wyniku kontroli w latach 2015-2018, pouczone ponad 400 mieszkańców oraz nałożono prawie 100 mandatów karnych kredytowanych podczas ujawnionych nieprawidłowości.

Kontrole te prowadzone są w formie zaplanowanych działań, jak również po zgłoszeniu mieszkańców czy też w przypadku zauważenia nieprawidłowości przez pracowników gmin. Dodatkowo Straż Gminna z Lysek utrzymuje stałą współpracę z urzędami gmin Lyski, Jejkowice i Gaszowice, policją, placówkami oświatowymi oraz ośrodkami pomocy społecznej.

W gminie Świerklany kontrole prowadzone są na interwencje mieszkańców. Kontrole gospodarki odpadami prowadzone są w czasie kontroli kotłowni, polegają na sprawdzeniu czy mieszkaniec posiada pojemniki oraz w jaki sposób jest prowadzona selektywna zbiórka odpadów. Kontrola gospodarki ściekowej budynków nie przyłączonych do sieci kanalizacyjnej prowadzona jest co kilka lat.

Przez teren powiatu odbywa się drogowy i kolejowy przewóz substancji niebezpiecznych. Pojazdy takie kierowane są autostradą A1, drogami wojewódzkimi oraz drogami dojazdowymi do kopalń oraz stacji paliw.

Kolejowy przewóz substancji niebezpiecznych odbywa się trasą relacji Nędza - Katowice Ligota. Według informacji Centrum Zarządzania Kryzysowego Powiatu Rybnickiego w ostatnich trzech latach 2015-2018 na

²³ dane pismo IN.V.7016.11.2019.MS z dnia 7.05.2019

terenie powiatu nie doszło do żadnych poważnych awarii ani wycieku substancji niebezpiecznych zagrażających bezpieczeństwu mieszkańców powiatu.

Na okoliczność zdarzeń drogowych, przewozu niebezpiecznych substancji i ogólnego bezpieczeństwa drogowego pieszych i kierujących Wydział Ruchu Drogowego Komendy Miejskiej Policji w Rybniku przeprowadza prewencyjne kontrole pojazdów.

Na terenach rolniczych często przyczyną zanieczyszczeń wód może być niewłaściwe magazynowanie i stosowanie nawozów i środków ochrony roślin. Zagrożenie dla środowiska w tym przypadku zależy od rozpuszczalności środków w wodzie i stopnia ich toksyczności. Na terenie powiatu zlokalizowane są 4 punkty obrotu środkami ochrony roślin w wyższych klasach toksyczności oraz w najbliższej okolicy (na terenie miasta Rybnika) 7 punktów. Niemniej jednak środki ochrony roślin w niskich klasach toksyczności są dostępne w większości kwiaciarni i sklepów ogrodniczych.

Na terenie powiatu działa Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach kontrolując rolników, producentów roślin oraz sprzedawców środków ochrony roślin. W trakcie 28 kontroli sprzedawców środków ochrony roślin nie stwierdzono nieprawidłowości. Przeprowadzono także w latach 2014-2018 42 kontrole stosowania środków ochrony roślin wykrywając 6 nieprawidłowości co skutkowało nałożeniem 6 mandatów karnych. W ostatnich latach wykonano także dwa badania na pozostałości środków ochrony roślin w płodach rolnych wykryto jeden przypadek naruszeń obowiązujących przepisów, co skutkowało nałożeniem mandatu karnego.²⁴

Na zagrożenia pożarowe wpływa także sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych (stropy, więźba dachowa, schody i pokrycia dachów) oraz magazynowane środki i materiały łatwopalne (paliwo, smary, farby, oleje, tworzywa chemiczne, tarcica, opał itp.).

Na podstawie ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. Nr 89 poz. 590) Starosta Rybnicki Prezydent Miasta Rybnika podpisali porozumienie o stworzeniu wspólnego Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego dla powiatów: ziemskiego i grodzkiego. Centrum to ma swoją siedzibę w Komendzie Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Rybniku.

Starosta powołał także Powiatowy Zespół Zarządzania Kryzysowego jako organ pomocniczy w wykonywaniu zadań zarządzania kryzysowego. Pracą Powiatowego Zespołu kieruje jego Przewodniczący - Starosta Rybnicki. Jeżeli Starosta nie pełni obowiązków służbowych, zakres zastępstwa Wicestarosty obejmuje również pełnienie funkcji Przewodniczącego Powiatowego Zespołu. Do zadań Zespołu należy w szczególności :

- ocena występujących i potencjalnych zagrożeń mogących mieć wpływ na bezpieczeństwo publiczne i prognozowanie tych zagrożeń;
- przygotowywanie propozycji działań i przedstawianie Staroście wniosków dotyczących wykonania, zmiany lub zaniechania działań ujętych w powiatowym planie reagowania kryzysowego;
- przekazywanie do wiadomości publicznej informacji związanych z zagrożeniami;
- opiniowanie powiatowego planu reagowania kryzysowego .

Opracowywany jest także Powiatowy Plan Reagowania Kryzysowego określający zadania oraz sposób postępowania poszczególnych służb: od straży pożarnej począwszy, a na pracownikach Starostwa kończąc. W ten sposób podział obowiązków jest ściśle określony i nie zachodzą obawy wzajemnego wkraczania we własne kompetencje. Namacalnym narzędziem działalności w obszarze reagowania kryzysowego jest również uruchomienie łączności radiowej. Za pośrednictwem radiostacji otrzymanych z Urzędu Wojewódzkiego, poszczególne Gminy powiatu oraz starostwo uzyskało łączność bezprzewodową z Powiatowym Centrum Zarządzania Kryzysowego, z Centrum Zarządzania Kryzysowego Wojewody, Policją oraz innymi jednostkami. Łączność ta jest testowana w każdym tygodniu i jest w stanie ciągłej gotowości.

Lokalnym zagrożeniem dla chemizmu wód i gleb są dzikie składowiska odpadów, które corocznie są po ewidencji niezwłocznie likwidowane, co ogranicza ich niekorzystne oddziaływanie na środowisko. Rocznie na terenie gmin należących do powiatu likwidowanych jest około 50 miejsc nielegalnie składowanych odpadów.

Zagrożenia w transporcie drogowym a także w wypadku wystąpienia pożarów, zalań, podtopień czy likwidacji gniazd szerszeni (tylko na terenach publicznych) zwalczane są przez Powiatową Państwową Straż Pożarną w Rybniku oraz jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych zlokalizowanych na terenie wszystkich gmin powiatu.

W powiecie rybnickim zidentyfikowano niski i bardzo niski poziom zintegrowanego ryzyka powodziowego. Tylko w gminie Czerwionka-Leszczyny wyznaczono tereny zagrożone powodzią. Na terenie powiatu są 3 magazyny przeciwpowodziowe: w gminie Lyski, w gminie Czerwionka - Leszczyny oraz w Świerklanach. Gmina Gaszowice i Jejkowice nie posiadają takich magazynów. Magazyny te w razie potrzeby są doposażane a ich zasoby uzupełniane.

Na terenie powiatu nie ma aktualnie mogiłników, które mogłyby być znaczącym źródłem zanieczyszczeń dla chemizmu wód i gleb (mogilniki w Świerklanach i w Raszczykach zostały zlikwidowane), niemniej jednak

²⁴ dane nadesłane o-raciborz@piorin.gov.pl z dnia 22 lipca 2019 r.

występują tereny zdegradowane, w postaci terenów przemysłowych i zwałowisk o łącznej powierzchni 334,68 ha.²⁵

W zakresie ograniczenia substancji chemicznych w środowisku niezbędne są szkolenia dotyczące odpowiedzialnego stosowania chemikaliów i postępowania z ich odpadami, wspierane finansowo przez fundusze ekologiczne oraz propagowanie produktów z substancji ulegających biodegradacji (np. torby na zakupy i naczynia jednorazowego użytku). W nadchodzących latach działania powinny skupić się nad dalszym doskonaleniem systemu segregacji odpadów w gminach także w postaci opakowań lub przeterminowanych środków ochrony roślin.

4.10.3. Analiza SWOT

Zagrożenia poważnymi awariami	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
brak zakładów o dużym i potencjalnym ryzyku wystąpienia poważnej awarii w ostatnich latach nie wystąpiła żadna poważna awaria bieżące kontrole przedsiębiorców i mieszkańców okresowo doposażanie jednostki OSP	występowanie zagrożeń w postaci terenów przemysłowych brak obwarowań dotyczących przewozu materiałów niebezpiecznych
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
zmniejszenie zagrożenia wypadkowego i pożarowego poprzez remonty i modernizację oraz dróg prowadzone akcje edukacyjne dla dzieci młodzieży i dorosłych w zakresie zachowania się w sytuacji zagrożeń	zagrożenia wypadkowe związane z transportem drogowym i kolejowym substancji niebezpiecznych

Źródło: opracowanie własne

4.10.4 Cele i zadania środowiskowe w zakresie zagrożeń poważnymi awariami

W zależności od kategorii i ilości substancji niebezpiecznych, zakłady przemysłowe stwarzające ryzyko wystąpienia awarii podzielone są na dwie grupy zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii (ZZR) oraz zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR).

Na terenie powiatu nie ma zakładów zakwalifikowanych do zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Głównymi zagrożeniami jakie mogą wystąpić w toku zwykłego funkcjonowania są wypadki i zdarzenia drogowe, pożary, powodzie i zalania.

Na zagrożenia pożarowe wpływa sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych (stropy, więźba dachowa, schody i pokrycia dachów) oraz magazynowane środki i materiały łatwopalne (paliwo, smary, farby, oleje, tworzywa chemiczne, tarcica, opał itp.).

Najważniejszymi jednostkami zajmującymi się w pierwszej kolejności minimalizacją skutków zdarzeń są Straże Pożarne. Analiza SWOT jako mocną stronę powiatu wskazała, iż jednostki OSP są doposażane na bieżąco i w miarę posiadanych środków i są w stanie reagować niezwłocznie w sytuacjach zagrożeń. W związku z tym jednym z zadań własnych jest dalsze wsparcie straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w poszczególnych gminach. Zadanie to finansowane będzie ze środków Gmin należących do powiatu oraz środków zewnętrznych, takich jak: Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach kontroluje przedsiębiorstwa pod kątem przestrzegania wymagań ochrony środowiska, BHP oraz środków ostrożności w postępowaniu z substancjami niebezpiecznymi. Jednocześnie same przedsiębiorstwa muszą dbać o należyte postępowanie i przestrzeganie przepisów prawa. W harmonogramie realizacji zadań monitorowanych zaplanowano kontynuację działań w postaci kontroli przedsiębiorców wraz z egzekwowaniem wymagań dotyczących zapobiegania poważnym awariom – realizacja przez WIOŚ oraz prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, tak aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii – realizacja przez WIOŚ i same przedsiębiorstwa. Działania te finansowane będą ze środków własnych przedsiębiorstw oraz budżetu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony środowiska w Katowicach.

²⁵ dane zgodnie z Bazą terenów przemysłowych i zdegradowanych OPITPP ORSIP, 2019

Istotnym elementem są kontrole ładunków niebezpiecznych realizowane na drogach przez policję, działania te będą w kolejnych latach kontynuowane. Istotne jest także prawidłowe oznakowanie pojazdów przewożących niebezpieczne ładunki, co także w razie potrzeby kontroluje policja.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2019 r. poz. 1396) organy administracji, podmioty prowadzące zakłady oraz podmioty transportujące substancje niebezpieczne są obowiązane do ochrony środowiska przed awariami. Jednocześnie w razie wystąpienia awarii wojewoda, poprzez komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej i wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska, podejmuje działania i stosuje środki niezbędne do usunięcia awarii oraz jej skutków.

Ważnym zadaniem jest kontynuacja i doskonalenie działań edukacyjnych społeczeństwa w celu wyrobienia w ludności nawyków prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii. Działania te realizowane są poprzez akcje edukacyjne, szkoleniowe, a dla dzieci poprzez zabawę. Powiat i Gminy działania te wykonują poprzez zamieszczanie na stronach internetowych poradników jak mieszkańcy powinni zachować się w sytuacji zagrożenia czy katastrofy.

5. Zagadnienia horyzontalne

Celem niniejszego rozdziału jest przedstawienie czterech zagadnień horyzontalnych, stanowiących fundament wszystkich działań zapisanych w niniejszym „Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2025”.

Każdy obszar interwencji i każdy kierunek działań powinien być spójny z czterema zagadnieniami horyzontalnymi jakim są:

- adaptacja do zmian klimatu
- nadzwyczajne zagrożenia
- edukacja ekologiczna
- monitoring środowiska.

Wszystkie obszary interwencji na których opiera się niniejszy „Program...” zawierają aspekty każdego z czterech działań horyzontalnych. Istotnym jest także, iż w każdej dziedzinie środowiskowej prowadzona jest edukacja ekologiczna, a nadzwyczajne zagrożenia czy awarie mogą wpływać na wszystkie obszary środowiska od przyrody po powietrze, wody i gleby. A w celu kontroli stanu i podjęcia ewentualnych szybkich kroków niezbędny jest monitoring środowiska i stała kontrola jego stanu.

5.1. Adaptacja do zmian klimatu

W 2013 roku Ministerstwo Środowiska opracowało „Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”. Dokument ten został opracowany przez Ministerstwo Środowiska na podstawie analiz wykonanych przez Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy w ramach projektu pn. "Opracowanie i wdrożenie Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu - KLIMADA".

Oddziaływania związane z prognozowanymi zmianami klimatu będą z różnym natężeniem wzmacniane wskutek działalności człowieka, zarówno poprzez podejmowanie aktywności gospodarczej (wydobycie kopalin, kierunkowa gospodarka leśna i hodowla zwierząt oraz rolnictwo), jak i jej zaniechania (porzucanie łąk i muraw, zanik tradycyjnych form wykorzystania terenu). Oddziaływania te są wielokierunkowe i mogą znacznie wzmocnić niekorzystne oddziaływanie prognozowanych zmian warunków klimatycznych w powiązaniu z nieprawidłowym zagospodarowaniem terenu.

Biorąc pod uwagę horyzontalny i interdyscyplinarny charakter gospodarki przestrzennej wdrażanie działań adaptacyjnych w tym sektorze przyczynia się do ograniczenia skutków zmian klimatu nie tylko w zagospodarowaniu przestrzennym, ale także w większości obszarów życia gospodarczego i społecznego.

Z racji zwiększonej częstotliwości występowania suszy letnich i wiosennych oraz nawałnych deszczów w tym gradu należy liczyć się ze wzrastającą liczbą sytuacji ekstremalnych, czyli powodzi, suszy, osuwisk ziemi oraz erozji wodnej w korytach cieków. Proces ocieplania i zwiększanie ryzyka suszy sprzyja także rozwojowi chorób i szkodników.

Problem zmian w reżimie hydrologicznym dotyczy również siedlisk wód słodkich, płynących lub stojących. Grupa ta jest narażona na zmiany wskutek wzrostu opadów nawałnych, okresów suchych, procesów eutrofizacji i zaburzeń przepływu wód w zbiornikach.²⁶

Pomiędzy zagospodarowaniem przestrzennym i warunkami klimatycznymi zachodzi ścisły związek wzajemnego oddziaływania. W kontekście zmian klimatu istnieje konieczność zmian treści planowania przestrzennego tak, żeby odpowiadały na problemy, które dotychczas nie były, bądź nie musiały być przedmiotem rozstrzygnięć planistycznych, albo miały marginalne znaczenie w toku procesu planistycznego. Biorąc pod uwagę horyzontalny i interdyscyplinarny charakter gospodarki przestrzennej wdrażanie działań adaptacyjnych w tym sektorze przyczynia się do ograniczenia skutków zmian klimatu nie tylko w zagospodarowaniu przestrzennym, ale także

w większości obszarów życia gospodarczego i społecznego. To powoduje, że planowanie przestrzenne, będące najważniejszym instrumentarium gospodarki przestrzennej, urasta do jednego z najistotniejszych kreatorów przestrzennej organizacji systemów społeczno-gospodarczych i ekologicznych, decydujących o adaptacji polskiej przestrzeni do spodziewanych zmian klimatu, a tym samym uwarunkowań środowiskowych i łagodzenia skutków społeczno-ekonomicznych tych zmian.

Zmiany klimatu i potencjalne skutki tych zmian zostały wzięte pod uwagę w niniejszym dokumencie poprzez realizację celów i kierunków działań jakie zostały zapisane w „Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”.

²⁶ Scenariusze Zmian Klimatu do 2030 r. i wpływ na sektory i obszary wrażliwe, Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020

Eko – Team Konsulting, mail: biuro@eko-team.com.pl tel. 513 100 869

W ramach poszczególnych kierunków interwencji wszystkie te cele zostały wzięte pod uwagę i w ramach nich zostały zaplanowane zadania dotyczące energetyki, edukacji mieszkańców, zarządzania szlakami komunikacyjnymi w celu minimalizacji zagrożeń powodowanych przewozem substancji niebezpiecznych.

Wśród kluczowych działań o charakterze horyzontalnym, które według zapisów „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” powinny być realizowane należy wymienić rozwój alternatywnych możliwości produkcji energii na poziomie lokalnym, zarządzanie ryzykiem powodziowym, oraz wdrażanie lokalnych systemów monitoringu i ostrzegania przed nadzwyczajnymi zjawiskami klimatycznymi.

Istotnym elementem jest ciągła edukacja ekologiczna nie tylko dzieci, ale także rolników i właścicieli lasów, właściwe planowanie przestrzenne na poziomie regionalnym i lokalnym z uwzględnieniem zmian klimatu i adaptacji oraz uwzględnianie trendów klimatycznych w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej.

Aktualnie dostępny jest projekt „Polityki ekologicznej Państwa 2030”, który planuje się przyjąć do realizacji uchwałą Rady Ministrów w III kwartale 2019 roku.

Polityka ekologiczna państwa 2030 (PEP) integruje zakres tematyczny dokumentów:

- Strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.” (BEiŚ) w części środowiskowej,
- Strategicznego planu adaptacji dla sektorów obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 (SPA2020)
- Polityki klimatycznej Polski. Strategii redukcji emisji gazów cieplarnianych w Polsce do roku 2020 (uchylona uchwałą Rady Ministrów w dniu 1 września 2015 r.).

których okres obowiązywania został zaplanowany do końca 2020 r. Zakres tematyczny PEP został uzupełniony o środowiskowe cele i priorytety Rządu RP oraz rozwija część środowiskową Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).

5.2. Nadzwyczajne zagrożenia

Zarówno jako nadzwyczajne zagrożenie dla środowiska, jak i poważną awarię należy traktować zdarzenia, takie jak: pęknięcie i rozszczelnienie instalacji rurociągów, wybuch, awaria zbiornika, katastrofa autocysterny lub cysterny kolejowej przewożącej substancję niebezpieczną, awaria obiektów hydrotechnicznych, itp.

Na zagrożenia pożarowe wpływa także sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych oraz magazynowane środki i materiały łatwopalne.

Powstałe zagrożenia usuwane są przez odpowiednie jednostki straży pożarnej. Na terenach rolniczych przyczyną zanieczyszczeń wód może być niewłaściwe magazynowanie i stosowanie nawozów i środków ochrony roślin. Zagrożenie dla środowiska w tym przypadku zależy od rozpuszczalności środków w wodzie i stopnia ich toksyczności.

Nadzwyczajne zagrożenia, do których może dojść na terenie powiatu w trakcie normalnego funkcjonowania sprecyzowano w rozdziale 4.2.4 dotyczącym Zagrożeń poważnymi awariami. W rozdziale tym sprecyzowano rodzaje zagrożeń do jakich może dojść na obszarze powiatu, wyspecyfikowano jednostki, które zajmują się identyfikacją zdarzeń, ratowaniem zdrowia, życia i mienia oraz usuwaniem skutków awarii oraz kompetencje organów do realizacji zadań w tym zakresie.

5.3. Działania edukacyjne

W zakresie edukacji ekologicznej najważniejszym celem, który należy osiągnąć jest wykształcenie świadomości ekologicznej i przekonanie młodej i dojrzałej części społeczeństwa o konieczności myślenia i działania według zasad ekorozwoju. Jest to cel dalekosiężny, wykraczający poza horyzont 2026 roku, do którego można się zbliżyć poprzez stopniowe podnoszenie świadomości ekologicznej.

Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1396) narzuca obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w programach nauczania wszystkich typów szkół, a także kursów prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych.

W środkach masowego przekazu w publikacjach i audycjach również istnieje obowiązek popularyzacji ochrony środowiska i kształtowania pozytywnego stosunku do przyrody.

Organy administracji, instytucje koordynujące działania związane z ochroną środowiska oraz te, które kierują i zarządzają działalnością naukową i naukowo-badawczą w zakresie ekologizacji są zobowiązane uwzględniać w swoich planach i działaniach bieżących i długoterminowych zagadnienia dotyczące ekologii i ochrony przyrody.

Na wszystkich etapach edukacji od przedszkolnej poprzez podstawową, średnią i wyższą placówki nauczania obejmujące swym działaniem jakąkolwiek edukację dzieci i młodzieży zawierają w swoich programach dziedziny nauki lub dyscypliny naukowe wiążące się z ochroną środowiska.

Postawy społeczne i realizowana w całym okresie programowania szeroko pojęta edukacja ekologiczna ma na celu stałe podnoszenie świadomości zarówno dzieci i dorosłych. Wynika to z faktu, iż wśród społeczeństw gorzej wykształconych powszechnie akceptowane są postawy antyekologiczne (dewastacja zasobów przyrody, brak oszczędzania wody, segregacji odpadów), a brak perspektyw na polepszenie lub zmianę sytuacji będzie tylko pogłębiać patologiczne zachowania.

W zakresie działalności edukacyjnej w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na terenie powiatu i gmin należących do powiatu stale i na bieżąco organizuje się różnorakie:

- akcje,
- spotkania,
- konkursy,
- warsztaty,
- imprezy plenerowe,
- zloty turystyczne.

Powiat i wszystkie gminy powinny kontynuować istniejącą, a także rozwijać współpracę z placówkami oświatowymi, organizacjami społecznymi i instytucjami, przy organizowaniu prelekcji, wystaw, spotkań, wycieczek o tematyce ekologicznej i przyrodniczej, organizować akcje oraz pomagać przy realizacji programów szkolnych promujących idee zbierania surowców wtórnych w celu ich właściwego zagospodarowania. Właściwie ukierunkowana edukacja ekologiczna mieszkańców nie tylko przyczyni się do zwiększenia efektywności prowadzonej selektywnej zbiórki odpadów, co zapewni pozyskanie surowców wtórnych, zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowiska oraz zmniejszenie szkodliwości tych odpadów, ale także do oszczędzania wody, niespalania odpadów w domowych kotłach, ale także dbałości oraz szacunku o całość otaczającej nas przyrody i środowiska.

Czynnikami, które decydują o sukcesie realizowanej akcji edukacji ekologicznej są rzetelna informacja oraz umiejętność komunikowania się ze społeczeństwem.

W zakresie wszystkich aspektów ochrony środowiska potrzebne są działania edukacyjne zarówno dla dzieci, młodzieży jak i dla dorosłej części społeczeństwa. Z tego powodu zadania dotyczące edukacji ekologicznej umieszczono w harmonogramach we wszystkich rozdziałach dotyczących poszczególnych obszarów interwencji.

W każdej dziedzinie środowiskowej wspomniano o potrzebie prowadzenia stale i na bieżąco i w całej perspektywie realizacji Programu akcji edukacyjnych jednak, ze względu na fakt, że najwięcej działań edukacyjnych na terenie powiatu realizowanych jest w zakresie gospodarki odpadami temat ten został w tej części potraktowany najszerzej.

5.4. *Monitoring środowiska*

Monitoring środowiska prowadzony jest corocznie przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska mając na względzie jakość życia obecnego i przyszłych pokoleń, realizując politykę państwa, dba o zapewnienie dobrego stanu środowiska i racjonalne korzystanie z jego zasobów. Zadania Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska polegają między innymi na działalności inspekcyjnej oraz monitoringu środowiska. Działalność inspekcyjna polega na prowadzeniu kontroli instalacji i przedsiębiorstw oddziałujących na środowisko w celu sprawdzenia czy są przestrzegane przepisy prawa czy stwierdzone są naruszenia. W sytuacji stwierdzenia nieprzestrzegania obowiązujących przepisów wydawane są zarządzenia pokontrolne, a w razie ich niezrealizowania wystawiane są mandaty karne. Monitoring środowiska prowadzony jest w zakresie powietrza, wód powierzchniowych, wód podziemnych, ochrony przyrody i bioróżnorodności, gospodarki odpadami, hałasu, pól elektromagnetycznych, potencjalnego wystąpienia poważnej awarii oraz gleby i ziemi (na poziomie krajowym). Informacje powstające w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska służą do wspomagania działań na rzecz ochrony środowiska, a także do informowania organów administracji o stanie środowiska, potencjalnych lub istniejących zagrożeniach, oraz obszarach występowania przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń w środowisku. W dalszym etapie dane te i informacje wykorzystywane są przez organy administracji do postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, pozwoleń na wprowadzania gazów i pyłów do środowiska oraz planów zagospodarowania przestrzennego, a także planów i programów jako całości lub jego poszczególnych

elementów.²⁷ W związku z tym zagadnienia te są wzięte pod uwagę i ich założenia będą realizowane na obszarze powiatu rybnickiego w ramach niniejszego „Programu...”.

²⁷ opracowanie na podstawie dokumentu „Ogólne kierunki działania Inspekcji Ochrony Środowiska w latach 2016-2020 (z perspektywą do 2025 r.)”, Warszawa, listopad 2015

Eko – Team Konsulting, mail: biuro@eko-team.com.pl tel. 513 100 869

6. Cele Programu Ochrony Środowiska i ich finansowanie

Podczas tworzenia niniejszego „Programu...” brano pod uwagę założenia, cele, kierunki działań i interwencji zapisane w aktualnie obowiązujących dokumentach nadrzędnych.

Program ochrony środowiska w swoich założeniach uwzględnia najbardziej istotne kierunki rozwoju zaczerpnięte z dokumentów wyższych szczebli przyjmując analogiczną perspektywę czasową.

W związku z tym w niniejszym dokumencie przyjęto perspektywę czasową realizacji zadań na lata 2019-2022 oraz horyzont długoterminowy do 2025 roku podobnie jak w „Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024”.

6.1. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu klimatu i jakości powietrza

lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2018	Wartość docelowa rok 2025				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze Powiatu Rybnickiego związana z realizacją kierunków działań naprawczych	Liczba przekroczeń wartości dopuszczalnej poziomu 24-godzinnej pyłu zawieszonego PM10 wynoszącej (50 µg/m³) w roku kalendarzowym wynosi 35 razy źródło danych: WIOŚ	pył PM10 (24-h), pył PM2,5 benzo(a)piren, ozon	brak	Skuteczne wdrażanie planów i programów służących ochronie powietrza w skali lokalnej i wojewódzkiej poprzez osiągnięcie zakładanych efektów ekologicznych	Wdrożenie programu ochrony powietrza wraz z weryfikacją zakładanych efektów	Zadanie własne: Powiat Rybnicki, Gminy	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Ilość nowych stanowisk pomiarowych na terenie powiatu źródło danych: WIOŚ	1	3		Opracowanie i wdrażanie planów gospodarki niskoemisyjnej lub programów ograniczania niskiej emisji w skali lokalnej	Zadanie monitorowane: Gminy	
			Długość zmodernizowanych odcinków dróg, gminnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowych (trzy ostatnie lata 2015-2017) źródło danych: administratorzy dróg	modernizacja 8 odcinków dróg powiatowych	wg potrzeb		Realizacja zadań monitoringowych jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Zadanie monitorowane: WIOŚ w Katowicach	
			Ilość nowych niskoemisyjnych pojazdów transportu zbiorowego na terenie powiatu źródło danych: PKS, prywatni przewoźnicy	b.d.	20	Wdrożenie mechanizmów ograniczających negatywny wpływ transportu na jakość powietrza poprzez efektywną politykę transportową do poziomu niepowodującego negatywnego oddziaływania na jakość powietrza	Budowa, przebudowa i modernizacja dróg gminnych, wojewódzkich i krajowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą	Zadanie własne: ZDP w Rybniku Zadanie monitorowane: GDDKiA, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach, Gminy	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Ilość wdrożonych mechanizmów wspomagających zarządzanie ruchem	brak	10		Rozwój komunikacji publicznej w oparciu o nowoczesny niskoemisyjny tabor autobusowy oraz stworzenie zintegrowanego systemu komunikacji miejskiej (tramwaj/autobus/pociąg) mającego na celu przesiadkę z indywidualnych samochodów na rzecz transportu zbiorowego	Zadanie monitorowane: GDDKiA, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach, Gminy	
							Wdrażanie Inteligentnych Systemów Zarządzania Ruchem oraz mechanizmów wspomagających zarządzanie	Zadanie monitorowane: zarządzający komunikacją	

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU RYBNICKIEGO NA LATA 2019-2022 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY
NA LATA 2023-2025

lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			i transportem źródło danych: dane od zarządzającego komunikacją publiczną				ruchem i transportem	publiczną	
			Długość ścieżek rowerowych na terenie powiatu źródło danych: informacje Powiatu Rybnickiego	b.d.	b.d.		Wspieranie rozwoju transportu rowerowego oraz wdrażanie rozwiązań na rzecz jego integracji z miejskimi systemami transportowymi m.in. poprzez rozwój i modernizację infrastruktury oraz zmiany organizacji ruchu	Zadanie monitorowane: Gminy	
			Ilość wymienionych systemów grzewczych na niskoemisyjne (ostatnie lata: 2014-2018) źródło danych: gminy	753	wg zgłoszonych wniosków o dotacje	Sukcesywna redukcja emisji zanieczyszczeń z sektora komunalno-bytowego do poziomu niepowodującego negatywnego oddziaływania na jakość powietrza	Realizacja działań z zakresu ograniczania emisji ze źródeł spalania o małej mocy do 1MW poprzez wymianę systemów grzewczych na niskoemisyjne oraz poprzez montaż filtrów na kominkowych ograniczających emisję	Zadanie monitorowane: Lokalni producenci i dystrybutorzy ciepła sieciowego, mieszkańcy, wspólnoty mieszkaniowe	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Ilość budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji źródło danych: Powiat Rybnicki, gminy	30	15-20		Realizacja planów kompleksowej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej	Zadanie monitorowane: gminy, jednostki sektora finansów publicznych	
			Wdrożenie systemu zbierania informacji o rodzaju użytkowanych paliw stałych w indywidualnych urządzeniach grzewczych w gminach źródło danych: gminy	20%	100%		Opracowanie i wdrożenie systemu zbierania informacji o rodzaju użytkowanych paliw stałych w indywidualnych urządzeniach grzewczych	Zadanie monitorowane: gminy	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Ilość przedsiębiorstw skontrolowanych rocznie w zakresie przestrzegania przepisów prawnych i zapisów pozwoleń	9	12	Wdrożenie mechanizmów motywujących do implementacji nowoczesnych	Prowadzenie regularnych kontroli przestrzegania przepisów prawnych i zapisów pozwoleń w podmiotach gospodarczych	Zadanie monitorowane: WIOŚ w Katowicach	

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU RYBNICKIEGO NA LATA 2019-2022 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY
NA LATA 2023-2025**

lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			źródło danych: WIOŚ			rozwiązań w przemyśle skutkujących redukcją emisji substancji zanieczyszczających			
			Ilość instalacji stosujących niskoemisyjne technologie i OZE źródło danych: dane podmiotów gospodarczych	b.d.	b.d.		Realizacja inwestycji mających na celu ograniczenie emisji substancji zanieczyszczających z instalacji energetycznych i przemysłowych, oraz ograniczających szczególnie „niską emisję” oraz emisję nieorganizowaną Realizacja inwestycji w zakresie produkcji paliw niskoemisyjnych i biopaliw	Zadanie monitorowane: przedsiębiorstwa energetyczne i przemysłowe, oraz inne podmioty gospodarcze, gminy, osoby fizyczne	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Ilość punktów monitoringowych jakości powietrza na terenie powiatu źródło danych: WIOŚ	0/15	1/15	Wzmocnienie systemu edukacji ekologicznej społeczeństwa skierowanej na promocję postaw służących ochronie powietrza	Rozwój systemu informacyjnego dotyczącego monitoringu jakości powietrza i stanu jakości powietrza w skali lokalnej	Zadanie monitorowane: WIOŚ w Katowicach	
			Ilość zrealizowanych akcji edukacyjnych w zakresie efektywności budynków źródło danych: informacje powiatu, gmin	17	17		Prowadzenie kampanii edukacyjnych mających na celu wskazywanie prawidłowych postaw odnośnie ochrony powietrza, a także środków ostrożności odnośnie negatywnych skutków złej jakości powietrza	Zadanie własne: Powiat Rybnicki Zadanie monitorowane: gminy, organizacje ekologiczne	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Ile gmin prowadzi kontrole w zakresie zakazu spalania odpadów źródło danych: informacje gminy	4	5		Prowadzenie działań kontrolnych w zakresie zakazu spalania odpadów w indywidualnych systemach grzewczych jako element zmian w świadomości społeczeństwa oraz środek prewencyjny	Zadanie monitorowane: gminy, Straż Miejska, Policja	
		Realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami	Ilość nowych instalacji OZE (2014-2017) źródło danych: informacje gminy	b.d.	b.d.	Wzmocnienie systemu wykorzystania odnawialnych źródeł energii w skali Powiatu Rybnickiego	Realizacja inwestycji w odnawialne źródła energii na terenie Powiatu Rybnickiego	Zadanie własne: Powiat Rybnicki Zadanie monitorowane: jednostki sektora finansów publicznych, osoby fizyczne, wspólnoty i spółdzielnie	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania

Eko – Team Konsulting, mail: biuro@eko-team.com.pl tel. 513 100 869

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU RYBNICKIEGO NA LATA 2019-2022 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY
NA LATA 2023-2025

lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny mieszkańcy	Ryzyka
			Ilość gmin posiadających aktualne Założenia lub Plany Zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe źródło danych: informacje gminy	2	5		Aktualizacja założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe z określeniem możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Zadanie monitorowane: gminy	

6.2. Harmonogram zadań własnych w zakresie klimatu i jakości powietrza

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2019	rok 2020	rok 2021	rok 2022	do 2025		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1		Wdrożenie programu ochrony powietrza wraz z weryfikacją zakładanych efektów	Powiat Rybnicki	plany realizacji zadań ustalane corocznie					środki własne Powiatu Rybnickiego, dofinansowanie UE	zadanie jest kontynuacją

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU RYBNICKIEGO NA LATA 2019-2022 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY
NA LATA 2023-2025**

	Ochrona powietrza i klimatu	Budowa, przebudowa i modernizacja dróg powiatowych z infrastrukturą towarzyszącą	Powiat Rybnicki - ZDP w Rybniku	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	środki własne Powiatu Rybnickiego, dofinansowanie UE	
		Prowadzenie kampanii edukacyjnych mających na celu wskazywanie prawidłowych postaw odnośnie ochrony powietrza, a także środków ostrożności odnośnie negatywnych skutków złej jakości powietrza	Powiat Rybnicki	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	środki własne Powiatu Rybnickiego, dofinansowanie UE	działanie będzie kontynuacją
		Realizacja inwestycji w odnawialne źródła energii na terenie Powiatu Rybnickiego	Powiat Rybnicki	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	środki własne Powiatu Rybnickiego	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Rybnickiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu rybnickiego, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.3. *Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie klimatu i jakości powietrza*

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2019 - 2025 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1		Wdrożenie programu ochrony powietrza wraz z weryfikacją zakładanych efektów	Gminy powiatu rybnickiego	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	środki własne gmin powiatu rybnickiego, fundusze krajowe i unijne	działanie będzie

Eko – Team Konsulting, mail: biuro@eko-team.com.pl tel. 513 100 869

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU RYBNICKIEGO NA LATA 2019-2022 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY
NA LATA 2023-2025**

Ip.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2019 - 2025 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
	Ochrona powietrza i klimatu	Opracowanie i wdrażanie planów gospodarki niskoemisyjnej lub programów ograniczania niskiej emisji w skali lokalnej	Gminy powiatu rybnickiego	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	środki własne gmin powiatu rybnickiego, fundusze krajowe i unijne	kontynuacja realizowanego już działania
		Realizacja zadań monitoringowych jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	WIOŚ	według kosztorysu działań	środki budżetu Państwa	
		Budowa, przebudowa i modernizacja dróg gminnych, wojewódzkich i krajowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą	Gminy powiatu rybnickiego, GDDKiA, ZDW w Katowicach	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	środki własne GDDKiA, fundusze krajowe i unijne	
		Rozwój komunikacji publicznej w oparciu o nowoczesny niskoemisyjny tabor autobusowy oraz stworzenie zintegrowanego systemu komunikacji miejskiej (tramwaj/autobus/pociąg) mającego na celu przesiadkę z indywidualnych samochodów na rzecz transportu zbiorowego	GDDKiA, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach, Gminy powiatu rybnickiego	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	środki własne GDDKiA, fundusze krajowe i unijne	
		Wdrażanie Inteligentnych Systemów Zarządzania Ruchem oraz mechanizmów wspomagających zarządzanie ruchem i transportem	zarządzający komunikacją publiczną	inteligentne systemy zarządzania ruchem w mieście: od 30 000 do 100 000	środki własne jednostek zarządzających komunikacją publiczną, fundusze krajowe i unijne	
		Wspieranie rozwoju transportu rowerowego oraz wdrażanie rozwiązań na rzecz jego integracji z miejskimi systemami transportowymi m.in. poprzez rozwój i modernizację infrastruktury oraz zmiany organizacji ruchu	Gminy powiatu rybnickiego	wg kosztorysów inwestycji	środki własne jednostek zarządzających komunikacją publiczną, fundusze krajowe i unijne	
		Realizacja działań z zakresu ograniczania emisji ze źródeł spalania o małej mocy do 1MW poprzez wymianę systemów grzewczych na niskoemisyjne oraz poprzez montaż filtrów na kominkowych ograniczających emisję	Lokalni producenci i dystrybutorzy ciepła sieciowego, mieszkańcy, wspólnoty mieszkaniowe	wg kosztorysów inwestycji	środki własne jednostek zarządzających komunikacją publiczną, fundusze krajowe i unijne	
		Realizacja planów kompleksowej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej	jednostki sektora finansów publicznych	5 250	środki własne jednostek realizujących, fundusze krajowe i unijne	
		Prowadzenie regularnych kontroli przestrzegania przepisów prawnych i zapisów pozwoleń w podmiotach gospodarczych	WIOŚ	w ramach zadań własnych jednostki	środki budżetu Państwa	

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU RYBNICKIEGO NA LATA 2019-2022 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY
NA LATA 2023-2025**

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2019 - 2025 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
		Realizacja inwestycji mających na celu ograniczenie emisji substancji zanieczyszczających z instalacji energetycznych i przemysłowych, oraz ograniczających szczególnie „niską emisję” oraz emisję niezorganizowaną	przedsiębiorstwa energetyczne i przemysłowe, oraz inne podmioty gospodarcze prowadzące działalność na terenie powiatu	według kosztorysów inwestycji	środki własne przedsiębiorstw, fundusze UE	
		Realizacja inwestycji w zakresie produkcji paliw niskoemisyjnych i biopaliw				
		Rozwój systemu informacyjnego dotyczącego monitoringu jakości powietrza i stanu jakości powietrza w skali lokalnej	WIOŚ	według kosztorysów własnych	środki własne WIOŚ,	
		Prowadzenie kampanii edukacyjnych mających na celu wskazywanie prawidłowych postaw odnośnie ochrony powietrza, a także środków ostrożności odnośnie negatywnych skutków złej jakości powietrza	Gminy powiatu rybnickiego, organizacje ekologiczne	50 000,00	środki własne j gmin powiatu rybnickiego fundusze UE, WFOŚiGW	
		Prowadzenie działań kontrolnych w zakresie zakazu spalania odpadów w indywidualnych systemach grzewczych jako element zmian w świadomości społeczeństwa oraz środek prewencyjny	Gminy powiatu rybnickiego, Straż Miejska, Policja	Koszty administracyjne	Środki własne gmin powiatu rybnickiego	
		Realizacja inwestycji w odnawialne źródła energii na terenie powiatu	jednostki sektora finansów publicznych, osoby fizyczne, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe	według kosztorysów własnych	środki własne jednostek realizujących, fundusze UE, WFOŚiGW	
		Aktualizacja założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe z określeniem możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Gminy powiatu rybnickiego	100	środki własne gmin powiatu rybnickiego, fundusze UE, WFOŚiGW	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Rybnickiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu rybnickiego, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.4. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu ochrony przed hałasem

lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2018	Wartość docelowa rok 2022				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona przed hałasem	Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska	Liczba badanych przedsiębiorstw w latach 2015 -2018 w zakresie przestrzegania norm hałasu	4	4	Zmniejszenie liczby mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas	Ograniczenie hałasu przemysłowego na skutek zwiększenia działalności kontrolnej i inspekcyjnej oraz wdrażania zaleceń pokontrolnych	Zadanie monitorowane: WIOŚ	zmiana w przepisach prawnych dotyczących kompetencji
			Ilość przedsiębiorstw w których wykazano naruszenia	3	0		Redukcja hałasu przemysłowego przez przedsiębiorstwa	Zadanie monitorowane: przedsiębiorstwa	brak środków finansowych przedsiębiorców
			źródło danych: WIOŚ				Monitoring poziomów hałasu emitowanego przez przedsiębiorstwa	Zadanie monitorowane: WIOŚ	brak środków finansowych na realizację zadania
			Ilość mieszkańców narażonych na przekroczenia hałasu komunikacyjnego źródło danych: Mapa akustyczna	3 106	0	Rozwój sieci monitoringu poziomu emisji hałasu do środowiska oraz narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas	Ograniczenie hałasu drogowego	Zadanie własne: Powiat Rybnicki (ZDP) Zadanie monitorowane: Zarządzający drogami	sprzeciw mieszkańców, wysokie koszty inwestycji
			Ilość wydanych decyzji administracyjnych źródło danych: Starostwo w Rybniku	1 (dwie w trakcie)	wg potrzeb		Ograniczenie hałasu kolejowego poprzez modernizację linii kolejowych oraz taboru oraz działania zawarte w POH Stosowanie zabezpieczeń akustycznych na wymagających tego odcinkach dróg i linii kolejowych.	Zadanie monitorowane: Zarządzający drogami i liniami kolejowymi	brak opłacalności modernizacji
			Ilość akcji edukacyjnych źródło danych: Powiat i Gminy	10 (w trakcie innych akcji edukacyjnych)	10		Działania administracyjne mające na celu ograniczanie hałasu z zakładów (decyzje o dopuszczalnej emisji hałasu)	Zadanie własne: Starosta Rybnicki	brak
							Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu	Zadanie własne: Powiat Rybnicki Zadanie monitorowane: Gminy powiatu rybnickiego	brak zainteresowania mieszkańców

6.5. *Harmonogram zadań własnych w zakresie zagrożeń hałasem*

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2019	rok 2020	rok 2021	rok 2022	do 2025		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Ochrona przed hałasem	Działania administracyjne mające na celu ograniczanie hałasu z zakładów (decyzje o dopuszczalnej emisji hałasu)	Starosta Rybnicki	koszty administracyjne					środki własne powiatu rybnickiego	ilość działań zależy od potrzeb
		Ograniczenie hałasu drogowego	Powiat Rybnicki (ZDP)	wg potrzeb inwestycyjnych					środki własne Powiatu rybnickiego, dofinansowanie UE	zakres zadań ustalany jest w ramach potrzeb i możliwości dofinansowania
		Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu	Powiat Rybnicki	w ramach innych akcji edukacyjnych					środki własne Powiatu rybnickiego, środki zewnętrzne WFOŚiGW	edukacja realizowana jest nie tylko w zakresie hałasu

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Rybnickiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu rybnickiego, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.6. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zagrożeń hałasem

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2019 - 2026 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Ochrona przed hałasem	Ograniczenie hałasu przemysłowego na skutek zwiększenia działalności kontrolnej i inspekcyjnej oraz wdrażania zaleceń pokontrolnych	WIOŚ	koszty administracyjne	środki własne WIOŚ	ilość przedsiębiorstw do kontroli ustalana jest przez WIOŚ
		Ograniczenie hałasu drogowego	Zarządzający drogami (gminnymi, krajowymi i wojewódzkimi)	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	Środki własne Gmin powiatu rybnickiego, ZDW, GDDKiA, dofinansowanie WFOŚ, fundusze unijne	zakres zadań ustalany jest w ramach potrzeb i możliwości dofinansowania
		Ograniczenie hałasu kolejowego poprzez modernizację linii kolejowych oraz taboru oraz działania zawarte w POH Stosowanie zabezpieczeń akustycznych na wymagających tego odcinkach dróg i linii kolejowych.	Zarządzający drogami i liniami kolejowymi	w miarę potrzeb	środki własne PKP, ZDW, GDDKiA, fundusze unijne	
		Monitoring poziomów hałasu emitowanego przez przedsiębiorstwa	WIOŚ	w miarę potrzeb	środki własne WIOŚ	ilość kontroli zależy od potrzeb i środków finansowych
		Redukcja hałasu przemysłowego	przedsiębiorstwa prowadzące działalność na terenie powiatu rybnickiego	koszty w zależności od ilości przedsiębiorstw realizujących zadania	środki własne przedsiębiorstw, fundusze unijne (w tym RPO, POIiŚ)	
		Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu	Gminy powiatu rybnickiego	w trakcie innych akcji edukacyjnych	środki własne Gmin Powiatu rybnickiego	realizacja okresowa i cykliczna

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Rybnickiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu rybnickiego, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.7. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu pól elektromagnetycznych

lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2018	Wartość docelowa rok 2025				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach	Liczba punktów z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego źródło danych: WIOŚ	0	0	Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych	Gromadzenie danych nt. instalacji emitujących pola elektromagnetyczne wymagających zgłoszeń	Zadanie własne: Starosta Rybnicki	zmiana w przepisach prawnych dotyczących kompetencji
							Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych oraz rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów w środowisku	Zadanie monitorowane: WIOŚ	wzrost liczby źródeł promieniowania, a tym samym brak monitoringu
							Ograniczanie oddziaływania pól elektromagnetycznych m.in. poprzez preferowanie nisko konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu rybnickiego	zmiana w przepisach dotyczących praw właścicielskich, ryzyko sprzeciwu mieszkańców

6.8. Harmonogram zadań własnych w zakresie pól elektromagnetycznych

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2019	rok 2020	rok 2021	rok 2022	do 2025		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Ochrona przed promieniowaniem	Gromadzenie danych nt. instalacji emitujących pola elektromagnetyczne wymagających zgłoszeń	Starosta Rybnicki	koszty administracyjne					środki własne Powiatu Rybnickiego	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Rybnickiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu rybnickiego, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.9. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2019 - 2025 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych oraz rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów w środowisku	WIOŚ	koszty administracyjne	środki budżetu Państwa	działanie aktualnie jest realizowane w cyklach 3 letnich
		Ograniczanie oddziaływania pól elektromagnetycznych m.in. poprzez preferowanie nisko konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	Wójtowie, Burmistrz Gmin powiatu rybnickiego	koszty administracyjne	środki Gmin powiatu rybnickiego	w trakcie aktualizacji planów zagospodarowania przestrzennego

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Rybnickiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu rybnickiego, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.10. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu gospodarowania wodami

lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2018	Wartość docelowa rok 2025				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Gospodarowanie wodami	System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu	Ilość nowych aktów prawa miejscowego rozporządzeń o ustanowieniu obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych źródło danych: PGW WP	2	wg potrzeb	Osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych zgodnie z obowiązującymi Planami gospodarowania wodami dla dorzecza Odry	Opracowanie i wydanie jako akt prawa miejscowego rozporządzeń o ustanowieniu stref ochrony pośredniej dla ujęć wód	Zadanie monitorowane: PGW WP we współpracy z właścicielami ujęć wód	skomplikowane procedury
			Wyniki monitoringu wód powierzchniowych źródło danych: WIOŚ	wody powierzchniowe stan zły	wody powierzchniowe stan dobry		Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Zadanie monitorowane: WIOŚ, PiG	wysokie koszty monitoringu
			Liczba działań z zakresu edukacji ekologicznej źródło danych: wodociągi	2-3	2-3/rok		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Zadanie monitorowane: PGW WP, Gmin powiatu rybnickiego	trudność w dotarciu do odbiorcy
			Cieki uregulowane źródło danych: PGW WP, zakłady górnicze	b.d.	wg potrzeb		Działania związane z przywracaniem i poprawą ekologicznych funkcji wód i poprawą hydromorfologii koryt cieków, w tym: działania renaturyzacyjne i rewitalizacyjne, przywracanie drożności cieków, zwiększenie retencyjności naturalnej ich zlewni	Zadanie monitorowane: PGW WP, zakładów górniczych	trudność w pozyskaniu środków
			Ilość magazynów przeciwpowodziowych źródło danych: Starostwo Rybnik	1	1	Ograniczenie ryzyka wystąpienia strat wynikających ze zjawisk ekstremalnych związanych z wodą	Utrzymywanie, doposażenie i optymalizacja wykorzystania magazynów przeciwpowodziowych	Zadanie własne: Powiatu Rybnickiego Zadanie monitorowane: Gmin powiatu rybnickiego	trudności w otrzymaniu środków finansowych

lp	Obszar	Cel	Wskaźnik			Kierunek	Zadania	Podmiot	Ryzyka
		i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód	Powierzchnia uwzględniona w dokumentacjach planistycznych gmin granice obszarów zagrożenia powodzią źródło danych: Gminy	ok. 50%	100%		Uwzględnianie w dokumentach planistycznych oraz w decyzjach dotyczących planowania i zagospodarowania przestrzennego granic obszarów zagrożenia powodzią wyznaczonych na mapach zagrożenia powodziowego oraz poziomu zagrożenia powodziowego, jak również wniosków wynikających z planów zarządzania ryzykiem powodziowym	Zadanie monitorowane: Gmin powiatu rybnickiego	przedłużające się procedury konsultacji społecznych
			Długość utrzymywanych rowów odwadniających na terenie powiatu źródło danych: PGW Wody Polskie, Powiat Rybnicki	b.d.	wg. potrzeb		Działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi szczegółowymi oraz rowami odwadniającymi tereny zurbanizowane	Zadanie monitorowane: Gmin powiatu rybnickiego, właścicieli terenów	brak środków finansowych
			Liczba działań edukacyjnych w zakresie ochrony wód, poprawy retencyjności zlewni źródło danych: PGW WP, Gminy	0	2-5/rok		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony przed powodzią i suszą, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Zadanie monitorowane: Gmin powiatu rybnickiego, PGW WP	brak środków finansowych

6.11. Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarowania wodami

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje
-----	--------------------	---------	------------------------	--	---------------------	----------------------

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU RYBNICKIEGO NA LATA 2019-2022 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY
NA LATA 2023-2025**

			za realizację	rok 2019	rok 2020	rok 2021	rok 2022	do 2025		o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Gospodarowanie wodami	Utrzymywanie, doposażenie i optymalizacja wykorzystania magazynów przeciwpowodziowych	Powiat Rybnicki	10	10	10	10	50	środki własne powiatu rybnickiego	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Rybnickiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu rybnickiego, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.12. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarowania wodami

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje
-----	--------------------	---------	--------------------------------------	--------------------------------------	---------------------	----------------------

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU RYBNICKIEGO NA LATA 2019-2022 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY
NA LATA 2023-2025**

				(w tys. zł)		o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Gospodarowanie wodami	Opracowanie i wydanie jako akt prawa miejscowego rozporządzeń o ustanowieniu stref ochrony pośredniej dla ujęć wód	PGW WP we współpracy z właścicielami ujęć wód	w ramach działań własnych	środki własne właścicieli ujęć wód oraz PGW WP	realizacja wg potrzeb
		Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	WIOŚ, PIG	w ramach działań własnych	środki budżetu Państwa	zadanie realizowane corocznie
		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	PGW WP, Gminy powiatu rybnickiego	w ramach działań własnych	środki własne PWIS, PGW WP	działanie będzie kontynuacją już realizowanego działania
		Działania związane z przywracaniem i poprawą ekologicznych funkcji wód i poprawą hydromorfologii koryt cieków, w tym: działania renaturyzacyjne i rewitalizacyjne, przywracanie drożności cieków, zwiększenie retencyjności naturalnej ich zlewni	PGW WP, zakłady górnicze	według kosztorysów inwestycji	środki własne PGW WP	zakres ustalany w miarę potrzeb
		Działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi szczegółowymi oraz rowami odwadniającymi tereny zurbanizowane	właściciele gruntów	według kosztorysów inwestycji	środki własne właścicieli gruntów	realizacja wg potrzeb
		Utrzymywanie, doposażenie i optymalizacja wykorzystania magazynów przeciwpowodziowych	Gminy powiatu rybnickiego	według potrzeb	środki własne Gmin powiatu rybnickiego	
		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony przed powodzią i suszą, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	PGW WP, Gminy powiatu rybnickiego	według potrzeb	środki własne spółek wodnych oraz PGW WP	
		Uwzględnianie w dokumentach planistycznych oraz w decyzjach dotyczących planowania i zagospodarowania przestrzennego granic obszarów zagrożenia powodzią wyznaczonych na mapach zagrożenia powodziowego oraz poziomu zagrożenia powodziowego, jak również wniosków wynikających z planów zarządzania ryzykiem powodziowym	Gminy powiatu rybnickiego	według potrzeb	środki własne Gmin powiatu rybnickiego	zakres ustalany w miarę potrzeb

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Rybnickiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu rybnickiego, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.13. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu gospodarki wodno-ściekowej

lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2018	Wartość docelowa rok 2025				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Gospodarka wodno-ściekowa	System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód	Długość kanalizacji sanitarnej źródło danych: Gminy	261,5 km	280 km	Rozwój i dostosowanie instalacji i urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji, w tym deszczowej	Zadanie monitorowane: Gmin powiatu rybnickiego	większość zadań planowana jest w przypadku otrzymania środków finansowych z zewnątrz
Skanalizowanie powiatu źródło danych: Gminy			44,2%	50%	Budowa, rozbudowa i modernizacja urządzeń służących do przesyłu i oczyszczania ścieków komunalnych, zagospodarowywania osadów ściekowych oraz systemu sterowania, monitoringu i przesyłania danych				
Zwodociągowanie powiatu źródło danych: Gminy			97,8%	100%	Budowa, rozbudowa i modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody oraz infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę		Zadanie monitorowane: Gmin powiatu rybnickiego		
Długość sieci wodociągowej źródło danych: Gminy			537,4 km	550 km	Budowa, rozbudowa i modernizacji urządzeń służących do optymalizacji wykorzystania istniejącej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej(w tym systemy sterowania, monitoringu i przesyłania danych)				
Ilość zrealizowanych akcji edukacyjnych /rocznie źródło danych: Gminy			10/rok	10/rok	Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz o najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży		Zadanie monitorowane: Gmin powiatu rybnickiego, Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny		
Liczba zbiorników bezodpływowych/ przydomowych oczyszczalni ścieków źródło danych: informacje gmin			9 432/ 902	10 000/ 1 000	Osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych	Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Zadanie monitorowane: Gmin powiatu rybnickiego		

lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Liczba kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi źródło danych: WIOŚ	12 w latach 2014-2018	3-5 rocznie	i podziemnych zgodnie z obowiązującymi Planami gospodarowania wodami dla dorzeczy Odry	Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	Zadanie monitorowane: WIOŚ	

6.14. *Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej*

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU RYBNICKIEGO NA LATA 2019-2022 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY
NA LATA 2023-2025**

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2019 - 2025 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	E	G
1	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji, w tym deszczowej	Gminy powiatu rybnickiego	11 480	Środki własne Gmin powiatu rybnickiego, fundusze unijne, WFOŚiGW, NFOŚiGW	większość zadań planowana jest w przypadku otrzymania środków finansowych z zewnątrz
		Budowa, rozbudowa i modernizacja urządzeń służących do przesyłu i oczyszczania ścieków komunalnych, zagospodarowywania osadów ściekowych oraz systemy sterowania, monitoringu i przesyłania danych				
		Budowa, rozbudowa i modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody oraz infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę	Gminy powiatu rybnickiego	940	Środki własne Gmin powiatu rybnickiego, fundusze unijne, WFOŚiGW, NFOŚiGW	
		Budowa, rozbudowa i modernizacji urządzeń służących do optymalizacji wykorzystania istniejącej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej (w tym systemy sterowania, monitoringu i przesyłania danych)				
		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz o najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Gminy powiatu rybnickiego, Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny	wg potrzeb	środki własne Gmin powiatu rybnickiego, PWIS	zakres ustalany w miarę potrzeb
		Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Gminy powiatu rybnickiego	wg możliwości i potrzeb dofinansowań	Środki własne, fundusze unijne, WFOŚiGW, NFOŚiGW	
		Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	WIOŚ	w ramach działań własnych	środki budżetu państwa	realizowane jako kontynuacja

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Rybnickiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu rybnickiego, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.15. Cele, kierunki interwencji w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi

lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2018	Wartość docelowa rok 2022				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Gospodarowanie ymi zasobami	Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami ze złóż	liczba wykrytych nielegalnych eksploatacji źródło danych: OUG	0	0	Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczanie presji na środowisko, związanej z eksploatacją kopalin	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż objętych koncesją oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli	Zadanie monitorowane: Marszałek, administracja szczebla centralnego, organy nadzoru górniczego	zmiana w przepisach prawnych dotyczących kompetencji
2	Tereny przemysłowe	Przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego	Powierzchnia terenów zrekultywowanych źródło danych: Starostwo w Rybniku	b.d.	ok. 200 ha	Rewitalizacja terenów przemysłowych i zdegradowanych	Rewitalizacja i rekultywacja (w tym zagospodarowanie krajobrazowo - przyrodnicze, rekreacyjne oraz na cele inwestycyjne) terenów przemysłowych i zdegradowanych, w pierwszej kolejności stwarzających największe zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi	Zadanie własne: Starosta Rybnicki Zadanie monitorowane: właściciele terenów, władający powierzchnią ziemi	realizacja w razie potrzeby, ryzykiem jest brak środków finansowych
			Ilość spraw do realizacji źródło danych: zakłady Górnicze	ok. 300	Zgodnie z wnioskami		Wywiązywanie się z wszystkich zobowiązań z tytułu szkód górniczych na terenie powiatu, naprawianie szkód górniczych	Zadanie monitorowane: zakładów górniczych takich jak: Polska Grupa Górnicza S.A. KWK ROW (Ruch Jankowice, Ruch Marcel, Ruch Rydułtowy), JSW SA KWK „Borynia-Zofiówka-Jastrzębie” oraz KWK „Knurów-Szczygłowice”	brak środków finansowych
			Ilość terenów w Bazie OPI-TPP źródło danych: Baza OPI-TPP	21	21		Utrzymanie i systematyczne aktualizowanie bazy danych o terenach przemysłowych i zdegradowanych (ORSIP, OPI-TPP)	Zadanie własne: Powiatu Rybnickiego, Gmin Powiatu rybnickiego	
			Ilość badań gruntu źródło danych: iprzedsiębiorstwa	0	wg potrzeb		Przeprowadzenie badań zanieczyszczeń gruntu i wód na terenach przemysłowych stwarzających największe zagrożenie dla środowiska i zdrowia	Zadanie własne: Powiatu Rybnickiego Zadanie monitorowane: właściciele gruntów, przedsiębiorstwa	realizacja w razie potrzeby

** ORSIP - Otwarty Regionalny System Informacji Przestrzennej

OPI - TPP - Ogólnodostępna Platforma Informacji – Tereny Przemysłowe i Zdegradowane

6.16. Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2019	rok 2020	rok 2021	rok 2022	do 2025		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
2	Tereny przemysłowe	Rewitalizacja i rekultywacja (w tym zagospodarowanie krajobrazowo - przyrodnicze, rekreacyjne oraz na cele inwestycyjne) terenów przemysłowych i zdegradowanych, w pierwszej kolejności stwarzających największe zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi	Powiat Rybnicki	w zależności od potrzeb					środki własne Powiatu rybnickiego	Aktualnie brak planów w tym zakresie - realizacja zależna od potrzeb
		Utrzymanie i systematyczne aktualizowanie bazy danych o terenach przemysłowych i zdegradowanych (ORSIP, OPI-TPP)	Powiat Rybnicki	koszty administracyjne					środki własne Powiatu rybnickiego	
		Przeprowadzenie badań zanieczyszczeń gruntu i wód na terenach przemysłowych stwarzających największe zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi	Powiat Rybnicki	w zależności od ilości punktów i zakresu badań					środki własne Powiatu rybnickiego, dofinansowanie WFOŚ	realizacja w razie zaistnienia takiej konieczności

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Rybnickiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu rybnickiego, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.17. *Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi*

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2019 - 2026 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Gospodarowanie zasobami geologicznym	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli	Zadanie monitorowane: Marszałek, administracja szczebla centralnego, organy nadzoru górniczego	koszty administracyjne	środki budżetu Państwa	działanie aktualnie jest realizowane i będzie kontynuowane
2	Tereny przemysłowe	Rewitalizacja i rekultywacja (w tym zagospodarowanie krajobrazowo - przyrodnicze, rekreacyjne oraz na cele inwestycyjne) terenów przemysłowych i zdegradowanych, w pierwszej kolejności stwarzających największe zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi	właściciele terenów, władający powierzchnią ziemi	koszty ustalane przez przedsiębiorstwa w zależności od zakresu i posiadanych /pozyskanych środków	środki własne przedsiębiorstw oraz pozyskane z zewnątrz, w tym UE	
		Wywiązanie się z wszystkich zobowiązań z tytułu szkód górniczych na terenie powiatu, naprawianie szkód górniczych w tym: - regulacja rowu Szczerbickiego. - przebudowa mostu drogowego w ul. Granicznej w Czerwionce- Leszczynach - nadbudowa lewego obwałowania rzeki Bierawki w km 43+000 do 42+200. - wykonanie napraw szkód w budynkach oraz zawarcie ugód tytułem zwrotu kosztów zabezpieczeń budynków na projektowane wpływy eksploatacji górniczej.	Polska Grupa Górnicza S.A. KWK ROW (Ruch Jankowice, Ruch Marcel, Ruch Rydułtowy), JSW SA KWK „Borynia-Zofiówka-Jastrzębie” oraz KWK „Knurów-Szczygłowice”	koszty zależne od ilości zgłaszanych szkód i przyznanych środków	środki własne zakładów górniczych	zadanie będzie kontynuacją
		Przeprowadzenie badań zanieczyszczeń gruntu i wód na terenach przemysłowych stwarzających największe zagrożenie dla środowiska i zdrowia	właściciele gruntów, przedsiębiorstwa	w zależności od ilości punktów i zakresu badań	środki własne właścicieli gruntów, przedsiębiorstw oraz pozyskane z zewnątrz, w tym UE	realizacja w razie zaistnienia takiej konieczności

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Rybnickiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu rybnickiego, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.18. Cele, kierunki interwencji w zakresie ochrony gleb

lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2018	Wartość docelowa rok 2022				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona gleb	Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi	Ilość działań promocyjnych źródło danych: dane ODR	5	5	Zachowanie możliwe dobrego stanu gleb rolniczych	Opracowanie wojewódzkiej strategii ochrony gleb, w tym walki z ich zakwaszeniem np. poprzez promocję rolnictwa zintegrowanego	Zadanie monitorowane: ODR	przedłużające się procedury
			Ilość punktów pomiarowych źródło danych: GIOŚ	2	2		Kontrola poziomu zanieczyszczeń gleb - rozwój sieci monitoringu gleb	Zadanie monitorowane: GIOŚ	trudności organizacyjne i finansowe
			Ilość terenów, na których zidentyfikowano historyczne zanieczyszczenia źródło danych: Starostwo w Rybniku, GIOŚ	0	brak możliwości prognozowania		Identyfikacja potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz sporządzenie wykazu zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (art. 101d POŚ)	Zadanie własne: Starosta Rybnicki	brak środków finansowych
			Ilość kontroli/nieprawidłowości stosowania środków ochrony roślin źródło danych: WIORiN	42/6	42/0		Zapobieganie zanieczyszczeniom gleb metalami ciężkimi, promieniotwórczymi oraz środkami ochrony roślin	Zadanie monitorowane: ŚODR, WIORiN	mała ilość kontroli i niska wykrywalność zanieczyszczeń
			Powierzchnia terenów przeznaczonych na inne cele niż rolnicze i leśne gruntów wymagających decyzyjnego zezwolenia na wyłączenia z produkcji rolniczej źródło danych: Starostwo w Rybniku	ok. 1 ha/rok	wartość zależna od przeznaczenia terenów	Minimalizacja stopnia i łagodzenie zasklepiania gleb	Stosowanie dobrych praktyk rolniczych mających na celu przeciwdziałanie: - spadkowi zawartości próchnicy, - wzrostowi gęstości objętościowej i zmniejszaniu porowatości, zasolenia oraz zakwaszania gleb	Zadanie monitorowane: ODR	brak środków finansowych na realizację zadania
							Ograniczenie do niezbędnego minimum powierzchni gleby objętej zabudową w tym przeznaczania gruntów na cele inne niż rolne i leśne	Zadanie monitorowane: Gmin powiatu rybnickiego	presja na nowe tereny pod zabudowę

6.19. Harmonogram zadań własnych w zakresie ochrony gleb

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2019	rok 2020	rok 2021	rok 2022	do 2025		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Ochrona gleb	Identyfikacja potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz sporządzenie wykazu zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (art. 101d POŚ)	Starosta Rybnicki	Koszty administracyjne					środki własne Powiatu rybnickiego	działanie będzie realizowane w razie potrzeby

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Rybnickiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu rybnickiego, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.20. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony gleb

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2019- 2025 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Ochrona gleb	Opracowanie wojewódzkiej strategii ochrony gleb, w tym walki z ich zakwaszeniem np. poprzez promocję rolnictwa zintegrowanego	ŚODR	120	środki własne Województwa Śląskiego	brak
		Kontrola poziomu zanieczyszczeń gleb - rozwój sieci monitoringu gleb	GIOŚ	w zależności od ilości punktów	środki własne GIOŚ	
		Zapobieganie zanieczyszczeniom gleb metalami ciężkimi, promieniotwórczymi oraz środkami ochrony roślin	ŚODR, WIORiN	w zależności od ilości badanych próbek	środki własne Województwa Śląskiego, ODR, WIORiN	
		Stosowanie dobrych praktyk rolniczych mających na celu przeciwdziałanie: - spadkowi zawartości próchnicy, - wzrostowi gęstości objętościowej i zmniejszaniu porowatości, zasolenia oraz zakwaszania gleb	ŚODR	50	środki ODR, dofinansowanie WFOŚiGW	działania doradcze
		Ograniczenie do niezbędnego minimum powierzchni gleby objętej zabudową w tym przeznaczania gruntów na cele inne niż rolne i leśne	Gminy powiatu rybnickiego	koszty administracyjne	środki własne gmin powiatu rybnickiego	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Rybnickiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu rybnickiego, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.21. Cele, kierunki interwencji w zakresie gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów

lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2018	Wartość docelowa rok 2022				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Racjonalna gospodarka odpadami	Ilość kontroli/uchybień przedsiębiorstw źródło danych: WIOŚ	11/7	11/0	Gospodarowanie odpadami komunalnymi w województwie w oparciu o regionalne instalacje przetwarzania odpadów oraz zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu, w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury (GO1.)*	Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami	Zadanie monitorowane: WIOŚ	w ramach planowanych i pozaplanowych kontroli
			Rocznie wykonywane sprawozdania źródło danych: Gminy powiatu rybnickiego	5	5		Sprawozdania z funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi	Zadanie monitorowane: gmin powiatu rybnickiego	
			Ilość aktualizacji PUA źródło danych: Gminy powiatu rybnickiego, Starostwo w Rybniku	0	5		Aktualizacja gminnych i powiatowego programu usuwania wyrobów zawierających azbest	Zadanie własne: Powiatu rybnickiego, Zadanie monitorowane: gmin powiatu rybnickiego	realizowane w miarę środków finansowych
			Ilość azbestu do usunięcia wg inwentaryzacji źródło danych: Gminy powiatu rybnickiego	2049 Mg	1800 Mg		Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gmin należących do powiatu (dofinansowania dla mieszkańców)	Zadanie własne: Powiatu rybnickiego, Zadanie monitorowane: gmin powiatu rybnickiego	
			Procent mieszkańców objętych zbiórkami odpadów źródło danych: Gminy powiatu rybnickiego	100	100		Prowadzenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Zadanie monitorowane: gmin powiatu rybnickiego	
			% zmniejszania odpadów biodegradowalnych źródło danych: Gminy powiatu rybnickiego	wymagane poziomy są osiągnane	wymagane poziomy są osiągnane		Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, unieszkodliwianych przez składowanie. Selektywna zbiórka i osiągnięcie poziomów odzysku odpadów	Zadanie monitorowane: gmin powiatu rybnickiego	
			Ilość akcji edukacyjnych źródło danych: Gminy powiatu rybnickiego	10 (wszystkich akcji)	10		Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z odpadami niebezpiecznymi i innymi niż niebezpieczne	Zadanie własne: Powiatu rybnickiego, Zadanie	

Eko – Team Konsulting, mail: biuro@eko-team.com.pl tel. 513 100 869

								monitorowane: gmin powiatu rybnickiego	
			Ilość naruszeń w kontrolowanych przedsiębiorstwach źródło danych: WIOŚ	2	0		Prowadzenie kontroli przedsiębiorców w zakresie przestrzegania obowiązków związanych z gospodarką odpadami	Zadanie monitorowane: WIOŚ	w ramach planowanych i pozaplanowych kontroli

6.22. Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2019	rok 2020	rok 2021	rok 2022	do 2025		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Opracowanie powiatowego programu usuwania wyrobów zawierających azbest	Powiat Rybnicki	20					środki własne powiatu rybnickiego	
		Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gmin należących do powiatu (dofinansowania dla mieszkańców)	Powiat Rybnicki	15-20 /rok					środki własne powiatu rybnickiego	w zależności od zainteresowania mieszkańców
		Prowadzenie działalności informacyjno- edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z odpadami niebezpiecznymi i innymi niż niebezpieczne	Powiat Rybnicki	100					środki własne powiatu rybnickiego	w zależności od ilości akcji 10-15 tys. rocznie głównie poprzez placówki oświatowe

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Rybnickiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu rybnickiego, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.23. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2019 - 2025 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami	Zadanie monitorowane: WIOŚ	w zależności od ilości kontroli	środki własne WIOŚ	jako kontynuacja aktualnych działań
		Sprawozdania z funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi	Gminy powiatu rybnickiego	w ramach obowiązków służbowych	środki własne Gmin powiatu rybnickiego	
		Aktualizacja gminnych i powiatowego programu usuwania wyrobów zawierających azbest	Gminy powiatu rybnickiego	10/jedna gmina	środki własne Gmin powiatu rybnickiego	
		Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gmin należących do powiatu (dofinansowania dla mieszkańców)	Gminy powiatu rybnickiego	200-800	środki własne Gmin powiatu rybnickiego	aktualnie gminy wydatkują 5-20 tys. rocznie w zależności od zainteresowania mieszkańców oraz możliwości finansowych gmin
		Prowadzenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Zadanie monitorowane: gmin powiatu rybnickiego	koszty funkcjonowania systemu	środki własne Gmin powiatu rybnickiego	w ramach obowiązków prawnych - ustawy o odpadach
		Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, unieszkodliwianych przez składowanie. Selektywna zbiórka i osiągnięcie poziomów odzysku odpadów	Zadanie monitorowane: gmin powiatu rybnickiego		środki własne Gmin powiatu rybnickiego	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Rybnickiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu rybnickiego, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.24. Cele, kierunki interwencji w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych

lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2018	Wartość docelowa rok 2022				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona przyrody i krajobrazu		Ilość regionalnych systemów monitoringu różnorodności biologicznej i georóżnorodności źródło danych: RDOŚ	0	1	Podejmowanie działań z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych województwa	Aktualizacja systemu monitoringu różnorodności biologicznej i georóżnorodności oraz zagospodarowania przestrzennego, zintegrowanego z ORSIP i bazami GIOŚ	Zadanie monitorowane: RDOŚ, ZPK, GIOŚ	brak środków finansowych na realizację zadania
			Liczba gmin powiatu na terenie których przeprowadzono częściową inwentaryzację przyrodniczą źródło danych: Gminy powiatu rybnickiego	0	8		Kontynuowanie inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej województwa	Zadanie monitorowane: Gmin powiatu rybnickiego, RDOŚ, ZPK, GIOŚ	brak dofinansowania na przeprowadzenie inwentaryzacji
			Ilość placówek dydaktycznych w celu prowadzenia zajęć edukacyjnych źródło danych: Gminy powiatu rybnickiego	1	1		Rozwój bazy dydaktycznej edukacji przyrodniczej	Zadanie monitorowane: RDOŚ, ZPK, GIOŚ, Gmin powiatu rybnickiego, Nadleśnictw	brak środków finansowych i organizacyjnych
			Liczba działań w ramach wdrażania Strategii źródło danych: RDOŚ, GIOŚ, PGW WP	0	5	Wdrożenie narzędzi spójnego systemu zarządzania zasobami przyrody i krajobrazem zarówno na obszarach chronionych, jak i użytkowanych gospodarczo	Integracja działań w ramach wdrażania zapisów Strategii Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego	Zadanie monitorowane: RDOŚ, ZPK, GIOŚ, Gmin powiatu rybnickiego, Nadleśnictwa, PGW WP	brak środków na realizację zadania
			Ilość gmin posiadających MPZP w których uwzględniono ochronę bioróżnorodności, terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym źródło danych: Gminy powiatu rybnickiego	5	5		Zapewnienie właściwej ochrony bioróżnorodności, terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym	Zadanie monitorowane: Gmin powiatu rybnickiego,	brak środków na realizację zadania
			Ilość oznakowanych form ochrony przyrody źródło danych: RDOŚ, Gminy powiatu rybnickiego	2	10-20		Oznakowanie granic obszarów uznanych za formy ochrony przyrody oraz postawienie tablic informacyjnych	Zadanie monitorowane: Gmin powiatu rybnickiego, RDOŚ, ZPK,	brak wystarczających środków finansowych

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU RYBNICKIEGO NA LATA 2019-2022 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY
NA LATA 2023-2025

lp	Obszar	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot	Ryzyka
		Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu	Liczba ścieżek edukacyjnych/przyrodniczych na obszarach cennych przyrodniczo źródło danych: RDOŚ, Gminy powiatu rybnickiego	6	7		Opracowanie i wdrażanie założeń udostępniania turystycznego obszarów cennych przyrodniczo	Zadanie monitorowane Gmin powiatu rybnickiego, RDOŚ, ZPK	
			Powierzchnia lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa objętych UPUL źródło danych: Starostwo w Rybniku	100%	100%		Nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa	Zadanie własne: Powiatu Rybnickiego	
			Liczba działań w ramach planów zadań ochronnych źródło danych: RDOŚ	0	wg potrzeb	Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu ekosystemów i gatunków oraz przeciwdziałanie zagrożeniom dla bioróżnorodności i georóżnorodności	Zachowanie lub odtwarzanie właściwego stanu siedlisk i gatunków poprzez realizację zadań ochronnych wyznaczonych dla obszaru parku krajobrazowego	Zadanie monitorowane: RDOŚ (koordynacja i nadzór), podmioty wyznaczone w planach ochrony i planach zadań ochronnych	
			Liczba działań w ramach planów zadań ochronnych źródło danych: ZPK	0	wg potrzeb		Zachowanie lub odtwarzanie właściwego stanu walorów przyrodniczych i krajobrazu poprzez wdrażanie zapisów planów ochrony parków krajobrazowych	Zadanie monitorowane: ZPK	
			Powierzchnia przebudowanych drzewostanów źródło danych: Nadleśnictwa, Gminy powiatu rybnickiego, właściciele lasów	0	wg potrzeb		Przebudowa drzewostanów na terenach leśnych w kierunku zgodności z siedliskiem oraz zalesienia	Zadanie monitorowane: Nadleśnictw, właścicieli lasów	
			Powierzchnia na której realizowany był program rolno-środowiskowy źródło danych: ARIMR	1490 ha	2000 ha		Zachowanie bioróżnorodności na terenach wiejskich z wykorzystaniem programów rolno-środowiskowych	Zadanie monitorowane: Rolnicy, ODR, ARIMR	
			Ilość pomników przyrody na terenie powiatu źródło danych: RDOŚ, Gminy powiatu rybnickiego	20	20		Zachowanie i odtwarzanie właściwego stanu siedlisk, cennych gatunków, elementów przyrody nieożywionej oraz krajobrazu także poza terenem obszarów chronionych	Zadanie monitorowane: Zarządzający obszarem, Gminy powiatu rybnickiego, organizacje pozarządowe	

lp	Obszar	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot	Ryzyka
			Ilość usuniętych stanowisk Barszczu Sosnowskiego źródło danych: Gminy powiatu rybnickiego	b.d. właściciele gruntów	wg. potrzeb		Usuwanie roślinności inwazyjnej	Zadanie monitorowane: właścicieli terenu	
			Ilość gmin, które przeprowadziły prace na pomnikach przyrody źródło danych: Gminy powiatu rybnickiego	1	wg. potrzeb		Prowadzenie prac pielęgnacyjno – konserwatorskich pomników przyrody na terenie poszczególnych gmin	Zadanie monitorowane: Gmin powiatu rybnickiego,	

6.25. Harmonogram zadań własnych w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2019	rok 2020	rok 2021	rok 2022	do 2026		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Ochrona przyrody i krajobrazu	Nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa	Powiat Rybnicki	20	20	20	20	80	środki własne Powiatu Rybnickiego	zgodnie z porozumieniem Starosty Rybnickiego z Nadleśnictwem Rybnik z 2018

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Rybnickiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu rybnickiego, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadani

6.26. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Ochrona przyrody i krajobrazu	Aktualizacja systemu monitoringu różnorodności biologicznej i georóżnorodności oraz zagospodarowania przestrzennego, zintegrowanego z ORSIP i bazami GIOŚ	RDOŚ, ZPKWŚ, GIOŚ	w ramach budżetu zadań własnych	środki własne RDOŚ, ZPKWŚ, GIOŚ	
		Kontynuowanie inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej województwa ze szczególnym uwzględnieniem grup organizmów, zbiorowisk roślinnych i siedlisk przyrodniczych o niewystarczającym rozpoznaniu	Gminy powiatu rybnickiego, RDOŚ, ZPKWŚ, GIOŚ	w zależności od powierzchni terenu	środki własne Gmin powiatu rybnickiego, ZPKWŚ	
		Rozwój bazy dydaktycznej edukacji przyrodniczej oraz realizacja działań z zakresu edukacji ekologicznej, (w tym akcja informacyjna na temat użytkowania pojazdów mechanicznych w obrębie siedlisk naturalnych) oraz walorów przyrodniczych parków krajobrazowych	RDOŚ, ZPKWŚ, GIOŚ, Gminy powiatu rybnickiego, stowarzyszenia, Nadleśnictwa	w zależności od ilości działań	środki własne Gmin powiatu rybnickiego, ZPKWŚ, Nadleśnictwa, stowarzyszenia	
		Rozpoznanie obszarów występowania, identyfikacja zagrożeń oraz określenie warunków ochrony i monitoring gatunków i siedlisk objętych ochroną na potrzeby realizacji planów zadań ochronnych	RDOŚ	w ramach budżetu zadań własnych	środki własne RDOŚ	
		Integracja działań w ramach wdrażania zapisów Strategii Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego	RDOŚ, ZPKWŚ, GIOŚ, Gminy powiatu rybnickiego, Nadleśnictwa, PGW WP	koszty administracyjne	środki własne RDOŚ, ZPKWŚ, GIOŚ, Gmin powiatu rybnickiego, Nadleśnictwa, PGW WP	
		Zapewnienie właściwej ochrony bioróżnorodności, terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym, ze szczególnym uwzględnieniem korytarzy ekologicznych poprzez adekwatne zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego lub/i decyzjach o warunkach zabudowy	Gminy powiatu rybnickiego	koszty związane z aktualizacją PZP	środki własne Gmin powiatu rybnickiego	
		Oznakowanie granic obszarów uznanych za formy ochrony przyrody oraz postawienie tablic informacyjnych	Gminy powiatu rybnickiego, RDOŚ, ZPKWŚ,	200	środki własne Gmin powiatu rybnickiego, RDOŚ, ZPKWŚ, WFOŚiGW	
		Opracowanie i wdrażanie założeń udostępniania turystycznego obszarów cennych przyrodniczo oraz utrwalanie osiągniętych efektów z uwzględnieniem pojemności turystycznej tych obszarów	Gminy powiatu rybnickiego,, RDOŚ, ZPKWŚ	koszt opracowań i wdrożeń zleży od ich ilości na terenie powiatu	środki własne Gmin powiatu rybnickiego, RDOŚ, ZPKWŚ,	
		Zachowanie lub odtwarzanie właściwego stanu siedlisk i gatunków poprzez realizację zadań ochronnych wyznaczonych dla obszarów chronionych	RDOŚ (koordynacja i nadzór), wszystkie podmioty wyznaczone w planach ochrony i planach zadań ochronnych	w zależności od ilości zadań w zakresie odtwarzania siedlisk i gatunków	środki własne podmiotów wyznaczonych w planach zadań ochronnych	
		Zachowanie lub odtwarzanie właściwego stanu walorów przyrodniczych i krajobrazu poprzez wdrażanie zapisów planów ochrony parków krajobrazowych	Zadanie monitorowane: ZPKWŚ		środki własne ZPKWŚ	

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
		Przebudowa drzewostanów na terenach leśnych w kierunku zgodności z siedliskiem oraz zalesienia	Nadleśnictwa, właściciele lasów	450	środki własne Nadleśnictw, właściciele lasów	
		Zachowanie bioróżnorodności na terenach wiejskich z wykorzystaniem programów rolno-środowiskowych	ARIMR	w zależności od zainteresowania	środki własne ARiMR	
		Zachowanie i odtwarzanie właściwego stanu siedlisk, cennych gatunków, elementów przyrody nieożywionej oraz krajobrazu także poza terenem obszarów chronionych	Zarządzający obszarem, Gminy powiatu rybnickiego, organizacje pozarządowe	w zależności od ilości zadań w zakresie odtwarzania siedlisk i gatunków	środki własne Gmin powiatu rybnickiego, zarządzających obszarem	
		Usuwanie roślinności inwazyjnej	Właściciele terenu	w zależności od ilości roślin i powierzchni porośniętej	środki własne właścicieli terenów	w razie potrzeby
		Prowadzenie prac pielęgnacyjno – konserwatorskich pomników przyrody na terenie poszczególnych gmin	Gminy powiatu rybnickiego	ok. 40	środki Gmin powiatu rybnickiego, WFOŚiGW	ok. 2 na pomnik

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Rybnickiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu rybnickiego, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

*symbole oznaczają numer działania w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024

6.27. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu zagrożeń poważnymi awariami

lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2018	Wartość docelowa rok 2022				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Zagrożenia poważnymi awariami	Przeciwdziałanie awariom instalacji przemysłowych	Ilość kontroli w zakresie ochrony środowiska w przedsiębiorstwach źródło danych: dane WIOŚ	35	35	Zmniejszenie zagrożenia awariami oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	Przeciwdziałanie poważnym awariom (prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, badań przyczyn, tak aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii)	Zadanie monitorowane: WIOŚ, przedsiębiorstwa	brak środków na działania kontrolne
			Ilość jednostek OSP, które dostały wsparcie źródło danych: dane Gmin powiatu rybnickiego	wszystkie	wszystkie		Wsparcie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego	Zadanie monitorowane Gmin Powiatu rybnickiego	brak środków finansowych
		Minimalizacja skutków awarii dla ludzi i środowiska	Ilość PA na terenie powiatu źródło danych: WIOŚ	0	0		Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku w razie zaistnienia takiej konieczności	Zadanie monitorowane: sprawcy awarii	brak potrzeby realizacji zadania z powodu braku awarii
			Ilość kontroli transportu substancji niebezpiecznych źródło danych: dane Policji	0	5		Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska	Zadanie monitorowane: Wojewoda, Marszałek Woj. Śląskiego, Straż Pożarna, WIOŚ i organy administracji	
			Ilość akcji edukacyjnych źródło danych: dane Powiatu rybnickiego, Gmin powiatu rybnickiego	10	10	Kreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń	Poprawa nadzoru nad logistyką transportową, w tym wyprowadzenie transportu substancji niebezpiecznych poza obszary zamieszkałe	Zadanie monitorowane: zarządcy dróg, Policja	ograniczone środki finansowe
							Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Zadanie własne: Powiatu rybnickiego Zadanie monitorowane: Gmin powiatu rybnickiego Policja, PSP, WIOŚ, PWIS	brak zaangażowania mieszkańców

6.28. Harmonogram zadań własnych w zakresie zagrożeń poważnymi awariami

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2019	rok 2020	rok 2021	rok 2022	do 2025		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Zagrożenia poważnymi awariami	Wsparcie jednostek OSP w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego	Powiat Rybnicki	w zależności od potrzeb i posiadanych i pozyskanych środków					środki własne Powiatu rybnickiego	
		Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Powiat Rybnicki	W trakcie innych działań edukacyjnych					środki własne Powiatu rybnickiego	zadanie realizowane jest na bieżąco

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Rybnickiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu rybnickiego, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.29. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zagrożeń poważnymi awariami

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2019 - 2026 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Zagrożenia poważnymi awariami	Wsparcie jednostek OSP w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego	Gminy powiatu Rybnickiego	w zależności od potrzeb i posiadanych i pozyskanych środków	środki własne Gmin powiatu rybnickiego, środki województwa śląskiego	
		Przeciwdziałanie poważnym awariom poprzez prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, badań przyczyn tak aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii	Zadanie monitorowane: WIOŚ, przedsiębiorstwa	koszty zależą od ilości i zakresu kontroli	środki własne przedsiębiorstw, środki WIOŚ	działanie aktualnie jest realizowane
		Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku (w razie zaistnienia takiej konieczności)	sprawcy awarii	w zależności od skali awarii	środki własne sprawców awarii	w razie potrzeb
		Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska	Wojewoda, Marszałek Woj. Śląskiego, Straż Pożarna, WIOŚ i organy administracji	w zależności od skali awarii	środki własne Wojewody, Marszałka Woj. Śląskiego, Straży Pożarnej, WIOŚ i organów administracji	
		Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Policja, SP, WIOŚ, PWIS	w zależności od potrzeb i możliwości	środki własne: Policji, SP, WIOŚ	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Rybnickiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla powiatu rybnickiego, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

7. System realizacji Programu Ochrony Środowiska

Instrumentami wspomagającymi realizację Programu Ochrony Środowiska są elementy strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tj. Dz.U. z 2014 r., poz. 1649, z późn. zm.). Wynikają one z obowiązków i kompetencji organów powiatu i gminy. Narzędziem, które koordynuje i spina w jedną całość działania związane z ochroną środowiska jest Program Ochrony Środowiska. Zapisy w nim zawarte przyczyniają się do zacieśniania współpracy powiatu i gmin z instytucjami i organizacjami działającymi na tym terenie.

Wszystkie te działania przyczyniają się do większej skuteczności i efektywności wdrażania zapisów zawartych w „Programie...”. Z tej przyczyny procedura wdrażania i realizacji „Programu...” powinna zostać jasno i czytelnie przedstawiona, tak by instytucje i organizacje działające w szeroko pojętej ochronie środowiska miały możliwość weryfikacji realizacji zestawionych w „Programie...” celów i zadań środowiskowych.

Kolejnym cennym narzędziem do realizacji „Programu...” jest zdobycie źródeł finansowania. Aby zapewnić sprawne funkcjonowanie zarządzania trzeba pamiętać o zasadzie zrównoważonego rozwoju i zapewnieniu sprawnych rozwiązań organizacyjnych nie tylko związanych z ochroną środowiska. Niezbędne jest by w procesie wdrażania „Programu Ochrony Środowiska...” wzięły udział przedsiębiorstwa i instytucje różnych profili gospodarki oraz różnych sfer życia społecznego, wynikiem czego możliwa będzie realizacja „Programu...”, a także zachowanie ładu gospodarczego, społecznego i ekologicznego.

Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska na poziomie powiatu związane jest z potrzebą oddzielenia zarządzania środowiskiem i wydzielenia go, jako odrębnego niezbędnego celu do realizacji. W procesie wdrażania zapisów „Programu...” będą uczestniczyć nie tylko jednostki bezpośrednio zaangażowane w opracowanie, procedury opiniowania, przyjmowania i uchwalania opracowania. Będą to również podmioty uczestniczące

w zarządzaniu „Programem...”, czyli jednostki administracji samorządowej, jednostki udzielające dofinansowania oraz spółki komunalne.

Ważną rolę we wdrażaniu „Programu...” mają wszystkie podmioty realizujące zadania zapisane w „Programie...”, zarówno te własne, czyli Powiatu Rybnickiego, jak i monitorowane, do których zaliczamy zadania gmin należących do powiatu rybnickiego, zakładów przemysłowych i produkcyjnych, Nadleśnictw, Wód Polskich, Śląskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego, Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, a także innych instytucji działających na terenie powiatu.

W każdej fazie wdrażania „Programu...” uczestniczą mieszkańcy, którzy bezpośrednio wykorzystują produkty wynikające z realizacji postanowień Programu (np. sieć kanalizacji sanitarnej, zmodernizowana droga czy akcja ekologiczna). Warunkiem prawidłowego wdrożenia „Programu...” jest stosowanie zasad:

- współdziałania,
- wzajemnej wymiany informacji,
- otwartości i przejrzystości w stosunku do współuczestniczących w realizacji „Programu...”.

Zasadne jest ze względu na wiele obowiązków i zadań pojawiających się na każdym etapie wdrażania „Programu...” określenie możliwości rozłożenia środków i obowiązków na poszczególnych wykonawców postanowień dokumentu.

Dzięki współdziałaniu jednostek zaangażowanych w „Program...” zostaną pozyskane środki finansowe i osiągnięte zamierzone efekty. Często duże znaczenie ma wykorzystanie doświadczeń sąsiednich jednostek administracyjnych, które wcześniej wdrażały na swoim obszarze swój „Program...” Partnerstwo w połączeniu z wymianą doświadczeń może stać się początkiem współpracy na szczeblu nie tylko lokalnym, ale także regionalnym.

Podstawową zasadą w realizacji zapisów „Programu Ochrony Środowiska...” jest prawidłowe i właściwe wykonywanie zadań własnych przez poszczególne jednostki świadome własnej roli we wdrażaniu i odpowiedzialne za swoje uczestnictwo w „Programie...”. Najważniejsza i główna odpowiedzialność za prawidłowe wdrożenia spoczywa na Staroście Powiatu Rybnickiego, który składa Radzie Powiatu raporty z wykonania „Programu...”. Starosta współdziała z organami administracji samorządowej wojewódzkiej, które dysponują narzędziami wynikającymi z ich kompetencji. Wojewoda dysponuje narzędziem prawnym umożliwiającym ograniczanie korzystania ze środowiska. Źródła finansowania „Programu...” stanowią środki własne samorządów, podmiotów gospodarczych, środki pozyskiwane z WFOŚiGW w Katowicach, z RPO WSL 2014-2020, funduszy unijnych, itp.

Instytucje związane z ochroną środowiska, między innymi takie jak Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektorat Sanitarny, przedkładają Radzie Powiatu sprawozdania roczne. Okresowo odbywają się posiedzenia komisji tematycznych, na których prezentowane są sprawozdania z działalności w zakresie ochrony środowiska, leśnictwa, edukacji, inwestycji czy promocji na terenie powiatu.

Ponadto Starosta oraz Rada Powiatu współdziała z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji, których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (Inspektor Sanitarny, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska), prowadzą monitoring wód (Wody Polskie).

Tabela 16 Działania w ramach zarządzania środowiskiem

Lp.	Zagadnienie	Główne działania w latach 2019-2022	Instytucje uczestniczące
1	Wdrażanie Programu ochrony środowiska	Raport z wykonania Programu (co dwa lata)	Starosta Powiatu Rybnickiego, inne jednostki wdrażające Program
		Opracowanie Programu ochrony środowiska okresowo co 4 lata	Starosta Powiatu Rybnickiego
2	Edukacja ekologiczna, Komunikacja ze społeczeństwem, System informacji o środowisku	Realizacja Programu ochrony środowiska oraz współpraca z instytucjami zajmującymi się szeroko pojętą ochroną środowiska	Rada Powiatu Rybnickiego, Zarząd Województwa, WIOŚ, Organizacje pozarządowe
3	Systemy zarządzania środowiskiem	Wspieranie i promowanie zakładów / instytucji wdrażających system zarządzania środowiskiem	Powiat Rybnicki, Wojewoda, Fundusze celowe
4	Monitoring stanu środowiska	Zgodnie z wymaganiami ustawowymi - Stan środowiska w województwie śląskim	WIOŚ, WSSE, Powiat Rybnicki

Elementem polityki ekologicznej Powiatu Rybnickiego jest współpraca z instytucjami zajmującymi się badaniem stanu środowiska, przetwarzaniem uzyskanych danych oraz ich upowszechnianiem.

Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań objętych „Programem ochrony środowiska...” będzie ciągły monitoring oraz kontrola podejmowanych działań.

8. Monitoring Programu

Z wykonania „Programu...” Starosta Powiatu powinien co dwa lata sporządzać raporty i przedstawiać je Radzie Powiatu, a także przekazywać do organu wykonawczego Województwa Śląskiego.

W związku z tym dla wspomagania procesu monitorowania postępów w realizacji „Programu...” wykorzystane zostaną wskaźniki realizacji „Programu...” ochrony środowiska zestawione w tabelach celów i zadań środowiskowych.

Jednocześnie wskaźniki monitorowania jakości środowiska mają być narzędziem oceny realizacji „Programu...” w momencie przygotowywania raportów z jego wykonania. Dlatego też istotnym jest, aby wskaźniki monitorowania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego były spójne ze wskaźnikami monitorowania jakości środowiska określonymi w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego. Pozwoli to na wykonanie spójnych ze sobą raportów z realizacji Programów Ochrony Środowiska zarówno na szczeblu powiatowym, jak i wojewódzkim, a tym samym podsumowanie efektów prowadzonej polityki ochrony środowiska na terenie województwa śląskiego.

Zgodnie z powyższym, w tabeli poniżej wskazano wskaźniki wraz z wartościami bazowymi i docelowymi zgodne z wskaźnikami wymienionymi w tabeli 70 w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024.

Za dwa lata w trakcie wykonywania Raportu z realizacji POŚ i po określeniu wartości wskaźników możliwa będzie ocena czy Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego jest wdrażany w zakładanym stopniu czy zadania są realizowane w planowanym tempie i czy możliwa jest całościowa realizacja „Programu...” do końca okresu programowania. Jednocześnie wskaźniki te pozwolą na ocenę postępów w realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024.

Tabela 17 Wskaźniki realizacji Programu ochrony środowiska dla Powiatu Rybnickiego

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość wyjściowa [2017 lub 2018 rok]	Źródło danych o wskaźniku
Powietrze atmosferyczne				
1	Zmiana stężeń zanieczyszczeń pyłowych (pyłu PM10) na stanowiskach pomiarowych strefy śląskiej w stosunku do roku poprzedniego	%	Rybnik – 0% 2017 rok - 51 [µg/m³] 2018 rok - 51 [µg/m³]	Roczna ocena jakości powietrza
2	Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych	Mg/rok	44	GUS
3	Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych	Mg/rok	54 825	GUS
4	Zużycie energii elektrycznej w roku w sektorach: - przemysł - gospodarstwa domowe - transport - rolnictwo	GWh	21 584,14	GUS
5	Sprzedaż energii cieplnej w przeliczeniu na kubaturę budynków mieszkalnych ogrzewanych centralnie	GJ	210 616	GUS
Zasoby wodne				
6	% JCWP o wykazanym co najmniej dobrym stanie wód	%	0	WIOŚ (w ramach PMŚ)
7	% punktów pomiarowych wód podziemnych, dla których wykazano dobry stan chemiczny wód	%	0 (stan zadawalający)	WIOŚ (w ramach PMŚ)
8	Stosunek objętości ścieków wymagających oczyszczenia, ale odprowadzonych do środowiska jako nieoczyszczone do objętości odprowadzonych ścieków wymagających oczyszczenia ogółem	%	43,5	GUS
9	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków	%	52,8	GUS
10	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów	%	20,4	GUS
11	Zużycie wody w przeliczeniu na mieszkańca	m³/rok	66,7	GUS

Gospodarka odpadami				
12	Masa odebranych odpadów komunalnych – ogółem	tys. Mg	34,06	dane Gmin
13	Masa odpadów komunalnych zebranych selektywnie	tys. Mg	16,71	dane Gmin
14	Masa odpadów komunalnych odebranych jako zmieszane odpady komunalne	tys. Mg	17,34	Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi
15	Liczba czynnych składowisk odpadów, na których są składowane odpady komunalne	sztuk	0	Urząd Marszałkowski
16	Liczba instalacji do mechaniczno - biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych	sztuk	0	Urząd Marszałkowski
Ochrona przyrody				
17	Liczba i powierzchnia obszarów chronionych	Sztuk, ha	1 127 000	RDOŚ i GDOŚ
18	Powierzchnia lasów	ha	7 410,59	GUS
19	Powierzchnia terenów zielonych	ha	53,15	GUS
Zasoby surowców naturalnych				
20	Udokumentowane zasoby bilansowe ważniejszych surowców występujących na terenie powiatu [% zasobów krajowych]:	tys. Mg, mln m ³		Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce – PIG Warszawa
	- metan pokładów węgla (MPW)		22 753,92 [22,3%]	
	- węgiel kamienny		10 341 589 [16,83%]	
	- rudy cynku i ołowiu		0 -	
	- dolomity		0 -	
	- surowce ilaste ceramiki budowlanej		347 [0,008%]	
	- wapienie i margle przemysłu cementowego		0 -	
	- kamienie łamane i bloczne		0 -	
	- piaski formierskie		0 -	
	- piaski podsadzkowe		82 560 [1,93%]	
	- piaski i żwiry		24 097 [1,12%]	
	- torfy		0 -	
	- wody lecznicze zmineralizowane, wody termalne		0 -	
Gleby				
21	Powierzchnia gruntów ornych	ha	8 471	GUS
22	Powierzchnia upraw wieloletnich	ha	nie dotyczy	GUS
23	Powierzchnia łąk i pastwisk	ha	2 487	GUS
24	Łączna powierzchnia użytków rolnych	ha	11 722	GUS
Tereny poprzemysłowe				
25	Grunty zrekultywowane – powierzchnia [w gestii powiatu]	ha	b.d.	GUS

26	Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji - ilość - powierzchnia	szt. ha	21 334,68	ORSIP OPI-TPP
27	Grunty wymagające rekultywacji	ha	141,6	GUS
Hałas				
28	Liczba punktów monitoringu hałasu, w których stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych	sztuk	0	WIOŚ
29	Drogi o nawierzchniach „cichych”	km	b.d.	zarządzający drogami
Promieniowanie elektromagnetyczne				
30	Wyniki pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych na terenie województwa śląskiego uzyskane na podstawie badań wykonywanych w ramach PMŚ:			
	-centralne dzielnice lub osiedla miast o liczbie mieszkańców > 50 tys.	V/m	nie dotyczy	WIOŚ
	- centralne dzielnice lub osiedla miast o liczbie mieszkańców < 50 tys.	V/m	w 2018 roku punkt zlokalizowany był przy ulicy Szymochy w miejscowości Bełk (gmina Cz-L) - wyniki badań wyniosły 0,23 V/m	WIOŚ
Przeciwdziałanie poważnym awariom				
31	Liczba zakładów w rejestrze potencjalnych sprawców poważnych awarii	sztuk	0	GIOŚ
32	Liczba zdarzeń o znamionach poważnej awarii oraz poważnych awarii na terenie powiatu	sztuk	0	GIOŚ

Źródło: opracowanie własne

Wypracowanie wspólnej strategii działania i procedur w realizacji Programu przyczynia się do wzajemnej zgodnej, z obustronnymi korzyściami współpracy pomiędzy partnerami różnych szczebli decyzyjnych i środowisk odpowiedzialnych za ostateczny wizerunek obszaru. Dzięki tym działaniom etap planowania i zarządzania „Programem...” staje się jasny i zrozumiały na tyle, że pewne działania stając się rutyną, powodują samoistne powtarzanie się dobrych rozwiązań wytwarzając mechanizmy samoregulacji.

Jako komórkę monitorującą proces wdrażania i realizacji POŚ oraz harmonogram jego realizacji wskazuje się Referat Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Rybniku.

9. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

„Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2025” (zwany dalej Programem) został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 21 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 1396), jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w powiecie rybnickim. Poprzedni dokument opracowany został w 2013 r. i obowiązuje w perspektywie do 2020 r.

Podstawą do opracowania niniejszego Programu są zalecenia wynikające z Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska z 2015 roku oraz zmiany prawne. W niniejszym opracowaniu autorzy starali się dokonać porównania stanu środowiska z roku 2013 z obecnym według informacji z 2018 roku (natomiast jeśli brakowało takich informacji posłużono się danymi z 2017 oraz 2016 roku).

Ustawa Prawo ochrony środowiska nie określa sztywnych ram programu ochrony środowiska, zwraca natomiast uwagę (art. 17), by opracowanie uwzględniało pewne dokumenty określone w art. 14, tj. strategię rozwoju, programy i dokumenty programowe, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 1295), co zostało w dokumencie uwzględnione.

Przedmiotowe opracowanie dla Powiatu Rybnickiego zawiera takie elementy jak:

Wstęp - rozdział ten zawiera podstawę prawną i cel przygotowania programu ochrony środowiska, a także okres objęty opracowaniem, metodykę, strukturę i zakres dokumentu.

W rozdziale drugim wykazano spójność niniejszego opracowania z dokumentami nadrzędnymi opracowanymi we wcześniejszych latach szczebla krajowego, regionalnego i wojewódzkiego.

Rozdział trzeci to informacje ogólne o powiecie. Zawartość tego rozdziału to m.in. informacje o położeniu administracyjnym oraz dane dotyczące uwarunkowań gospodarczych i środowiskowych powiatu. Konieczne było wskazanie uwarunkowań wynikających z dokumentów strategicznych wyższego szczebla (krajowych i wojewódzkich).

Rozdział czwarty to ocena aktualnego stanu środowiska. W rozdziale tym opisano stan aktualny oraz wskazano najważniejsze problemy w zakresie każdego komponentu środowiska.

Wśród obszarów interwencji opisano i oceniono:

Ochronę klimatu i jakości powietrza

Ocenę stanu powietrza atmosferycznego przeprowadzono w oparciu o dane z lat 2016, 2017, 2018 pochodzące z opracowań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach pt.: „Ocena jakości powietrza w województwie śląskim w roku 2016” oraz w roku 2017 i 2018.

Na terenie aglomeracji śląskiej oceny prowadzone są w oparciu min. o stację w Czerwionce- Leszczynach przy ul. Parkowej, gdzie prowadzone są pomiary benzeny (C₆H₆), oraz poza terenem powiatu w Knurowie przy ul. Jedności Narodowej oraz w Rybniku przy ul. Borki (aglomeracja rybnicko- jastrzębska) gdzie prowadzone są ciągłe automatyczne pomiary imisyjne stężeń dwutlenku siarki, tlenków azotu (NO, NO₂, NO_x) oraz pyłu zawieszonego PM₁₀, a także pomiary manualne: arsenu, niklu, kadmu, ołowiu, benzo(a)pirenu w PM₁₀, pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz pomiary parametrów meteorologicznych.

W latach 2016-2017 w rejonie powiatu odnotowano przekroczenia dopuszczalnego stężenia tlenków azotu w powietrzu.

Najwyższe stężenia tlenu węgla występują w okresie grzewczym, tj. listopad - marzec. Pomiar w styczniu 2017 roku wykazał maksymalne stężenie 1217 µg/m³, natomiast minimalne w lipcu tego samego roku 193 µg/m³.

W latach 2016-2017 w rejonie powiatu wystąpiły ponadnormatywne stężenia pyłu PM₁₀ w powietrzu. Najwyższe stężenia odnotowano w styczniu 2017 r. – 143 µg/m³ przy normie 40 µg/m³.

W latach 2016-2017 jak i wcześniejszych, w rejonie powiatu rybnickiego wystąpiły ponadnormatywne stężenia benzo(a)pirenu w powietrzu na stacji w Czerwionce- Leszczynach, co stanowi problem. Najwyższe stężenia odnotowano w styczniu 2016 r. – 11,6 ng/m³ przy normie 1 ng/m³.

Dla pozostałych zanieczyszczeń: dwutlenek siarki SO₂, tlenki azotu NO_x, tlenek węgla CO, benzen C₆H₆, ołów-Pb, arsen-As, kadm-Cd, nikiel-Ni standardy imisyjne na terenie wszystkich stref (cały obszar województwa) były dotrzymane.

Emisja zanieczyszczeń pyłowych, tj. pyłów PM₁₀, PM_{2,5} z zakładów znajdujących się na terenie powiatu rybnickiego zmalała w stosunku do 2016 r., o wartość równą 14 Mg, tj. około 24%. W tym samym czasie odnotowano obniżenie zanieczyszczeń do powietrza substancji gazowych o wartość równą 19 086 Mg, tj. 26 %. Jest to dobry wskaźnik w ograniczaniu emisji pyłów i gazów do powietrza.

Pojazdy samochodowe poruszające się po drogach, emitują do atmosfery duże ilości różnorodnych substancji toksycznych, powstających w wyniku spalania paliwa napędowego, a także na skutek wzajemnego

oddziaływania opon i nawierzchni dróg oraz zużywania się niektórych elementów pojazdu. Jest to problem narastający, zwłaszcza w centrum miasta Czerwionka-Leszczyny. Mimo prowadzonej modernizacji układów komunikacyjnych w powiecie, wskutek lawinowo narastającej liczby samochodów, płynność ruchu w godzinach szczytu jest zakłócona.

Największą emisją zanieczyszczeń, w tym tlenku węgla charakteryzują się drogi wojewódzkie, gdyż odnotowuje się największy ruch pojazdów.

Największa emisja zanieczyszczeń gazów i pyłów do powietrza dotyczy głównie tlenku węgla oraz tlenków azotu. Nie można pominąć również pozostałych zanieczyszczeń pomimo znacznie mniejszej ilości w Mg/rok, dlatego że są to substancje rakotwórcze w szczególności benzen.

Zagrożenia hałasem

Funkcjonowanie małych przedsiębiorstw i firm stwarza uciążliwości i dyskomfort akustyczny mieszkańców. Większość uciążliwości powodowanych emisją hałasu wynika z lokalizacji przedsiębiorstw, z których działalnością nierozłącznie jest związana emisja hałasu na terenach zapisanych w planach zagospodarowania przestrzennego jako tereny mieszkaniowe.

Z informacji Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach wynika, iż wydawane zalecenia pokontrolne dla przedsiębiorców w każdej dziedzinie środowiskowej, także w kwestii ochrony przez hałasem są sukcesywnie realizowane.

Na podstawie opracowanej w 2017 roku „Mapy akustycznej dla dróg wojewódzkich w województwie śląskim na natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów na rok” stwierdza się, że na terenie powiatu występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu drogowego.

Na zlecenie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad w 2018 roku zostały opracowane „Mapy akustyczne dla dróg krajowych w województwie śląskim o łącznej długości 8 502,34 km”.

Badaniami zostało objętych sześć odcinków dróg krajowych na terenie gminy Świerklany i Czerwionka-Leszczyny dróg przebiegające przez obszar powiatu rybnickiego. Wyniki badań hałasu wskazują na przekroczenia hałasu w porze dziennej, które oddziałują na około 40 tys. osób zamieszkujących tereny wzdłuż badanych dróg.

Mapy akustyczne zawierają szereg działań zmniejszających emisję hałasu drogowego, są to głównie wymiany nawierzchni oraz budowa zabezpieczeń przeciwhałasowych.

W 2017 roku przeprowadzono pomiary hałasu od linii kolejowej w dwóch lokalizacjach w tym: jedna na terenie miasta Rybnika (poza powiatem), druga w Czerwionce-Leszczynach. W 2017 roku wyniki badań hałasu wyniosły w porze dziennej 57,6 dB (dopuszczalny poziom 61 dB), w porze nocnej 54,3 dB (dopuszczalny poziom 56 dB). W związku z tym nie stwierdzono przekroczeń.

Pola elektromagnetyczne

Przeprowadzona analiza widma pola elektrycznego wysokiej częstotliwości na terenie województwa śląskiego na potrzeby opracowania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego w badanych punktach wykazała, że głównymi źródłami promieniowania elektromagnetycznego w przeważającej liczbie przypadków są stacje bazowe telefonii komórkowej.²⁸

Wyniki badań w województwie śląskim w żadnym punkcie w tym także na terenie powiatu rybnickiego nie wskazywały na przekroczenia dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego, które wynoszą 7 V/m, nie mniej jednak można zauważyć tendencję wzrostową wyników pomiarów - w 2009 roku w Belku wyniosły 0,12 V/m, w 2010 roku w Czerwionce-Leszczynach wyniosły 0,07 V/m.

W związku z rozwojem sieci komórkowej oraz zwiększającym się poziomem promieniowania elektromagnetycznego szczególnie istotnym elementem są zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego o prawidłowej lokalizacji źródeł promieniowania.

Gospodarowanie wodami

Obszar powiatu rybnickiego należy do prawostronnego dorzecza Odry. Główne ciekі rzeczne występujące na tym terenie to: Bierawka, Sumina, Ruda, Szotkówka, Nacyl, Gzel, Kłokocinka, Boguszowicki, Z Kamienia, Z Przegędzy. Obszar powiatu charakteryzuje się występowaniem znacznej liczby cieków powierzchniowych i wód stojących.

W latach 2015-2018 w 10 jednolitych częściach wód (jcw) oceniono stan/potencjał ekologiczny jako zły.

Stan i jakość wód powierzchniowych na terenie powiatu rybnickiego jest niezadowalający. Wody posiadają umiarkowany bądź słaby potencjał ekologiczny. Wszystkie zostały zakwalifikowane do wód w złym stanie.

Powiat rybnicki wchodzi w skład przedkarpackiego regionu hydrogeologicznego, podregionu rybnickiego.

Powiat rybnicki leży w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych. Analiza wyników badań jakości wód podziemnych w punkcie monitoringowym w Bełku wskazuje, iż woda osiągnęła bardzo dobrą jakość (I i II klasa).

W obszarze powiatu rybnickiego jedynie na terenie gminy i miasta Czerwionka-Leszczyny wyznaczono tereny zagrożone powodzią.

Gospodarka wodno – ściekową

Stosunek ilości mieszkańców podłączonych do wodociągu do ogólnej liczby mieszkańców (stopień zwodociągowania powiatu) wynosi 97,8% według stanu na koniec 2018 r.

Podobnie sytuacja wygląda w przypadku liczby przyłączy wodociągowych na terenie powiatu. Systematycznie co roku przybywa przyłączy do sieci wodociągowej, i tak w 2014 r. była to liczba 14 675 szt. przyłączy. Natomiast w 2018 r. liczba ta wynosiła 15 420 przyłączy, co daje wzrost o 5%.

Siecią kanalizacyjną objętych jest ok. 44,2% mieszkańców powiatu. Dla porównania w 2014 r. siecią kanalizacyjną było objętych 43%. Jest to wzrost o 1,2%.

Sieć kanalizacyjna na terenie powiatu rybnickiego jest systematycznie rozbudowywana. Długość sieci kanalizacyjnej w 2014 roku to 232,8 km, a przyłączy do kanalizacji było 4 833 szt. W 2018 r. długość sieci kanalizacyjnej wynosiła 261,5 km i podłączonych było do niej 5 512 szt. przyłączy, co jest sukcesem.

W 2014 r. na terenie powiatu rybnickiego funkcjonowało około 9 088 szt. zbiorników bezodpływowych oraz 349 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków. Natomiast w 2018 r. liczba zbiorników bezodpływowych wynosiła 8 432 szt., przydomowych oczyszczalni ścieków 902 szt. Wynika z tego, że gminy na terenie powiatu podejmują działania w celu wyeliminowania zbiorników bezodpływowych (szamb), na rzecz podłączenia do kanalizacji sanitarnej, a tam, gdzie to jest nieuzasadnione technicznie i ekonomicznie, budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.

Zasoby geologiczne

Na terenie powiatu zlokalizowanych jest szesnaście złóż węgla kamiennego, dziesięć złóż metanu pokładów węgla, trzy złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej, dwa złoża piasków podsadzkowych, cztery złoża piasków i żwirów oraz jedno złożo soli kamiennej.

Aktualnie działalność wydobywczą prowadzi: Polska Grupa Górnicza S.A. KWK ROW: Ruch Jankowice, Ruch Marcel, Ruch Rydułtowy, JSW SA KWK „Borynia-Zofiówka-Jastrzębie” oraz KWK „Knurów-Szczygłowie”.

W 2019 roku planowana regulacja rowu Szczerbickiego, przebudowa mostu drogowego w ul. Granicznej w Czerwionce- Leszczynach oraz nadbudowa lewego obwałowania rzeki Bierawki w km 43+000 do 42+200.

Skala prognozowanych osiadań na terenie gminy Świerklany prognozowana jest nawet do 4 metrów, na terenie gminy Jejkowice prognozowana jest do 25 cm, a na terenie gminy Gaszowice 2 cm. Aktualnie nie są planowane żadne prace rekultywacyjne terenów poeksploatacyjnych.

Dla terenu województwa Śląskiego działa OPI-TPP, interaktywna regionalna baza danych o terenach przemysłowych i zdegradowanych (www.orsip.pl). Realizatorem projektu jest Główny Instytut Górnictwa.

W Bazie Terenów Przemysłowych i Zdegradowanych dla Powiatu rybnickiego figuruje 21 terenów o łącznej powierzchni 334,68 ha.

Powiat Rybnicki prowadzi rejestr osuwisk na terenie wszystkich gmin należących do powiatu rybnickiego. Rejestr jest udostępniony na geoportalu. (<http://rybnik.geoportal2.pl>).

Na terenie gminy Świerklany prowadzony są obserwacje dwóch osuwisk wskazanych w „Rejestrze osuwisk powiatu rybnickiego”, który został opracowany w grudniu 2015 roku przez Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy. Działania prowadzone są dwa razy w roku na osuwiskach zlokalizowanych przy ulicy św. Walentego w Jankowicach oraz na ulicy Strażacka w Świerklanach.

Monitoring polega na terenowej i wizualnej kontroli osuwisk i porównaniu stanu powierzchni w stosunku do poprzednich badań. W wyniku obserwacji w okresie 2017-2018 nie zauważono zmian w obrębie obserwowanych terenów. W październiku 2018 roku PIG wyraził opinię, iż ze względu na niewielkie rozmiary osuwiska przy ulicy św. Walentego zasadnym jest zabezpieczenie osuwiska oraz zaprzestanie sesji obserwacyjnych na tym terenie.

Gleby

Powiat rybnicki zajmuje powierzchnię 223,64 km², z czego 52,41% stanowią grunty rolne, a z tego około 72,27% to grunty orne. Tereny rolnicze zlokalizowane są głównie w północnej części powiatu.

Dotychczasowe użytkowanie terenu związanego z rolnictwem jest zgodne z uwarunkowaniami przyrodniczymi. Niemniej zauważa się coroczne zmniejszanie powierzchni wyłączanej z produkcji rolniczej, co jest zgodne z przeznaczeniem w planach zagospodarowania przestrzennego. Według sprawozdań rocznych RRW – 11 za lata 2014, 2015, 2016, 2017 i 2018 wynika, iż corocznie powierzchnia ta zmniejsza się i oscyluje około 1 ha.

Na terenie powiatu zarejestrowane były (według danych Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 roku)

3443 gospodarstwa rolne. Średnia powierzchnia gospodarstwa wynosiła około 2,011 ha. Około 4100 ha corocznie jest zasiewane głównie zbożami, na mniejszym areale uprawiane są rzepaki i rzepik oraz ziemniaki.

Teren powiatu rybnickiego obejmuje swoim działaniem Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Rybniku, który współpracuje z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Instytucje te obejmują swoją pomocą i doradztwem około 1300 gospodarstw. Zespół Doradztwa działa w obszarze ekologii jak i projektów dotyczących Programu Rozwojów Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, zajmuje się działaniami statutowymi, które są nieodpłatne. Są to głównie szkolenia, kursy, konkursy. Corocznie rolnicy korzystają z usług Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa składając wnioski o płatności rolno - środowiskowe, w latach 2014-2018 z terenu powiatu rolnicy złożyli 75 wniosków, najwięcej z terenu gminy Lyski - 38 wniosków oraz z gminy Czerwionka-Leszczyny - 30 wniosków. Realizacja programów rolno-środowiskowo-klimatycznych odbywała się zgodnie kilkunastoma wariantami na powierzchni ponad 1400 ha, najbardziej popularnym wariantami w okresie 2014-2018 były Wariant 1.1-Zrównoważony sposób gospodarowania oraz Wariant 8.3.1-Międzyplon ścierniskowy, w sumie realizowane na 1021 ha. Na terenie powiatu działa także Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach, który prowadzi kontrole gospodarstw rolnych pod kątem materiału siewnego, szkółkarskiego oraz szkodników, patogenów i organizmów kwarantannowych.

Na terenie powiatu rybnickiego w 1995, 2000, 2005, 2010, 2012 i 2015 roku analizowano próbki pobrane terenie Raszczyc (gmina Lyski) i Czernicy (gmina Gaszowice). Wyniki badań z 2010 i 2012 roku wskazywały na nieznaczne przekroczenia wartości kadmu i cynku. Wyniki badań węglowodorów z 2015 roku zmniejszyły się w porównaniu do wyników z 2010 i 2012 roku. Wyniki badań wskazują na brak zanieczyszczenia gleb powiatu rybnickiego metalami ciężkimi takimi jak cynk, ołów i kadm oraz I stopień wg IUNG zanieczyszczenia węglowodorami aromatycznymi. Według klasyfikacji IUNG gleby z terenu powiatu zostały zaklasyfikowane do oceny 1.

Gospodarka odpadami

W obowiązującym Planie określono regiony gospodarki odpadami komunalnymi i regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych w poszczególnych regionach gospodarki odpadami komunalnymi oraz instalacje zastępcze do obsługi tych regionów. Powiat rybnicki położony jest na terenie regionu III.

Na terenie powiatu rybnickiego nie jest zlokalizowana żadna instalacja regionalna do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych, najbliższe zlokalizowane są instalacje w Rybniku (SEGO Sp. z o.o. oraz Zarząd Zieleni Miejskiej w Rybniku) i w Knurowie (PPHU "KOMART" Sp. z o.o.).

Od 1 lipca 2013 r. odbiór odpadów komunalnych odbywa się na podstawie zapisów znowelizowanej Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku. W oparciu o zapisy powyższej ustawy Rady Gmin i Miasta uchwaliły akty prawa miejscowego regulujące zasady utrzymania czystości i porządku jak i szczegółowy sposób i zakres świadczenia usług odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych. Podmiotami odbierającymi (a tym samym wykonawcami usługi) są wyłonione w trybie zamówienia publicznego przedsiębiorstwa.

Według stanu na dzień 31.12.2018 r. liczba mieszkańców powiatu wynosiła 78 104. W 2017 r. zebrano 34 061,515 Mg odpadów z gospodarstw domowych, co w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosło 436 kg/rok/mieszkańca. 16 712,44 Mg czyli około 50% stanowiły odpady zmieszane – oznacza to, że nie wszyscy mieszkańcy segregują odpady.

Według powyższych danych wynika, iż ilości zbieranych i odbieranych odpadów zmieszanych się zmniejszają, a ilości odpadów segregowanych się zwiększają – co jest dobrym trendem. Corocznie zwiększa się także ilość odpadów oddawanych na jednego mieszkańca. Dane te wskazują na to, iż coraz mniej odpadów lokowanych jest w rowach lub spalanych w domowych kotłowniach.

Wszystkie Gminy powiatu osiągnęły wymagane przepisami prawa poziomy odzysku.

Na terenie województwa śląskiego wytworzono w 2017 roku 31 648 tys. Mg odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne co stanowiła 27,8% odpadów wytworzonych w kraju. W stosunku do roku ubiegłego województwie śląskim ilość wytworzonych odpadów spadła o 6,3%. Spośród wytworzonych odpadów przemysłowych 38,4% poddano odzyskowi we własnym zakresie, 52,5% przekazano innym odbiorcom, zaś 8,4% unieszkodliwiono we własnym zakresie, a 0,6% zmagazynowano czasowo.

Wszystkie gminy posiadają Programy usuwania azbestu opracowane w latach 2014-2017.

W latach 2015-2018 powiat Rybnicki udzielił na usuwanie azbestu z terenu gmin dotacje w wysokości 57 623,57 zł, dzięki czemu usunięto wyroby zawierające azbest z 131 budynków.

Zgodnie z „Programem usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032” z terenu powiatu rybnickiego do końca 2022 powinno się usunąć 50% wyrobów pierwotnie zinwentaryzowanych.

Zakładając pierwotną ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy na poziomie 3551,85 Mg, do końca 2018 roku usunięto 1502,7 Mg to oznacza, że z terenu powiatu usunięto około 42% wyrobów.

Edukacja ekologiczna prowadzona jest okresowo i cyklicznie we wszystkich gminach. Na bieżąco informacje ekologiczne zamieszczane są na stronie internetowej Starostwa Powiatowego w Rybniku oraz w lokalnej prasie o zasięgu gminnym i powiatowym.

Są to głównie informacje o możliwościach uczestnictwa w akcjach ekologicznych, o perspektywach dofinansowania na działania ekologiczne, a także działaniach ekologicznych realizowanych dla mieszkańców powiatu. Stale zamieszczane są także informacje o planowanych i zrealizowanych inwestycjach, a także postępach z realizacji planowanych działań. Na bieżąco na stronie internetowej zamieszczane są ogłoszenia o zagrożeniach ekologicznych w tym spalaniu traw, czadzie oraz niskiej emisji.

Zasoby przyrodnicze w tym także leśne

Na terenie powiatu rybnickiego 12 700 ha tj. 57% jego powierzchni objęte jest ochroną prawną zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r., poz. 1614 ze zm.). Znajduje się tutaj: 1 park krajobrazowy i 20 pomników przyrody.

Ogólna powierzchnia lasów na terenie powiatu rybnickiego wynosi 7 410,59 ha, w tym:

- lasy publiczne Skarbu Państwa 6 706,16 ha,
 - lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Rybnik i Kobiór 6 654,51 ha,
 - lasy publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP 31,91 ha,
 - lasy gminne 19,74 ha,
- lasy niestanowiące własności Skarbu Państwa ogółem 704,43 ha.

Lesistość powiatu wynosi 32,3% i jest zbliżona do średniej lesistości województwa śląskiego (31,7%).

Zagrożenia poważnymi awariami

Na terenie powiatu rybnickiego nie jest zlokalizowany żaden zakład o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

W swej ramach działalności Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach prowadzi corocznie kontrole przedsiębiorstw firm i działalności gospodarczych prowadzących działalność mogącą mieć wpływ na parametry środowiskowe. W ostatnich 2014-2018 latach przeprowadzono 35 kontroli.

Niezależnie od kontroli przedsiębiorców kontrole mieszkańców w zakresie przestrzegania przepisów ochrony środowiska w tym zasad segregacji odpadów czy postępowania z nieczystościami ciekłymi prowadzą gminy we własnym zakresie poprzez Straż Gminną (Lyski, Gaszowice i Jejkowice) oraz Straż Miejską (Czerwionka-Leszczyń). Straż Miejska w Czerwionce-Leszczyń przeprowadza rocznie ponad 200 kontroli u mieszkańców pod kątem nielegalnego pozbywania się odpadów oraz spalania odpadów. W wyniku kontroli w latach 2015-2018, pouczone ponad 400 mieszkańców oraz nałożono prawie 100 mandatów karnych kredytowanych podczas ujawnionych nieprawidłowości.

Przez teren powiatu odbywa się drogowy i kolejowy przewóz substancji niebezpiecznych. Pojazdy takie kierowane są autostradą A1, drogami wojewódzkimi oraz drogami dojazdowymi do kopalń oraz stacji paliw.

Kolejowy przewóz substancji niebezpiecznych odbywa się trasą relacji Nędza - Katowice Ligota. Według informacji Centrum Zarządzania Kryzysowego Powiatu Rybnickiego w ostatnich trzech latach 2015-2018 na terenie powiatu nie doszło do żadnych poważnych awarii ani wycieku substancji niebezpiecznych zagrażających bezpieczeństwu mieszkańców powiatu.

Na podstawie ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. Nr 89 poz. 590) Starosta Rybnicki Prezydent Miasta Rybnika podpisali porozumienie o stworzeniu wspólnego Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego dla powiatów: ziemskiego i grodzkiego. Centrum to ma swoją siedzibę w Komendzie Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Rybniku.

Starosta powołał także Powiatowy Zespół Zarządzania Kryzysowego jako organ pomocniczy w wykonywaniu zadań zarządzania kryzysowego. Pracą Powiatowego Zespołu kieruje jego Przewodniczący - Starosta Rybnicki. Jeżeli Starosta nie pełni obowiązków służbowych, zakres zastępstwa Wicestarosty obejmuje również pełnienie funkcji Przewodniczącego Powiatowego Zespołu. Opracowywany jest także Powiatowy Plan Reagowania Kryzysowego określający zadania oraz sposób postępowania poszczególnych służb: od straży pożarnej począwszy, a na pracownikach Starostwa kończąc. W ten sposób podział obowiązków jest ściśle określony i nie zachodzą obawy wzajemnego wkraczania we własne kompetencje.

Po analizie stanu aktualnego dla każdej dziedziny środowiskowej przeprowadzono analizę SWOT i stworzono w rozdziale szóstym cele i kierunki działań, a także harmonogramy realizacji zadań własnych – powiatowych i zadań monitorowanych – czyli realizowanych przez Gminy powiatu rybnickiego, instytucje administrujące uzbrojeniem terenu oraz przedsiębiorców i inne osoby prawne. Cele i kierunki działań w zakresie każdej dziedziny interwencji zostały zestawione w tabelach. Zapisano w nich nadrzędne cele środowiskowe, wskaźniki z podaniem wartości bazowej z roku 2018 (lub 2017) oraz wartością do osiągnięcia w 2022 roku. Dopełnieniem celów i zadań jest wyszczególnienie każdego zadania wraz z określeniem jednostki odpowiedzialnej oraz

czynników ryzyka jakie mogą mieć miejsce, co warunkuje realizację zadania. Przykładem jest brak pozyskanych środków finansowych na realizację zadania.

Drugą częścią rozdziału szóstego są harmonogramy realizacji zadań, w których zadania mają określone koszty realizacji oraz źródła finansowania. W tej części zamieszczono także dodatkowe informacje o zadaniu, przykładem jest informacja, iż zadanie będzie realizowane jako kontynuacja lub tylko w razie zaistnienia potrzeby.

W rozdziale siódmym opisano system realizacji Programu ochrony środowiska dla Powiatu Rybnickiego. Projekt Programu podlega zaopiniowaniu przez Zarząd Województwa Śląskiego. W trakcie procedur opracowania „Programu...” Powiat zapewni możliwość udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale

społeczeństwa

w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz.U. z 2018 r. poz. 2081 z późn. zm.). Po podjęciu uchwały Rady Powiatu Program zostanie przyjęty do realizacji.

W procesie wdrażania zapisów Programu będą uczestniczyć nie tylko jednostki bezpośrednio zaangażowane w opracowanie, procedury opiniowania, przyjmowania i uchwalania opracowania. Będą to także jednostki administracji samorządowej, jednostki udzielające dofinansowania, a także wszystkie podmioty realizujące zadania zapisane w Programie.

Program Ochrony Środowiska jest narzędziem, które koordynuje i spina w jedną całość działania związane z ochroną środowiska. Zapisy w nim zawarte przyczyniają się do zacieśniania współpracy instytucji i organizacji działających na terenie miasta.

W rozdziale ósmym opisano system monitoringu realizacji Programu Ochrony Środowiska, który da obraz postępów w realizacji zamierzeń Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego. Jednocześnie w związku z tym, iż co dwa lata będą sporządzane raporty z realizacji Programu Ochrony Środowiska pokazujące stan wykonania zadań zapisanych w Programie w celach (w rozdziale 6) stworzono pomocne narzędzie monitorujące stan realizacji Programu. Dla każdego zadania zapisanego w Programie określono wskaźniki realizacji ze stanem bazowym na 2018 rok (lub 2017) oraz stanem docelowym na 2022 rok. Porównanie tych wskaźników pozwoli na ponowną ocenę stanu środowiska na terenie miasta. Jako komórkę monitorującą proces wdrażania i realizacji POŚ oraz harmonogram jego realizacji wskazuje się Referat Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa w Starostwie Powiatowym w Rybniku.

Realizacja zadań zaproponowanych w Programie przyczyni się do:

- zwiększenia atrakcyjności powiatu poprzez usunięcie wyrobów zawierających azbest,
- powiększenia powierzchni terenów rekreacyjnych poprzez rekultywację terenów górniczych,
- polepszenia warunków życia i zdrowia mieszkańców poprzez: zmniejszenie niskiej emisji (wymiany kotłów, remonty i modernizacje dróg), rozbudowę sieci kanalizacji, wodociągów sieci gazowe i elektroenergetycznej,
- stworzenie warunków do inwestowania przez przedsiębiorców,
- a także ogólnej poprawy jakości walorów środowiskowych powiatu rybnickiego.

BIBLIOGRAFIA

1. Bank danych regionalnych www.stat.gov.pl,
2. Oceny jakości powietrza w województwie śląskim obejmujące rok 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018
3. Dwunasta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, obejmująca 2013 rok, 2014,
4. Dziewiąta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, obejmująca 2010 rok, 2011,
5. Geografia regionalna Polski, J. Kondracki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998 r.,
6. Geomorfologia Polski. Tom 1. Polska Południowa Góry i Wyżyny, praca zbiorowa pod redakcją M. Klimaszewskiego, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1972,
7. GMO – problemy gospodarcze i ochrony przyrody, dr hab. Krzysztof Kasprzak, ekspert Polskiej Izby Ekologii,
8. Hydrologia regionalna Polski – tom I, wody słodkie, Państwowy Instytut Geologiczny, 2007,
9. Hydrologia regionalna Polski – tom II, wody mineralne, lecznicze i termalne oraz kopalniane, Państwowy Instytut Geologiczny, 2007,
10. Informacja o stanie środowiska w latach od 2010 do 2016,
11. Klasyfikacja stanu / potencjału ekologicznego i stanu chemicznego wód w 2013 r., WIOŚ w Katowicach,
12. Klimat Polski, A. Woś, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999,
13. Korytarze ekologiczne w województwie śląskim-koncepcja do planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Etap I – J. B. Parusel, K. Skowrońska, A. Wower, Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, 2007,
14. Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych, Druga Aktualizacja KPOŚK została zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 2 marca 2010 r. (AKPOŚK 2009),
15. Kształtowanie krajobrazu, a ochrona przyrody, pod red. K. Buchwalda i W. Engelhardta, PWRiL, Warszawa 1975,
16. Mapa geologiczna Polski w skali 1:200 000, H. Jurkiewicz, J. Woiński, IG Warszawa 1977,
17. Mapa obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony, A. Kleczkowski, AGH Kraków, 1990,
18. Monitoring chemizmu gleb ornych Polski w latach 2010-2012, 2012-2015, 2015-2017,
19. Ocena jakości wód podziemnych w województwie śląskim w roku 2012, WIOŚ w Katowicach,
20. Odnawialne źródła energii i możliwości ich wykorzystania na obszarach nieprzemysłowych województwa Śląskiego, 2005r.,
21. Opracowanie ekofizjograficzne do planu zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego,
22. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego,
23. Polska 2025. Długookresowa Strategia Trwałego Rozwoju i Zrównoważonego Rozwoju, Rządowe Centrum Studiów Strategicznych przy współpracy z Ministerstwem Środowiska, Warszawa czerwiec 2000 r.,
24. Program ochrony powietrza dla stref województwa śląskiego, w których stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy stężenie substancji w powietrzu, 2010,
25. Raport o stanie środowiska w województwie śląskim w latach od 2010 do 2017,
26. Sprawozdanie z monitoringowego pomiaru pól elektromagnetycznych, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018
27. Strategia Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego, 2012,
28. Strategia Rozwoju Systemu Transportu Województwa Śląskiego, 2013,
29. Strony internetowe: www.cdpgs.katowice.pl, www.geoportal.gov.pl, www.gdos.gov.pl, www.natura2000.gdos.gov.pl, katowice.O.gov.pl;
30. Śląski Monitoring Powietrza, 2018,
31. Zestawienie gmin (i miast wykazujących grunty do zalesienia) uporządkowane na podstawie liczby punktów odzwierciedlających ich preferencje zalesieniowe; wariant III – środowiskowy – Krajowy program zwiększania lesistości, 2003,
32. <http://opitpp.orsip.pl/imap/>
33. <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web/>
34. <http://katowice.rdos.gov.pl/>

35. <http://www.katowice.pios.gov.pl/>